

Rådet for
Den Europæiske Union

Bruxelles, den 25. november 2021
(OR. en)

14267/21

SOC 686
EMPL 515
ECOFIN 1129
EDUC 390

FORSLAG

fra:	Martine DEPREZ, direktør, på vegne af generalsekretæren for Europa-Kommissionen
til:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, generalsekretær for Rådet for Den Europæiske Union
Komm. dok. nr.:	COM(2021) 743 final
Vedr.:	Forslag til Kommissionens og Rådets fælles rapport om beskæftigelsen

Hermed følger til delegationerne dokument COM(2021) 743 final.

Bilag: COM(2021) 743 final

EUROPA-
KOMMISSIONEN

Bruxelles, den 24.11.2021
COM(2021) 743 final

**FORSLAG TIL KOMMISSIONENS OG RÅDETS FÆLLES RAPPORT OM
BESKÆFTIGELSEN**

Indholdsfortegnelse

NØGLEBUDSKABER	2
OVERSIGT OVER TENDENSER PÅ ARBEJDSMARKEDET OG SOCIALE TENDENSER OG UDFORDRINGER I DEN EUROPÆISKE UNION	23
1.1 Tendenser på arbejdsmarkedet	23
1.2 Sociale tendenser.....	27
1.3 Den reviderede sociale resultattavle: oversigt over udfordringer i forbindelse med søjleprincipperne	29
1.4 EU's overordnede mål inden 2030.....	37
BESKÆFTIGELSESMÆSSIGE OG SOCIALPOLITISKE REFORMER — MEDLEMSSTATERNES RESULTATER OG INDSATS	42
2.1. Retningslinje 5: Skabe øget efterspørgsel efter arbejdskraft	42
2.1.1 Nøgleindikatorer.....	42
2.1.2 Politiske tiltag.....	59
2.2 Retningslinje 6: Styrke udbuddet af arbejdskraft og forbedre adgangen til beskæftigelse, færdigheder og kompetencer	67
2.2.1 Nøgleindikatorer.....	67
2.2.2 Politiske tiltag.....	97
2.3 Retningslinje 7: Forbedre arbejdsmarkedernes funktion og effektiviteten af den sociale dialog 109	
2.3.1 Nøgleindikatorer.....	109
2.3.2 Politiske tiltag.....	136
2.4 Retningslinje 8: Fremme lige muligheder for alle, støtte social inklusion og bekæmpe fattigdom 143	
2.4.1 Nøgleindikatorer.....	143
2.4.2 Politiske tiltag.....	165

NØGLEBUDSKABER

Den fælles beskæftigelsesrapport fra Europa-Kommissionen og Rådet overvåger på årsbasis og i overensstemmelse med artikel 148 i TEUF beskæftigelsessituationen i Unionen og gennemførelsen af beskæftigelsesretningslinjerne. Beskæftigelsesrapporten giver et årligt overblik over de vigtigste beskæftigelsesmæssige og sociale tendenser i Den Europæiske Union og over medlemsstaternes seneste politiske foranstaltninger i overensstemmelse med retningslinjerne for medlemsstaternes beskæftigelsespolitikker¹. Den udpeger også de relaterede prioritetsområder for politiske tiltag. Kommissionens forslag til rapporten er en del af det europæiske semesters efterårspakke. Efter dialog mellem Kommissionen og dens forberedende organer vil den endelige tekst blive vedtaget af Rådet for Beskæftigelse, Socialpolitik, Sundhed og Forbrugerpolitik (EPSCO-Rådet).

2022-udgaven af den fælles beskæftigelsesrapport har et stærkere fokus på gennemførelsen af den europæiske søjle for sociale rettigheder i overensstemmelse med forpligtelserne i handlingsplanen fra marts 2021 og tilsagnene fra EU's ledere i Portoerklæringen af 8. maj. Dens gennemførelse vil styrke Unionens indsats i retning af en grøn, digital og retfærdig omstilling og vil bidrage til at opnå opadgående social og økonomisk konvergens og tackle de demografiske udfordringer. Den vil også bidrage til opfyldelsen af målene for bæredygtig udvikling. Med denne rapport styrkes overvågningen af den sociale søjle, navnlig via tematiske tekstbokse, der omhandler centrale udfordringer på de tre områder vedrørende lige muligheder og adgang til arbejdsmarkedet, rimelige arbejdsvilkår samt social beskyttelse og inklusion. Rapporten omfatter også EU's tre nye overordnede mål for 2030 om beskæftigelse, færdigheder og fattigdomsbekæmpelse i søjlehandlingsplanen, som blev hilst velkommen af EU's ledere på det sociale topmøde i Porto og på Det Europæiske Råds møde i juni. EU forpligtede sig til at nå følgende overordnede mål inden 2030:

- mindst 78 % af befolkningen i alderen 20-64 år bør være i beskæftigelse
- mindst 60 % af befolkningen i alderen 25-64 år bør deltage i efteruddannelse hvert år, og
- antallet af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse bør falde med mindst 15 millioner sammenlignet med 2019.

Sammen med samhørighedsfondene vil gennemførelsen af de reformer og investeringer, der er planlagt i medlemsstaternes genopretnings- og resiliensplaner, fremme en retfærdig, inklusiv og bæredygtig genopretning. Genopretnings- og resiliensfaciliteten skal fremme den økonomiske, sociale og territoriale samhørighed i EU ved at forbedre medlemsstaternes modstandsdygtighed, kriseberedskab, tilpasningsevne og vækstpotentiale. På denne måde bidrager faciliteten også til gennemførelsen af den europæiske søjle for sociale rettigheder med særlig vægt på at tackle de udfordringer, der er udpeget i de landespecifikke henstillinger². Fire af de seks søjler, der definerer facilitetens anvendelsesområde, er relevante i denne henseende, nemlig: i) intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst, ii) social og territorial

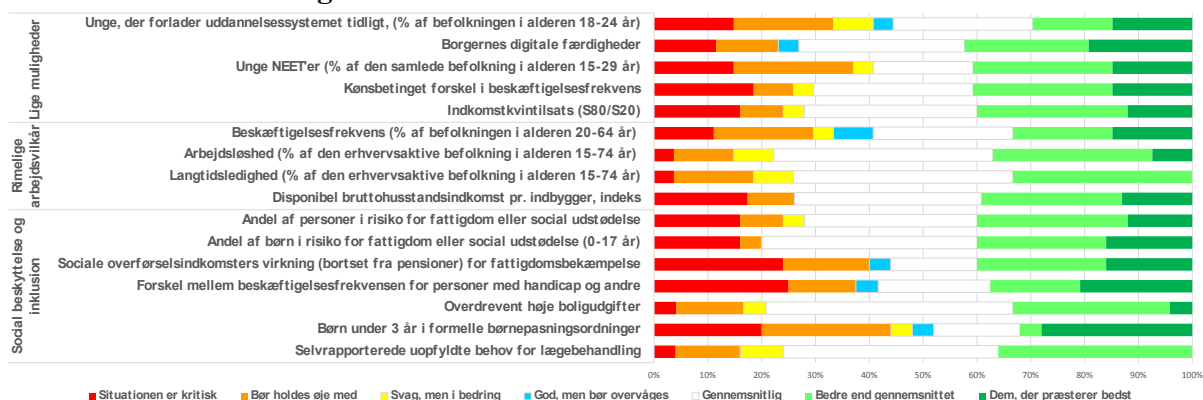
¹ Den seneste ajourføring af beskæftigelsesretningslinjerne blev vedtaget af Rådet for Den Europæiske Union i oktober 2021 (EUT L 379 af 26.10.2021, s. 1).

² Artikel 4 i forordning (EU) 2021/241 om oprettelse af genopretnings- og resiliensfaciliteten (EUT L 57 af 18.2.2021, s. 17).

samhørighed, iii) sundhed og økonomisk, social og institutionel resiliens og iv) politikker for den kommende generation, børn og unge. Som led i analysen af den politiske reaktion indeholder den fælles beskæftigelsesrapport også en række foranstaltninger, der støttes af genopretnings- og resiliensfaciliteten og andre EU-finansieringskilder, herunder Den Europæiske Socialfond Plus, Den Europæiske Fond for Regionaludvikling og Fonden for Retfærdig Omstilling.

Den reviderede sociale resultattavle ligger til grund for analysen i den fælles beskæftigelsesrapport 2022 og omhandler søjleprincipperne mere detaljeret. Som en del af handlingsplanen for den europæiske søjle for sociale rettigheder fra marts 2021 foreslog Kommissionen en revision af den sociale resultattavle med henblik på at opnå en bedre overvågning af søjlen med et revideret sæt nøgleindikatorer, som EPSCO-Rådet godkendte i juni 2021. I den fælles beskæftigelsesrapport 2022 vurderes derfor medlemsstaternes resultater med hensyn til det reviderede sæt nøgleindikatorer³. Disse omfatter nu indikatorer, der gør det muligt at registrere vigtige dimensioner som f.eks. voksenuddannelse, integration af mennesker med handicap på arbejdsmarkedet, risikoen for fattigdom eller social udstødelse for børn og overdrevent høje boligudgifter. Dokumentationen fra den reviderede sociale resultattavle giver sammen med de landespecifikke analyser af dokumentationen og den politiske kontekst et mere nøjagtigt billede af de centrale beskæftigelsesmæssige, færdighedsmæssige og sociale udfordringer i EU og i medlemsstaterne (se figur 1). Det muligt at foretage en nøjere overvågning af den sociale udvikling og forskellene. EPSCO-Rådets rådgivende udvalg vil overveje et forslag fra Spanien og Belgien om en procedure for sociale ubalancer baseret på artikel 148 i TEUF inden for rammerne af det europæiske semester.

Figur 1: Beskæftigelsesmæssige, færdighedsmæssige og sociale udfordringer i EU's medlemsstater efter nøgleindikatorer i den reviderede sociale resultattavle

Bemærk: 1) Der foreligger endnu ikke data for indikatoren for voksnes deltagelse i uddannelse, 2) indikatoren for digitale færdigheder henviser til data fra 2019, og 3) der mangler data for visse lande i nogle indikatorer: forklaringerne til alle indikatorer findes i bilaget til rapporten.

Covid-19-krisens indvirkning på arbejdsmarkedet er blevet afbødet af en hurtig og beslutsom politisk indsats på medlemsstats- og EU-plan. Arbejdsmarkedet er ved at komme på fode igen, men beskæftigelsen og det samlede antal arbejdstimer er endnu ikke nået op på niveauet

³ Handlingsplanen for den sociale søjle indeholdt også sekundære indikatorer til den sociale resultattavle, som stadig drøftes.

fra før krisen⁴. Efter at have nået et lavpunkt på 71,6 % i andet kvartal 2020 er beskæftigelsesfrekvensen blevet delvist genoprettet til 72,8 % for personer i alderen 20-64 år i andet kvartal 2021, hvilket er under toppunktet på 73,3 %, som blev opnået i fjerde kvartal 2019. Den økonomiske genopretning vil understøtte jobskabelsen, men beskæftigelsen forventes først at nå tilbage til niveauet fra før krisen i 2022. Som det fremgår af EU's overordnede mål for beskæftigelsesfrekvensen, er et højt beskæftigelsesniveau en central prioritet for 2030 for at sikre, at alle kan deltage fuldt ud i økonomien og samfundet og for at hjælpe med at reducere antallet af personer i risiko for fattigdom. Generelt har stigningen i arbejdsløsheden ligget under, hvad man kunne have forventet i betragtning af konsekvenserne af covid-19 for økonomien. Dette skyldes de politiske foranstaltninger, som medlemsstaterne har indført, også med støtte fra EU-midler (navnlig det europæiske instrument for midlertidig støtte til mindskelse af risiciene for arbejdsløshed i en nødsituation (SURE)⁵ og genopretningsbistanden til samhørighed og til områder i Europa (REACT-EU⁶)), og i mindre grad det forhold, at nogle mennesker i det mindste midlertidigt blev ikke-erhvervsaktive, fordi det blev vanskeligere at finde arbejde.

Arbejdsmarkedet er ved at komme på fode igen

⁴ Dette viser, at ordninger med nedsat arbejdstid og midlertidige afskedigelser stadig spiller en vigtig rolle for mange arbejdstagere, og det samme gælder afskedigelsesrestriktioner, som flere medlemsstater har indført for at bidrage til at bevare beskæftigelsen.

⁵ Rådets forordning (EU) 2020/672 af 19. maj 2020.

⁶ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2020/2221 af 23. december 2020.

72,8 %

beskæftigelse i andet kvartal 2021 (1,2 procentpoint højere end et år tidligere)

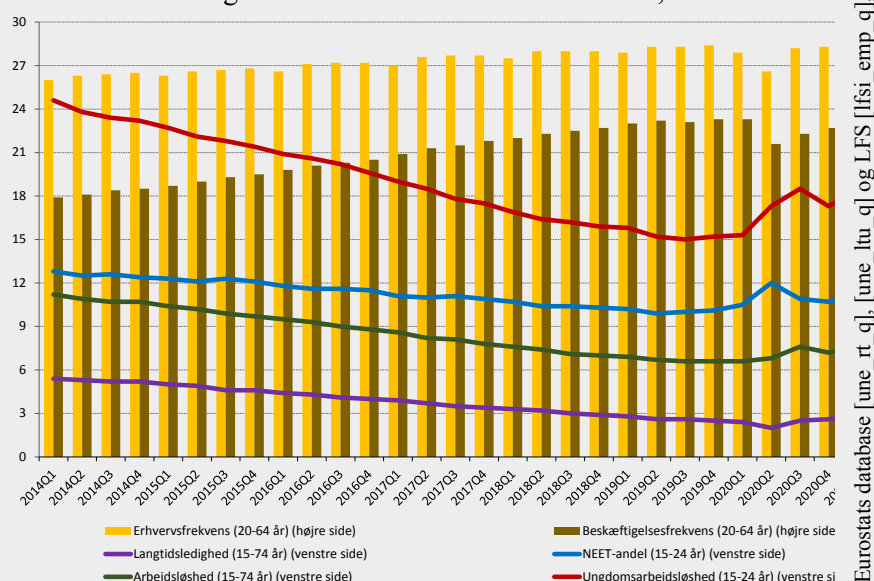
6,7 %

arbejdsløshed i september 2021 (1 procentpoint lavere end et år tidligere)

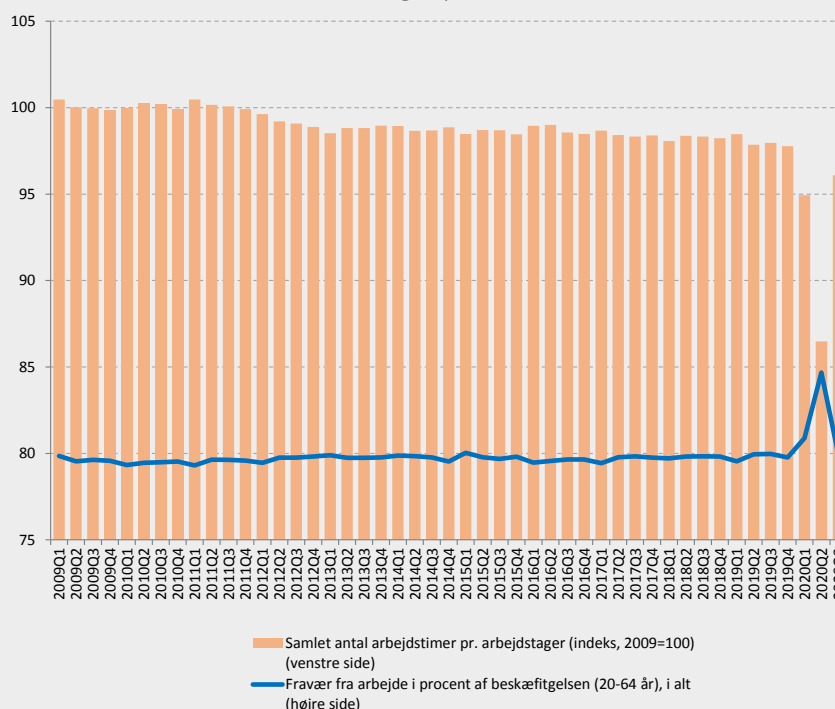
17,4 %

ungdomsarbejdsløshed i andet kvartal 2021 (0,6 procentpoint højere end i andet kvartal 2020)

Erhvervsfrekvens, arbejdsløshed og andelen af unge, der hverken er i beskæftigelse eller under uddannelse i EU-27, %

Samlet antal arbejdstimer pr. arbejdstager og fravær fra arbejdet i EU-27

Bemærk: Brud i datarækken for kvartalsvis arbejdsløshed siden første kvartal 2021. Kilde: Eurostats database [une_rt_q], [une_ltu_q] og LFS [lfsi_emp_q].

Covid-19-krisen satte en stopper for de seneste års positive udvikling i erhvervsfrekvensen. Erhvervsfrekvensen i EU-27 for aldersgruppen 20-64 år faldt en smule som følge af pandemien, men er allerede nået op på niveauet fra før krisen på kvartalsbasis. Dette skyldtes hovedsagelig kvinders og de 55-64-åriges deltagelse på arbejdsmarkedet. I absolutte tal er EU's befolkning i den erhvervsaktive alder dog blevet mindre i det seneste årti, hvilket også medvirker til den stigende mangel på arbejdskraft. I denne sammenhæng er det vigtigt med politikker, der bringer flere mennesker ud på arbejdsmarkedet, giver mulighed for et længere og sundere arbejdsliv og øger produktiviteten på mellemlang sigt. Forbedring af

arbejdsvilkårene og bedre tilpasning af dem til arbejdstagernes skiftende behov i løbet af deres levetid vil have en positiv indvirkning på udbuddet af arbejdskraft og kan dermed potentielt støtte højere beskæftigelsesfrekvenser.

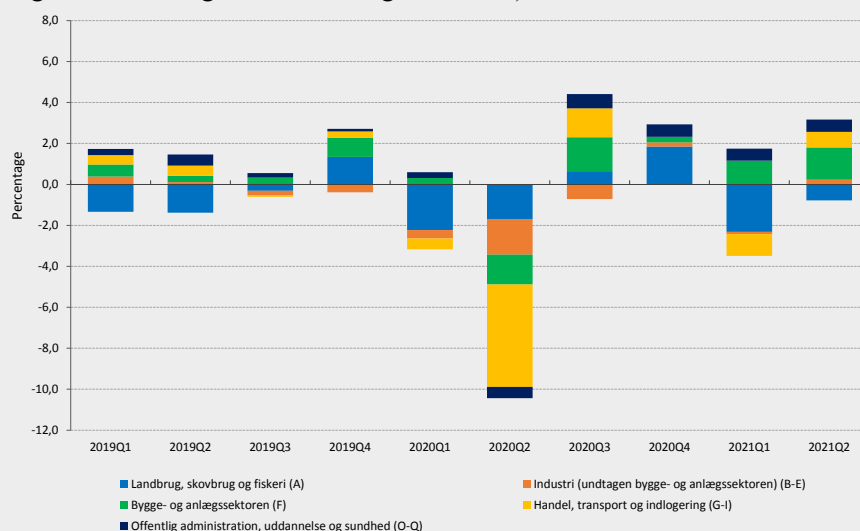
Covid-19 har haft forskellige konsekvenser for sektorer og typer af arbejdstagere

Højeste vækst i beskæftigelsen siden andet kvartal 2020 inden for bygge- og anlægssektoren, offentlig administration og IKT-aktiviteter

Laveste vækst i beskæftigelsen siden andet kvartal 2020 inden for engros- og detailhandel, kunst og underholdning samt landbrug

1,6 millioner færre ansatte (20-64-årige) på tidsbegrænsede kontrakter i andet kvartal 2021 sammenlignet med andet kvartal 2019

Ændringer i beskæftigelsen efter økonomisk aktivitet (indenlandsk begreb, sæson- og kalenderkorrigerede data), EU-27

Kilde: Eurostats database [tec00109]. Bemærk: *NACE Rev.2-aktiviteter.

Efterhånden som økonomien kommer på fode igen efter covid-19-chokket, vil alle job næppe blive genoprettet, og støtte til jobskifte bliver særlig vigtig. Siden andet kvartal 2020 har den højeste vækst i beskæftigelsen været inden for bygge- og anlægssektoren, offentlig forvaltning og IKT-aktiviteter, mens den laveste vækst har været inden for engros- og detailhandel, kunst og underholdning samt landbrug. For nogle af de berørte virksomheder har pandemien kun skabt et forbigående chok. For andre vil den føre til gennemgribende ændringer i forretningsmodeller, som delvist er udløst af ændringer i forbrugernes præferencer (f.eks. bredere anvendelse af e-handel) og virksomhedernes organisation og arbejdsmetoder (herunder digitalisering og tilskyndelse til mere bæredygtige produktionsmetoder). I dette perspektiv kan nogle opgaver blive overflødige, hvilket vil kræve omstrukturering med hensyn til arbejdsmetoder og input af arbejdskraft og forstærke nødvendigheden af, at politiske beslutningstagere og virksomheder støtter jobskifte i overensstemmelse med Kommissionens henstilling om en effektiv og aktiv støtte til beskæftigelse (EASE). Genopretningen giver også mulighed for at styre hen imod et mere bæredygtigt socioøkonomisk system med nye forretningsmodeller og vidtrækkende konsekvenser for de typer job, der tilbydes, og de færdigheder, der er behov for. Der kræves

en hurtig omfordeling af arbejdskraften understøttet af effektive aktive arbejdsmarkedspolitikker og opkvalificerings- og omskolingsforanstaltninger for at afhjælpe manglen på arbejdskraft, bidrage til at øge produktiviteten, lønningerne og den sociale samhørighed og fremme den grønne og den digitale omstilling. Arbejdsdelingsordninger kan spille en nyttig rolle i denne forbindelse ved at lette og støtte omstrukturingsprocesser. De bør forblive en del af den politiske værktøjskasse efter krisen og flytte fokus til moderniseringen af økonomien (via f.eks. tilknyttede foranstaltninger til udvikling af færdigheder) uden at forsinke strukturelle tilpasninger.

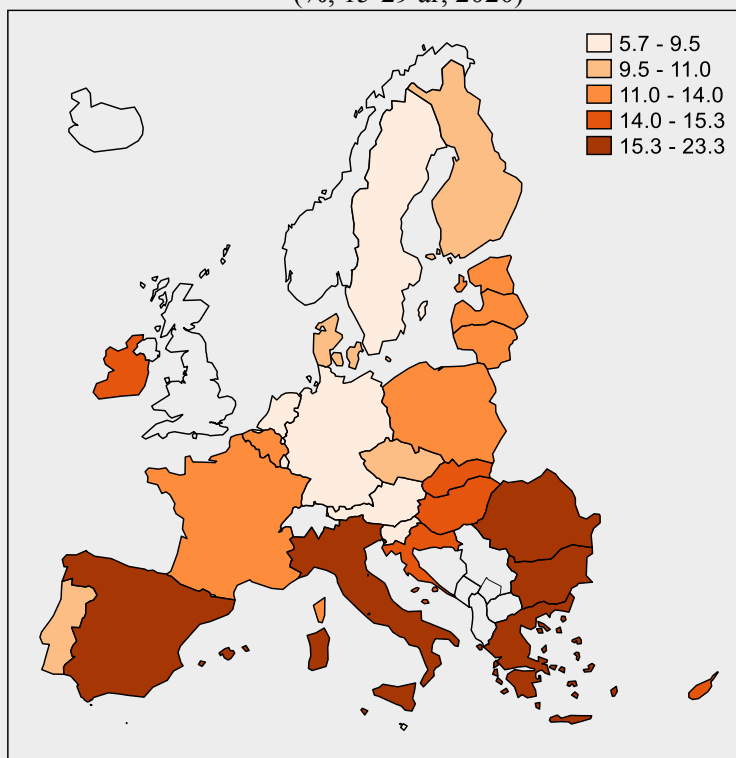
Krisen har understreget de unges mere vanskelige arbejdsmarkedssituation

13,7 %
unge NEET'er
(15-29 år) i 2020

1,3 procentpoint
højere
ungdomsarbejdsløshed
mellem 2019 og
2020

To gange flere
unge, som er i
ufrivillig
midlertidig
ansættelse, end
personer i alderen 25-
64 år

Unge, som hverken er i beskæftigelse eller under uddannelse
(%, 15-29 år, 2020)

Bemærk: Nogle forvaltningsenheder på øer og i regioner i den yderste periferi er ikke repræsenteret. Kilde: Eurostat, LFS [edat_lfse_35]. © EuroGeographics for de administrative grænser.

Covid-19-krisen har i højere grad påvirket unge, især dem, der er nye på arbejdsmarkedet, og det kræver en hurtig og besluttsom politisk indsats. Ungdomsarbejdsløsheden (15-24-årige) i EU viste begyndende tegn på genopretning i midten af 2021, men lå stadig på 17,4 % i andet kvartal 2021, hvilket er næsten det tredobbelte af arbejdsløsheden for befolkningen i alderen 25-74 år. Covid-19-chokket vendte de seneste seks års tendens med et faldende antal unge, som hverken er i beskæftigelse eller under uddannelse (NEET'er), navnlig som følge af de unges usikre stilling på arbejdsmarkedet. Dette kræver en besluttsom politisk indsats for at forebygge risici for mere langsigtede negative virkninger for deres trivsel og karrieremuligheder. Reduktion af antallet af NEET'er er netop en af de supplerende EU-ambitioner, som Kommissionen har fremsat i handlingsplanen for den sociale søjle. Den styrkede ungdomsgaranti støtter indsatsen for at tilvejebringe kvalitetstilbud om beskæftigelse, videreuddannelse, en lærlingeuddannelse eller et praktikophold, senest fire måneder efter at en person er blevet arbejdsløs eller har forladt det

formelle uddannelsessystem⁷. ALMA-initiativet (Aim, Learn, Master, Achieve)⁸ vil hjælpe ugunstigt stillede unge NEET'er med at opnå erhvervserfaring i udlandet, herunder også den nødvendige sociale støtte, med det formål at integrere dem i uddannelse, erhvervsuddannelse eller beskæftigelse af høj kvalitet.

I betragtning af krisens uensartede indvirkning på forskellige grupper af arbejdstagere er det vigtigt med skræddersyede aktive arbejdsmarkedspolitikker for at sikre en inklusiv genopretning. Arbejdstagere i atypisk beskæftigelse har været hårdt ramt, særligt arbejdstagere med tidsbegrænsede kontrakter i medlemsstater med større andele af arbejdstagere i midlertidig beskæftigelse⁹. Personer, der er født uden for EU, har oplevet større tab af beskæftigelse end den indfødte befolkning. Der er desuden et betydeligt potentiale for at øge beskæftigelsen blandt personer med handicap: Forskellen mellem beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap og andre var på 24,5 procentpoint i EU i 2020.

Pandemien har endvidere fremhævet de mangeårige udfordringer i forbindelse med kvinders deltagelse på arbejdsmarkedet. Der er ikke dokumenteret en stærkere negativ indvirkning på kvindernes beskæftigelsesfrekvens sammenlignet med mændenes, men kvinderne har oplevet et kraftigere fald i arbejdstiden end mændene i isolationsperioderne. Bag denne udvikling er der forskelle i repræsentationen af kvinder og mænd i sektorer og erhverv, der er berørt af krisen, kønsforskelle i brugen af telearbejde og det forhold, at påtager sig en større del af omsorgsansvaret. Under krisen oplevede enlige kvinder med børn desuden større tab af beskæftigelse end kvinder uden. Dette understreger, at der skal være tilbud om børnepasning og langtidspleje for at øge kvinders deltagelse på arbejdsmarkedet. I denne forbindelse har direktivet om balance mellem arbejdsliv og privatliv¹⁰, som skal være gennemført af medlemsstaterne senest den 2. august 2022, til formål sikre kvinder og mænd lige adgang til og en afbalanceret anvendelse af orlovsordninger. Dette vil gøre det muligt for forældre med børn eller arbejdstagere med omsorgskrævende pårørende at opnå en bedre balance mellem omsorgs- og arbejdsforpligtelser. Samtidig hæmmer udformningen af skattesystemerne fortsat sekundære forsørgere (som oftest er kvinder) i at deltage på arbejdsmarkedet i en række medlemsstater.

⁷[Rådets henstilling](#) af 30. oktober 2020 om en bro til job — styrkelse af ungdomsgarantien og erstatning af Rådets henstilling af 22. april 2013 om oprettelsen af en ungdomsgaranti 2020/C 372/01 (EUT C 372 af 4.11.2020, s. 1).

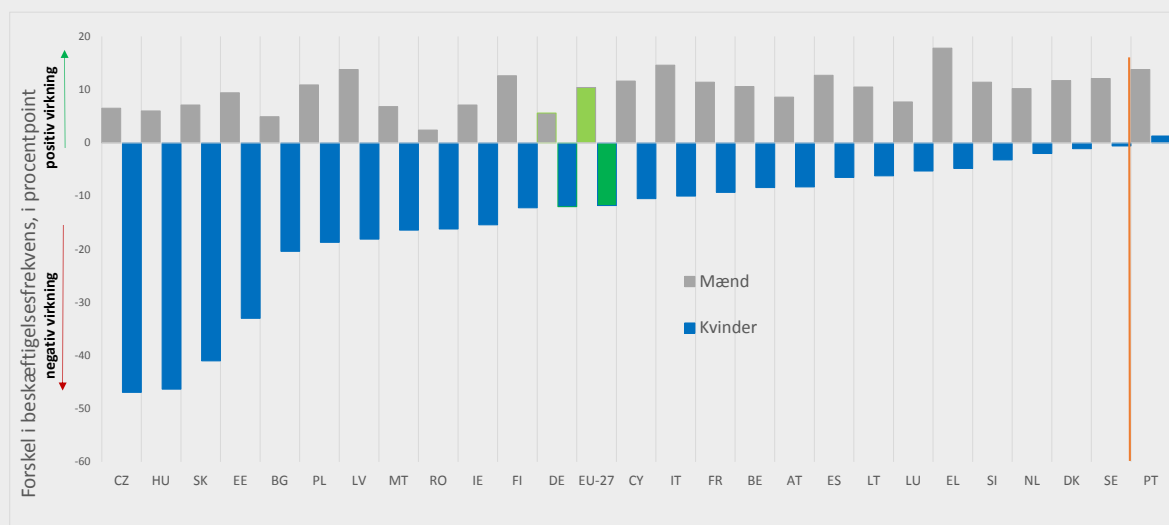
⁸ Der kan findes yderligere oplysninger på: [ALMA \(Aim, Learn, Master, Achieve\) — Beskæftigelse, Sociale Anliggender, Arbejdsmarkedsforhold og Inklusion — Europa-Kommissionen \(europa.eu\)](#).

⁹ Disse ansatte er ofte utilstrækkeligt dækket af indtægtserstatningsordninger, selv om mange regeringer søger at reducere eller afhjælpe denne forskel med nødforanstaltninger. [Rådets henstilling 2019/C 387/01 af 8. november 2019](#) om adgang til social beskyttelse for arbejdstagere og selvstændige (EUT C 387 af 15.11.2019, s. 1) har til formål at styrke deres stilling.

¹⁰ [Europa-Parlamentets og Rådets direktiv \(EU\) 2019/1158](#) af 20. juni 2019 om balance mellem arbejdsliv og privatliv for forældre og omsorgspersoner og om ophævelse af Rådets direktiv 2010/18/EU.

Der er stadig store kønsforskelle på arbejdsmarkedet

Forskelle i beskæftigelsesfrekvensen mellem personer med og uden børn under 6 år i 2020 (i procentpoint, efter køn, 25-49 år)

Beskæftigelsesfrekvensen for kvinder med små børn i EU er **11,8 procentpoint lavere** end for kvinder uden børn

Antallet af arbejdstimer faldt mere for kvinder ofte som følge af omsorgsforpligtelser (6,1 point for kvinder mod 4,3 for mænd)

Store forskelle mellem medlemsstaterne med hensyn til deltagelse i børnepasningsordninger

Kilde: Eurostat, LFS [lfst_hheredeh].

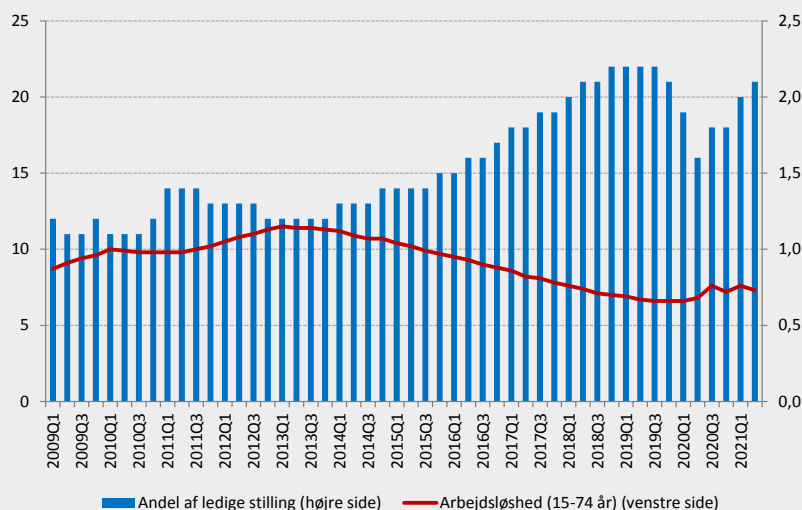
Der er potentiale til at øge beskæftigelsen blandt visse grupper, men den voksende mangel på arbejdskraft i mange medlemsstater viser, at der er markant behov for mere opkvalificering og omskoling. Nedgangen i den økonomiske aktivitet som følge af covid-19 førte til et fald i manglen på arbejdskraft i næsten alle medlemsstater. Efter lempelsen af nedlukningsforanstaltningerne og den gradvise økonomiske genopretning begyndte antallet af ledige stillinger igen at stige i de fleste medlemsstater i 2021. Sektorer som f.eks. bygge- og anlægssektoren, sundhed og langtidspleje samt IKT rapporterede størst mangel på arbejdskraft bl.a. som følge af den langvarige mangel på kvalifikationer. Som følge af den grønne og den digitale omstilling kan der forventes øget efterspørgsel efter arbejdskraft i sektorer inden for vedvarende energi, byggeri og anlæg samt landbrug og skovbrug, primært i gruppen med mellemløje kvalifikationer.

Manglen på arbejdskraft er steget i takt med den økonomiske genopretning

2,1 %
andel af
ubesatte
stillinger i
andet kvartal
2021, 0,5
procentpoint
højere end i
andet kvartal
2020 og kun 0,1
procentpoint
lavere end i
andet kvartal
2019

Langvarig
mangel på
kvalificeret
arbejdskraft
præger
udviklingen i
bygge- og
anlægssektoren,
sektorerne for
sundhed og
langtidspleje
samt IKT-
sektoren

Andel af ledige stillinger og arbejdsløshed (15-74 år) i EU-27

Bemærk: NACE Rev. 2-aktiviteter B-S. Arbejdsløshed, kvartalsvise data, sæsonkorrigerede data. Kilde: Eurostat, LFS [jvs_q_nace2] og [une_rt_q]

Et job giver ikke altid en anstændig indkomst. Fattigdommen blandt personer i arbejde steg fra 8,5 % i 2010 til 9 % i 2019 i EU-27. Generelt står arbejdstagere med tidsbegrænsede kontrakter over for en langt højere risiko for fattigdom blandt personer i arbejde end dem, der er omfattet af tidsubegrænsede kontrakter (16,2 % mod 5,9 %), hvilket også er tilfældet for lavtuddannede arbejdstagere sammenlignet med højtuddannede arbejdstagere (19 % mod 4,9 %). Hertil kommer, at arbejdstagere, der er født uden for EU, har en meget større sandsynlighed for at opleve fattigdom blandt personer i arbejde end personer, der er født i det pågældende land. Trods de seneste stigninger i mindstelønnen i mange medlemsstater er de lovbestemte mindstelønninger ofte fortsat lave i forhold til andre lønninger i økonomien. I overensstemmelse med Kommissionens forslag til direktiv om passende mindstelønninger i Den Europæiske Union¹¹ spiller kollektive overenskomstforhandlinger en central rolle med hensyn til at opnå passende beskyttelse af mindstelønninger i hele Unionen.

¹¹ Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om passende mindstelønninger i Den Europæiske Union ([COM\(2020\) 682 final](#)).

Omfanget af tidsbegrænset ansættelse er blevet mindre siden pandemiens begyndelse, hvor der er tabt flere tidsbegrænsede stillinger end faste stillinger, selv om omfanget af tidsbegrænset ansættelse stadig er betydeligt i flere medlemsstater. Tidsbegrænsede kontrakter er fortsat særlig udbredte blandt kvinder, unge og ansatte født uden for EU. Tidsbegrænsede kontrakter, der tjener som "springbræt" til mere permanente job, er afgørende for at forbedre jobkvaliteten generelt. I nogle medlemsstater vælger arbejdstagere primært tidsbegrænsede kontrakter, fordi de har vanskeligt ved at finde et fast job. Arbejdstagere med ufrivillige tidsbegrænsede kontrakter giver ofte udtryk for lavere jobtilfredshed, hvilket kan påvirke deres præstationer og tilegnelse af færdigheder. Andelen af deltidsbeskæftigelse i EU faldt i 2020 sammenlignet med det foregående år, men ufrivilligt deltidsarbejde påvirker stadig en betydelig procentdel af de ansatte.

Den pludselige betydelige stigning i telearbejde har afsløret både fordelene og ulemperne ved telearbejde. Under sundhedskrisen viste telearbejde sig at være vigtigt for, at mange virksomheder kunne sikre forretningskontinuiteten og deres ansattes sundhed. I normale tider giver det også mulighed for kortere transporttid til arbejde, større fleksibilitet og bedre balance mellem arbejdsliv og privatliv for de ansatte og øget effektivitet og produktivitet for virksomhederne. Telearbejde kan dog også udviske grænserne mellem arbejdsliv og privatliv, så arbejdsintensiteten øges, og så det i nogle tilfælde bliver vanskeligere at sikre kollektiv repræsentation og deltagelse i beslutningstagning og uddannelse på arbejdspladsen. Digitale teknologier har gjort det muligt at opskalere telearbejde og har støttet en bedre matchning af efterspørgslen efter og udbuddet af arbejdskraft, men skaber også udfordringer for visse gruppers muligheder for at deltage fuldt ud på arbejdsmarkedet og i samfundet, herunder navnlig lavtuddannede og ældre. Dette kan igen øge risikoen for digitale kløfter og udstødelse fra arbejdsmarkedet og samfundet, og det er derfor vigtigt, at alle udstyres med de digitale færdigheder, der er nødvendige for at drage fordel af den digitale omstilling.

Pandemien har fremskyndet de igangværende tendenser inden for digitalisering, herunder ved at sætte skub i arbejdet via platforme, hvilket kræver en politisk indsats for at håndtere de tilknyttede forandringer — navnlig hvad angår arbejdsvilkår og adgang til social beskyttelse. Digitale teknologier skaber nye lærings- og arbejdsmetoder samt nye muligheder for virksomheder og forbrugere. På arbejdsmarkedet skaber de beskæftigelsesmuligheder og kan bidrage til en bedre matchning mellem arbejdsgivere og ansatte. De kan dog også indebære risici for eksisterende job og for kvaliteten af beskæftigelsen, navnlig i forbindelse med rutineprægede aktiviteter og for lavtuddannede. Parallelt med omfordelingen af arbejdskraften hen imod erhverv, der kræver digitale færdigheder, kan der ske en omfordeling til erhverv, der er knyttet til den digitale arbejdsplatformsøkonomi. Efter onlinearbejdskraft har været hastigt stigende under pandemien (med indtægter, der er femdoblet i de seneste fem år), hvilket igen understreger betydningen af at afklare platformsarbejders retlige status og forbedre deres vilkår.

I flere medlemsstater udgør brugen af deltidsbeskæftigelse og utraditionelle ansættelsesforhold en vigtig ufrivillig komponent

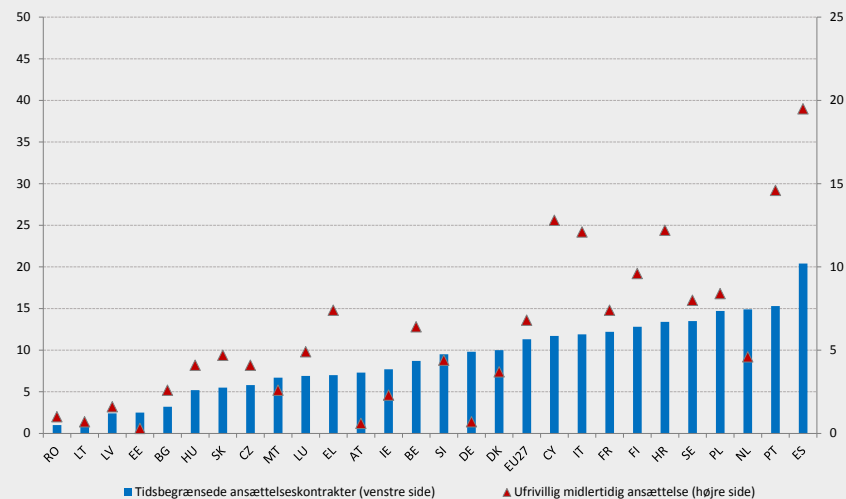
13,3 %
ansatte med
tidsbegrænsede
kontrakter i EU i
2020 (1,5
procentpoint lavere
end i 2019, 15-64
år)

Herunder
6,8 %
i ufrivillig
midlertidig
beskæftigelse
med stærk
forekomst af unge

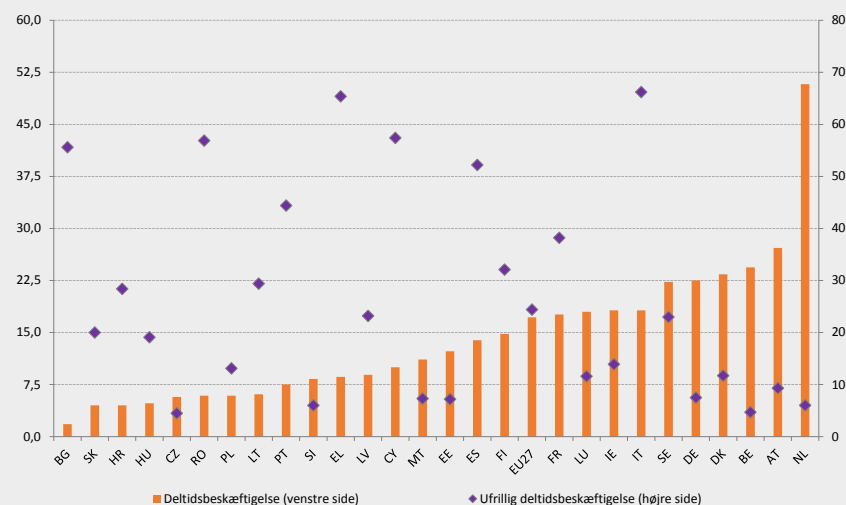
17,2 %
deltidsansatte i
EU i 2020 (1,2
procentpoint lavere
end i 2019)

25 %
i ufrivillig
deltidsbeskæftigelse
i EU i 2020

Tidsbegrænsede kontrakter i procent af den samlede beskæftigelse (15-64 år) i 2020. Ufrivillig midlertidig beskæftigelse (15-64 år) i 2020, EU-27

Deltidsansættelseskontrakter i procent af den samlede beskæftigelse (15-64 år) i 2020. Ufrivillig deltidsbeskæftigelse (15-64 år) i 2020, EU-27

Kilde: Eurostats database [tesem190] og LFS [lfsi_pt_al, [lfsa_eppgan] og [lfsa_etpgan].

Omstillingen til den grønne økonomi og tilsagnet om at opnå klimaneutralitet inden 2050 udgør en enestående mulighed for at relancere EU's økonomi på en bæredygtig, inklusiv og modstandsdygtig måde. Såfremt de rette ledsagende politikker indføres, kan omstillingen til klimaneutralitet skabe op til en million yderligere job inden 2030, selv om virkningerne forventes at variere på tværs af erhverv, sektorer og regioner. Der vil hovedsagelig blive skabt job i gruppen med mellemhøje kvalifikationer, og det kan bidrage til at afbøde tendenserne til polarisering af arbejdsmarkedet. Den grønne omstilling vil dog ikke påvirke alle europæere i lige høj grad og vil have negative konsekvenser for nogle, herunder jobtab og omstrukturering i visse sektorer (navnlig sektorerne for råstofforekomster og meget energiintensive sektorer), samt øget pres på husstandsindkomsterne. I mange sektorer vil de eksisterende job også kræve, at arbejdstagerne tilegner sig supplerende færdigheder for at

støtte den grønne omstilling. Disse ændringer kan være en udfordring, især for de mest sårbare, og for visse regioner, navnlig de regioner, der er berørt af den industrielle omstilling eller ændringer i forbrugsmønstrene, og kulminere regioner. Samtidig har mange aktiviteter i forbindelse med omstillingen til en mere cirkulær økonomi et betydeligt potentiale til at bidrage til den sociale økonomi og skabelsen af lokale arbejdspladser. Opkvalificering, omskoling og støtte til jobskifte vil være afgørende for at overvinde disse udfordringer. De kan sikre folk de rette færdigheder og fremme en hurtig omfordeling af arbejdskraften, der bidrager til effektivitetsgevinster, produktivitet og lønninger. Som bebudet i den europæiske dagsorden for færdigheder vil der ske en styrkelse af overvågningen af indsatsen for at gøre erhvervene grønnere og fastlæggelsen af den type tilpasning af færdigheder der er behov for i bestemte erhverv og sektorer.

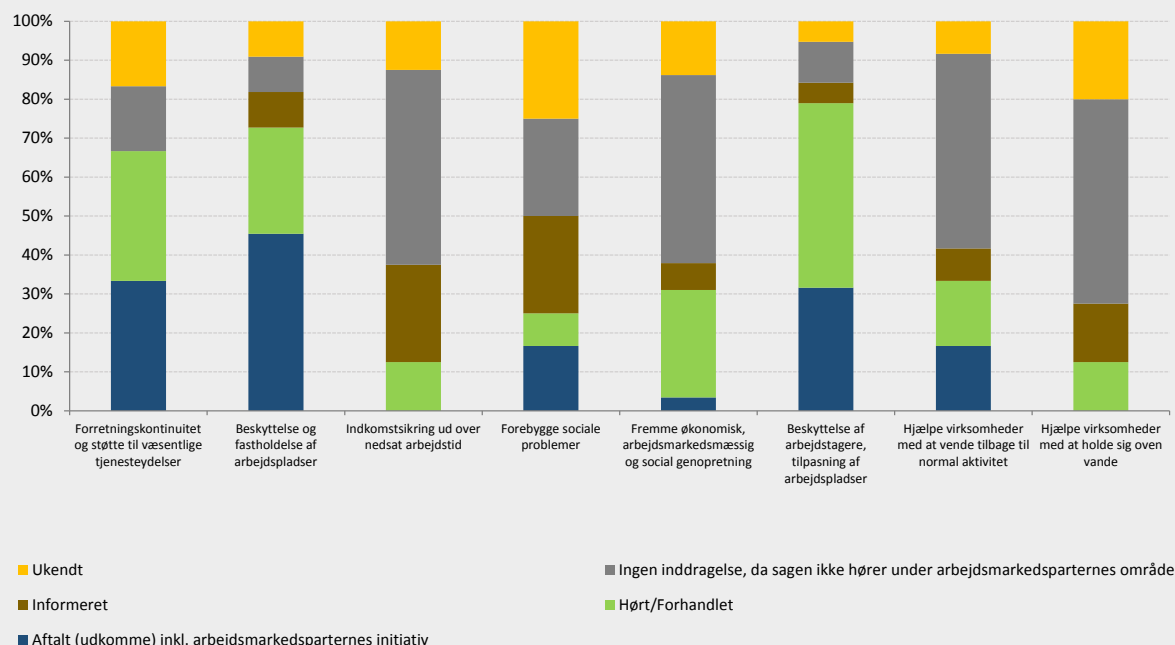
Energifattigdom er en voksende form for fattigdom, som kræver målrettede foranstaltninger. Energifattigdom rammer i dag op til 34 millioner mennesker i EU, hvor hver femte, der har en indkomst under fattigdomsgrænsen, angiveligt ikke kan holde sit hjem tilstrækkeligt varmt. I oktober 2021 vedtog Kommissionen meddelelsen *Håndtering af stigende energipriser*¹², hvor den fremhævede fair skatte- og socialsikringsystemer, målrettede indkomststøtteforanstaltninger og inklusive renoveringspolitikker som centrale elementer i en værktøjskasse til at afbøde energifattigdom og imødegå de seneste prisstigningers umiddelbare konsekvenser. En socialt retfærdig grøn omstilling kræver ledsagende beskæftigelsesmæssige, færdighedsmæssige og socialpolitiske foranstaltninger, der tackler udfordringen. Kommissionen har til hensigt at foreslå en henstilling fra Rådet om de sociale og arbejdsmarkedsmæssige aspekter af klimaomstillingen i december 2021.

Kvalitetsfokuseret og effektiv inddragelse af arbejdsmarkedets parter er en forudsætning for, at den europæiske sociale markedsøkonomi kan fungere og sikre mere bæredygtige og inklusive politiske resultater. Mere end halvdelen af alle foranstaltninger inden for aktive arbejdsmarkedspolitikker og indkomstbeskyttelse, der er vedtaget siden pandemiudbruddet, er enten aftalt eller forhandlet med arbejdsmarkedets parter organisationer. I beskæftigelsesretningslinjerne opfordres medlemsstaterne til at sikre rettidig og meningsfuld inddragelse af arbejdsmarkedets parter i udformningen og gennemførelsen af beskæftigelsesmæssige, sociale og, hvor det er relevant, økonomiske reformer og politikker, herunder ved at støtte deres øgede kapacitet. I overensstemmelse med national praksis og nationale institutionelle rammer har samarbejdet med arbejdsmarkedets parter på alle niveauer til formål at forbedre udformningen af reformer og sikre deres ejerskab. Generelt har kvaliteten af inddragelsen af arbejdsmarkedets parter i de nationale beskæftigelses- og socialpolitikker været stabil eller er blevet lidt bedre i de seneste år, men varierer stadig betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat. Inddragelsen af civilsamfundsorganisationer er også vigtig og er befordrende i denne forbindelse. Dette er særlig vigtigt i en tid, hvor der er behov for stærk konsensus for at sikre en stærk genopretning og støtte den grønne og den digitale omstilling. Fremover vil det være vigtigt med en passende inddragelse af arbejdsmarkedets parter og civilsamfundsorganisationerne i gennemførelsen af genopretnings- og resiliensplanerne for at sikre, at de planlagte foranstaltninger kan gennemføres med godt resultat.

¹² Meddelelse fra Kommissionen "Håndtering af stigende energipriser: en værktøjskasse for handling og støtte" ([COM \(2021\) 660 final](#)).

Arbejdsmarkedets parter har spillet en central rolle i strategien for genopretning efter covid-19-krisen

Form for inddragelse af arbejdsmarkedets parter i udformningen af politiske foranstaltninger vedtaget i 2021

Mere end halvdelen af alle foranstaltninger inden for forretningskontinuitet, beskyttelse og fastholdelse af arbejdspladser, tilpasning af arbejdspladser og indkomstbeskyttelse, som blev vedtaget i 2021, var aftalt eller forhandlet med arbejdsmarkedets parter

Kvaliteten af inddragelsen varierer betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat

Bemærk: Figuren illustrerer 184 eksempler på lovgivning eller anbefaling og trepartsaftaler for perioden mellem den 1. januar 2021 og den 13. september 2021. Kilde: Eurofound (2021), COVID-19 EU PolicyWatch-databasen.

Uddannelsesresultaterne er fortsat tæt forbundet med den socioøkonomiske baggrund. Covid-19 har sat medlemsstaternes uddannelsessystemer under stærkt pres. Andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, er fortsat med at falde under pandemien, om end i et langsommere tempo, og der er stadig betydelige forskelle landene imellem. De første undersøgelser fra medlemsstaterne viser et betydeligt læringstab under pandemien, som især har ramt studerende med en lavere socioøkonomisk baggrund eller med tredjelandsmigrantbaggrund. Ud over ulige adgang til digital onlineuddannelse har et mindre gunstigt læringsmiljø i hjemmet f.eks. hæmmet deres læring. Uanset pandemien er elevernes socioøkonomiske baggrund eller migrantbaggrund en stærk indikator for deres digitale færdigheder. Med hensyn til grundlæggende færdigheder er andelen af 15-årige elever, der klarer sig dårligere, igen stigende, efter at der tidligere er sket visse fremskridt. Dette understreger betydningen af at tilbyde kvalitetsuddannelse fra de tidligste år. På trods af stigningen i andelen af personer, der gennemfører en videregående uddannelse, er der stadig sociale forskelle i deltagelsen i de videregående uddannelser i de fleste medlemsstater på tværs af generationer. Behovet for at styrke uddannelsernes relevans for arbejdsmarkedet og øge deltagelsen i videregående uddannelser understreges også af det eksisterende misforhold

mellem udbudte og efterspurgte færdigheder, navnlig i sektorer med voksende efterspørgsel, f.eks. informations- og kommunikationsteknologi (IKT) og STEM-fag (naturvidenskab, teknologi, ingeniørvirksomhed og matematik). Forebyggelse og reduktion af ulighed med hensyn til uddannelsesresultater, der er knyttet til socioøkonomisk baggrund eller migrantbaggrund, er afgørende for at skabe lige muligheder for alle, og det vil have gavnlige virkninger på den enkeltes færdighedsniveau og økonomiens vækstpotentiale.

Uddannelsesmæssige uligheder kan være afgørende for personers forskellige udgangspunkter på arbejdsmarkedet og karrieremuligheder

En forskel på
26,6

procentpoint

i

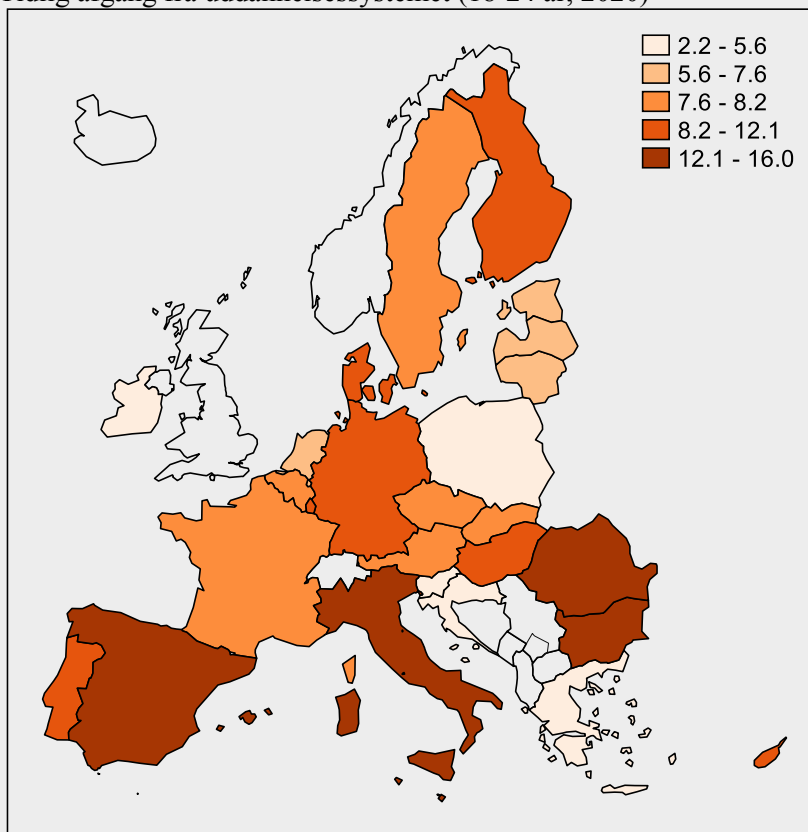
læsefærdigheder

mellem elever i de nederste og øverste kvartiler i indekset for økonomisk, social og kulturel status

Elevernes socioøkonomiske baggrund eller migrantbaggrund er en stærk indikator for deres digitale færdigheder

Unge, der er født uden for EU, er næsten tre gange mere tilbøjelige til at forlade skolen før tiden

Tidlig afgang fra uddannelsessystemet (18-24 år, 2020)

Bemærk: Nogle forvaltningsenheder på øer og i regioner i den yderste periferi er ikke repræsenteret. Kilde: Eurostat LFS EDAT_LFSE_02. © EuroGeographics for de administrative grænser.

Videreudvikling af voksnes færdigheder er langt fra almindelig praksis i hele EU med store forskelle på tværs af landene og en alvorlig indvirkning af pandemien. EU's overordnede mål inden 2030 vil støtte en yderligere indsats på dette område. Det er derfor fortsat en stor udfordring at sikre, at arbejdsstyrken har de nødvendige kvalifikationer til fremtidens arbejdsmarkeder. Prognoserne for færdigheder peger i retning af en ændring af

færdighedsprofilerne på arbejdsmarkedet i lyset af den hurtige teknologiske udvikling, herunder som følge af den grønne og den digitale omstilling, og et yderligere fald i de beskæftigelser, der kræver lave færdighedsniveauer. Dette medfører et presserende behov for opkvalificering og omskoling. På denne baggrund blev EU's overordnede mål for voksenuddannelse (i det foregående år) fastsat til 60 %. Det tilsvarende mål i 2016 var 37,4 %. Deltagelsen i voksenuddannelse blandt lavtuddannede og migranter lå stadig betydeligt under gennemsnittet. Øget deltagelse i voksenuddannelse kræver en integreret tilgang, der tackler de forskellige hindringer på en sammenhængende måde, herunder gennem viden om og prognoser for færdigheder i samarbejde med relevante interessenter. Dette kræver, at finansiel støtte til direkte omkostninger, f.eks. individuelle uddannelsesrettigheder, kombineres med betalt uddannelsesorlov og erhvervsvejledning, og at der opstilles en oversigt over kvalitetssikrede uddannelsesmuligheder med oplysninger om validering og certificering af færdigheder.

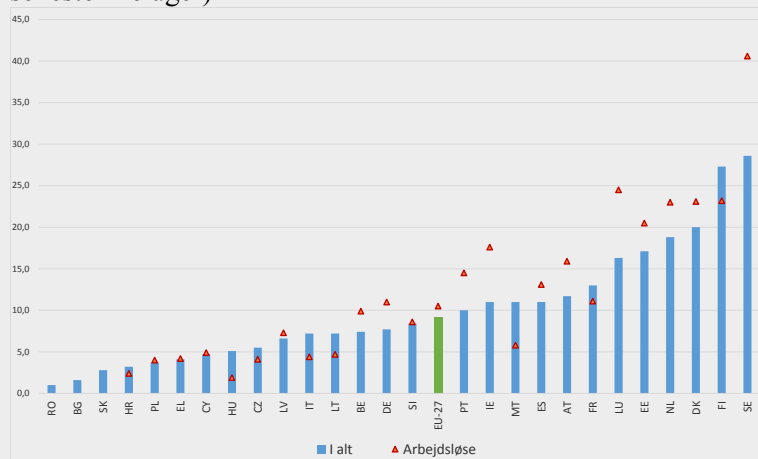
Opkvalificering og omskoling af arbejdsstyrken er afgørende for at lette jobskifte og støtte den grønne og den digitale omstilling

9,2 %
af alle voksne
deltog i uddannelse
(i de foregående fire
uger) i EU i 2020

Heraf kun **3,4 %** af
de lavtuddannede
voksne

89 %
af de voksne i EU
er enige om, at
bedre finansielle
vilkår ville tilskynde
til deltagelse i
uddannelse

Deltagelse i voksenuddannelse i forhold til den samlede befolkning og antallet af arbejdsløse i 2020 (i %, 25-64 år, i de seneste fire uger)

Kilde: Eurostat LFS [trng_lfs_02]

EU's medlemsstater har registreret begrænsede fremskridt med hensyn til at sikre voksne grundlæggende digitale færdigheder, og der er behov for en betydelig yderligere indsats med hensyn til avancerede digitale færdigheder. Pandemien har øget efterspørgslen efter digitale færdigheder på alle niveauer betydeligt som et tværgående krav på tværs af mange erhverv og sektorer. De seneste tilgængelige data for nøgleindikatoren på den sociale resultattavle (2019) viser, at kun 56 % af alle voksne som minimum havde grundlæggende digitale færdigheder. Indikatoren viser også, at der er mangel på konvergens mellem medlemsstaterne, og at der kun er gjort meget langsomme fremskridt siden 2014. Der kræves digitale færdigheder (på et relevant niveau) i over 90 % af de nuværende job og i næsten alle sektorer i økonomien. Fremskridt på dette område er afgørende, hvis EU skal

opfylde borgernes voksende behov for digitale færdigheder for at kunne deltage i samfundet og økonomiens specifikke behov for IKT-specialister.

På trods af covid-19-krisen forblev de samlede husstandsindkomster i gennemsnit stort set stabile i alle EU's medlemsstater i 2020 takket være den ekstraordinære hurtige politiske reaktion på medlemsstats- og EU-plan. Da pandemien ramte, faldt husstandsindkomsterne drastisk i andet kvartal 2020, men steg igen ved årets udgang og forblev generelt stabile i perioden 2019-2020. Faldet i aflønning af ansatte var størst, ligesom der var store fald i selvstændiges indkomst og i nettoformueindkomsten. I løbet af 2020 bidrog sociale nettoydelser kraftigt til den samlede indkomst og spillede en vigtig rolle i afbødningen af det samlede fald i husstandsindkomsterne i andet kvartal, som i en vis udstrækning også blev støttet af justeringer af indkomst- og formueskatter. På baggrund af et fald i det reale real BNP på 6 % på årsbasis er denne stabilitet i de samlede husstandsindkomster i 2020 et bevis for effektiviteten af de ekstraordinære diskretionære politikker, der blev indført for at afbøde krisens sociale virkninger, men også af den automatiske stabiliserende virkning af de sociale beskyttelsessystemer og skattesystemerne. I andet kvartal 2021 steg både realt BNP og aflønningen af ansatte hurtigt i næsten samme takt, som de faldt året før. Samlet set steg den reale disponible bruttohusstandsindkomst mere i dette kvartal, end det faldt året før, bl.a. fordi de sociale nettoydelser faldt langsommere end andre indkomstkilder.

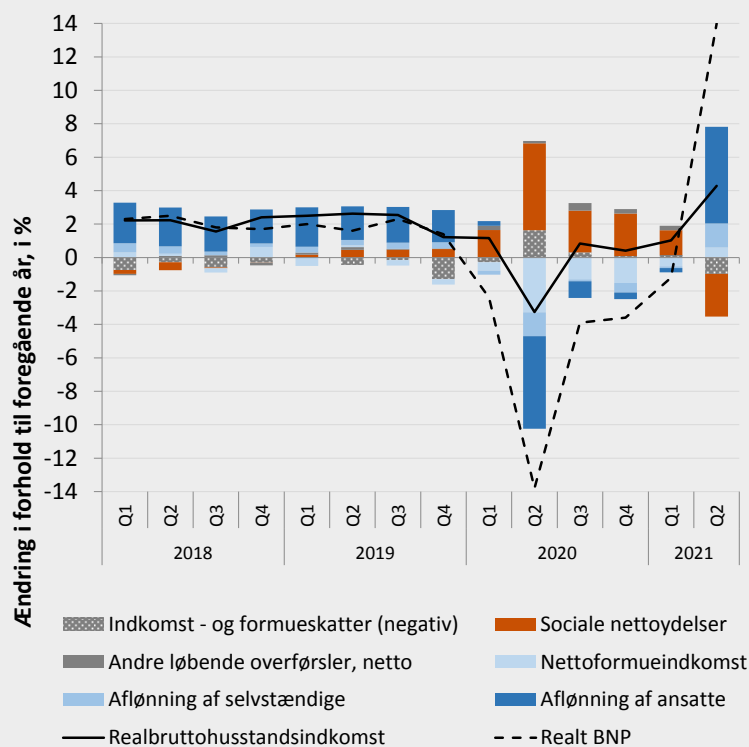
På trods af covid-19-krisen forblev de samlede husstandsindkomster i gennemsnit stort set stabile i EU's medlemsstater i 2020

BNP-vækst, vækst i den reale disponible bruttohusstandsindkomst og hovedkomponenterne heraf (EU-27)

Indkomstuligheden (S80/S20)

faldt lidt eller forblev stabil i de fleste medlemsstater

Andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse (AROPE) var stabil med omkring en ud af fem personer i 2020 i EU

Kilde: Eurostat, nationalregnskaber [nasq_10_nf_uf] og [namq_10_gdp]. Bemærk: Se selve rapporten.

De sociale beskyttelsessystemer hjalp med at afbøde covid-19-krisen uden væsentlige stigninger i fattigdomsrisikoen eller indkomstuligheden. Andelen af personer i risiko for

fattigdom eller social udstødelse (AROPE) og hver af dens komponenter samt den samlede indkomstulighed var generelt stabil mellem 2019 og 2020 i de fleste medlemsstater¹³. Dette afspejler virkningen af skatte- og socialsikringssystemerne samt den store offentlige støtte, herunder gennem arbejdsdelingsordninger og andre foranstaltninger til fastholdelse af arbejdspladser, som blev indført eller forlænget under covid-19-krisen, navnlig for sårbare grupper. Tidlige skøn over udgifterne til social beskyttelse i 2020 for 19 medlemsstater¹⁴ peger på hidtil usete niveauer og store stigninger i forhold til 2019. På trods af visse midlertidige foranstaltninger vedrørende forbedret adgang til (tilstrækkelig) social beskyttelse er der stadig mangler i mange lande, særligt for atypiske arbejdstagere og selvstændige. Nogle medlemsstater har annonceret forskellige strukturreformer i deres nationale planer om gennemførelsen af Rådets henstilling fra 2019 om adgang til social beskyttelse for arbejdstagere og selvstændige¹⁵.

Risikoen for fattigdom og social udstødelse er dog stadig høj for visse befolkningsgrupper, især for familier med børn, personer med handicap, personer, der er født uden for EU, og romaer. Fattigdommen blandt husstande med meget lav arbejdsintensitet er steget i løbet af de seneste ti år. I de fleste medlemsstater er børn mere udsatte for fattigdom (herunder vedvarende fattigdom) end den voksne befolkning. Børn, der vokser op i fattigdom eller social udstødelse, har dårligere chancer for at klare sig godt i skolen, få et godt helbred og realisere deres fulde potentiale senere i livet. I handlingsplanen for den europæiske søjle for sociale rettigheder fremlægges en ambition i tillæg til EU's overordnede mål for 2030 om fattigdomsbekæmpelse, nemlig at reducere antallet af børn, der er truet af fattigdom eller social udstødelse, med mindst 5 millioner inden 2030. I nogle medlemsstater er fattigdomsrisikoen for børn af enlige forældre, børn fra familier med mere end tre børn eller børn med migrant- eller romabaggrund op til tre gange højere end for andre børn. Rådets henstilling af 14. juni 2021 omhandler en europæisk børnegaranti, der netop har til formål at forebygge og bekæmpe social udstødelse ved at sikre, at børn i nød har adgang til en række nøgletjenester. Personer, der er født uden for EU, har også en højere risiko for fattigdom eller social udstødelse. Et stort flertal af romaerne lever under den nationale fattigdomsgrænse. Andelen af husstande med overdrevent høje boligudgifter fortsatte med at falde på EU-plan inden krisen, men situationen er fortsat kritisk for personer, der lever under fattigdomsgrænsen. I 2020 boede omkring en tiendedel af EU's befolkning i husstande, der brugte 40 % eller mere af deres ækvivalerede disponible indkomst på boligudgifter. I den del af befolkningen, der er i risiko for fattigdom, var de overdrevent høje boligudgifter væsentligt højere, og der er store forskelle mellem medlemsstaterne.

De sociale overførslers indvirkning på fattigdomsbekæmpelse har været stabil i EU-27 siden 2015, men varierede umiddelbart inden krisen. De sociale overførsler (ekskl. pensioner) reducerede fattigdomsrisikoen med ca. en tredjedel i gennemsnit i EU. Der er dog betydelige forskelle mellem medlemsstaterne fra ca. 16 % til over 50 %. Mellem 2019 og 2020 blev forskellene mellem medlemsstaterne øget. Der er betydelige forskelle med hensyn til social beskyttelse, navnlig blandt atypiske arbejdstagere og selvstændige, mens mindsteindkomsttydelserne som en procentdel af fattigdomsgrænsen faldt i næsten alle medlemsstater i 2019. Mindsteindkomstniveauet ligger betydeligt under 60 % af

¹³ Disse afspejles også Eurostats i foreløbige skøn for 2020 vedrørende udviklingen i risikoen for fattigdom og indkomstulighed.

¹⁴ Eurostat, [Early estimates — Social protection — Eurostat \(europa.eu\)](#) for BE, BG, CZ, DE, DK, EE, IE, FR, HR, IT, LV, LT, HU, MT, AT, PL, PT, SI og SE.

¹⁵ [Rådets henstilling 2019/C 387/01 af 8. november 2019.](#)

fattigdomsgrænsen i 12 medlemsstater. Kommissionen har til hensigt at foreslå en henstilling fra Rådet om mindsteindkomst for effektivt at støtte og supplere medlemsstaternes politikker.

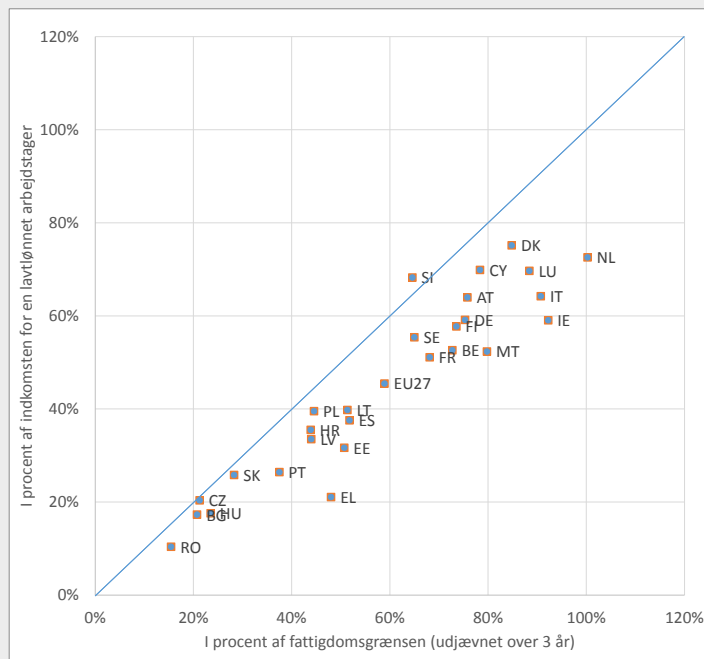
De sociale sikkerhedsnets tilstrækkelighed varierer fra medlemsstat til medlemsstat

Mindsteindkomstydelserne som en procentdel af fattigdomsgrænsen faldt i 16 medlemsstater mellem 2018 og 2019

Mindsteindkomstydelser på under halvdelen af fattigdomsgrænsen i en tredjedel af medlemsstaterne i 2019

Virkningen af sociale overførsler på fattigdomsbekæmpelse varierer mellem 16 % og 52 % på tværs af medlemsstaterne

Modtagere af nettomindsteindkomst som en procentdel af fattigdomsrisikogrænsen (udjævnet over tre år) og af indkomsten for en lavtlønnet arbejdstager (indkomståret 2019).

Kilde: GD EMPL-beregning på grundlag af EU-SILC-mikrodata. Bemærk: For IE afspejler dataene indkomståret 2020 for mindsteindkomstydelser. For IE, IT, LU og LV foreligger AROP SILC 2020-grænsen endnu ikke. Diagrammet vedrørende enlige uden børn. Nettoindkomsten for en mindsteindkomstmøtager kan også omfatte andre typer ydelser (f.eks. boligstøtte) end mindsteindkomsten. Den lavtlønnede arbejdstager, der tages i betragtning, tjener 50 % af gennemsnitslønnen og arbejder fuld tid.

Uanset pandemien tyder den indledende dokumentation på, at selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling generelt var stabile i de fleste medlemsstater i 2020, men der er store forskelle fra medlemsstat til medlemsstat. Der er større sandsynlighed for, at visse grupper, f.eks. personer i lavindkomsthusstande eller personer med migrantbaggrund, oplever uopfyldte behov for lægebehandling, selv om omfanget af forskellene i forhold til den samlede befolkning varierer fra medlemsstat til medlemsstat. Der kan stadig være udfordringer i forbindelse med udsættelse af lægebehandling og en betydelig afbrydelse af rutinebehandlinger, som også er forbundet med uopfyldte behov for lægebehandling, som var mere omfattende ved begyndelsen af covid-19-krisen. Behovet for at styrke sundhedsplejens modstandsdygtighed, kvalitet og tilgængelighed er blevet fremhævet af pandemiudbruddet.

Befolkningens aldring forventes at føre til en kraftig stigning i behovet for langtidspleje.

I gennemsnit havde 26,6 % af befolkningen i alderen 65 år eller derover, som bor i private husstande, behov for langtidspleje i 2019 i EU. Det er vigtigt at styrke adgangen til formel langtidspleje for at sikre social retfærdighed og ligestilling mellem kønnene, og det giver også mulighed for jobskabelse. For at kunne tilbyde alle et tilgængeligt alternativ til plejehjem er det vigtigt med hjemmepleje af god kvalitet og langtidspleje i lokalsamfundet. Husstande med behov for langtidspleje har ofte begrænset adgang til formel hjemmehjælpstjenester, da de ikke er økonomisk overkommelige eller slet ikke er tilgængelige. I 2019 rapporterede 46,5 % af EU's befolkning på 65 år eller derover, der havde alvorlige problemer med personlig pleje

eller husholdningsaktiviteter, at de havde et uopfyldt behov for hjælp i forbindelse med sådanne aktiviteter. Denne mangel på hjælp var betydeligt mere udtalt for personer i den laveste indkomstkventil. Manglen på adgang til formel pleje kan føre til uopfyldte plejebehov eller en byrde for uformelle plejere (oftest kvinder), som står for den største del af plejen. Generelt varierer tilstrækkeligheden af den sociale beskyttelse i forbindelse med langtidspleje betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat, og plejekrævende personer afkræves i nogle tilfælde meget høje egenbetalinger for formel langtidspleje, selv efter at de har modtaget sociale ydelser.

Demografiske ændringer udgør fortsat langsigtede udfordringer for pensionssystemerne. Pensionernes tilstrækkelighed forblev overordnet set stabil i 2020. Der er fortsat store kønsbetingede pensionsforskelle til trods for et gradvist fald i de seneste ti år. Reformen bør have til formål at opbygge inklusive og bæredygtige pensionssystemer, der giver mænd og kvinder samt personer i forskellige typer kontrakter og økonomiske aktiviteter lige adgang, samtidig med at der sikres en passende mindsteindkomst i alderdommen, og de offentlige finansers bæredygtig bevares.

Medlemsstaterne bør tage skridt til at tage fat på de beskæftigelsesmæssige, færdighedsmæssige og socialpolitiske udfordringer, der er konstateret i denne fælles beskæftigelsesrapport. I rapportens analyse fremhæves en række prioriterede områder for politiske tiltag. Disse bør sigte mod at fremme en inklusiv genopretning ved at styrke jobskabelse, lette overgangen fra arbejdsløshed til beskæftigelse og på tværs af sektorer, forbedre den økonomiske og sociale modstandsdygtighed og sikre en retfærdig grøn og digital omstilling, samtidig med at der gøres fremskridt hen imod opfyldelsen af EU's overordnede 2030-mål for beskæftigelse, færdigheder og fattigdomsbekæmpelse.

I overensstemmelse med beskæftigelsesretningslinjerne opfordres medlemsstaterne til:

- at sikre en gradvis overgang fra nødforanstaltninger til genopretningsforanstaltninger på arbejdsmarkedet og træffe foranstaltninger til at fremme øget arbejdsmarkedsdeltagelse og genaktivering af de arbejdstagere, der er hårdest ramt af pandemien
- at udvikle sammenhængende politiske pakker med ansættelses- og omstillingsincitamenter, opkvalificerings- og omskolingsforanstaltninger samt øget støtte fra arbejdsformidlingerne til jobskifte i overensstemmelse med EASE-henstillingen
- at styrke effektiviteten og virkningen af aktive arbejdsmarkedspolitikker og offentlige arbejdsformidlinger, herunder ved at investere i digital infrastruktur og digitale tjenester (samtidig med tilgængeligheden sikres), viden om og prognoser for færdigheder (også vedrørende den grønne og den digitale omstilling), profileringssystemer og tilstrækkelig uddannelse af personalet
- at forbedre unges muligheder på arbejdsmarkedet ved at fremme inkluderende erhvervsuddannelse og videregående uddannelse af høj kvalitet, tilbyde målrettet støtte via arbejdsformidlinger (herunder mentorordninger, vejledning og rådgivning) og støtte lærlingeuddannelser af høj kvalitet (navnlig i SMV'er) i overensstemmelse med den styrkede ungdomsgaranti
- at sikre ligestilling mellem kønnene og styrke kvinders deltagelse på arbejdsmarkedet, herunder gennem politikker til opnåelse af balance mellem arbejdsliv og privatliv,

adgang til økonomisk overkommelig langtidspleje, førskoleundervisning og børnepasning og ordninger, der sikrer, at forældre og andre personer med omsorgsforpligtelser har adgang til familieorlov og fleksible arbejdsordninger, og som samtidig fremmer en afbalanceret udnyttelse af disse rettigheder mellem kvinder og mænd;

- at forbedre læringsresultaterne og reducere ulighederne inden for uddannelse og erhvervsuddannelse, udvide adgangen til videregående uddannelse (især for dårligt stillede grupper), forebygge skolefrafald, øge deltagelsen og arbejdsmarkedsrelevansen af videregående uddannelser yderligere med særligt fokus på sektorer som f.eks. IKT og STEM, herunder gennem mikroeksamensbeviser
- at investere i omskoling og opkvalificering af voksne, navnlig i de færdigheder, der kræves i forbindelse med den digitale og den grønne omstilling, ved at styrke bestemmelserne om individuelle uddannelsesrettigheder, herunder gennem individuelle læringskonti, støtte storstilede offentlig-private partnerskaber med flere interessenter under pagten for færdigheder og koalitionen for digitale færdigheder og job, give større incitamenter for virksomheder og arbejdstagere til at engagere sig i opkvalificering og omskoling samt investere i infrastruktur og udstyr, herunder digitalt
- at styrke elevers og voksnes digitale kompetencer og øge den digitale talentmasse på arbejdsmarkedet ved at udvikle digitale uddannelsesøkosystemer støttet af centrale katalysatorer såsom højhastighedsforbindelser til skoler, udstyr og læreruddannelse og støtte institutioner med knowhow om digitalisering med særligt fokus på inklusion og mindskelse af den digitale kløft
- at reformere arbejdsmarkedslovgivningen og skatte- og socialsikringssystemerne med henblik på at mindske arbejdsmarkedssegmenteringen og fremme skabelsen af kvalitetsjob og sikre, at arbejdstagere i atypiske ansættelsesforhold og selvstændige har adgang til passende social beskyttelse i overensstemmelse med Rådets henstilling om adgang til social beskyttelse
- at sørge for, at arbejdsmiljøer er sikre og tilpassede til kravene efter pandemien, og at der er adgang til fleksible arbejdsordninger
- at sikre en socialt retfærdig omstillingsproces
- at fremme kollektive overenskomstforhandlinger, social dialog og inddragelse af arbejdsmarkedets parter, herunder i forbindelse med gennemførelsen af genopretnings- og resiliensplanerne
- at give alle børn, der er truet af fattigdom eller social udstødelse, gratis og effektiv adgang til sundhedspleje, førskoleundervisning og børnepasning, uddannelse og skoleaktiviteter, effektiv adgang til sund ernæring og passende boliger, i overensstemmelse med henstillingen om en børnegaranti
- at investere i passende og bæredygtige sociale beskyttelsessystemer for alle, herunder mindsteindkomstordninger, som støtter reformer med henblik på at opretholde og styrke beskyttelsesniveauet, og som forbedrer beskyttelsen af dem, der ikke er eller ikke er tilstrækkeligt dækket, forbedre tilstrækkeligheden af ydelser, muligheder for overførsel af rettigheder, adgang til tjenester og støtte til integration på arbejdsmarkedet af dem, der er i stand til at arbejde, styrke udbuddet af bæredygtige langtidsplejetjenester af høj kvalitet, som er økonomisk overkommelige, og vurdere de fordelingsmæssige konsekvenser af politikker
- at sikre inklusive og bæredygtige pensionssystemer, der giver mænd og kvinder samt personer i forskellige typer kontrakter og økonomiske aktiviteter lige adgang, samtidig med at der sikres en passende mindsteindkomst i alderdommen
- at tackle hjemløshed som den mest ekstreme form for fattigdom, fremme investeringer i renovering af almennyttige og sociale boliger og lette adgangen til økonomisk

overkommelige boliger af høj kvalitet, sociale boliger eller boligstøtte, hvor det er relevant

- at investere i sundhedssystemets kapacitet, herunder primær sundhedspleje, koordinering af sundhedspleje, sundhedspersonale og e-sundhed, reducere egenbetaling, forbedre sundhedsdækningen og fremme opkvalificering og omskoling af sundhedspersonale.

EU-finansiering, herunder via Den Europæiske Socialfond Plus, Den Europæiske Fond for Regionaludvikling og genopretnings- og resiliensfaciliteten, støtter medlemsstaterne i indsats for at intensivere de politiske tiltag på disse områder.

En fuldstændig og ambitiøs gennemførelse af reformerne og investeringerne i de nationale genopretnings- og resiliensplaner vil være afgørende for at sikre en effektiv støtte til genopretningen og til en retfærdig grøn og digital omstilling. Dette vil i høj grad bidrage til at tackle de beskæftigelsesmæssige, færdighedsmæssige og socialpolitiske udfordringer, der er identificeret i de landespecifikke henstillinger som led i det europæiske semester. De foranstaltninger, der er knyttet til disse politikområder i de nationale planer, som Rådet allerede har godkendt, beløber sig til ca. 135 mia. EUR, dvs. omkring 30 % af de samlede finansielle tildelinger i disse godkendte planer, hvilket vil være et vigtigt bidrag til gennemførelsen af den europæiske søjle for sociale rettigheder.

OVERSIGT OVER TENDENSER PÅ ARBEJDSMARKEDET OG SOCIALE TENDENSER OG UDFORDRINGER I DEN EUROPÆISKE UNION

1.1 Tendenser på arbejdsmarkedet

Arbejdsmarkedet er ved at komme på fode igen, men beskæftigelsen er endnu ikke nået op på niveauet fra før krisen. I andet kvartal 2021 nåede det samlede antal beskæftigede i EU op på 207,5 millioner mennesker¹⁶. Det er 4,1 millioner flere end i andet kvartal 2020, men stadig 2 millioner under toppunktet i fjerde kvartal 2019. Efter at have nået et lavpunkt på 71,6 % i andet kvartal 2020 er beskæftigelsesfrekvensen blevet delvist genoprettet til 72,8 % i andet kvartal 2021, hvilket er under toppunktet på 73,3 %, som blev opnået i fjerde kvartal 2019. På årsbasis lå beskæftigelsesfrekvensen på 72,5 % i 2020 i EU, 0,7 procentpoint under 2019-niveauet. Inden for visse økonomiske aktiviteter er beskæftigelsesniveauet betydeligt lavere end før krisen. Engros- og detailhandel, transport samt hotel- og restaurationsaktiviteter har eksempelvis stadig 2,3 millioner færre beskæftigede i andet kvartal 2021 sammenlignet med fjerde kvartal 2019 (en reduktion på 4,5 %), efterfulgt af fremstillingsvirksomhed (et faldt på 2,5 %). Sektorer som f.eks. bygge- og anlægssektoren og IKT-sektoren har derimod allerede genvundet deres beskæftigelsesniveau fra før pandemien¹⁷. Samlet set forventes beskæftigelsen at stige med 0,8 % i 2021 og med 1 % i 2022, inden den udjævnes til 0,6 % i 2023¹⁸. EU-målet om, at mindst 78 % af befolkningen i alderen 20-64 år skal være i beskæftigelse inden 2030, afspejler et fælles tilsagn om en inklusiv genopretning med høj beskæftigelse (se afsnit 1.4).

Samtidig er andelen af ledige stillinger nu efter det første fald i forbindelse med covid-19-krisen nu steget til næsten rekordhøje niveauer¹⁹. Inden krisen, dvs. andet kvartal 2019, lå andelen af ledige stillinger på 2,4 % i EU-27. Inddæmningsforanstaltninger til bekæmpelse af pandemien og den dermed forbundne standsning eller nedgang i de økonomiske aktiviteter førte til et fald i andelen af ledige stillinger. Andelen faldt til 1,6 % i EU-27 i andet kvartal 2020, det laveste siden første kvartal 2016. Siden da, har den været stigende og nåede op på 2,3 % i andet kvartal 2021, dvs. at den næsten fuldstændig genabsorberede virkningerne af covid-19-chokket. Det er normalt, at ledige stillinger reagerer hurtigere end arbejdsløshed på konjunkturudsving, men både tendenser og undersøgelser (dvs. Eurofound) viser, at potentielle mangler på arbejdskraft skal overvåges nøje (se afsnit 2.1).

Den hurtige politiske reaktion bidrog til at afdæmpe indvirkningen på arbejdsmarkedet i forbindelse med covid-19-krisen²⁰. Pandemien udløste en folkesundhedskrise med omfattende konsekvenser for den økonomiske aktivitet, arbejdsmarkedet og samfundet.

¹⁶ De samlede tal for beskæftigelsen stammer fra nationalregnskaber (indenlandsk begreb), andre tal fra data fra LFS. I hele dette afsnit er der brugt sæsonkorrigerede kvartalstal.

¹⁷ Jf. Europa-Kommissionen (2021), *Labour Market and Wage Developments in Europe Annual Review 2021 (endnu ikke udgivet)*.

¹⁸ Europa-Kommissionen (2021), *European Economic Forecast, Autumn 2020*, Institutional Paper 160.

¹⁹ Andelen af ledige stillinger svarer til det samlede antal ledige stillinger som procent af besatte og ledige stillinger.

²⁰ For nærmere oplysninger se "Employment and Social Developments in Europe, Annual Review 2021" (findes på: <https://op.europa.eu/s/tYkn>) og "Labour Market and Wage Developments in Europe, Annual Review 2021" (endnu ikke udgivet).

Arbejdsløsheden (15-74 år) steg fra 6,6 % i fjerde kvartal 2019 (det laveste niveau nogensinde registreret i EU-27) op til 7,6 % i tredje kvartal 2020. I euroområdet var arbejdsløsheden lidt højere, nemlig 8,5 % i tredje kvartal 2020 (1,1 procentpoint over værdien i fjerde kvartal 2019). På det seneste har lempelserne af inddæmningsforanstaltningerne og udrulningen af vaccinationskampagner hjulpet med at få EU's økonomier i gang igen og har bidraget til at sænke arbejdsløsheden til 7,3 % i andet kvartal 2021 (8 % i euroområdet). Generelt var stigningen i arbejdsløsheden lavere end, hvad man kunne have forventet i betragtning af konsekvenserne af covid-19 for økonomien. Dette skyldes de politiske foranstaltninger, som medlemsstaterne indførte, herunder med støtte fra EU-midler (navnlig SURE, men også REACT-EU og investeringsinitiativerne som reaktion på coronavirusset (CRII og CRII+)), og også den omstændighed, at mange forlod arbejdsmarkedet og blev inaktive, fordi det blev vanskeligere at finde arbejde, og de derfor ophørte med at søge arbejde. De seneste månedlige data viser, at arbejdsløsheden faldt yderligere til 6,7 % i EU i september 2021 (7,4 % i euroområdet), og at den dermed nærmer sig niveauet før krisen. Der er dog stor forskel mellem medlemsstaterne (se afsnit 2.1). Langtidsledigheden nåede op på 2,9 % af den erhvervsaktive befolkning i andet kvartal 2021 i EU, hvilket viser en moderat, men støt stigning i forhold til det rekordlave niveau i andet kvartal 2020 (2 %).

Der er sket en delvis genopretning af det samlede antal arbejdstimer efter det kraftige fald som følge af pandemien, men det ligger stadig under niveauet fra før krisen. I andet kvartal 2021 lå antallet på 82,8 milliarder. Dette er 9,7 milliarder timer mere end det rekordlave antal i andet kvartal 2020 (73,1 milliarder), hovedsagelig på grund af de forbedrede arbejdsmarkedsforhold, udvidelsen af mulighederne for telearbejde og reduktionen af det ugentlige fravær fra arbejde (fra 19,4 % af den samlede beskæftigelse i andet kvartal 2020 til 10,5 % i andet kvartal 2021). Dette er dog stadig næsten 2,5 milliarder timer mindre end toppunktet i første kvartal 2019, og det fremhæver den rolle, som arbejdsdelingsordninger og midlertidige afskedigelser har haft eller havde for mange arbejdstagere, sammen med de afskedigelsesrestriktioner, som flere medlemsstater indførte for at hjælpe med at bevare beskæftigelsen (se afsnit 2.1). Antallet af arbejdstimer pr. beskæftiget person havde været langsomt, men støt faldende i det seneste årti i EU, hvilket navnlig skyldtes den øgede andel af deltidsarbejde og andre fleksible arbejdsordninger (dvs. nul timerskontrakter eller tilkaldesarbejde i forbindelse med platformsarbejde).

Covid-19-pandemiens udbrud satte en stopper for de seneste års positive udvikling i erhvervsfrekvensen. EU's erhvervsfrekvens for personer i alderen 20-64 år lå på 77,8 % i 2020, 0,5 procentpoint lavere end i 2019. I andet kvartal 2021 var den imidlertid steget til 78,3 %, dvs. den var på samme niveau som før krisen. Bag det samlede tal kan der konstateres en stigning for kvinder (til 72,7 %, 0,3 procentpoint højere end i fjerde kvartal 2019), men der kan konstateres et fald for mænd (til 84 %, 0,3 procentpoint lavere end i fjerde kvartal 2019). De mest positive resultater kunne konstateres for aldersgruppen 55-64 år med kun et let fald, da krisen toppede, og tal for andet kvartal 2021, der var højere end niveauerne før pandemien.

Mens beskæftigelsesfrekvensen for kvinder er faldet lidt mindre end for mænd som følge af covid-19-krisen, er der fortsat betydelige kønsforskelle. I 2020 faldt beskæftigelsesfrekvensen for kvinder (20-64 år) til 66,9 %, 0,5 procentpoint lavere end i 2019, mens den for mænd faldt til 78 %, 0,9 procentpoint lavere end i det foregående år. Kvartalsvis faldt beskæftigelsesfrekvensen for kvinder fra 67,4 % i fjerde kvartal 2019 til 66,1 % i andet kvartal 2020, men steg til 67,2 % i andet kvartal 2021. Beskæftigelsesfrekvensen for mænd lå på 78,3 % i andet kvartal 2021, 0,8 procentpoint under fjerde kvartal 2019. Denne udvikling førte til en mindre reduktion af den kønsbetingede forskel i beskæftigelsen på 11,1 procentpoint i andet kvartal 2021 sammenlignet med 11,6

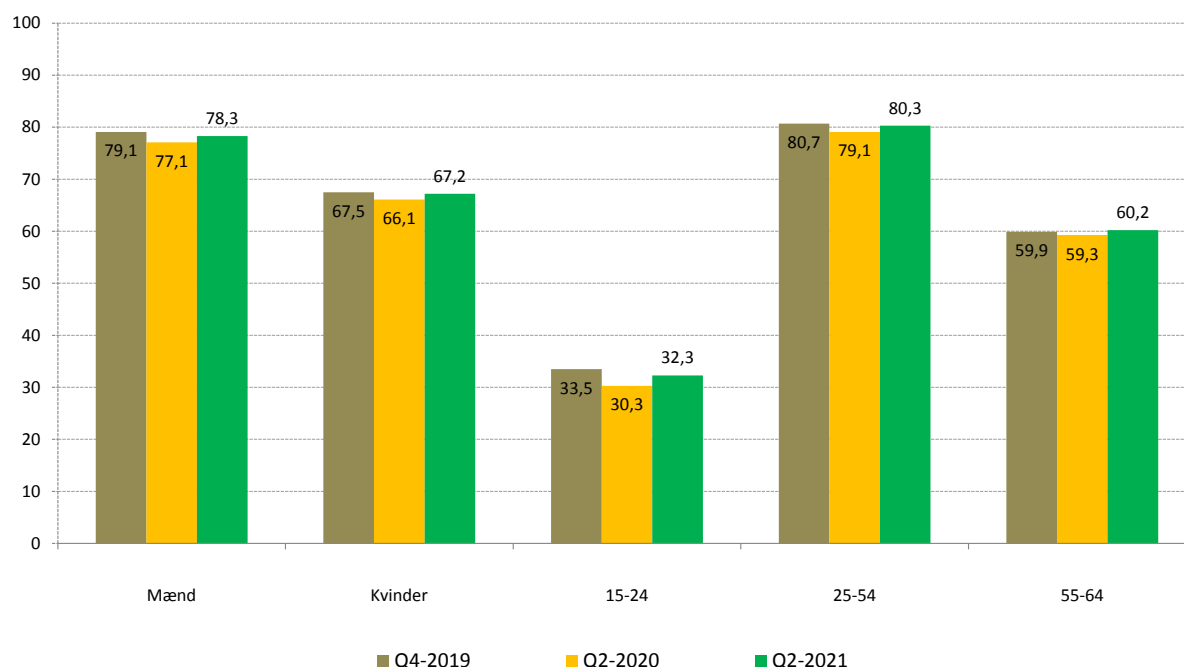
procentpoint i fjerde kvartal 2019 (11,1 procentpoint og 11,5 procentpoint på årsbasis i henholdsvis 2020 og 2019).

Krisen har haft alvorlig indvirkning på unges arbejdsmarkedsresultater, selv om deres situation er blevet bedre siden slutningen af 2020. Ungdomsarbejdsløsheden (15-24 år) nåede op på 17,1 % i 2020 i EU, 1,8 procentpoint højere end i 2019. I andet kvartal 2021 lå ungdomsarbejdsløsheden på 17,4 %, dvs. 2,6 procentpoint højere end i fjerde kvartal 2019, men 1 procentpoint under toppunktet i tredje kvartal 2020. Samlet set var omkring 3,2 millioner unge (15-24 år) arbejdsløse i EU i andet kvartal 2021, og tallet nåede op på 5,1 millioner, hvis alle unge, der hverken er i beskæftigelse eller under uddannelse (NEET), tages i betragtning, og 9,4 millioner for den større aldersgruppe 15-29 år. Den kvartalsvise NEET-andel for denne aldersgruppe var på 13,2 % i EU i andet kvartal 2021 (0,7 procentpoint højere end i fjerde kvartal 2019, men 1,5 procentpoint under toppunktet i andet kvartal 2020).

De ældre arbejdstagere har været mindre ramt af covid-19-krisens virkninger end andre grupper. Beskæftigelsesfrekvensen for ældre arbejdstagere (55-64 år) har været forholdsvis stabil siden covid-19-udbruddet. Den nåede op på 60,2 % i andet kvartal 2021, 0,4 procentpoint over niveauet i fjerde kvartal 2019 og med en støt stigende tendens over det eneste årti. Beskæftigelsesfrekvensen for voksne i alderen 25-54 år lå på 80,3 % i andet kvartal 2021, hvilket stadig var lidt lavere end niveauet før pandemien (80,8 % i fjerde kvartal 2019). Arbejdsløsheden i EU for personer i alderen 55-74 år er steget moderat fra 4,7 % i fjerde kvartal 2019 til 5,3 % i andet kvartal 2021.

Figur 1: Krisens indvirkning på beskæftigelsen har været forskellig fra den ene aldersgruppe til den anden

Beskæftigelsesfrekvens efter køn og aldersgruppe i EU-27, sæsonkorrigerede, ikke kalenderkorrigerede data (i %)

Bemærk: Brud i tidsserie fra første kvartal 2021.

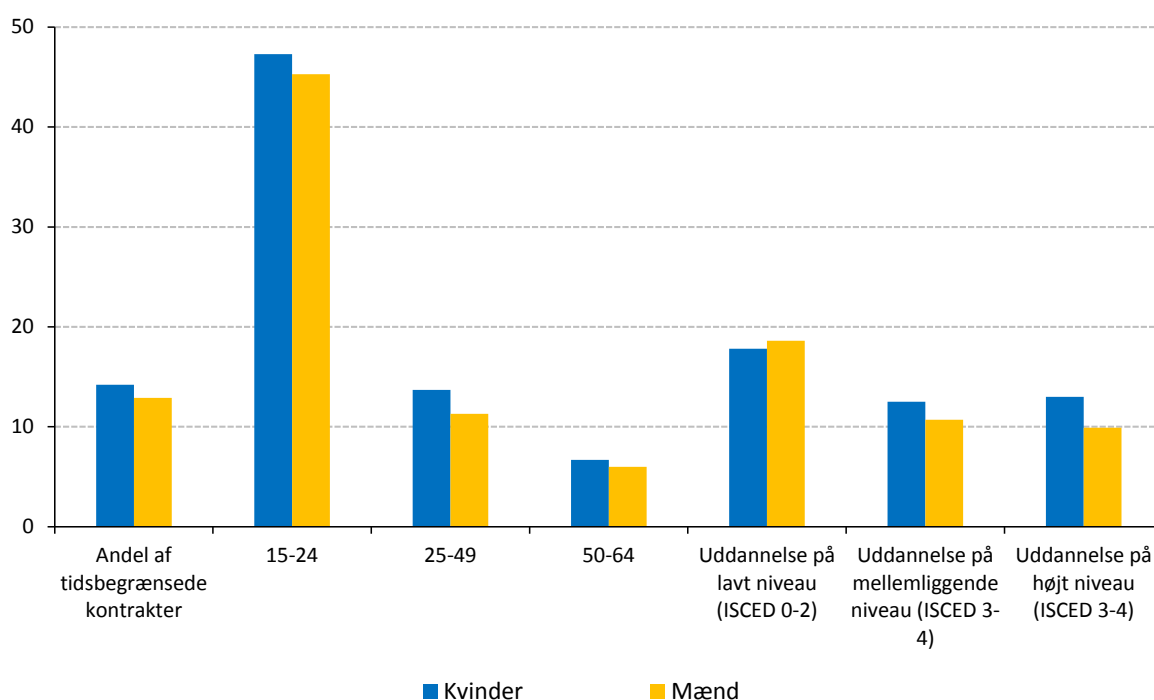
Kilde: Eurostat, LFS [lfsi_emp_q].

Arbejdstagere i atypiske ansættelsesforhold og selvstændige blev ramt særligt hårdt af krisen. Af det samlede antal ansatte (i alderen 20-64 år) i EU i 2020 (161,6 millioner) havde

ca. 19,9 millioner (12,4 %) en tidsbegrænset ansættelseskontrakt (1,3 procentpoint under tallet for 2019). Omkring 21,3 millioner arbejdstagere (20-64 år, sæsonkorrigerede data) havde tidsbegrænsede kontrakter i andet kvartal 2021, hvilket stadig er 0,8 millioner færre end i fjerde kvartal 2019. Andelen er meget højere for unge (15-24 år) end for resten af befolkningen og betydeligt højere for lavtuddannede end for mellem- og højtuddannede arbejdstagere. Andelen af ufrivillig tidsbegrænset ansættelse faldt fortsat (med 1,1 procentpoint) sammenlignet med 2019 og lå på 6,8 % i 2020. Andelen af tidsbegrænsede kontrakter af den samlede beskæftigelse (20-64 år) steg fra det laveste niveau i andet kvartal 2020 (10,1 %) til 11,3 % i andet kvartal 2021. Antallet af deltidsbeskæftigede steg støt i løbet af 2020. Andelen af deltidsansatte (20-64 år) af den samlede beskæftigelse nåede folgelig op på 17,7 % i andet kvartal 2021 (0,6 procentpoint under værdien for fjerde kvartal 2019). Andelen af ufrivillige deltidsansatte faldt til 25 % i 2020 (1,5 procentpoint lavere end i 2019). Siden pandemiens begyndelse i første kvartal 2020 er antallet af selvstændige faldet med 0,7 millioner personer (fra ca. 25,8 millioner til 25,1 millioner i andet kvartal 2021).

Figur 2: Udbredelsen af tidsbegrænsede kontrakter varierer efter aldersgruppe og kvalifikationsniveau

Andel af ansatte på tidsbegrænsede kontrakter efter alder og uddannelsesniveau i EU-27 (2020)

Kilde: Eurostat, LFS [lfsa_etgar], [lfsa_etpgan] og [lfst_r_e2tgaedcu].

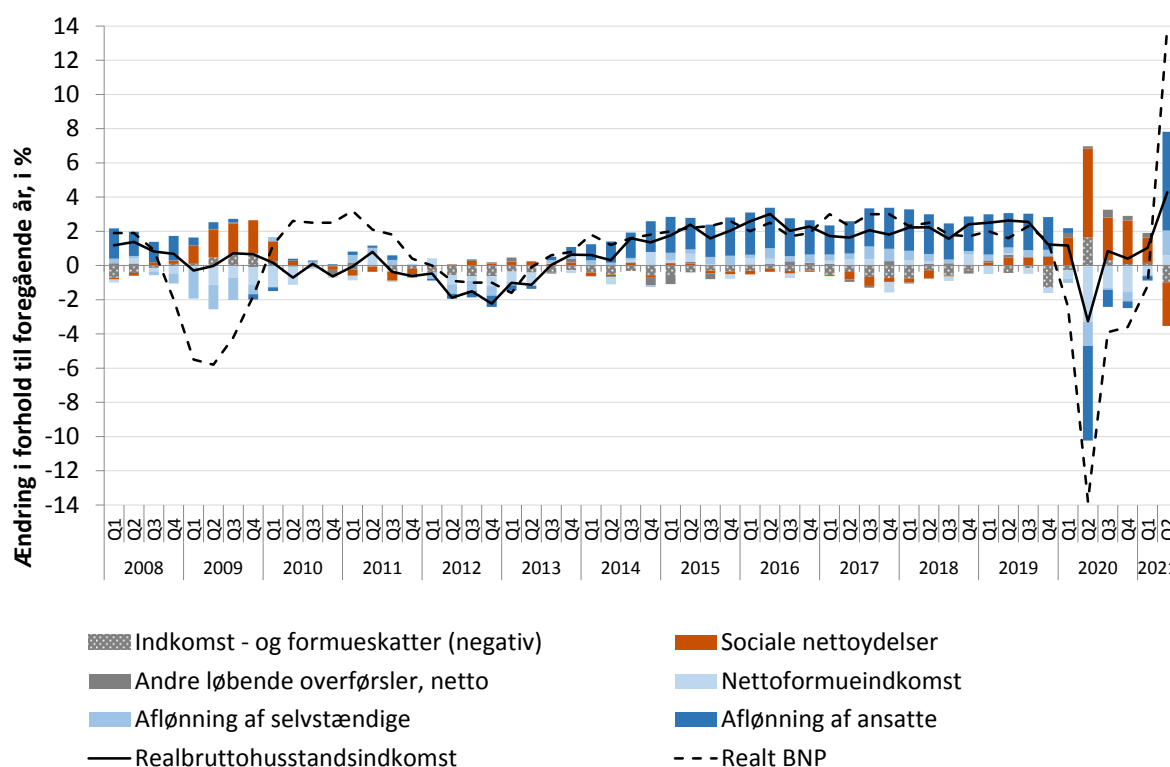
Arbejdsmarkedsresultater for personer født uden for EU er blevet stærkt påvirket af krisen. I 2020 lå beskæftigelsesfrekvensen (20-64 år) for personer, der er født uden for EU, på 65,3 %, hvilket er 2,4 procentpoint under 2019-niveauet og 8,2 procentpoint lavere end frekvensen for personer, der er født i EU. Arbejdsløsheden (15-74 år) for personer, der er født uden for EU, lå på 12,3 % i 2020 og er steget fra 10,8 % i det foregående år. Arbejdsløshedstallene er steget fra 13,5 % i andet kvartal 2020 til 13,9 % i andet kvartal 2021.

1.2 Sociale tendenser

På trods af covid-19-krisen forblev husstandsindkomsterne i gennemsnit stort set stabile i EU's medlemsstater i 2020 takket være den hurtige politiske reaktion. Da pandemien ramte, faldt den reelle disponible bruttohusstandsindkomst drastisk med 3,3 % i andet kvartal 2020 i forhold til året før, men steg igen ved årets udgang og forblev generelt stabil mellem 2019 og 2020 (med et faldt på 0,25 %). Faldet i aflønning af ansatte var størst (-5,5 %) og aflønningen af selvstændige (-1,4 %) og nettoformueindkomsten (-3,3 %) faldt også markant (se figur 3). I løbet af 2020 bidrog sociale nettoydelser kraftigt til den samlede indkomst og spillede en vigtig rolle i afbødningen af det samlede fald i husstandsindkomsterne i andet kvartal, som i en vis udstrækning også blev støttet af justeringer af indkomst- og formueskatter. Denne tendens fortsatte i andet og tredje kvartal 2020 samt i første kvartal 2021, hvor væksten i indkomst fra sociale ydelser mere end opvejede nedgangen i aflønningen af ansatte og selvstændige (meget lavere sammenlignet med faldet i andet kvartal) og faldet i nettoformueindkomsten. På baggrund af et fald i markedsindkomsten og det reale BNP på 6 % i forhold til det foregående år er denne stabilitet i de samlede husstandsindkomster et resultat af støtten fra de ekstraordinære diskretionære politikker, der blev indført for at afbøde krisens sociale virkning, og de automatiske stabiliserende virkninger af de sociale beskyttelsessystemer og skattesystemerne. Ændringer i andet kvartal 2021 markerede et vendepunkt: I andet kvartal steg både realt BNP og aflønningen af ansatte hurtigt i næsten samme takt, som de faldt året før. Samlet set steg den reale disponible bruttohusstandsindkomst mere, end det faldt året før, bl.a. fordi de sociale nettoydelser faldt langsommere end andre indkomstkilder.

Figur 3: Bred stabilitet i de gennemsnitlige samlede husstandsindkomster i EU i forbindelse med covid-19-krisen som følge af den hidtil usete politiske reaktion

BNP-vækst, vækst i den reale disponible bruttohusstandsindkomst og hovedkomponenterne heraf (EU-27)

Bemærk: GD EMPL's beregninger. Den nominelle disponible bruttohusstandsindkomst blev deflateret med forbrugerprisinflationsindekset. Den reale vækst i den disponible bruttohusstandsindkomst i EU anslås som et vægtet gennemsnit af medlemsstaternes værdier, når der foreligger kvartalsdata baseret på ENS 2010 (samlet 95 % af den disponible bruttohusstandsindkomst i EU).

Kilde: Eurostat, nationalregnskaber [[nasq_10_nf_tr](#)] og [[namq_10_gdp](#)]. Tallene er ikke sæsonkorrigerede.

Samlet set forblev indkomstuligheden stort set stabil i de fleste medlemsstater. Ifølge Eurostats foreløbige skøn²¹ forblev den gennemsnitlige indkomstkventilsats (S80/S20) i EU stabil eller faldt let i 2020. Dette var igen resultatet af den massive offentlige støtte, der blev indført, og den stærke automatiske stabilisering, der afbødte krisens konsekvenser, især for sårbare grupper. Indkomsterne fra beskæftigelse anslås at være faldet med 10 % for de første indkomstkventiler og 2 % for den femte, men den samlede indvirkning på de disponible indkomster blev generelt dæmpet over hele indkomstfordelingen af skatte- og socialsikringssystemernes gavnlige udjævnende virkning og indførelsen af arbejdsdelingsordninger og andre foranstaltninger til fastholdelse af arbejdspladser.

Andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse var stort set stabil i det første år af covid-19-krisen. I 2020 var omkring en ud af fem personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse i EU (21,9 %). Alle tre komponenter²² af AROPE-indikatoren var stabile for de fleste medlemsstater i forhold til året før. Ifølge Eurostats foreløbige skøn var risikoen for fattigdom uændret i mindst halvdelen af medlemsstaterne sammenlignet med 2019. Disse skøn viser, at de nyligt indførte politiske foranstaltninger sammen med skatte- og socialsikringssystemerne afbødte virkningerne af covid-19-krisen, stabiliseret indkomsterne og bidrog væsentligt til at forebygge en stigning i fattigdomsrisikoen. Dette resulterede også i en bred stabilitet i andelen af alvorlige materielle og sociale afsavn (6,8 %, en stigning på kun 0,2 procentpoint). Andelen af personer, der lever i delvis arbejdsløse husstande, forblev også stabil (på 8,2 %, en stigning på kun 0,1 procentpoint), hvilket afspejler den afbødende virkning med hensyn til jobtab, som også kan tilskrives arbejdsdelingsordninger og andre foranstaltninger til fastholdelse af arbejdspladser. Energifattigdom er en stadig vigtigere form for fattigdom. Den 13. oktober 2021 vedtog Kommissionen meddelelsen *Håndtering af stigende energipriser*²³, hvor den fremhævede fair skatte- og socialsikringssystemer, målrettede indkomststøtteforanstaltninger og inklusive renoveringspolitikker som centrale elementer i en værktøjskasse til at afbøde energifattigdom og imødegå de umiddelbare konsekvenser af prisstigninger.

Risikoen for fattigdom eller social udstødelse (AROE) for børn var også stabil, men med større forskelle landene imellem og en stigning i den monetære fattigdom. Der var større forskelle med hensyn til risikoen for fattigdom eller social udstødelse for børn mellem medlemsstaterne: I fire medlemsstater lå andelen over 30 %, mens den i fire andre lå under 15 %. Den monetære fattigdom blev ikke afdæmpet i så høj grad, idet den steg betydeligt i en tredjedel af medlemsstaterne i 2020. Enlige forældre og store familier var i betydelig større risiko for fattigdom eller social udstødelse (%) end familier med 1-2 børn (henholdsvis 42,1 % og 29,6 % i gennemsnit i EU).

Fattigdom blandt personer i beskæftigelse er fortsat en udfordring. Fattigdommen blandt personer i arbejde i EU-27 steg med 0,5 procentpoint (fra 8,5 % til 9 %) i perioden 2010-

²¹ Frigivet juli 2021, findes på [Eurostats websted](#). De fuldstændige data for 2020 vil foreligge i 2022.

²² Se kapitel 1.3 for flere oplysninger.

²³ Meddelelse fra Kommissionen "Håndtering af stigende energipriser: en værktøjskasse for handling og støtte" ([COM \(2021\) 660 final](#)).

2019. Der foreligger endnu ikke fuldstændige data for 2020, men situationen synes ikke at have ændret sig væsentligt siden 2019. Generelt er situationen vanskeligere for sårbare arbejdstagere: Arbejdstagere med tidsbegrænsede kontrakter står over for en højere risiko for fattigdom blandt personer i arbejde end dem, der er omfattet af tidsubegrænsede kontrakter (16,2 % mod 5,9 %), hvilket også er tilfældet for lavtuddannede arbejdstagere sammenlignet med højtuddannede arbejdstagere (19 % mod 4,9 %) og arbejdstagere født uden for EU sammenlignet med arbejdstagere født i EU (20,1 % mod 8,1 %).

På trods af generelt social modstandsdygtighed blev sårbare grupper berørt mere negativt af covid-19-krisen. Isolationsforanstaltningerne har haft en uforholdsmæssig stor indvirkning på f.eks. personer med handicap²⁴, navnlig med hensyn til adgang til sundhedspleje, uddannelse og andre onlinestøttetjenester, og har forværret allerede eksisterende begrænsninger med hensyn til adgang til beskæftigelse. Risikoen for fattigdom og social udstødelse har i nogle tilfælde været dobbelt så høje for personer med migrantbaggrund som for personer født i landet²⁵. Nedlukningerne under pandemien afskar mange romaer, der lever i segregerede bosættelser, fra alle indtægtskilder og (formelle og uformelle) økonomiske aktiviteter, og det førte til en yderligere forværring af deres fattigdom²⁶.

1.3 Den reviderede sociale resultattavle: oversigt over udfordringer i forbindelse med søjleprincipperne

Analysen i den fælles beskæftigelsesrapport 2022 er baseret på et revideret sæt nøgleindikatorer for den sociale resultattavle, som er godkendt af Rådet²⁷. I handlingsplanen for den europæiske søjle for sociale rettigheder, som blev offentliggjort i marts 2021, blev der fremlagt et forslag til en revideret social resultattavle, som derefter blev drøftet med Beskæftigelsesudvalget (EMCO) og Udvalget for Social Beskyttelse (SPC) og godkendt af Rådet for Beskæftigelse, Socialpolitik, Sundhed og Forbrugerpolitik (EPSCO-Rådet) den 14. juni 2021. Revisionen har til formål at sikre en mere omfattende dækning af søjleprincipperne og styrke den sociale resultattavles rolle som det vigtigste kvantitative redskab til at overvåge fremskridtene hen imod gennemførelsen af søjlen inden for rammerne af det europæiske semester. Den reviderede resultattavle vil også bidrage til at supplere de eksisterende overvågningsværktøjer, navnlig overvågningen af beskæftigelsesresultater og overvågningen af socialbeskyttelsesresultater²⁸.

²⁴ Europa-Kommissionen, *Employment and Social Developments in Europe 2021*, juni 2021.

²⁵ Som det fremgår af Eurostat-indikatorerne [[ilc_peps06](#)] AROPE for personer født uden for landet og personer født i landet.

²⁶ Ifølge undersøgelser udført af Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder (FRA) i 2016 (ni EU-lande) og 2019 (fem EU-lande). Se SWD(2020) 530 final.

²⁷ Drøftelserne med medlemsstaterne fandt sted i Beskæftigelsesudvalgets indikatorgruppe og indikatorgruppen under Udvalget for Social Beskyttelse. Udtalelsen fra Beskæftigelsesudvalget og Udvalget for Social Beskyttelse, som omhandler den aftale, der blev indgået om nøgleindikatorerne for den reviderede sociale resultattavle, blev godkendt af Rådet for Beskæftigelse, Socialpolitik, Sundhed og Forbrugerpolitik (EPSCO-Rådet) den 14. juni 2021.

²⁸ Overvågningen af beskæftigelsesresultater (EPM) og overvågningen af socialbeskyttelsesresultater (SPPM) er årlige rapporter, som udarbejdes af henholdsvis Beskæftigelsesudvalget og Udvalget for Social Beskyttelse. De identificerer tendenser, der bør holdes øje med, og centrale beskæftigelsesmæssige og sociale udfordringer i medlemsstaterne og overvåger fremskridtene hen imod EU's relevante mål for beskæftigelsen og sociale mål.

Nøgleindikatorerne i den reviderede sociale resultattavle understøtter overvågningen af 18 ud af de 20 søjleprincipper²⁹ (fire mere end under den foregående udgave), og det bidrager til at vurdere centrale beskæftigelsesmæssige og sociale udfordringer i medlemsstaterne. Sættet af nøgleindikatorer blev revideret efter principperne om påholdenhed, tilgængelighed, sammenlignelighed og statistisk robusthed. Følgende indikatorer er knyttet til hvert af de tre kapitler under søjlen (nye indikatorer er markeret med **, og reviderede indikatorer er markeret med *)³⁰:

- *Lige muligheder*
 - Voksnes deltagelse i uddannelse i de seneste 12 måneder (25-64 år)**
 - Andel af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt (18-24 år)
 - Andel af befolkningen med grundlæggende generelle eller mere end grundlæggende generelle digitale færdigheder (16-74 år)
 - Unge i alderen 15-24 år, som hverken er i beskæftigelse eller under uddannelse (NEET-andelen) (15-29 år)*
 - Kønsbetinget forskel i beskæftigelsesfrekvensen (20-64 år)
 - Indkomstulighed målt som kvintilsats (S80/S20)
- *Retfærdige og rimelige arbejdsvilkår*
 - Beskæftigelsesfrekvens (20-64 år)³¹
 - Arbejdsløshed (15-74 år)
 - Langtidsledighed (15-74 år)
 - Den disponible bruttohusstandsindkomst i faste priser pr. indbygger³²
- *Social beskyttelse og inklusion*
 - Andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse (0+ år) (AROPE 0+)³³
 - Andel af børn i risiko for fattigdom eller social udstødelse (0-17 år) (AROPE 0-17)**³⁴

²⁹ De to principper, der endnu ikke er omfattet, er 7 og 8 "Oplysninger om ansættelsesvilkår og beskyttelse i tilfælde af opsigelser" og "Social dialog og inddragelse af arbejdstagerne". Der er strenge kvalitetskrav til nøgleindikatorer, som også skal have en klar normativ fortolkning. Indtil videre har det ikke været muligt at finde en sådan indikator for disse principper, men Kommissionen vil arbejde videre med dette.

³⁰ Som led i revisionen blev nøgleindikatoren "Nettoindtjening for en fuldtidsansat enlig arbejdstager uden børn, der tjener en gennemsnitsløn" slettet.

³¹ Fra 2021 indsamler Eurostat i overensstemmelse med de relevante forordninger data til EU-LFS (arbejdsstyrkeundersøgelsen) efter en revideret metode gennem de nationale statistiske kontorer. Denne ændring har til formål at forbedre arbejdsmarkedsdataene, men skal tages i betragtning ved fortolkningen af ændringer i indikatorer tæt på tidspunktet for ændringen, 1. januar 2021. De berørte nøgleindikatorer er unge NEET'er, arbejdsløshedsprocent, langtidsledighed, kønsbetinget forskel i beskæftigelsesfrekvensen og risikoen for fattigdom eller social udstødelse for børn.

³² Efter anmodning fra Udvalget for Social Beskyttelse måles denne indikator ved hjælp af den "ukorrigerede indkomst" (dvs. uden inddragelse af sociale overførselsindkomster i naturalier), hvorfor henvisning til brugen af enheder i købekraftstandarder (KKS) udgår.

³³ Sammen med de tre underindikatorer: Andel af personer med alvorlige materielle og sociale afsavn, hele befolkningen (SMSD 0+), andel af personer i risiko for fattigdom (AROP 0+) og andel af personer, som lever i en husstand med meget lav arbejdsintensitet (delvis arbejdsløse husstande), 0-64 år (QJ 0-64). SMSD 0+ erstatter komponenten Personer, der lider alvorlige materielle afsavn, i data offentliggjort fra 2021 og frem for at repræsentere et mere realistisk sæt af behovene i samfundene i EU.

³⁴ Sammen med de tre underindikatorer: Andel af personer med alvorlige materielle og sociale afsavn, børn (SMSD 0-17), andel af personer i risiko for fattigdom, børn (AROP 0-17) og andel af personer, som lever i en husstand med meget lav arbejdsintensitet (delvis arbejdsløse husstande), børn (QJ 0-17). SMSD for børn er en tilpasset version af SMSD for hele befolkningen.

- Sociale overførselsindkomsters virkning (bortset fra pensioner) for fattigdomsbekæmpelse³⁵
- Forskel mellem beskæftigelsesfrekvensen for personer med og uden handicap(20-64 år)**³⁶
- Andel af husstande med overdrevent høje boligudgifter**³⁷
- Børn under 3 år i formelle børnepasningsordninger
- Selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling (16+ år)³⁸.

For nøgleindikatoren "Forskel mellem beskæftigelsesfrekvensen for personer med og uden handicap" anvendes midlertidigt EU-SILC som statistisk kilde, men skifter til EU-LFS fra og med 2022 for at opnå større nøjagtighed i de data, der fremlægges i 2023. Kommissionens tjenestegrene, herunder Eurostat, vil fortsat overvåge kvaliteten og revidere indikatoren på mellemlang sigt, når der foreligger LFS-baserede data (2023), og vil støtte yderligere tiltag for at forbedre sammenligneligheden mellem landene og undersøge udviklingen af yderligere indikatorer på dette område. For nøgleindikatoren "Voksnes deltagelse i uddannelse i de seneste 12 måneder" anvendes også EU-LFS fra og med 2022. Kommissionen vil overvåge indikatoren sammen og foretage en grundig analyse af dataene fra de to undersøgelseskilder, når de foreligger (2023), med henblik på at sikre datakvalitet og -sammenlignelighed. For at sikre overvågningen af beskæftigelsesretningslinje 6 og 7, herunder med hensyn til aktive arbejdsmarkedspolitikker, vil indikatoren for voksnes deltagelse i uddannelse i de seneste fire uger (25-64 år) undtagelsesvis blive anvendt i denne fælles beskæftigelsesrapport.

³⁵ Dette måles som forskellen mellem andelen af borgere — i den samlede befolkning — der er i risiko for (indkomst-)fattigdom henholdsvis før og efter sociale overførsler.

³⁶ Indikatoren for forskel mellem beskæftigelsesfrekvensen for personer med og uden handicap beregnes i øjeblikket ud fra EU-SILC og ud fra handicapstatus som fastsat i Global Activity Limitation Index (GALI). Respondenterne i undersøgelsen skal besvare følgende spørgsmål: 1) "Er du begrænset i almindelige daglige aktiviteter på grund af et sundhedsproblem? Vil du sige, at du er ... alvorligt begrænset, begrænset, men ikke alvorligt, eller slet ikke begrænset?" Hvis svaret på spørgsmål 1) er "alvorligt begrænset," eller "begrænset, men ikke alvorligt", skal respondenterne besvare spørgsmål 2) "Har du været begrænset i mindst de seneste seks måneder? Ja eller Nej?". En person anses for handicappet, hvis andet spørgsmål besvares med "Ja". Ud fra beregninger i EU-SILC kan der konstateres en sammenhæng mellem prævalensen af handicap baseret på GALI-konceptet og forskellen mellem beskæftigelsesfrekvensen for personer med og uden handicap baseret på det i 2020 på tværs af medlemsstaterne i EU27 (Pearsons korrelationskoefficient = -0.6).

³⁷ Indikatoren måler den andel af befolkningen, der lever i husstande, hvor de samlede boligudgifter udgør mere end 40 % af den disponible indkomst (begge "netto" for boligudgifter). Ifølge [Methodological Guidelines and Description of EU-SILC variables \(april 2020\)](#) omfatter ydelser (kun indtægtsbestemte) huslejeudgifter og ydelser til ejere af egen bolig, men ikke skattefordele og kapitaloverførsler. I dette dokument defineres boligudgifter som månedlige og faktisk betalte udgifter i forbindelse med husstandens ret til at bo i en bolig. De omfatter strukturforsikringer (for lejere: hvis de betales), tjenester og afgifter (spildevand, renovation osv., obligatorisk for ejere, for lejere: hvis de betales), almindelig vedligeholdelse og reparation, skatter (for lejere: af boligen, hvis det er relevant) og forsyningsomkostninger (vand, elektricitet, gas og varme). For ejere med realkreditlån er de dermed forbundne rentebetalinger omfattet (eventuelt fratrukket skattefradrag, men ikke fratrukket eventuelle boligudgifter). For lejere til markedspris eller til nedsat pris medregnes huslejebetaling. For lejere uden husleje bør boligudgifter ikke fratrækkes de samlede boligudgifter.

³⁸ Selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling vedrører en persons egen vurdering af, om han eller hun har haft behov for lægeundersøgelse eller -behandling for en specifik type sundhedsydelse, men ikke fik den eller ikke opsøgte den af følgende tre grunde: "økonomiske grunde", "venteliste" og "for langt at rejse". Sundhedsysdeler er individuelle sundhedsysdeler (lægeundersøgelse eller -behandling, dog ikke tandlægebehandling), der leveres af eller er under direkte tilsyn af læger eller tilsvarende erhverv, i overensstemmelse med nationale sundhedssystemer (Eurostats definition). Problemerne, som personerne rapporterer i forbindelse med at opnå sundhedspleje, når de bliver syge, kan afspejle hindringer for sundhedspleje.

Nøgleindikatorerne analyseres ved hjælp af den fælles metode, der er vedtaget af Beskæftigelsesudvalget og Udvalget for Social Beskyttelse (se bilag 4 for yderligere oplysninger). Med denne metode evalueres situationen og udviklingen i medlemsstaterne ved at se på niveauer og ændringer i det foregående år³⁹ for hver af de nøgleindikatorer, der indgår på den sociale resultattavle. Niveauer og ændringer klassificeres efter forskellen i forhold til de respektive (uvægtede) gennemsnit i EU. Medlemsstaternes resultater med hensyn til niveauer og ændringer kombineres efterfølgende ved hjælp af en foruddefineret regel, således at hver medlemsstat placeres i en ud af syv kategorier ("de, der præsterer bedst", "bedre end gennemsnittet", "god, men bør overvåges", "gennemsnitlig/neutral", "svag, men i bedring", "bør holdes øje med" og "situationen er kritisk"). På dette grundlag giver tabel 1 en oversigt over aflæsningerne af resultattavlen ifølge de seneste tal, som er tilgængelige for hver indikator.

Nøgleindikatorerne for den sociale resultattavle giver et indtryk af de centrale udfordringer i EU's medlemsstater på de tre områder vedrørende lige muligheder og adgang til arbejdsmarkedet, rimelige arbejdsvilkår samt social beskyttelse og inklusion. Med hensyn til "situationen er kritisk" (rød i figur 4) står et forholdsvis stort antal medlemsstater stadig over for betydelige udfordringer i forbindelse med kvinders arbejdsmarkedssituation og børns deltagelse i formelle børnepasningsordninger (med fem røde flag for begge indikatorer). Andre grupperes arbejdsmarkedsresultater giver også anledning til bekymring i et relativt stort antal medlemsstater, idet der er rejst røde flag for seks og fire lande for henholdsvis forskel mellem beskæftigelsesfrekvensen for personer med og uden handicap og unge NEET'er. Andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, er også stadig kritisk i fire medlemsstater. På området for social beskyttelse og inklusion er sociale overførselsindkomsters virkning (bortset fra pensioner) for fattigdomsbekæmpelse endelig kritisk i et stort antal medlemsstater (6), og hele fire medlemsstater står over for kritiske udfordringer med hensyn til både fattigdomsrisici generelt og børnefattigdom i særdeleshed. Indkomstkvintilsatsen er også "kritisk" i fire medlemsstater. Hvis analysen udvides til også at omfatte de situationer, der "bør holdes øje med", i tillæg til de "kritiske" situationer, giver de tre indikatorer for unge NEET'er, de sociale overførsels indvirkning på fattigdomsbekæmpelse og børn under 3 år i formelle børnepasningsordninger anledning til størst bekymring i ti lande for de første to og i 11 lande for den sidste. I kapitel 2 præsenteres en detaljeret analyse af de 16 indikatorer, herunder langsigtede tendenser, og yderligere indikatorer, når det er relevant.

Finansiell og teknisk EU-støtte til beskæftigelsesmæssige, færdighedsmæssige og socialpolitiske foranstaltninger

Der ydes betydelig EU-støtte via forskellige finansielle værktøjer til gennemførelsen af den europæiske søjle for sociale rettigheder. Med ca. 500 mia. EUR (inkl. national medfinansiering) for perioden 2021-2027 har EU's samhørighedspolitiske fonde (navnlig Den Europæiske Socialfond Plus, ESF+, og Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, EFRU), til formål at mindske socioøkonomiske forskelle, støtte opadgående økonomisk og social

39 Med undtagelse af den disponible bruttohusstandsindkomst, der måles som et indekstal (2008=100, hvilket således afspejler en ændring i sammenligning med førkriseniveauet), efter aftale med Beskæftigelsesudvalget og Udvalget for Social Beskyttelse.

konvergens og fremme strukturelle ændringer. I maj 2020 fremsatte Kommissionen forslag til NextGenerationEU (807 mia. EUR i løbende priser, som indgår i EU's flerårige finansielle ramme 2021-2027) med henblik på at afbøde krisens økonomiske og sociale virkning, styrke den økonomiske og sociale modstandsdygtighed og gøre de europæiske økonomier og samfund mere bæredygtige, modstandsdygtige og bedre forberedt på de udfordringer og muligheder, der er forbundet med den grønne og den digitale omstilling, herunder i forhold til deres retfærdige dimension. Den nye genopretnings- og resiliensfacilitet er kernen i NextGenerationEU (se nedenfor for yderligere oplysninger). Virkningen af EU-finansieringen forstærkes yderligere gennem teknisk bistand, der finansieres gennem instrumentet for teknisk støtte. Hensigten med sidstnævnte er — efter anmodning — at støtte de nationale myndigheder med banebrydende politisk rådgivning og skræddersyet kapacitetsopbygning inden for prioriterede reformområder, herunder på områderne for beskæftigelse, færdigheder og socialpolitik. Teknisk støtte kan tilbydes på bilateral basis eller til flere lande.

Med genopretnings- og resiliensfaciliteten (til en værdi af 723,8 mia. EUR i løbende priser) ydes der omfattende finansiell støtte til reformer og investeringer i medlemsstaterne, som støtter bæredygtig og inklusiv vækst og jobskabelse, med særlig vægt på reformer og investeringer, der har til formål at imødegå de udfordringer, der er udpeget i de landespecifikke henstillinger i forbindelse med det europæiske semester. Hele fire af de seks søjler, der definerer facilitetens anvendelsesområde, er relevante for gennemførelsen af den europæiske søjle for sociale rettigheder: intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst, social og territorial samhørighed, sundhed og økonomisk, social og institutionel resiliens samt politikker for den kommende generation, børn og unge. Som følge heraf lægges der behørig vægt på beskæftigelsesmæssige, færdigheds-mæssige og socialpolitiske områder i de genopretnings- og resiliensplaner, som medlemsstaterne har fremlagt, og som Kommissionen og Rådet har godkendt.

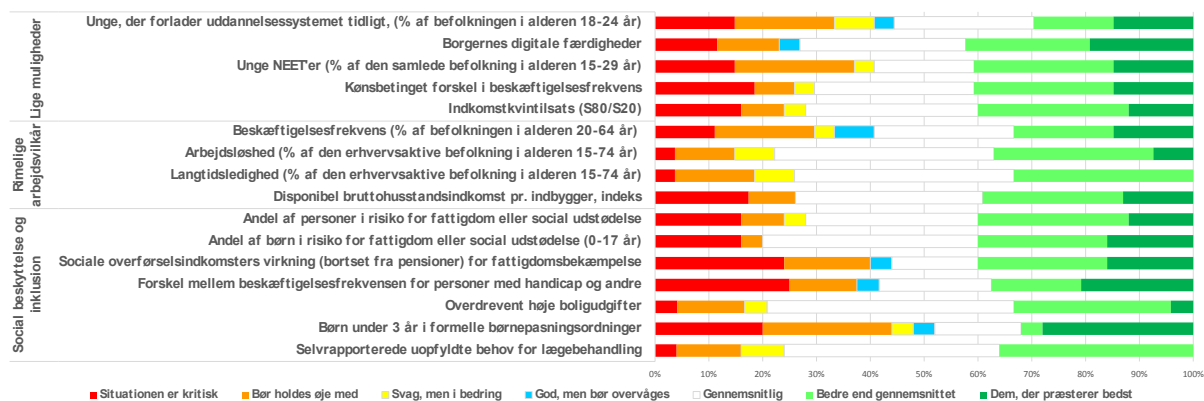
Med et budget på næsten 99,3 mia. EUR for perioden 2021-27 vil ESF+ støtte, supplere og tilføre merværdi til medlemsstaternes politikker på områderne for beskæftigelse, færdigheder og socialpolitik. Fonden vil finansiere foranstaltninger, der sikrer lige muligheder, lige adgang til arbejdsmarkedet, rimelige arbejdsvilkår af høj kvalitet, social beskyttelse og inklusion med fokus på inkluderende uddannelse af høj kvalitet, livslang læring, investeringer i børn og unge og adgang til grundlæggende tjenester. I begyndelsen af covid-19-krisen blev der reageret hurtigt med investeringsinitiativerne som reaktion på coronavirusset (CRII og CRII+) under samhørighedsfondene, og det betød, at midlerne til beskæftigelses- og sundhedsforanstaltninger var forøget med et nettobeløb på over 11 mia. EUR i november 2021. Et yderligere beløb på 50,6 mia. EUR i genopretningsbistand til samhørighed og til områder i Europa (REACT-EU) bidrog til at styrke medlemsstaternes kriseberedskabskapacitet. Endelig er der blevet stillet lån på 100 mia. EUR til rådighed gennem instrumentet for midlertidig støtte til mindselse af risiciene for arbejdsløshed i en nødsituation (SURE) til arbejdsdelingsordninger og lignende foranstaltninger til fastholdelse af arbejdspladser, navnlig for selvstændige.

Som led i investeringsplanen for den europæiske grønne pagt blev mekanismen for retfærdig omstilling oprettet for at støtte en retfærdig omstilling til klimaneutralitet. Den første søjle er Fonden for Retfærdig Omstilling (FRO)⁴⁰, som er oprettet inden for

⁴⁰ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/1056 af 24. juni 2021 om oprettelse af Fonden for Retfærdig Omstilling ([EUR-Lex — 32021R1056 — EN — EUR-Lex \(europa.eu\)](#)).

rammerne af samhørighedspolitikken, og som yder 19,3 mia. EUR til at afbøde de negative virkninger af omstillingen til en klimaneutral økonomi ved at støtte de mest berørte områder.

Figur 4: Beskæftigelsesmæssige, færdighedsmæssige og sociale udfordringer i EU's medlemsstater efter nøgleindikatorer i den reviderede sociale resultattavle

Bemærk: 1) Der foreligger endnu ikke data for indikatoren for voksnes deltagelse i uddannelse, 2) indikatoren for digitale færdigheder henviser til data fra 2019, og 3) der mangler data for visse lande i nogle indikatorer: forklaringerne til alle indikatorer findes i bilaget.

Tabel 1. Nøgleindikatorer for den sociale resultattavle: oversigt over udfordringer på tværs af medlemsstaterne

		År	De, der præsterer bedst	Bedre end gennemsnittet	God, men bør overvåges	Gennemsnitlig/neutral	Svag, men i bedring	Bør holdes øje med	Situationer er kritisk
Lige muligheder	Unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt (% af befolkningen i alderen 18-24 år)	2020	EL, HR, IE, SI	EE, LV, PL, PT	LT	AT, BE, DE, DK, FR, NL, SK	ES, MT	CY, CZ, FI, LU, SE	BG, HU, IT, RO
	Borgernes digitale færdigheder	2019	DE, DK, FI, NL, SE	AT, CZ, EE, EL, HR, IE	LU	BE, ES, FR, LT, MT, PT, SI, SK		CY, HU, PL	BG, LV, RO
	Unge NEET'er (% af den samlede befolkning i alderen 15-29 år)	2020	DE, LU, NL, SE	AT, BE, DK, FI, HR, MT, SI		CZ, EE, FR, LV, PL	RO	CY, HU, IE, LT, PT, SK	BG, EL, ES, IT
	Kønsbetinget forskel i beskæftigelsesfrekvensen	2020	FI, LT, LV, SE	DE, DK, EE, FR, LU, PT, SI		AT, BE, BG, CY, ES, IE, NL, SK	MT	CZ, HR	EL, HU, IT, PL, RO
	Indkomstkventilsats (S80/S20)	2020		AT, BE, DK, FI, NL, PL, SE		CY, EE, EL, FR, HR, HU, LU, PT	RO	ES, MT	BG, DE, LT, LV
Retfærdige og rimelige arbejdsvilkår	Beskæftigelsesfrekvens (% af befolkningen i alderen 20-64 år)	2020	CZ, DE, NL, SE	DK, FI, LV, MT, PL	EE, LT	AT, CY, FR, HU, LU, SI, SK	HR	BE, BG, IE, PT, RO	EL, ES, IT
	Arbejdsløshed (% af den erhvervsaktive befolkning i alderen 15-74 år)	2020		BG, DE, FR, HU, MT, NL, RO, SI		AT, BE, CY, DK, FI, HR, IE, LU, PT, SE, SK	EL, IT	EE, LT, LV	ES
	Langtidsledighed (% af den erhvervsaktive befolkning i alderen 15-74 år)	2020		CZ, DE, DK, HU, MT, NL, PL, PT, SE		AT, BE, BG, CY, FI, FR, HR, IE, LV, RO, SI	EL, IT	EE, LT, LU, SK	ES
	Vækst i den disponible bruttohusstandsindkomst pr. indbygger (2008=100)	2020	HU, LT, PL	CZ, IE, LV, MT, SI, SK		DE, DK, FI, HR, LU, NL, PT, SE		AT, BE	CY, EL, ES, IT
Social beskyttelse og inklusion	Andel af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse	2020		AT, CY, DK, FI, NL, PL, SE		BE, EE, FR, HR, HU, LU, MT, PT	LV	DE, LT	BG, EL, ES, RO
	Andel af børn i risiko for fattigdom eller social udstødelse (0-17 år)	2020		EE, LT, NL, PL, SE, SK		AT, BE, CY, FR, HR, HU, LU, LV, MT, PT		DE	BG, EL, ES, RO
	Sociale overførselsindkomsters virkning (bortset fra pensioner) for fattigdomsbekæmpelse	2020	BE, DK, FI, FR	CZ, HU, LU, SE, SI, SK	AT	CY, EE, NL, PL		DE, EL, LT, PT	BG, ES, HR, LV, MT, RO
	Forskell mellem beskæftigelsesfrekvensen for personer med og uden handicap	2020	AT, DK, EE, FI, PT	ES, LT, LU, SI	TT	CY, CZ, EL, NL, SK		MT, RO, SE	BE, BG, DE, HR, HU, PL
	Andel af husstande med overdrevent høje boligudgifter	2020		CY, FI, HR, LT, MT, PT, SI		AT, BE, CZ, ES, HU, LU, LV, NL, PL, RO, SE	EL	BG, DK, EE	DE
	Børn under 3 år i formelle børnepasningsordninger	2020	BE, DK, FR, LU, NL, PT, SE	SI	ES	EE, FI, LV, MT	HR	AT, BG, CY, DE, EL, LT	CZ, HU, PL, RO, SK
	Selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling	2020		AT, CY, CZ, DE, ES, HU, LU, MT, NL		BE, BG, DK, FR, HR, LT, PT, SE, SI, SK	EE, EL	FI, LV, RO	PL

Bemærk: Ajourført den 28. oktober 2021. Indkomstkventilsats, andel af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse, andel af børn i risiko for fattigdom eller social udstødelse, sociale overførsels indvirkning på fattigdomsbekæmpelse, husstande med overdrevent høje boligudgifter, børn under 3 år i formelle børnepasningsordninger og selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling foreligger ikke for Irland og Italien. Vækst i den disponible bruttohusstandsindkomst pr. indbygger foreligger ikke for Bulgarien, Estland,

Frankrig og Rumænien. Forskel mellem beskæftigelsesfrekvensen for personer med og uden handicap foreligger ikke for Irland, Italien og Letland. Brud i serier og flag er angivet i bilag 1 og 2.

1.4 EU's overordnede mål for 2030

EU har fastsat tre overordnede mål for 2030 om beskæftigelse, færdigheder og fattigdomsbekæmpelse som fremlagt i den europæiske søjle for sociale rettigheder. De overordnede mål blev godt modtaget af EU's ledere i Portoerklæringen af 8. maj og på Det Europæiske Råds møde i juni, ligesom de blev godkendt af EPSCO-Rådet i juni⁴¹. Sammen med de supplerende mål, der præsenteres nedenfor, afspejler de søjlens tre kapitler, dvs. lige muligheder og adgang til arbejdsmarkedet, rimelige arbejdsvilkår samt social beskyttelse og inklusion⁴². De tre mål vil bidrage til at styre indsatsen hen imod en vækst- og genopretningsmodel med høj beskæftigelse og livslang læring, der giver arbejdstagerne mulighed for at få mest muligt ud af de økonomiske og samfundsmæssige omstillinger, samtidig med at fattigdom og social udstødelse bekæmpes i EU, og som bidrager til at nå målene for bæredygtig udvikling. De er fastsat på ambitiøse, men realistiske niveauer, hvor der tages hensyn til den socioøkonomiske kontekst, de bredere tendenser og de planlagte reformer og investeringer, herunder under genopretnings- og resiliensfaciliteten. Følgende mål skal efter aftale nås i EU senest i 2030:

- mindst 78 % af de 20-64-årige bør være i beskæftigelse⁴³
- mindst 60 % af alle voksne (25-64 år) bør deltage i efteruddannelse hvert år
- antallet af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse bør reduceres med mindst 15 millioner.

Medlemsstaterne arbejder aktuelt med at fastsætte deres egne nationale mål i overensstemmelse med ambitionerne i EU's overordnede mål. I Portoerklæringen af 7. maj 2021 (undertegnet af formanden for Europa-Parlamentet, formanden for Europa-Kommissionen, Portugals premierminister, arbejdsmarkedsparter EU og den sociale platform) opfordres medlemsstaterne til at fastsætte ambitiøse nationale mål, der under behørig hensyntagen til hvert enkelt lands udgangsposition udgør et passende bidrag til opfyldelsen af de europæiske mål. I juli 2021 opfordrede Kommissionen medlemsstaterne til at indgive deres første forslag til nationale mål for 2030. Både EU's overordnede mål og de nationale mål vil blive overvåget inden for rammerne af det europæiske semester.

Som det fremgår af det overordnede mål for beskæftigelsesfrekvensen, er et højt beskæftigelsesniveau en central prioritet for 2030 for at sikre, at alle kan deltage fuldt ud i økonomien og samfundet. Deltagelse på arbejdsmarkedet er vigtigt for at støtte et bæredygtigt og inklusivt vækstpotentiale, fremme aktiv deltagelse i samfundet og bidrage til de sociale beskyttelsessystemers tilstrækkelighed og finanspolitiske holdbarhed, også i lyset af befolkningens aldring. For at nå dette mål skal der gøres fremskridt inden for grøn og digital omstilling. Beskæftigelsesfrekvensen for hele EU lå på 72,5 % i 2020, 5,5 procentpoint under ambitionen på 78 % i 2030, som er fastsat i det overordnede mål (se figur 5).

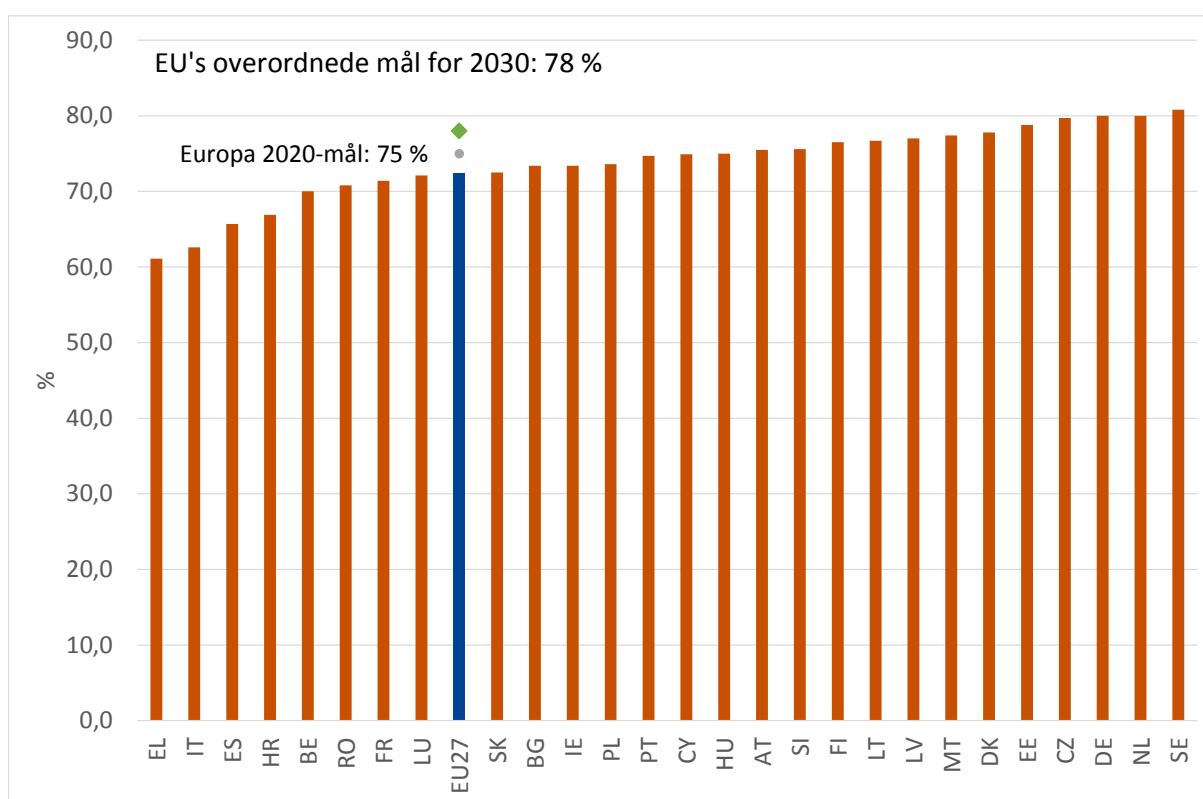
⁴¹ [Portoerklæringen](#) og Det Europæiske Råds [konklusioner](#) (24.-25. juni 2021).

⁴² Disse supplerer andre rammer, f.eks. den europæiske grønne pagt, den europæiske dagsorden for færdigheder, det europæiske uddannelsesområde, EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, integration og deltagelse og det digitale årti.

⁴³ Målet for beskæftigelsesfrekvensen blev fastsat på baggrund af scenarier, der er simuleret på grundlag af potentielle BNP-vækstrater og Eurostats befolkningsfremskrivninger samt forholdet mellem og BNP under opsvinget i 2013-2019.

Der er fastsat supplerende mål i handlingsplanen for den europæiske søjle for sociale rettigheder med henblik på at øge kvinders og unges deltagelse på arbejdsmarkedet og derved støtte det overordnede mål for beskæftigelsesfrekvensen. De supplerende ambitioner sigter mod at halvere den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen, øge udbuddet af formel førskoleundervisning og børnepasning og reducere andelen af unge (15-29 år), der hverken er i beskæftigelse eller under uddannelse (NEET), til 9 %. Det er vigtigt at øge kvinders deltagelse på arbejdsmarkedet for at hæve vækstpotentialet og imødegå udfordringerne i forbindelse med befolkningens aldring og den stadig mindre arbejdsstyrke. Med støtte fra formel førskoleundervisning og børnepasning kan øget deltagelse af kvinder på arbejdsmarkedet også bidrage til at mindske fattigdom og social udstødelse, herunder gennem den positive indvirkning på husstandsindkomsterne. Tilsvarende betyder en reduktion af NEET-andelen, at de unges hidtil uudnyttede potentiale aktiveres, og at deres fulde deltagelse i samfundet sikres.

Figur 5. Beskæftigelsesfrekvens for de 20-64-årige i 2020

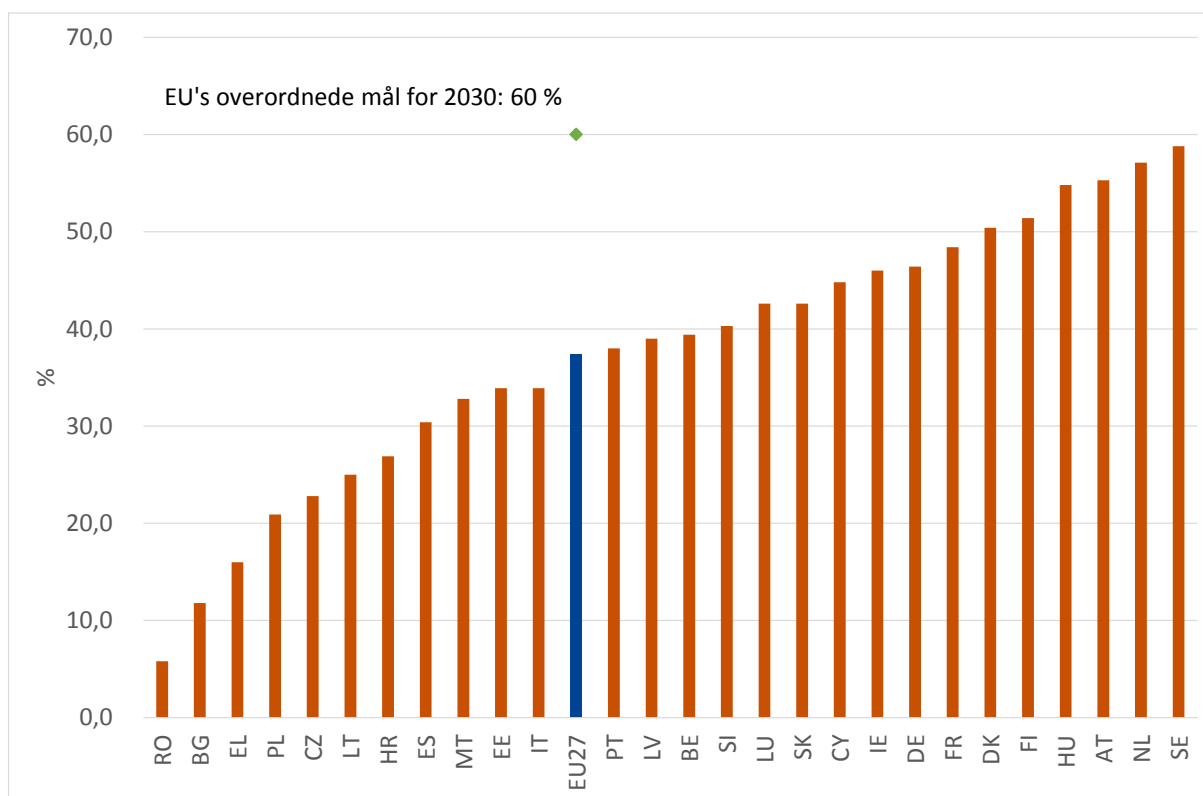
Kilde: Eurostat, indikatoren [[tesem010](#)]

Det overordnede 2030-mål for voksnes deltagelse i uddannelse afspejler behovet for at sikre tilpasning og kapacitet til at udnytte fordelene i en situation med hastigt skiftende arbejdsmarkedsbehov efter covid-19-chokket og i lyset af den grønne og den digitale omstilling. Pandemiens indvirkning på økonomien og samfundet samt de strukturelle ændringer, der venter forude, fremhæver behovet for omskoling og udvikling af færdigheder gennem hele arbejdslivet. Dette er vigtigere end nogensinde, da den digitale og den grønne omstilling forventes grundlæggende at ændre kvalifikationskravene til mange job og skabe nye. På denne baggrund blev EU's overordnede mål for voksenuddannelse fastsat til 60 %.

Det tilsvarende mål i 2016 var 37,4 %⁴⁴ (se figur 6). 2030-målet blev således fastsat på et ambitiøst niveau med en styrket indsats fra EU's og medlemsstaternes side udløst af den europæiske dagsorden for færdigheder samt adgangen til betydelige yderligere EU-midler, bl.a. under genopretnings- og resiliensfaciliteten (se kapitel 2.2).

Målet for voksenuddannelse kan kun nås, hvis der etableres et solidt grundlag i uddannelsessystemerne, og tilegnelsen af færdigheder skal tilpasses de fremtidige arbejdsmarkedsbehov. Afslutning af en uddannelse er en afgørende faktor for unges beskæftigelsesmuligheder, som også er grundlaget for læring senere i livet. På trods af dette havde hele 9,9 % af de unge i EU ikke afsluttet mindst en ungdomsuddannelse i 2020. I søjlehandlingsplanen fastsættes der derfor supplerende mål om yderligere at mindske skolefrafald og øge deltagelsen i ungdomsuddannelser. Med det supplerende mål om, at mindst 80 % af befolkningen i alderen 16-74 år skal have mindst grundlæggende digitale færdigheder, anerkendes disse færdigheders centrale betydning for at sikre fuld deltagelse på fremtidens arbejdsmarked og i fremtidens samfundet. Det haster særligt med en indsats på dette område, navnlig i lyset af det langsomme fremskridt i hele EU siden 2015 (fra 54 % i 2015 til 56 % i 2019).

Figur 6. Voksnes deltagelse i uddannelse i de seneste 12 måneder (% , 2016)

Kilde: Særligt dataudtræk, findes [online fra Eurostat](#).

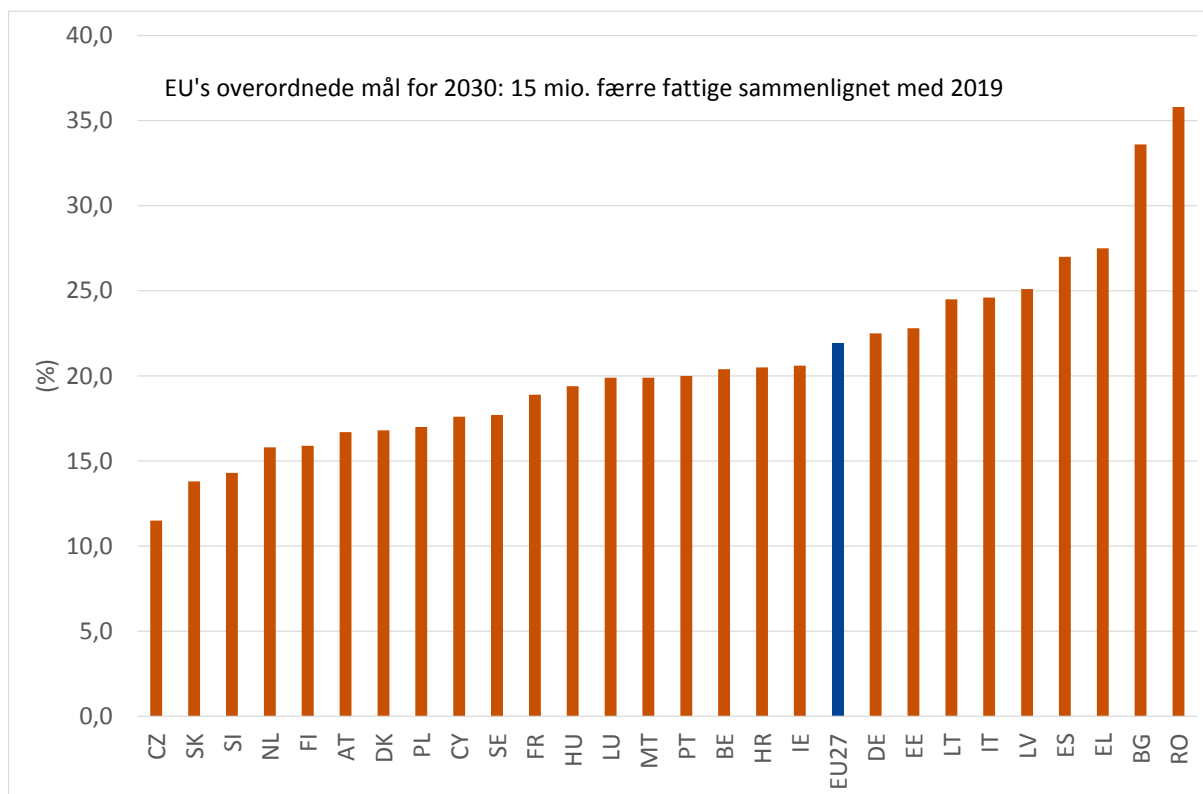
Opnåelse af et ambitiøst fald i fattigdom og social udstødelse er afgørende at sikre inklusiv vækst og opadgående social og økonomisk konvergens i EU. 2030-målet indebærer, at antallet af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse reduceres med

⁴⁴ Som anført i afsnit 1.2 er de senest tilgængelige data fra 2016. Kommissionen vil overvåge indikatoren sammen og foretage en grundig analyse af dataene fra de to undersøgelseskilder, når de foreligger (2023), med henblik på at sikre datakvalitet og -sammenlignelighed.

15 millioner inden 2030⁴⁵. I 2020 lå andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse i EU på 21,9 % (se figur 7). For at opfylde ambitionerne i EU's mål for fattigdomsbekæmpelse skal medlemsstaterne træffe foranstaltninger inden for de tre dimensioner af indkomststøtte, adgang til varer og tjenesteydelser og integration på arbejdsmarkedet.

I handlingsplanen for den europæiske søjle for sociale rettigheder er der fastsat et supplerende mål om at reducere antallet af børn, der er i risiko for fattigdom eller social udstødelse. For at bryde fattigdomscirklen mellem generationerne og bidrage til lige muligheder i EU skal fokus rettes mod børnene. For at opfylde denne ambition foreslås det under dette supplerende mål, at antallet af børn, der er i risiko for fattigdom eller social udstødelse, reduceres med mindst 5 millioner inden 2030.

Figur 7: Andel af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse for hele befolkningen i 2020 (%)

Kilde: Eurostat, indikatoren [[tepsr_lm410](#)]. 2030-målet om en reduktion på 15 millioner personer inden 2030 svarer til en andel af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse på 17,6 % i forhold til basisværdien i 2019 og Eurostats centrale demografiske scenario for 2020-årtiet.

Benchmarkingrammer til støtte for analyser og politikudformning

I meddelelsen fra 2017 om den europæiske søjle for sociale rettigheder foreslog Kommissionen benchmarking som et redskab til at støtte strukturreformer og fremme opadgående konvergens på beskæftigelsesområdet og det sociale område. Som et multilateralt element kombinerer

⁴⁵ Under hensyntagen til Eurostats centrale demografiske scenario for 2020-årtiet.

benchmarkingrammer kvantitative indikatorer (for ydeevne og resultater) med kvantitative analyser med elementer af politikudformning og politiske redskaber, der kendetegner god politikudformning. Ud over at støtte politikudformningen bidrager benchmarkingrammerne sammen med indikatorerne for den sociale resultattavle til analysen i det europæiske semester og den fælles beskæftigelsesrapport.

Siden 2017 har Kommissionen udviklet benchmarkingrammer inden for en række områder og drøftet disse med medlemsstaterne efter en fælles tilgang, der er vedtaget af Beskæftigelsesudvalget og Udvalget for Social Beskyttelse. Disse rammer har omhandlet 1) arbejdsløshedsunderstøttelse og aktive arbejdsmarkedspolitikker, 2) voksnes færdigheder og uddannelse og 3) mindsteindkomst. De vigtigste resultater af disse evalueringer er rapporteret i de tidligere fælles beskæftigelsesrapporter. Kommissionen er også begyndt at arbejde på yderligere rammer for eventuel anvendelse i de kommende semestercykluser, navnlig i samarbejde med Beskæftigelsesudvalget om benchmarking af mindstelønninger og kortlægning af kollektive overenskomstforhandlinger og med Udvalget for Social Beskyttelse om pensioners tilstrækkelighed og om børnepasning og hjælp til børn.

Rammen for børnepasning og hjælp til børn blev vedtaget af Udvalget for Social Beskyttelse i oktober 2021. Den indeholder resultatindikatorer (for deltagelse i førskoleundervisning og børnepasning, børnefattigdom og børnespecifikke afsavn) og præstationsindikatorer (forskelle i deltagelse i børnepasning for børn i forskellige indkomstkventiler, de sociale overførslers indvirkning på børnefattigdom, forskelle i overdrevent høje boligudgifter og andelen af børn, der lider alvorlige boligafsavn, forældreskabs indvirkning på beskæftigelsen i aldersgruppen 25-49 år og andelen af befolkningen i alderen 25-49 år, som er ikke-erhvervsaktive eller arbejder på deltid på grund af omsorgsforpligtelser, efter køn). For at vurdere, om indkomststøtte er tilstrækkelig, blev der aftalt to indikatorer vedrørende indkomsten for et ikke-erhvervsaktivt par med to børn og indkomsten for et lavtlønnet par med én indtægt med to børn, begge i procent af fattigdomsgrænsen. Der gives en række kontekstuelle oplysninger for at forbedre analysen af medlemsstaternes situation i forbindelse med overvågning af tendenser. Nogle områder fremhæves også med henblik på yderligere undersøgelser, især vedrørende politiske redskaber.

Ved at styrke den fælles forståelse af de relevante indikatorer og politiske redskaber inden for et politikområde yder benchmarkingrammerne et stærkt bidrag til gennemførelsen af den europæiske søjle for sociale rettigheder. Efter vedtagelsen af handlingsplanen for den europæiske søjle for sociale rettigheder vil fremtidige benchmarkingrammer blive tilpasset den reviderede sociale resultattavle. De vigtigste resultater af disse evalueringer er rapporteret i den fælles beskæftigelsesrapport.

BESKÆFTIGELSESMÆSSIGE OG SOCIALPOLITISKE REFORMER — MEDLEMSSTATERNES RESULTATER OG INDSATS

2.1. Retningslinje 5: Skabe øget efterspørgsel efter arbejdskraft

I dette afsnit gennemgås gennemførelsen af beskæftigelsesretningslinje 5, hvori medlemsstaterne anbefales til at skabe gunstige betingelser for at fremme efterspørgslen efter arbejdskraft og jobskabelsen i overensstemmelse med søjleprincip 4 (aktiv beskæftigelsesstøtte) og 6 (lønninger). Underafsnit 2.1.1 omhandler centrale tendenser på arbejdsmarkedet, herunder virkningerne af covid-19-krisen. I underafsnit 2.1.2 redegøres der for de foranstaltninger, som medlemsstaterne har gennemført på disse områder, med særligt fokus på dem, der bevarede beskæftigelsen under covid-19-krisen, og som støtter jobskabelse.

2.1.1 Nøgleindikatorer

Efter det første chok fra covid-19-krisen har arbejdsmarkedets resultater stabiliseret sig i 2021. Selv om EU's BNP faldt med 6 % i 2020 i forhold til året før, steg arbejdsløsheden kun med 0,4 procentpoint fra gennemsnitligt 6,7 % til 7,1 % i samme periode (med en stigning på 1,4 procentpoint månedligt til lavpunktet før krisen på 6,3 % i marts 2020 til toppunktet på 7,7 % i september 2020). Støtteforanstaltninger i form af arbejdsdelingsordninger og andre foranstaltninger til fastholdelse af arbejdspladser bidrog til den relativt begrænsede stigning i arbejdsløsheden. Lavere deltagelse på arbejdsmarkedet, primært som følge af frygt for smitte og ringere chancer for at finde et job som følge af den afdæmpede økonomiske aktivitet, afbødte også stigningen i arbejdsløsheden. Den økonomiske genopretning vil understøtte jobskabelsen, men beskæftigelsen forventes først at nå tilbage til niveauet fra før krisen i 2022, selv om arbejdsløsheden nærmer sig niveauet før krisen (6,7 %) i september 2021.

Antallet af arbejdstagere omfattet af arbejdsdelingsordninger og lignende jobfastholdelsesordninger forblev højt indtil midten af 2021. Alle EU-medlemsstater indførte eller styrkede arbejdsdelingsordninger og/eller lignende jobfastholdelsesordninger under covid-19-krisen. Under pandemiens første bølge (april-maj 2020) nåede anvendelsen af sådanne ordninger op på hidtil usete niveauer (op til 40 % af det samlede antal ansatte i op til 60 % af alle virksomheder i medlemsstater som f.eks. Frankrig og Italien, se figur 2.1.1). Disse ordninger blev fortsat anvendt i betydeligt omfang i andet halvår 2020 og første halvår 2021, dog på et lavere niveau. Disse støtteforanstaltninger bidrog væsentligt til at begrænse pandemiens indvirkning på arbejdsmarkedet, navnlig med hensyn til beskæftigelsesfrekvens og for arbejdstagere med lavere indkomster (Eurostat, 2021⁴⁶). I nogle medlemsstater (f.eks. Estland og Letland) blev ordningerne bragt til ophør og derefter genindført for at imødegå pandemiens genopblussen. Som en del af EU's indsats mod pandemien modtog i alt ca. 31 millioner personer og 2,5 millioner virksomheder i 19 medlemsstater i 2020 støtte fra SURE⁴⁷. Det skal sikres, at arbejdsdelingsordninger fremmer og støtter

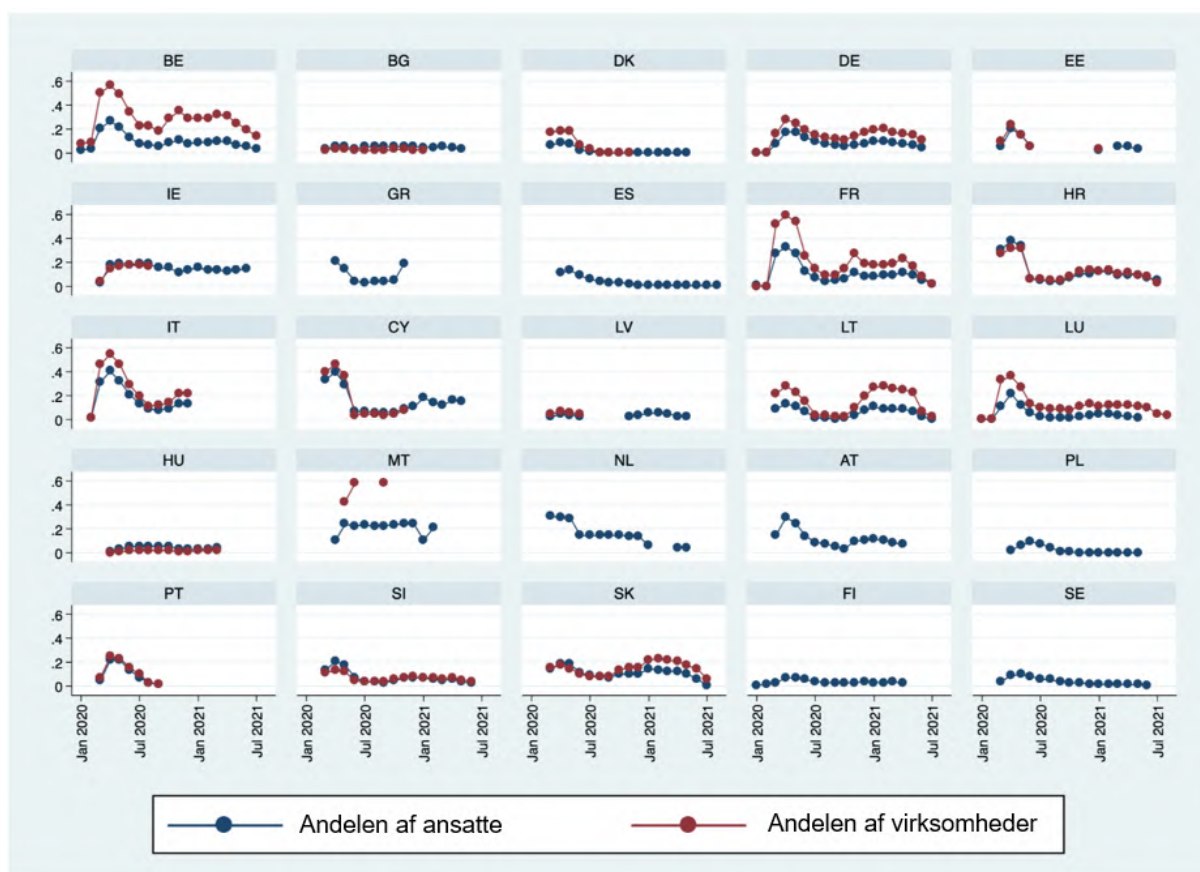
⁴⁶ [Impact of covid-19 on employment income — advanced estimates — Statistics Explained \(europa.eu\)](#).

⁴⁷ Anden beretning om gennemførelsen af SURE (COM/2021/596).

omstruktureringsprocesser og ikke forsinker strukturelle tilpasninger. Derfor skal disse ekstraordinære kriseforanstaltninger udfases, når tiden er moden.

Figur 2.1.1: Andelen af ansatte og virksomheder, der modtog støtte under arbejdsdelingsordninger og andre foranstaltninger til fastholdelse af arbejdspladser, faldt gradvist

Dækningen af foranstaltninger til fastholdelse af arbejdspladser varierede fra medlemsstat til medlemsstat (i %, første kvartal 2020 til andet kvartal 2021)

Bemærk: Der foreligger ingen data for Tjekkiet og Rumænien.

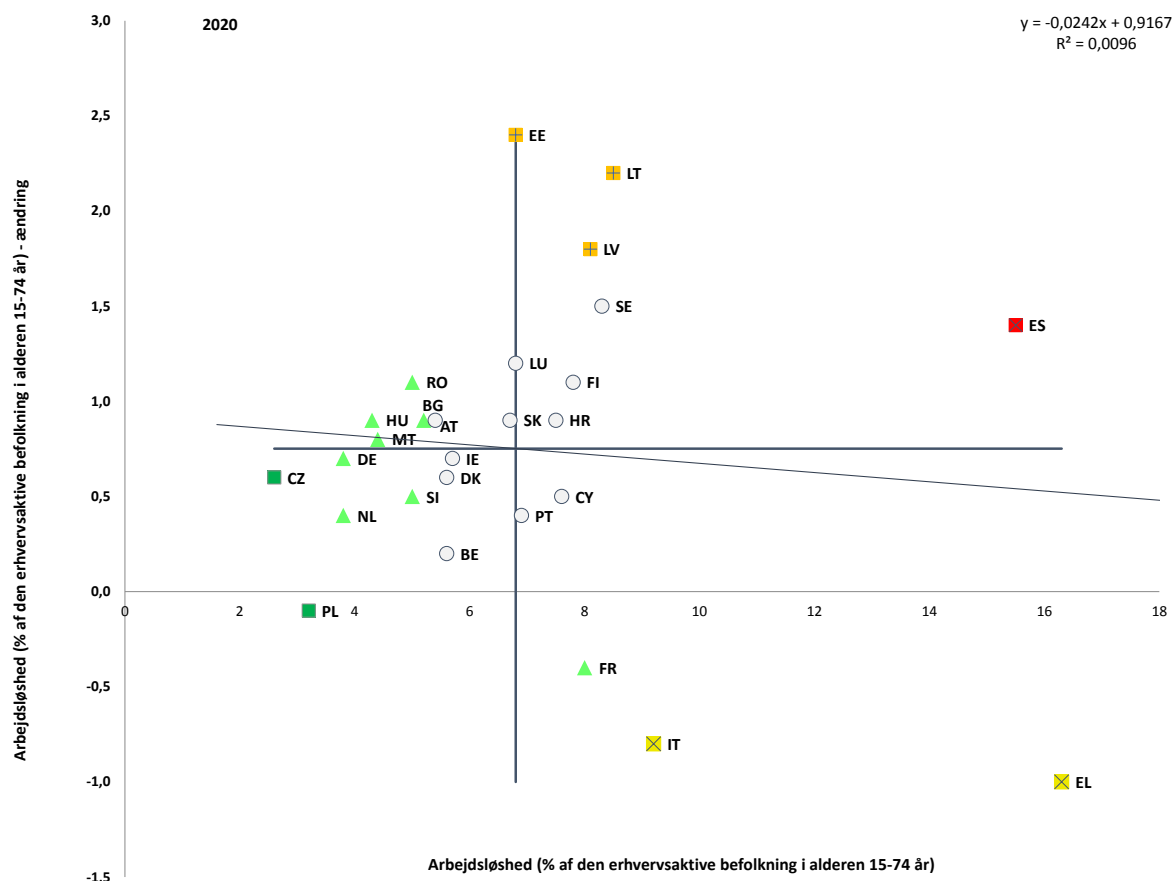
Kilde: Eurostat, covid-19-statistikker⁴⁸

Arbejdsløsheden steg i de fleste medlemsstater i 2020 sammenlignet med 2019. I 2020 steg arbejdsløsheden i alle medlemsstater — med undtagelse af fire — sammenlignet med 2019 (se figur 2.1.2), og toppunktet for EU (7,7 %) blev nået i september 2020. Situationen på den sociale resultattavle er stadig "kritisk" i Spanien, som registrerede en stigning i 2020 fra en allerede høj arbejdsløshedsprocent, mens situationen for Grækenland og Italien er "svag, men i bedring". Arbejdsløshedssituationen i de baltiske lande forværredes markant i løbet af 2020, men de seneste data tyder på, at der er sket et opsving i 2021. I de første ni måneder af 2021 faldt arbejdsløsheden mest i Cypern (-3,5 procentpoint), Grækenland (-3,1 procentpoint) og Østrig (-2,1 procentpoint). I samme periode blev der registreret mindre forbedringer, men stadig over 1 procentpoint, i Irland, Danmark, Slovenien, Estland og Spanien.

⁴⁸ [Society and work — COVID-19 — Eurostat \(europa.eu\).](https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&plugin=1)

Figur 2.1.2: Arbejdsløsheden steg i de fleste medlemsstater i 2020

Arbejdsløshedsprocent (15-74 år) og årlig ændring 2019-2020 (nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Bemærk: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget.

Kilde: Eurostat, [une_rt_a] LFS.

Ifølge indikatoren for den sociale resultattavle faldt beskæftigelsen i næsten alle medlemsstater i 2020 sammenlignet med 2019. Som det fremgår af figur 2.1.3, er situationen stadig "kritisk" for Grækenland, Italien og Spanien ifølge metoden for den sociale resultattavle som følge af yderligere fald i beskæftigelsen, som endte på omkring eller under 65 %. På den anden side er Sverige, Tyskland, Tjekkiet og Nederlandene "de, der præsterer bedst" (med arbejdsløshedsprocenter tæt på eller over 80 % i 2020). Samlet set faldt beskæftigelsesfrekvensen i EU for de 20-64-årige til 72,5 i 2020 (-0,7 procentpoint sammenlignet med 2019). Beskæftigelsesfrekvensen er begyndt at stige igen i tredje kvartal 2020. Beskæftigelsen i EU (ansatte og selvstændige) var imidlertid 1 % lavere i andet kvartal 2021 (ifølge nationalregnskabsdata) end toppunktet i fjerde kvartal 2019, dog med vedvarende regionale forskelle (se bilag 3). Forskellen i beskæftigelsesfrekvensen i EU mellem byer og landdistrikter blev ikke påvirket af covid-19-krisen og lå på 0,9 procentpoint i 2020 for de 20-64-årige (et faldt på 0,1 procentpoint i forhold til 2019). Ifølge nationalregnskabsdata var beskæftigelsesvæksten fra første kvartal til andet kvartal 2021

positiv i alle medlemsstater undtagen Estland og Spanien. I ni medlemsstater (Belgien, Danmark, Frankrig, Luxembourg, Ungarn, Malta, Nederlandene, Polen og Portugal) oversteg beskæftigelsesfrekvensen i andet kvartal 2021 niveauet før krisen (fjerde kvartal 2019).

Figur 2.1.3: Beskæftigelsesfrekvensen faldt i næsten alle medlemsstater i 2020

Beskæftigelsesfrekvens (20-64 år) og årlig ændring 2019-2020 (nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Bemærk: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget.

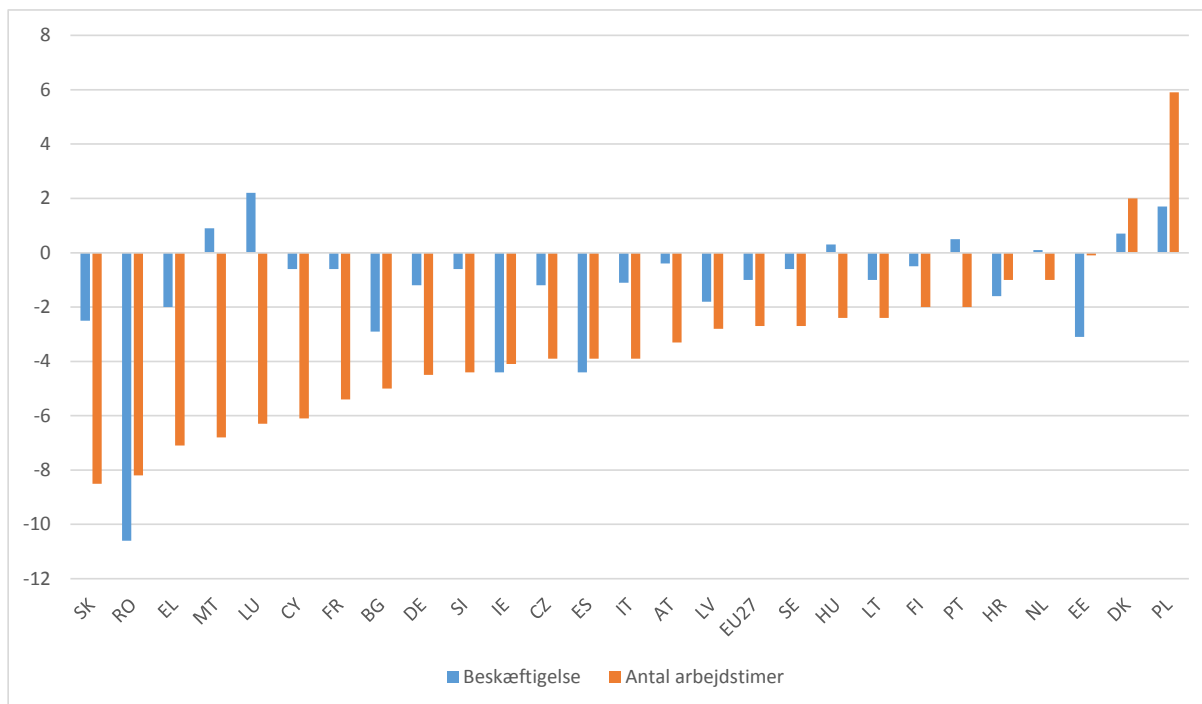
Kilde: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], LFS.

Alle medlemsstater med undtagelse af to oplevede et fald i antallet af arbejdstimer pr. ansat siden covid-19-krisens begyndelse. Som følge af foranstaltninger til at begrænse krisens umiddelbare indvirkning på beskæftigelsen påviser reduktionen i det samlede antal arbejdstimer et kraftigere fald, end ændringer i den samlede beskæftigelsesfrekvens antyder (figur 2.1.4). Det omfang, hvori tab af arbejdspladser kunne undgås, afhang også af de erhvervmæssige karakteristika, herunder erhvervenes kritiske karakter, muligheder for telearbejde og nødvendige sociale interaktion. Efter at have toppet i andet kvartal 2020 faldt antallet af arbejdstagere, der var fraværende fra arbejdet, til niveauet før pandemien i de fleste medlemsstater. Siden genopretningen begyndte, har antallet af arbejdstimer ligget under niveauet før pandemien i alle medlemsstater, undtagen Danmark og Polen. Et lavt niveau for antallet af arbejdstimer kan afspejle anvendelsen af arbejdsdelingsordninger som følge af den stadig reducerede aktivitet. Det er imidlertid også uklart, hvornår antallet af arbejdstimer pr.

ansat vil vende tilbage til niveauet før krisen⁴⁹. En opdeling i udviklingen i arbejdstimer efter køn vises i afsnit 2.2.

Figur 2.1.4: De fleste medlemsstater registrerede et betydeligt fald i beskæftigelsen og det samlede antal arbejdstimer

Ændring i den samlede beskæftigelse og antal arbejdstimer mellem fjerde kvartal 2019 og andet kvartal 2021 (i %)

Bemærk: sæson- og kalenderkorrigerede data, men kun sæsonkorrigerede data for CZ, EL, FR, MT, PL, PT, SK (beskæftigelse) og MT, SK (antal arbejdstimer). Data om arbejdstimer for BE er ikke tilgængelige. Data for LU og IE vedrører første kvartal 2021.

Kilde: Eurostat [namq_10_a10_e], nationalregnskaber

Beskæftigelsen faldt mere i de sektorer, der var hårdest ramt af nedlukningen og de nødvendige inddæmningsforanstaltninger til bekæmpelse af pandemien. De største fald i beskæftigelsen blev registreret i de sektorer, der var hårdest ramt af nedlukningen, herunder hotel- og restaurationsaktiviteter, rejsebureauvirksomhed, kulturinstitutioner og tjenesteydelser i hjemmet⁵⁰. Fremstilling af farmaceutiske råvarer, forsikring, computerprogrammering og telekommunikation er derimod blandt de aktiviteter, der oplevede de største stigninger i beskæftigelsen i 2020 (sammenlignet med det foregående år)⁵¹. De hårdest ramte sektorer var også blandt de største støttemodtagere under arbejdsdelingsordningerne.

⁴⁹ Europa-Kommissionen (2021), Labour Market and Wage Developments in Europe, Annual Review 2021. Luxembourg: Den Europæiske Unions Publikationskontor (endnu ikke udgivet).

⁵⁰ Eurofound (2021), COVID-19: Implications for employment and working life, COVID-19 series, Den Europæiske Unions Publikationskontor, Luxembourg.

⁵¹ Europa-Kommissionen (2021), Employment and Social developments in Europe 2021.

Antallet af selvstændige faldt mere end den samlede beskæftigelse med visse forskelle fra land til land. I 2020 faldt antallet af selvstændige i EU med 1,5 %, hvilket svarer til en andel på 14 %. Dette fald var mest udtalt blandt selvstændige med ansatte (-4,7 %). Særligt hårdt ramt var de selvstændige i Tyskland og Italien. Der blev dog konstateret en stigning i antallet af selvstændige i 11 medlemsstater, navnlig Polen, Frankrig, Nederlandene og Ungarn. I andet kvartal 2021 faldt antallet af selvstændige i EU med 2,6 % sammenlignet med samme kvartal året før. For soloselvstændige nåede faldet op på 5 %. De største fald i 2021 blev registreret i Rumænien, Italien, Portugal og Nederlandene. Mellem første kvartal 2021 og andet kvartal 2021 har den samlede beskæftigelse været på vej tilbage i EU, men det har ikke været tilfældet for selvstændig virksomhed⁵².

Covid-19-krisen mindskede midlertidigt den historisk høje mangel på arbejdskraft, der blev registreret før krisen, men den er igen stigende i de fleste medlemsstater. Mangel på arbejdskraft opstår, når arbejdsgiverne ikke kan finde de arbejdstagere, de har brug for til at besætte ledige stillinger. Inden krisen, dvs. andet kvartal 2019, lå andelen af ledige stillinger på 2,4 % i EU-27. Andelen af ledige stillinger faldt til 1,6 % i andet kvartal 2020 og steg til 2,3 % i andet kvartal 2021, dvs. at virkningen af covid-19-chokket næsten blev fuldstændig absorberet. Ifølge de europæiske konjunktur- og forbrugerundersøgelser (EU-BCS) var manglen på arbejdskraft inden pandemien rekordhøj i 15 medlemsstater (Østrig, Belgien, Bulgarien, Tjekkiet, Estland, Grækenland, Frankrig, Ungarn, Irland, Italien, Letland, Litauen, Polen, Portugal, Rumænien og Slovakiet — se figur 2.1.5)⁵³. Nedgangen i den økonomiske aktivitet som følge af covid-19 førte til et fald i manglen på arbejdskraft i næsten alle medlemsstater⁵⁴. Efter lempelsen af nedlukningsforanstaltningerne og den gradvise økonomiske genopretning begyndte manglen på arbejdskraft igen at stige i de fleste medlemsstater i 2021. I sektorer som f.eks. bygge- og anlægsvirksomhed, sundhed og langtidspleje samt information og kommunikation er den langvarige mangel på kvalifikationer drivkraften bag denne proces. Manglen nærmede sig niveauet før pandemien i andet kvartal 2021, mens arbejdsløsheden kun faldt marginalt. Nogle medlemsstater har oplevet en kraftigere stigning i manglen på arbejdskraft end andre. Andelen af arbejdsgivere, der rapporterede, at mangel på arbejdskraft var en væsentlig begrænsende faktor for produktionen i de første tre kvartaler 2021, var størst (over 20 %) i Polen, Rumænien, Litauen, Kroatien, Grækenland og Tyskland.

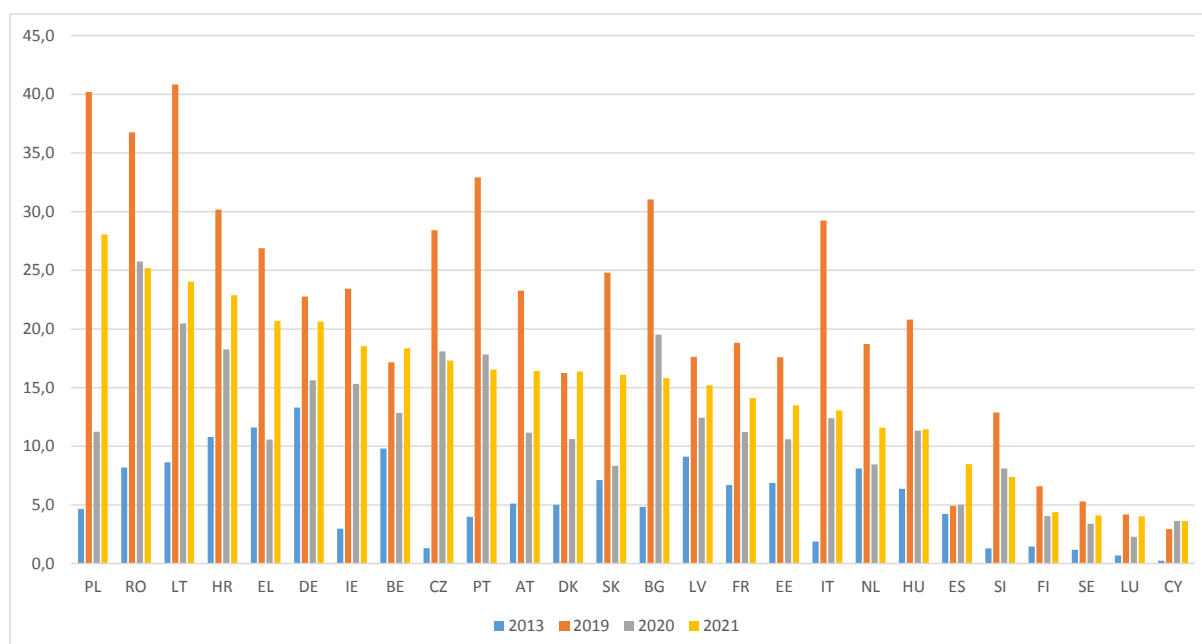
Figur 2.1.5: Den rapporterede mangel på arbejdskraft faldt som følge af pandemien i de fleste medlemsstater, men stiger igen i takt med genopretningen

Indeks for mangel på arbejdskraft — Andel af arbejdsgivere inden for fremstillingsvirksomhed, tjenesteydelser og bygge- og anlægsvirksomhed, der rapporterer, at mangel på arbejdskraft begrænser deres produktion i alvorlig grad (i %, 2013-2021).

⁵² Nationalregnskabstal, sæsonkorrigerede.

⁵³ Disse resultater svarer stort set til resultaterne i EIB-Gruppens Investment Survey 2019.

⁵⁴ Dette var dog sandsynligvis begrænset af indførelsen af arbejdsdelingsordninger og andre foranstaltninger til støtte for beskæftigelsen.

Bemærk: Landene er opstillet i aftagende orden efter mangel på arbejdskraft i 2021. Data for 2021 er beregnet som gennemsnittet af de første tre kvartaler.

Kilde: EU-BCS.

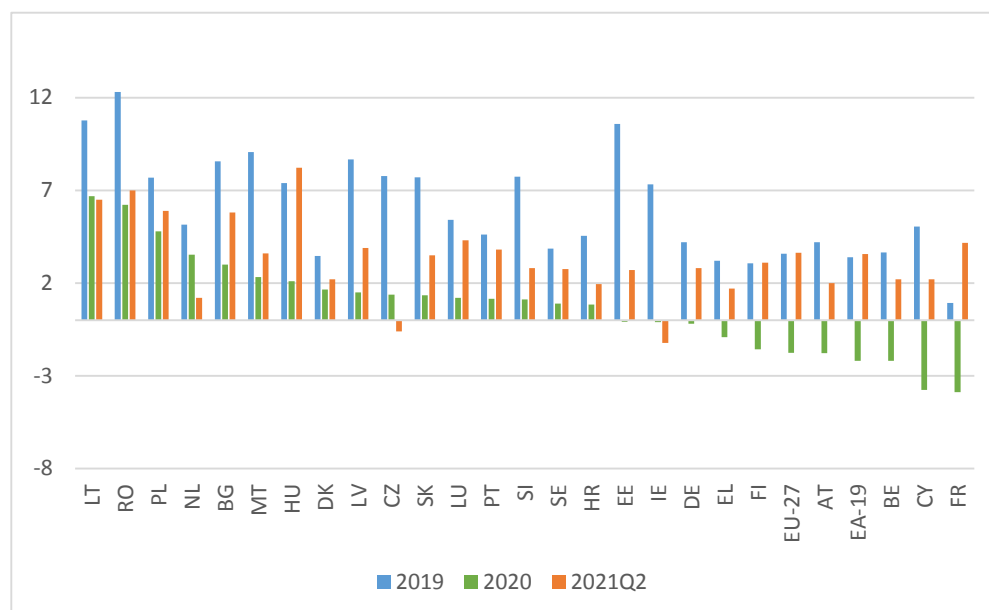
Covid-19-krisen forårsagede et stort fald i den nominelle lønvækst efterfulgt af et opsving i første halvår af 2021. Sammenlignet med 2019, hvor lønningerne⁵⁵ steg med 3,6 % for EU-27, var lønvæksten i 2020 negativ, nemlig -1,8 %. Dette fald kan i det mindste delvis tilskrives virkningen af arbejdsdelingsordninger, og forskellene kan forklares af udformningen af de nationale foranstaltninger⁵⁶. Den samlede negative værdi dækker dog over betydelige forskelle mellem landene. I 2020 var der høj nominel lønvækst på eller over 3 % i Litauen, Rumænien, Polen, Nederlandene og Bulgarien. Lønningerne faldt i de sydeuropæiske samt i Belgien, Østrig og Finland. De største fald blev registreret i Italien (-6,9 %), Spanien (-5,4 %), Frankrig (-3,9 %) og Cypern (-3,6 %) (figur 2.1.6). Dette skyldes hovedsagelig en reduktion af antallet af arbejdstimer i forbindelse med den udbredte anvendelse af arbejdsdelingsordninger. I første halvår 2021, hvor flere medlemsstater kom ud af recessionen, og arbejdsdelingsordningerne blev udfaset, registrerede alle medlemsstater, bortset fra Irland og Tjekkiet, igen stigende lønvækst. Samlet set lå lønvæksten i første halvår 2021 på 3,6 % i både EU og euroområdet.

⁵⁵ Målt ved nominel aflønning pr. ansat.

⁵⁶ I lande, hvor ydelserne udbetales direkte til de ansatte og registreres som sociale overførsler, førte arbejdsdelingsordningerne til et konstateret fald i lønomkostningerne.

Figur 2.1.6: Den nominelle lønvækst blev negativ under krisen i flere medlemsstater, men blev genoprettet i 2021

Nominel aflønning pr. ansat (årlig ændring i %, 2019-2020 og andet kvartal 2021)

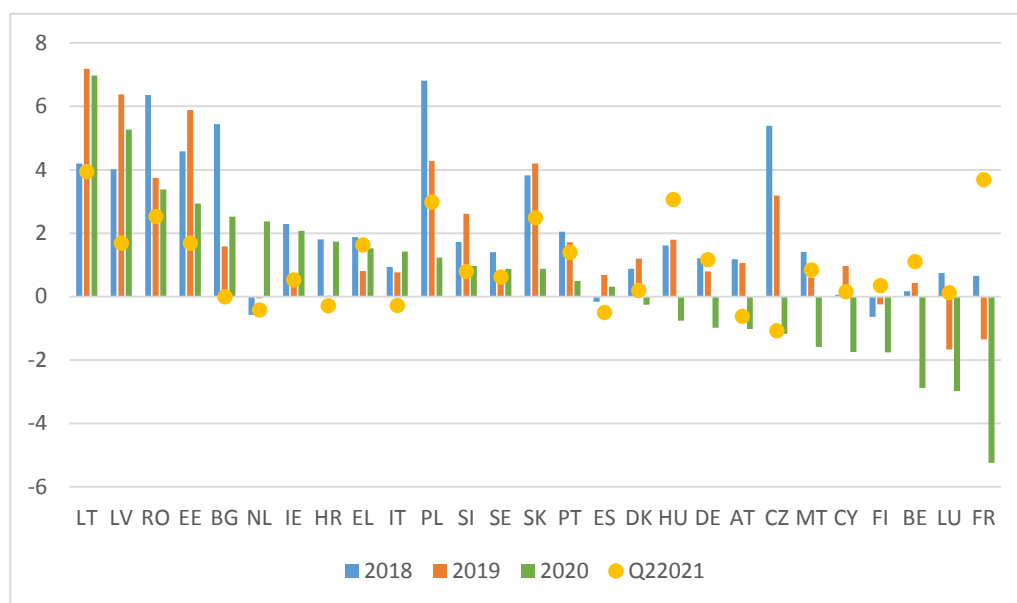
Bemærk: 1) Lønninger måles ved indikatoren "nominel aflønning pr. ansat", der beregnes som en samlet aflønning af ansatte divideret med det samlede antal ansatte. Den samlede aflønning af ansatte defineres som de samlede ydelser i kontanter og naturalier, som arbejdsgiverne betaler de ansatte for det arbejde, de har leveret i regnskabsperioden, og den består af to dele: i) løn i kontanter eller naturalier og ii) sociale bidrag, der betales af arbejdsgiverne. 2) Alle de anvendte data er nationalregnskabsdata. Indikatorerne er baseret på nationale valutakurser. 3) Landene er opstillet i aftagende orden efter reallønsvæksten i 2019.

Kilde: Europa-Kommissionen, AMECO-databasen.

Reallønnen faldt i en række medlemsstater og samlet for EU i 2020, men er steget igen i 2021. I Danmark, Ungarn, Tyskland, Østrig, Tjekkiet, Malta, Cypern, Finland, Belgien, Luxembourg og Frankrig faldt reallønsvæksten i 2020 i forhold til året før (se figur 2.1.7). De største fald blev konstateret i Frankrig (-5,2 %) og Luxembourg (-3,0 %). Reallønnen steg derimod mest i 2020 i Litauen (7,0 %), Letland (5,3 %) og Rumænien (3,4 %). Efter en negativ gennemsnitlig reallønsvækst i 2020 (-0,9 %) steg reallønnen med 1,1 % i EU i første halvår 2021. Den højeste reallønsvækst i første halvår 2021 blev registreret i Litauen (3,9 %), Frankrig (3,7 %) og Ungarn (3,1 %). Fremadrettet kan usikkerhed omkring inflationsudsigterne påvirke udviklingen i reallønnen⁵⁷.

⁵⁷ Ifølge Europa-Kommissionens sommerprognose 2021 forventes der en moderat stigning i inflationen i 2021 og 2022, men det bemærkes, at inflationen kan vise sig at blive højere, hvis forsyningsbegrænsningerne bliver mere vedvarende, og prispresset i højere grad væltes over på forbrugerpriserne. Se Europa-Kommissionen, Institutional Paper 156, juli 2021 (sommerprognose).

Figur 2.1.7: I 2020 faldt reallønnen i gennemsnit i EU, men steg igen i første halvår 2021
 Realløn pr. ansat, deflator: BNP (årlig ændring i %, 2018, 2019, 2020 og andet kvartal 2021)

Kilde: AMECO

Timelønnen steg betydeligt i 2020 som følge af det drastiske fald i antallet af arbejdstimer i forbindelse med arbejdsdelingsordninger og lignende jobfastholdelsesordninger. Timelønnen steg med ca. 4,6 % og 5,2 % i henholdsvis EU og euroområdet (de højeste stigninger siden 2001), en stigning fra 2,7 % og 2,2 % i 2019. Kvartalsvis tyder de symmetriske ændringer i timelønnen og aflønningen pr. ansat på, at faldet i aflønningen pr. ansat primært skyldtes det fald i antallet af arbejdstimer, der var resultatet af arbejdsdelingsordningerne. I nogle medlemsstater (Østrig, Grækenland, Frankrig, Malta og Slovenien) var stigningerne i timelønnen mere end fire gange højere end stigningerne i den nominelle aflønning pr. ansat. I første kvartal 2021 steg timelønnen i EU lidt mere end i sidste kvartal 2020 (0,3 %).

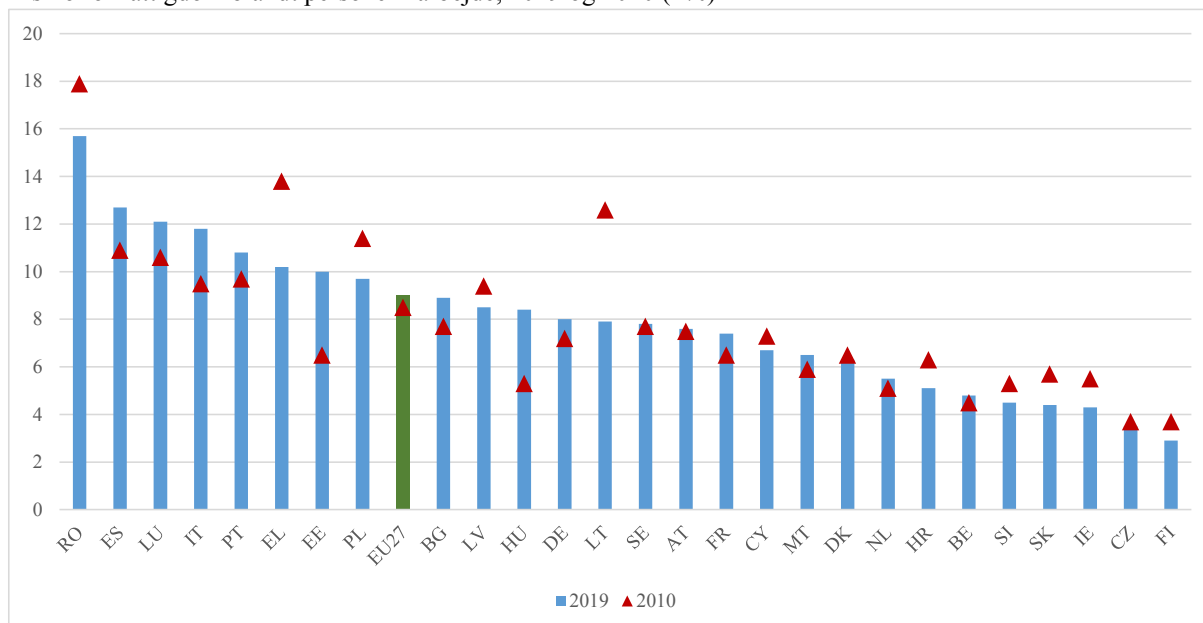
Et job giver ikke altid en anstændig indkomst. Fattigdommen blandt personer i arbejde steg fra 8,5 % i 2010 til 9,0 % i 2019 i EU-27⁵⁸ (som det fremgår af figur 2.1.8). Generelt står arbejdstagere med tidsbegrænsede kontrakter over for en højere risiko for fattigdom blandt personer i arbejde end dem, der er omfattet af tidsubegrænsede kontrakter (16,2 % mod 5,9 %), hvilket også er tilfældet for lavtuddannede arbejdstagere sammenlignet med højtuddannede arbejdstagere (19 % mod 4,9 %). Hertil kommer, at arbejdstagere, der er født uden for EU, har en meget større sandsynlighed for at opleve fattigdom blandt personer i arbejde end personer, der er født i det pågældende land (20,1 % sammenlignet med 8,1 %). Ifølge figur 2.1.8 var mere end 10 % af arbejdstagerne truet af fattigdom i Rumænien,

⁵⁸ Dataene for EU-27 var ikke tilgængelige på skæringsdatoen (28.10.2021). Fattigdom blandt personer i arbejde er andelen af personer, der har arbejde og har en ækvivaleret disponibel indkomst, der er under fattigdomsrisikogrænsen, som er fastsat til 60 % af den nationale ækvivalerede disponible medianindkomst (efter sociale overførsler). For 2007 henviser dataene til det eneste sammenlignelige EU-aggregat, der er til rådighed for det pågældende år, nemlig EU-27, inkl. Det Forenede Kongerige, men ekskl. Kroatien. I gennemsnit steg fattigdom blandt personer i arbejde i de nuværende 27 medlemsstater (dvs. inkl. Kroatien og ekskl. Det Forenede Kongerige) fra 8,5 % i 2010 (tidligst tilgængelige data) til 9 % i 2019.

Spanien, Luxembourg, Italien, Portugal og Grækenland i 2019. I denne gruppe steg andelen af fattige i arbejde faktisk i 2019 i forhold til 2010 i Spanien, Italien, Luxembourg og Portugal.

Figur 2.1.8: Fattigdommen blandt personer i arbejde er steget i EU i løbet af de seneste ti år.

Risiko for fattigdom blandt personer i arbejde, 2019 og 2010 (i %)

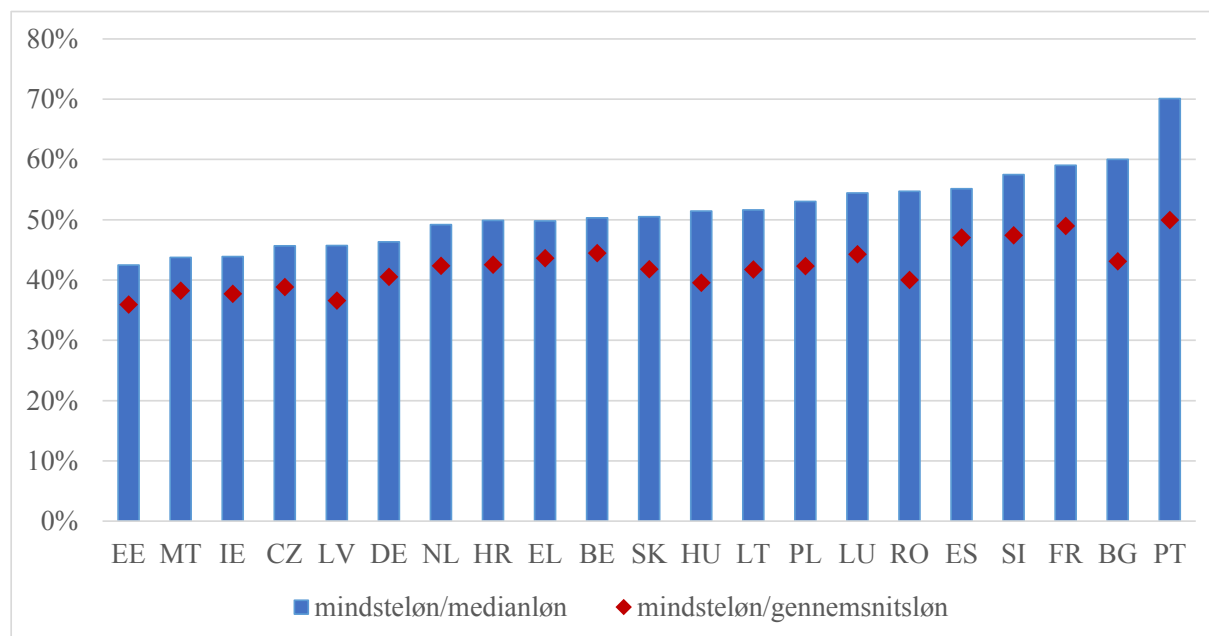

Kilde: Eurostat [ilc_iw01]

Trods de seneste stigninger i mindstelønnen i mange medlemsstater er de lovbestemte mindstelønninger ofte fortsat lave i forhold til andre lønninger i økonomien. I næsten alle medlemsstater er den lovbestemte mindsteløn på under 60 % af medianlønnen og under 50 % af gennemsnitslønnen (se figur 2.1.9). I samme år var mindstelønnen i lande som f.eks. Litauen, Irland, Nederlandene, Ungarn, Estland, Letland og Tjekkiet desuden lavere end 50 % af medianlønnen og lavere end 40 % af gennemsnitslønnen⁵⁹.

Figur 2.1.9: I næsten alle medlemsstater er den lovbestemte mindsteløn lavere end 60 % af medianlønnen og lavere end 50 % af gennemsnitslønnen.

Lovbestemte mindstelønninger som en procentdel af bruttomedian- og gennemsnitslønnen for fuldtidsansatte (i %, 2019)

Bemærk: Diagrammet omfatter ikke AT, CY, DK, FI, IT og SE, som ikke har en lovbestemt mindsteløn. I disse lande er mindstelønnen beskyttet ved kollektive overenskomster.

Kilde: Eurostat [earn_mw_cur], OECD

Kollektive overenskomstforhandlinger spiller en central rolle med hensyn til at opnå passende beskyttelse af mindstelønninger i Unionen. Den kollektive overenskomstdækning har været faldende i mange medlemsstater i løbet af de seneste to årtier. Denne nedadgående tendens var mest udtalt i Grækenland, Rumænien, Bulgarien, Slovakiet, Cypern og Slovenien (se figur 2.1.10). I flere medlemsstater kan faldet i den kollektive overenskomstdækning forklares ved en reduktion i forhandlinger med flere arbejdsgivere på sektorniveau eller nationalt plan som følge af lovgivningsmæssige ændringer, justeringer af vilkårene for udvidelse af kollektive overenskomstforhandlinger eller ændringer i andre faktorer, f.eks. organisationsprocenten for arbejdsgivere⁶⁰ og fagforeningsmedlemskab⁶¹. Denne tendens kan også tilskrives strukturelle ændringer i økonomien i retning af mindre organiserede sektorer og faldet i antallet af fagforeningsmedlemskaber, som er forbundet med væksten i atypiske former for arbejde, f.eks. platformsarbejde. I de lande, hvor mindstelønnen udelukkende fastsættes gennem kollektive overenskomstforhandlinger, overstiger dækningen 80 %. Den eneste undtagelse er Cypern, hvor der er sket et betydeligt fald i de seneste to årtier (fra 65 % til 43 %), og der er bebudet en indførelse af en lovbestemt mindsteløn inden 2022. I Italien, Spanien, Finland og Danmark er dækningen steget siden 2000, mens den kollektive overenskomstdækning forblev på samme høje niveau i Østrig (med dækning af 98 % af de

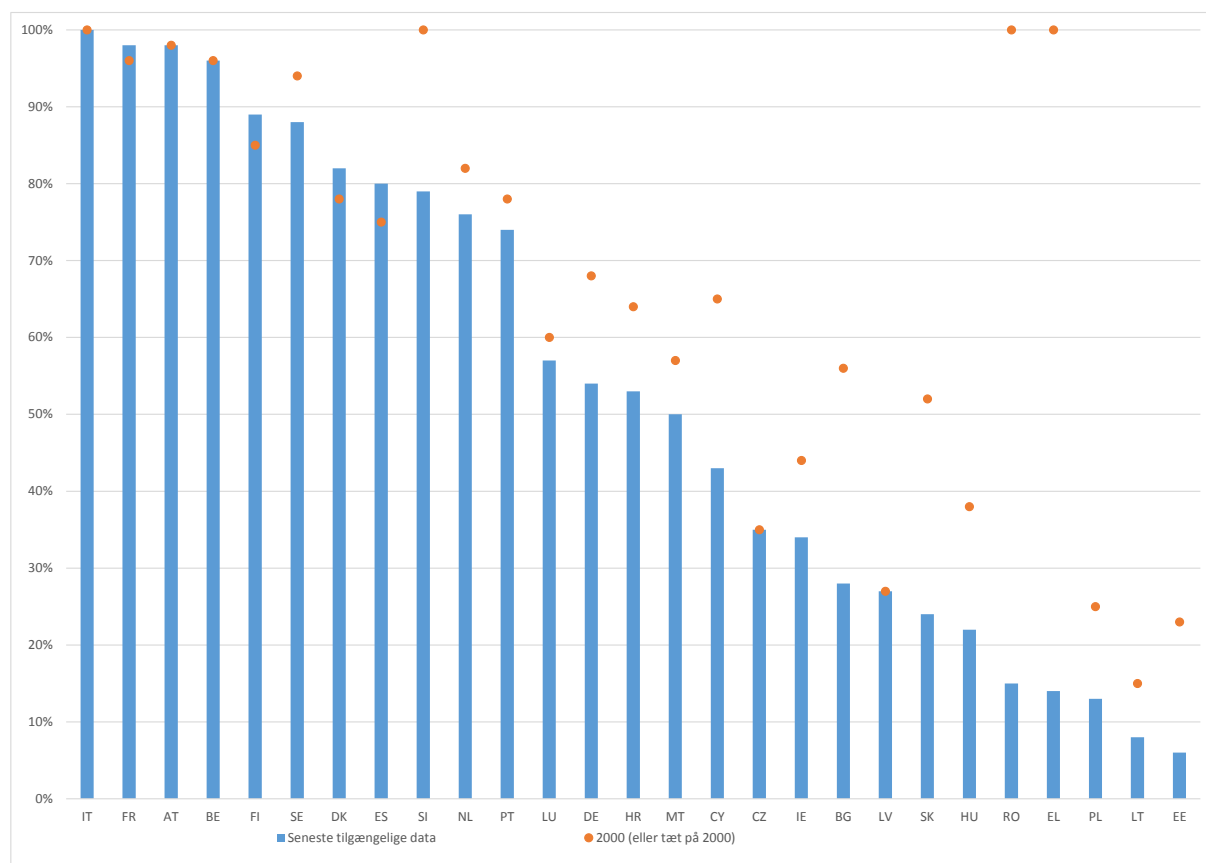
⁶⁰ Organisationsprocenten for arbejdsgivere defineres som medlemskab med hensyn til alle ansatte, der er ansat af medlemsvirksomheder, som en andel af det samlede antal ansatte på organisationernes område.

⁶¹ Europa-Kommissionen (2021), *Employment and Social Developments in Europe*, Annual Review.

ansatte). Formålet med Kommissionens forslag til direktiv om passende mindstelønninger i Den Europæiske Union⁶² er at forbedre deres tilstrækkelighed, også gennem fremme af kollektive overenskomstforhandlinger. Kommissionen yder støtte med henblik på at styrke kapaciteten blandt arbejdsmarkedets parter under de specifikke indkaldelser til social dialog, EU-programmet for beskæftigelse og social innovation (EaSI) og ESF+.

Figur 2.1.10: Den kollektive overenskomstdækningsgrad blandt ansatte er faldet i næsten alle medlemsstater i perioden 2000-2019

Antal ansatte dækket af kollektive overenskomster divideret med det samlede antal lønmodtagere (i %, 2000 og 2019).

Bemærk: 1) De seneste tilgængelige data er fra: 2019 (AT, BE, CZ, HU, IT, LT, NL, PL og PT), 2018 (BG, DE, DK, ES, FR, LU, LV og SE), 2017 (EL, FI, IE, SI og RO), 2016 (CY og MT), 2015 (SK) og 2014 (HR). (2) For IT er dækningen blevet ændret til 100 %, fordi de grundlønninger, der er fastsat i kollektive overenskomster (minimi tabellari), anvendes af arbejdsretterne som reference for den forfatningsmæssige definition af en passende og tilstrækkelig løn.

Kilde: OECD/AIAS-databasen (2021)

Den grønne og den digitale omstilling forventes at få væsentlig betydning for den fremtidige udvikling på arbejdsmarkedet. Pandemien har fremskyndet de igangværende tendenser inden for digitalisering af EU's økonomier og samfund. Digitale teknologier skaber måder at lære, arbejde, opfylde ambitioner og forbedre adgangen til uddannelse og beskæftigelsesmuligheder på. På arbejdsmarkedet skaber de nye beskæftigelsesmuligheder og

⁶² Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om passende mindstelønninger i Den Europæiske Union (COM(2020) 682).

bidrager til en bedre matchning mellem arbejdsgivere og ansatte. De indebærer dog også risici for eksisterende job, navnlig i forbindelse med rutineprægede aktiviteter og for lavtuddannede. Dette kan føre til større polarisering med et fald i beskæftigelsen i mellemlønnede erhverv og en samtidig stigning i lav- og højtlønnede erhverv⁶³. Såfremt de rette ledsagende politikker indføres, kan omstillingen til klimaneutralitet skabe op til en million yderligere grønne job i EU inden 2030, selv om virkningerne forventes at variere på tværs af erhverv, sektorer og regioner⁶⁴. Det bør bemærkes, at der ifølge analysen vil blive skabt job i sektorer vedrørende vedvarende energi, bygge- og anlægsvirksomhed, landbrug og skovbrug primært i gruppen med mellemhøje kvalifikationer, og det kan bidrage til at afbøde tendenserne til polarisering af arbejdsmarkedet. Der vil i dette tilfælde dog også være arbejdstagere, der mister deres job (navnlig i sektorerne for råstofferforekomster og meget energiintensive sektorer), og som i endnu højere grad vil være underlagt skiftende opgaver og kvalifikationskrav. En hurtig omfordeling af arbejdskraften kan bidrage til effektivitetsgevinster, fremme af produktiviteten og højere lønninger, navnlig i fremtidsorienterede sektorer, hvor opkvalificering og omskoling af arbejdsstyrken spiller en central rolle (se søjleboks 1 og kapitel 2.2.1).

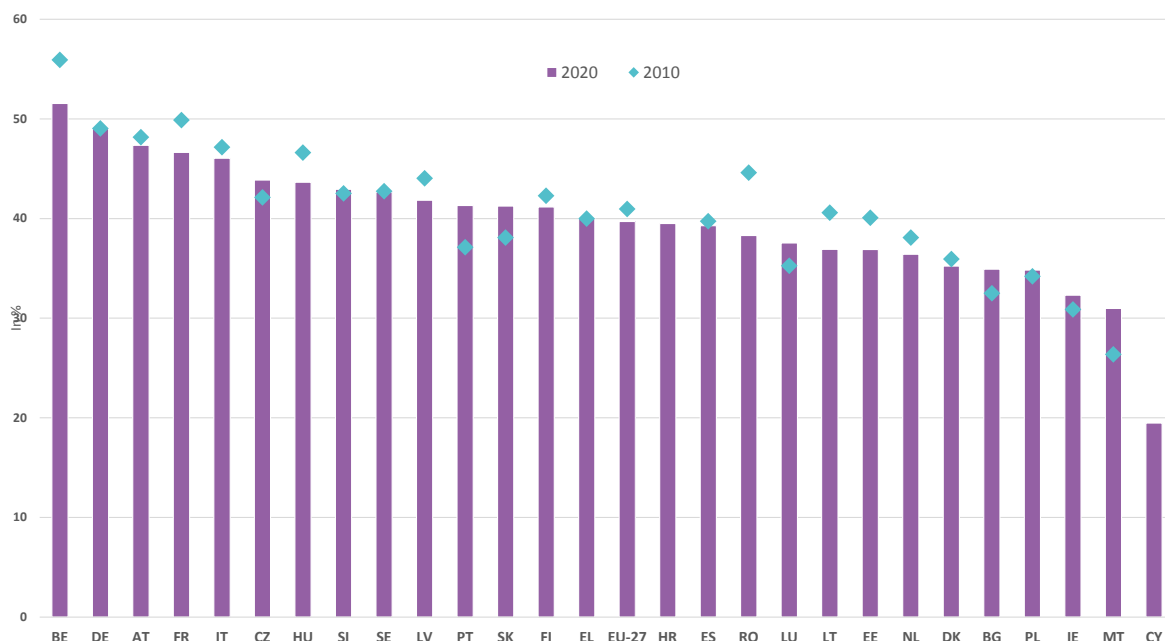
En høj skattekil på arbejde kan have en negativ indvirkning på både efterspørgslen efter og udbuddet af arbejdskraft. Skattekil på arbejde måler forskellen mellem arbejdsgivernes arbejdskraftomkostning og de ansattes nettoløn udtrykt i forhold til de samlede lønomkostninger. Den gennemsnitlige skattekil i EU-27 for en enlig person med en gennemsnitsløn er faldet gradvist siden 2010 til 39,7 % i 2020. Siden 2010 har syv medlemsstater registreret markante fald (på mere end 2 procentpoint) i deres skattekil på gennemsnitslønnen. De største fald er registreret i Rumænien (-6,3 procentpoint), Ungarn (-5,8 procentpoint), Belgien (-4,4 procentpoint) og Litauen (-3,7 procentpoint). Omvendt er der siden 2010 sket betydelige stigninger i Malta (4,6 procentpoint), Portugal (4,2 procentpoint) og Tjekkiet (1,7 procentpoint) (se figur 2.1.11).

Figur 2.1.11. Skattekil på gennemsnitslønnen er faldet i de fleste medlemsstater i løbet af de seneste ti år

Skattekil for en enlig person med en gennemsnitsløn, 2010 i forhold til 2020 (i %)

⁶³ Europa-Kommissionen (2019): Labour Market and Wage Developments in Europe: Annual Review 2019 Report, Generaldirektoratet for Beskæftigelse, Sociale Anliggender, Arbejdsmarkedsforhold og Inklusion.

⁶⁴ Konsekvensanalyse, der ledsager meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget af 14. juli 2021 "Fit for 55: realisering af EU's klimamål for 2030 på vej mod klimaneutralitet" ([COM/2021/550 final](#)).

Bemærk: 2010-data foreligger ikke for Kroatien og Cypern.

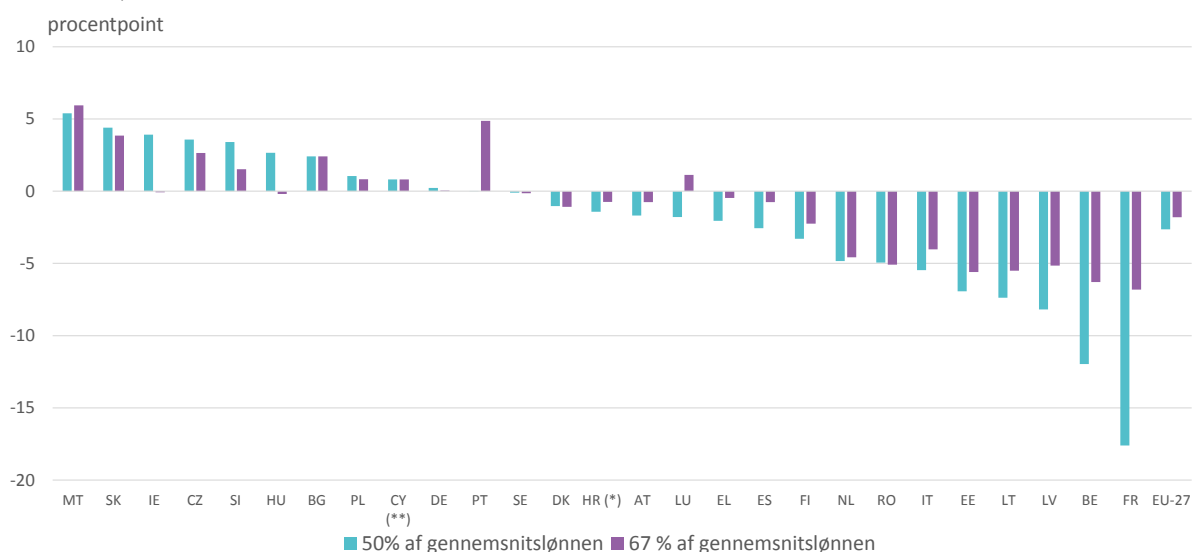
Kilde: Europa-Kommissionen, skatte- og socialsikringsdatabasen, baseret på OECD's skatte- og socialsikringsmodel (ajourført marts 2021).

Skatteken for lavtlønnede er normalt lavere end for personer med højere indkomster.

Beskatningen af lavtlønnede har store konsekvenser for arbejdsmarkedet (overgang til arbejde, skyggeøkonomi, se afsnit 2.3) og for den sociale inklusion (se afsnit 2.4). Der er stor forskel mellem EU's medlemsstater i denne henseende. I 2020 oversteg skatteken for personer, der tjener 50 % af gennemsnitslønnen, 40 % i Ungarn og Tyskland, mens den var lavere end 20 % i Cypern og Frankrig. I mange EU-lande er skatteken faldet for arbejdstagere i bunden af indkomstfordelingen gennem de seneste ti år. For EU-gennemsnittet blev der konstateret et fald på 2,6 procentpoint mellem 2010 og 2020 for personer, der tjener 50 % af gennemsnitslønnen. I seks lande (Frankrig, Belgien, Letland, Litauen, Estland og Italien) udgjorde faldet mere end 5 procentpoint (se figur 2.1.12).

Figur 2.1.12. I de fleste EU-medlemsstater er skatten faldende for arbejdstagere i bunden af indkomstfordelingen

Udviklingen i skattekiln for lavindkomstmodtagere (50 % og 67 % af gennemsnitslønnen), enlig (procentpoint, 2010-2020)

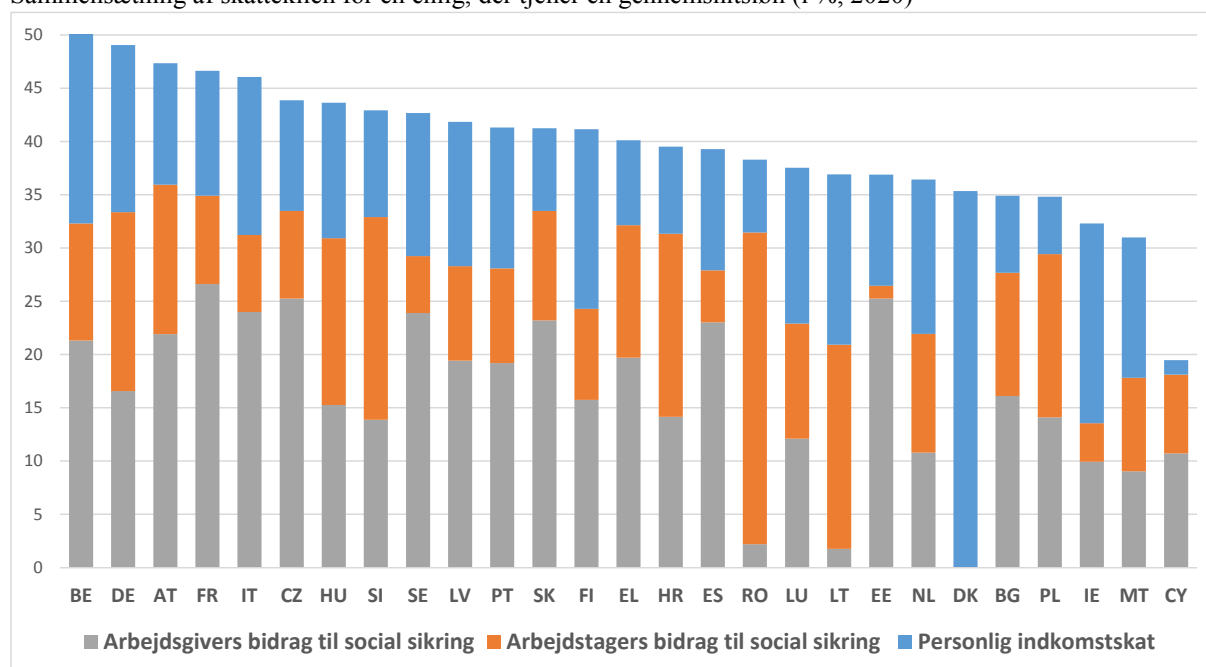
Bemærk: (*) data for Kroatien fra 2013 og (**) data for Cypren fra 2014.

Kilde: Europa-Kommissionen, skatte- og socialsikringsdatabasen, baseret på OECD's skatte- og socialsikringsmodel (ajourført marts 2021).

Sammensætningen af skattekiln på arbejde varierer betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat. Skattekilens komponenter (dvs. personlig indkomstskat samt lønmodtagerbidrag og arbejdsgiverbidrag til sociale sikringsordninger) og navnlig deres størrelse kan påvirke udbuddet af eller efterspørgslen efter arbejdskraft forskelligt, i det mindste på kort sigt. I figur 2.1.13 vises fordelingen af skattekiln for en enlig arbejdstager, der tjener en gennemsnitsløn, i 2020. Frankrig, Tjekkiet og Estland har de højeste arbejdsgiverbidrag til sociale sikringsordninger, som tegner sig for over 25 % af arbejdskraftomkostningerne. Generelt er de samlede socialsikringsbidrag (lønmodtager- og arbejdsgiverbidrag) som en andel af arbejdskraftomkostningerne højest i Østrig (36 %) efterfulgt af Frankrig, Slovakiet og Tjekkiet. Bortset fra Danmark, hvor socialsikringsbidrag ikke er en del af skattekiln, har Irland (13,6 %) og Malta (17,8 %) de laveste samlede socialsikringsbidrag som en andel af arbejdskraftomkostningerne. Skattekilnandelen betalt af de ansatte er højest i Rumænien (29 %) og Litauen (19,1 %). Arbejdsgivernes socialsikringsbidrag er mindre end 5 % i Litauen og Rumænien.

Figur 2.1.13. Der er store forskelle i sammensætningen af skattebyrden på arbejde på tværs af landene

Sammensætning af skattekilens for en enlig, der tjener en gennemsnitsløn (i %, 2020)

Bemærk: Medlemsstaterne er opstillet i aftagende orden efter den samlede skattekilens størrelse, Børnetilskud har ingen betydning for dataene, da dataene vedrører en enlig lønmodtager uden ægtefælle eller børn.

Kilde: Europa-Kommissionen, skatte- og socialsikringsdatabasen, baseret på OECD's skatte- og socialsikringsmodel (ajourført marts 2021).

Der er i nogle tilfælde mulighed for at flytte skattebyrden fra arbejde, herunder ved at reducere skattekilens for lav- og mellemindkomstgrupperne, til mere væksthæmmende skattegrundlag, hvor der tages behørigt hensyn til potentielle fordelingsmæssige virkninger og sikres tilstrækkelig social beskyttelse. De lovgivningsforslag, der er fremlagt i "Fit for 55"-pakken⁶⁵ af 14. juli 2021, herunder den foreslåede revision af EU's emissionshandelssystem og energibeskatningsdirektivet, har til formål at muliggøre en omkostningseffektiv og retfærdig omstilling til ren energi ved at tilpasse økonomiske incitamenter til EU's skærpede og retligt bindende klimamål. Der er dokumentation for, at afgifter på brændstoffer og andre energiprodukter udgør den største byrde, som en andel af den disponible indkomst, for de husstande, der har den laveste indkomst⁶⁶. Der er derfor for en omhyggelig politikudformning for at tage højde for de fordelingsmæssige virkninger, især for lavindkomstgrupperne⁶⁷. I 2019 kunne omkring 7 % af befolkningen i EU-27, dvs. 31 millioner mennesker, ikke holde deres hjem tilstrækkeligt varme. Der er store forskelle

⁶⁵ Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget af 14. juli 2021 "Fit for 55: realisering af EU's klimamål for 2030 på vej mod klimaneutralitet" ([COM/2021/550 final](#)).

⁶⁶ Europa-Kommissionen (2020). Employment and Social Developments in Europe. Annual Review 2020. Luxembourg: Den Europæiske Unions Publikationskontor. Tilgængelig [online](#).

⁶⁷ En nylig undersøgelse viste, at en simuleret portefølje på 30 mia. EUR i grønne afgifter til erstatning for indkomstskat kunne hæve EU's BNP med 35 mia. EUR (0,2 %) frem til 2030 og øge beskæftigelsen med 140 000 fuldtidsækvivalenter (0,1 %). Simuleringen i undersøgelsen viste positive eller ingen virkninger for indkomsten i alle dele af fordelingen i alle medlemsstater.

mellem medlemsstaterne og indkomstgrupperne med hensyn til dette problem, som navnlig også berører de laveste mellemindkomstgrupper⁶⁸⁶⁹.

2.1.2 Politiske tiltag

Det europæiske instrument for midlertidig støtte til mindskelse af risiciene for arbejdsløshed i en nødsituation (SURE) ydede et vigtigt bidrag til at forhindre en stigning i arbejdsløsheden i 2020 og 2021. SURE stillede back-to-back-lån med en finansieringsramme på 100 mia. EUR til rådighed for medlemsstaterne med henblik på at beskytte arbejdspladser og arbejdstageres indkomster under covid-19-pandemien. Indtil videre har Kommissionen udbetalt næsten 95 % af den samlede finansielle støtte under SURE, som Rådet har ydet. Det anslås, at SURE under den første bølge af pandemien i 2020 har støttet ca. 31 millioner mennesker og ca. 2,5 millioner virksomheder i 19 medlemsstater. Feedback fra støttemodtagerne viser, at støtten fra SURE havde stor betydning i forbindelse med indførelsen af deres arbejdsdelingsordninger og ved at øge disses dækning og omfang⁷⁰.

Det anslås, at der alene mellem marts og september 2020 blev brugt 100 mia. EUR på arbejdsdelingsordninger og lignende jobfastholdelsesordninger i EU. Støttens særlige karakter, kriterier for støtteberettigelse, størrelse og varighed samt finansieringskilde og medtagelse af uddannelseskraav og kraav om beskyttelse mod afskedigelse varierede fra land til land. Bestemmelserne varierede også med hensyn til kraav til minimumsnedgangen i omsætning. 14 medlemsstater krævede en minimumsnedgang på 10-50 % i omsætningen, hvilket potentielt kunne begrænse andelen støtteberettigede virksomheder og arbejdstagere. Den udbetalte indkomst i de timer, der ikke arbejdes, varierede betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat. Indkomsterstatningsgraden varierede fra 60-100 % med et loft i de fleste lande⁷¹. Alle medlemsstater med undtagelse af seks tilbød en form for afskedigelsesbeskyttelse til arbejdstagere, der var omfattet af arbejdsdelingsordninger. **Østrig, Grækenland, Italien, Nederlandene og Portugal** forbød afskedigelser af hele arbejdsstyrken i virksomheder, der modtog offentlig støtte, i en periode. Fire lande indførte et kraav om at tilbyde uddannelse under nedlukning i deres bestemmelser om arbejdsdelingsordninger (**Østrig, Ungarn, Tyskland og Frankrig**), og **Tyskland og Frankrig** tilbød også finansielle incitamenter til at gøre dette⁷².

⁶⁸ I 2019 oversteg andelen af husstande med lav- og mellemindkomster (mellem 60 % af medianindkomsten og medianindkomsten), der rapporterede, at de ikke var i stand til at holde deres hjem tilstrækkeligt varme, 20 % af denne indkomstgruppe i fem medlemsstater (BG, CY, LT, PT og EL).

⁶⁹ Grupper med lavere socioøkonomisk status påvirkes imidlertid ofte mere negativt af miljøbetingede sundhedsfarer som følge af både deres større eksponering og større sårbarhed: <https://www.eea.europa.eu/publications/unequal-exposure-and-unequal-impacts/>.

⁷⁰ Anden beretning om gennemførelsen af SURE (COM/2021/596).

⁷¹ Disse lofter betød, at arbejdsdelingsordninger og lignende ordninger ofte bidrog til at bevare lavindkomstmodtagernes indkomst.

⁷² Eurofound (2021), COVID-19: Implications for employment and working life, COVID-19 series, Den Europæiske Unions Publikationskontor, Luxembourg.

Mere end tre fjerdedele af medlemsstaterne indførte særlige indkomststøtteforanstaltninger for selvstændige erhvervsdrivende under pandemien. I alle lande undtagen tre var disse foranstaltninger helt nye og tidsbegrænsede. Med hensyn til støtteberettigede grupper målrettede nogle lande generelt støtten mod selvstændige i de hårdest ramte sektorer (f.eks. **Belgien**⁷³ og **Frankrig**), mens andre var hovedsagelig eller kun rettede støtten mod soloselvstændige (**Nederlandene** og **Polen**) eller specifikke juridiske strukturer⁷⁴. **Tjekkiet, Grækenland, Polen og Portugal** tillod ikke, at indkomststøtte til selvstændige blev kombineret med anden offentlig støtte. I nogle lande var der også fastsat nedre eller øvre indkomsttærskler for selvstændige erhvervsdrivendes indkomst for at afgrænse de støtteberettigede grupper. Med hensyn til minimumsomsætningstab begrænsede **Letland og Rumænien** deres ordninger til selvstændige, der var berørt af den fuldstændige nedlukning af visse sektorer, mens der i visse andre lande var fastsat et omsætningstab på mellem 10 % og 5 %. Generelt var den indkomststøtte, der blev ydet til selvstændige, lavere end den, der blev tilbudt ansatte under arbejdsdelingsordninger og midlertidige arbejdsløshedsordninger⁷⁵.

I løbet af 2021 begyndte de fleste medlemsstater at trække deres kriseordninger tilbage eller at udfase dem. I **Tjekkiet, Estland, Ungarn, Letland, Litauen og Polen** blev de særlige midlertidige ordninger, som var blevet indført som reaktion på krisen, udfaset mellem maj og august 2021, i **Nederlandene** og **Sverige** i september 2021 og i **Cypern** i oktober 2021. I **Bulgarien, Danmark, Grækenland, Kroatien, Malta, Irland, Slovakiet og Rumænien** forventes de forskellige kriseordninger at forblive i kraft indtil (mindst) udgangen af 2021. Medlemsstaterne med permanente ordninger, der allerede var indført inden covid-19-krisen, begyndte at ophæve kriseprocedurerne for adgang til støtte under arbejdsdelingsordninger.

En række medlemsstater har tilpasset og suppleret deres arbejdsdelingsordninger for bedre at kunne imødegå udfordringerne på arbejdsmarkedet i forbindelse med genopretningen, i overensstemmelse med søjleprincip 4 (aktiv beskæftigelsesstøtte). **Østrig, Tyskland, Frankrig, Italien, Portugal, Spanien og Sverige** giver incitament til uddannelse af arbejdstagere omfattet af arbejdsdelingsordninger. I **Portugal** blev støtte til arbejdsdelingsordninger suppleret med en ordning, der tilskyndede arbejdsgiverne til at genoptage aktiviteterne. I nogle lande, f.eks. **Italien** og **Frankrig**, anvendes arbejdsdelingsordninger ikke kun til at imødegå midlertidige aktivitetsafbrydelser, men også til at imødegå permanente nedgange i aktiviteterne i forbindelse med omstrukturering af virksomheder. I **Italien** omfatter denne foranstaltning støtte til at skifte til et nyt job, mens der i **Frankrig** findes en særskilt ordning til dette formål (Transco). Nogle medlemsstater (f.eks. **Slovakiet, Tjekkiet og Spanien**) er ved permanent at reformere deres arbejdsdelingsordninger.

⁷³ I Belgien blev allerede eksisterende støtte forlænget under covid-19-krisen.

⁷⁴ Dette henviser til forskellige former for etablering som selvstændig (juridisk og skattemæssigt), f.eks. enkeltmandsvirksomhed, anpartsselskab, interessentskab osv. Især i lande som f.eks. Italien, som har en lang række forskellige strukturer til etablering af selvstændig virksomhed, var ikke alle berettigede til at gøre krav på ydelser under ordningen.

⁷⁵ Eurofound (2021), COVID-19: Implications for employment and working life, COVID-19 series, Den Europæiske Unions Publikationskontor, Luxembourg.

Medlemsstaterne har gennemført en række foranstaltninger for at fremme af beskæftigelsen efter covid-19-chokket (se figur 2.1.14). Ansættelsesincitamer, f.eks. midlertidige tilskud eller engangstilskud fra staten til virksomheder, der ansætter medarbejdere på visse betingelser (f.eks. i en bestemt periode, på en bestemt kontrakt eller med fokus på bestemte kategorier), er i vid udstrækning blevet anvendt i de fleste medlemsstater til at fremme genopretning med høj beskæftigelse. Halvdelen af disse incitamentsordninger blev indført allerede i 2020, mens andre blev indført i 2021. Slutdatoerne for disse foranstaltninger varierer fra medlemsstat til medlemsstat, men ligger primært i 2021 og 2022.

Målgrupperne for de indførte beskæftigelsesstøtteforanstaltninger varierer, men de fleste fokuserer på arbejdsløse, unge, personer med handicap og ældre. Som det fremgår af figur 2.1.14, var de arbejdsløse den primære målgruppe, og i nogle tilfælde (**Belgien, Danmark, Estland, Grækenland, Spanien, Kroatien, Ungarn, Østrig og Slovakiet**) omfattede ordningerne målrettede tiltag for langtidsledige. Foranstaltningerne støttes i mange tilfælde unge eller NEET'er (i hele 16 medlemsstater). Mange incitamentsordninger vedrørte lærlinge- eller praktikprogrammer, f.eks. i **Østrig**, hvor det udbetales en bonus på op til 3 000 EUR for hver ansat lærling (og yderligere 1 000 EUR, hvis en virksomhed overtager lærlinge fra en insolvent virksomhed). Andre målgrupper var kvinder (**Bulgarien, Grækenland, Italien, Luxembourg og Østrig**) og personer med handicap (**Tjekkiet, Danmark, Grækenland, Spanien, Frankrig, Italien, Luxembourg, Malta, Østrig, Portugal og Slovakiet**). **Belgien** ydede midlertidige socialsikringsrabatter til virksomheder i arrangements-, hotel- og rejsebranchen samt til virksomheder, der ny- eller genansatte medarbejdere efter midlertidig arbejdsløshed. **Estland** indførte særlige incitamer for landbrugssektoren, og **Italien** styrkede bl.a. de foranstaltninger, der var indført for den sydlige del af landet (*Decontribuzione Sud*). Endelig indførte **Grækenland, Slovenien og Sverige** tilskud til virksomheder, der skabte "grønne job" eller arbejdede i lavemissionssektorer. I alt 23 medlemsstater indførte ansættelsestilskud til bestemte grupper.

Figur 2.1.14: Alle medlemsstater undtagen to indførte visse former for ansættelsesincitamer som reaktion på covid-19-krisen

Foranstaltninger vedrørende ansættelsesincitamer indført af medlemsstaterne som reaktion på covid-19-chokket efter målgruppe (2020-2021)

	Arbejdsløse	Lang tidsle dige	Unge/NE ET	Kvinder	Ældre	Personer med handicap	Lærlingeuddann elser/praktikoph old	Bestemte sektorer	Bestemte regioner
BE	X	X	X				X	X	
BG	X			X	X	X		X	
CZ						X			
DK		X			X	X	X		
DE							X		
EE	X	X	X					X	X
IE	X		X				X		
EL	X	X	X	X	X	X		X	X
ES	X	X			X	X			
TT			X			X	X		

HR	X	X						
IT	X		X	X		X	X	X
CY	X		X			X		
LV	X							
LT	X							
LU	X			X	X	X	X	
HU	X	X	X					
MT	X		X		X	X		
NL								
AT	X	X	X	X	X	X	X	
PL								
PT	X		X			X	X	X
RO	X		X		X		X	
SI	X						X	
SK	X	X	X		X	X		
FI							X	
SE			X				X	

Bemærk: Der er ikke konstateret nogen foranstaltninger for Nederlandene og Polen. I Spanien vedrører tabellen visse regioners foranstaltninger ud over de tidligere eksisterende nationale ansættelsesincitamenter. Kilde: Kommissionens egen analyse, Eurofound COVID-19 EU PolicyWatch, ECE Labour Law Flash Reports og medlemsstaternes vedtagne genopretnings- og resiliensplaner.

Flere medlemsstater har bebudet foranstaltninger til fremme af iværksætteri og selvstændig erhvervsvirksomhed. Spanien har til hensigt at oprette et netværk af vejledningscentre med fokus på iværksætteri og innovation som led i indsatsen for at forbedre de offentlige arbejdsformidlingers koordinering på tværs af regioner og har planer om videreuddannelse af arbejdsformidlingernes personale. Inden for rammerne af jobskabelse til støtte for den grønne og den digitale omstilling vil **Kroatien** målrette midler og arbejdsformidlingsressourcer mod genaktivering og beskæftigelse af ikke-erhvervsaktive, langtidsledige og NEET'er, eventuelt som selvstændige erhvervsdrivende. **Litauen** vil ligeledes iværksætte et pilotprojekt til støtte for iværksætteri og jobskabelse i forbindelse med den dobbelte omstilling og den cirkulære økonomi koblet sammen med opkvalificering af arbejdsformidlingers medarbejdere til dette formål. Disse landes foranstaltninger modtager støtte fra genopretnings- og resiliensfaciliteten og/eller Den Europæiske Socialfond Plus.

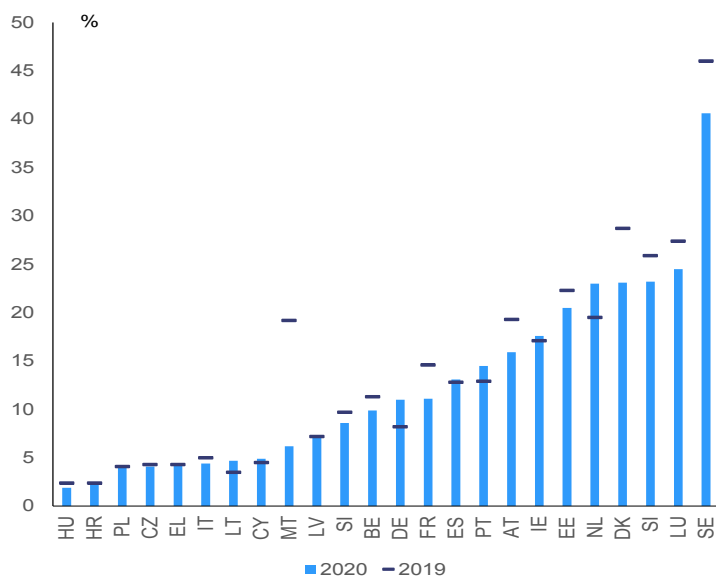
Enkelte medlemsstater indfører foranstaltninger til støtte for den sociale økonomi. Spanien har f.eks. planer om mindst 30 socialøkonomiske projekter med fokus på unge iværksættere og digitale platforme til befolkningen i landdistrikterne. **Polen** vil i 2022 vedtage loven om socialøkonomi, som bl.a. indfører definitioner af sociale virksomheder i polsk retsorden, fastsætter regler for socialøkonomiens funktion og opstiller en ramme for dens samarbejde med andre offentlige og private aktører. Denne lov vil støtte beskæftigelsen og den sociale integration af personer, der er i risiko for social udstødelse, skabe nye job i sociale virksomheder og gøre det lettere for socialøkonomiske aktører at levere sociale tjenesteydelser til lokalsamfundet.

Søjleboks 1: **Aktiv beskæftigelsesstøtte (EASE)**

Som skitseret i Kommissionens henstilling om en effektiv og aktiv støtte til beskæftigelse (EASE)⁷⁶ er der behov for sammenhængende politiske pakker, der kan støtte de omstillinger på arbejdsmarkedet, der er nødvendige for at fremme genopretning med høj beskæftigelse efter covid-19-chokket, i overensstemmelse med princip 4 under den europæiske søjle for sociale rettigheder (aktiv beskæftigelsesstøtte). Beskæftigelsespolitikernes fokus bør gradvis flyttes til støtte til jobskabelse og fremme af jobskifte. I denne henseende opfordres medlemsstaterne i EASE-henstillingen til at udvikle sammenhængende politiske pakker for håndteringen af de udfordringer, der er udløst af pandemien, afhjælpe den mangel på kvalificeret arbejdskraft, der opstår under genopretningen, og hjælpe alle borgere med at navigere i den grønne og den digitale omstilling. Disse pakker bør omfatte i) ansættelses- og omstillingsincitament for at fremme skabelsen af arbejdspladser af høj kvalitet og støtte arbejdstagernes beskæftigelsesegnethed, ii) opkvalificering og omskoling og iii) forbedret støtte fra arbejdsformidlinger. Disse foranstaltninger er særligt vigtige for også at støtte det overordnede mål om, at mindst 78 % af befolkningen i alderen 20-64 år skal være i beskæftigelse i EU senest i 2030.

Ansættelsesincitament kan bidrage til at øge efterspørgslen efter arbejdskraft i den første fase af genopretningen. Under covid-19-pandemien har virksomhederne fastholdt arbejdskraft, også med offentlig støtte. Virksomhederne er også mindre tilbøjelige til at investere og udvide deres arbejdsstyrke i en situation, som stadig er usikker. I denne sammenhæng kan ansættelsesincitament skabe beskæftigelsesmuligheder for "dårligt stillede" jobsøgende (f.eks. unge arbejdsløse med ringe eller ingen erhvervs erfaring). De kan også støtte omfordelingen af arbejdstagere, der afskediges, og lette deres skifte til nye sektorer eller erhverv. Som drøftet i afsnit 2.1.2 har de fleste medlemsstater indført ansættelsesstøtte til bestemte grupper, f.eks. unge og NEET'er (19 lande, herunder lærlinguddannelser og praktikpladser), og arbejdsløse (20 lande, herunder langtidsledige).

Deltagelse i voksenuddannelse (sidste fire uger), arbejdsløse i alderen 25-64 år

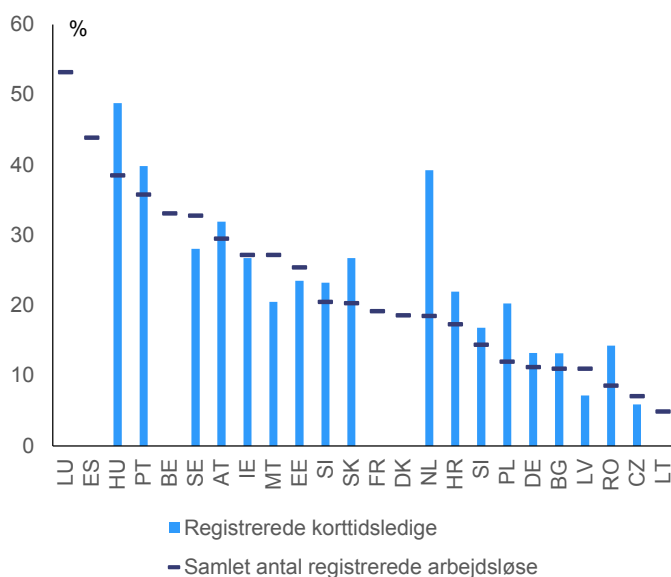
Bemærk: Data foreligger ikke for BG, RO og SK, hvor deltagelsesprocenten er under 3 %. Brud i tidsserier og foreløbige data for DE i 2020. Data er upålidelige for HU, HR, CY, MT, PL og SI i 2020 og for CY, HR, HU, LT og SI i 2019.

Kilde: Eurostat [trng_lfse_02]

⁷⁶ Kommissionens henstilling af 4. marts 2021 om en effektiv og aktiv støtte til beskæftigelse efter covid-19-krisen (EASE) (C(2021)1372 final).

Sikring af en bæredygtig og inklusiv vækstmodel kræver investeringer i opkvalificering og omskoling af den voksne befolkning. Uddannelse og kompetenceudvikling er afgørende for at lette jobskifte, som forventes at være nødvendige efter covid-19-chokket. Opkvalificering og omskoling er blevet endnu vigtigere i lyset af de ændringer, der følger med den grønne og den digitale omstilling. Tilvejebringelse af uddannelsesmuligheder, der effektivt støtter jobskifte og (gen-)integration på arbejdsmarkedet, kræver et passende system af voksenuddannelse og efter- og videreuddannelse, der giver relevante kvalifikationer på arbejdsmarkedet. Der er imidlertid betydelige forskelle mellem medlemsstaterne med hensyn til deltagelse i voksenuddannelse (se afsnit 2.2), navnlig for arbejdsløse (se diagram). I 2020 var der en forskel på 38,5 procentpoint mellem den medlemsstat, der klarede sig bedst, og den, der klarede sig dårligst, med hensyn til voksne arbejdsløses deltagelse i uddannelse (henholdsvis Sverige og Ungarn), og den samlede deltagelsesprocent for denne gruppe var kun 1,3 procentpoint højere end for den samlede befolkning i alderen 25-64 år (10,5 % sammenlignet med 9,2 %).

Deltagelse i tidlig aktivering⁷⁷ for arbejdsløse tilmeldt en offentlig arbejdsformidling (2019)

Bemærk: Korttidsledige er personer, der er arbejdsløse i mindre end 12 måneder. Data foreligger ikke for EL, IT og CY. 2018-data for BE, BG, IE, FR, NL og RO. Oplysninger om korttidsledige foreligger ikke for BE, DK, ES, FR, LT og LU.

Kilde: Europa-Kommissionen, Labour Market Policy-databasen.

Velfungerende offentlige arbejdsformidlinger er afgørende for en effektiv (gen-)integration på arbejdsmarkedet og støtte til jobskifte. I kombination med aktive arbejdsmarkedspolitikker kan tidlig og målrettet støtte fra arbejdsformidlingerne og individuel rådgivning øge sandsynligheden for, at jobsøgende kommer i beskæftigelse igen, og forhindre langtidsledighed, hvilket vil bidrage til mere dynamiske arbejdsmarkeder og højere beskæftigelse. Der er imidlertid store forskelle mellem landene med hensyn til deltagelse i tidlig aktivering (se diagram). I Ungarn har næsten 50 % af de

⁷⁷ Tidlig aktivering henviser til foranstaltninger rettet mod personer, der har været arbejdsløse i mindre end et år, og omfatter f.eks. uddannelse, støttet beskæftigelse og rehabilitering eller direkte jobskabelse samt rådgivning fra de nationale offentlige arbejdsformidlinger.

korttidsledige, der er tilmeldt en offentlig arbejdsformidling, deltaget i sådanne foranstaltninger⁷⁸, mens under 6 % har i Tjekkiet.

Den hurtige digitalisering og den grønne omstilling kræver et bedre match mellem et lands udbud af kvalifikationer og behovene på fremtidens arbejdsmarkeder. Afhjælpning af misforhold mellem udbudte og efterspurgte færdigheder og mangel på kvalificeret arbejdskraft kræver en integreret tilgang til forvaltning af færdigheder, herunder viden om og prognoser for færdigheder i samarbejde med relevante interessenter⁷⁹. Alle EU-medlemsstater anvender mindst én metode til forudsigelse af efterspurgte færdigheder for at få mere viden om færdigheder, og fire ud af fem anvender prognoser for færdigheder, dog på forskellige udviklingsniveauer⁸⁰. Der gøres også en bredere indsats for at digitalisere de offentlige arbejdsformidlinger og styrke deres evne til at yde fjern- og onlinebistand⁸¹. For bedre at forstå færdighedsbehovene og udvikle bedre oplysninger om arbejdsmarkedsfærdigheder har Cedefop lanceret Skills-OVATE-portalen, hvor der er fokus på de job og færdigheder, som arbejdsgivere har behov for, baseret på onlinejobannoncer i 28 europæiske lande⁸².

Genopretnings- og resiliensplaner omfatter foranstaltninger af EASE-typen vedrørende ansættelses- og omstillingsincitamenter og støtte til iværksætteri, opkvalificering og omskoling samt støtte fra arbejdsformidlinger. Med hensyn til ansættelsesincitamenter har **Portugal** f.eks. medtaget en strategi til forbedring af jobkvaliteten i afsnittet om kvalifikationer og færdigheder i sin nationale plan. Gennem forskellige ansættelsesincitamenter er målet at skabe permanente og kvalificerede job, øge ungdomsbeskæftigelsen og mindske den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen på tværs af de forskellige sektorer. På samme måde omfatter **Irlands** plan en praktikordning, der har været gældende siden juli 2021. Under ordningen har personer, der har været arbejdsløse i mindst seks måneder, ret til sektorspecifik uddannelse (af højst seks måneders varighed), mens de arbejder i en værtsvirksomhed, som er fritaget for specifikke lønomkostninger i den pågældende periode. **Grækenland** har medtaget ansættelsestilskud til over 70 000 nye job rettet mod unge, langtidsledige og grupper med særlige hindringer for integration på arbejdsmarkedet. **Frankrig** har planlagt en række ansættelsestilskud, særligt til virksomheder, der ansætter lærlinge og unge. **Cypern** arbejder for at reformere og digitalisere arbejdsministeriets ansættelsesordninger og yder desuden beskæftigelsesstøtte til virksomheder, der ansætter NEET'er.

De lovbestemte mindstelønninger blev hævet i de fleste medlemsstater i 2021 sammenlignet med det foregående⁸³ i overensstemmelse med søjleprincip 6 (om lønninger). Den største procentvise stigning i mindstelønnen fandt sted i **Letland** (16,3 %), selv om den stadig er den laveste blandt de baltiske lande. Også i andre central- og østeuropæiske lande, som normalt har relativt lave mindstelønninger, blev mindstelønningerne hævet markant (f.eks. **Slovenien** med 8,9 %, **Polen** med 7,7 %, **Slovakiet** med 7,4 %, **Litauen** med 5,8 % og **Kroatien** med 4,6 %). I **Slovakiet** blev mindstelønnen fastsat til 57 % af gennemsnitslønnen i

⁷⁸ Selv om aktiveringsprocenten for jobsøgende i Ungarn er relativt høj, kan den hovedsagelig tilskrives offentlige arbejder og andre beskæftigelsesincitamenter, mens omskoling og opkvalificering af jobsøgende fortsat er marginal i sammenligning.

⁷⁹ De vigtigste resultater fra eksisterende prognoser og fremsynsstudier om grønne job og færdigheder kan indhentes fra netværket af offentlige arbejdsformidlinger (2021). [Greening of the labour market — impacts for the Public Employment Services](#).

⁸⁰ [Cedefop skills intelligence-portalen](#).

⁸¹ Netværket af offentlige arbejdsformidlinger (2020). [The role of PES in modernising the labour market and managing structural change](#).

⁸² [Skills-OVATE: Skills Online Vacancy Analysis Tool for Europe | Cedefop \(europa.eu\)](#).

⁸³ Se Eurofound (2021): Minimum wages in 2021: Annual Report.

2021⁸⁴. I de medlemsstater, hvor mindstelønnen fastsættes på grundlag af formler (herunder **Frankrig, Luxembourg, Malta og Nederlandene**), var der en forholdsvis moderat stigning (**Luxembourg** med 2,8 % og under 2 % i de øvrige anførte lande), og der skete ingen større kriserelaterede afvigelser fra formelen. Kun **Estland og Grækenland** besluttede at fastfryse deres mindsteløn for 2021. **Belgien** vil hæve den lovbestemte mindsteløn i 2022, 2024 og 2026. I september 2021 hævede **Spanien** mindstelønnen med 1,6 % og har planer om at hæve den til 60 % af gennemsnitslønnen inden udgangen af den nuværende regeringsperiode.

Der blev truffet en række foranstaltninger med henblik på at mindske skattebørgeren på arbejde for at øge nettoindkomsten for lavtlønnede arbejdstagere og deres familier og i nogle tilfælde for at fremme udbuddet af arbejdskraft. Grækenland reviderede f.eks. beregningsgrundlaget for personlig indkomstskat og nedsatte socialsikringsbidragene for fuldtidsansatte med 0,9 procentpoint med virkning fra juni 2020 og yderligere 3 procentpoint med virkning fra januar 2021. **Italien** reducerede skattebørgeren for økonomisk afhængige arbejdstagere: For indkomster på op til 28 000 EUR pr. år gives der et fradrag på 600 EUR for de sidste seks måneder af 2020, hvilket blev til et årligt fradrag på 1 200 EUR fra 2021. Der forventes lavere fradrag for højere indkomster (op til 40 000 EUR). I **Belgien** (Flandern) vil en "beskæftigelsesbonus" fra 2021 øge nettolønnen for lavtlønnede arbejdstagere, hvis månedlige bruttoløn ikke overstiger 1 700 EUR, med højst 50 EUR om måneden. Bonusen forventes at bekæmpe arbejdsløshed og inaktivitetsfælder og vil gradvis falde til nul for personer med en månedlig bruttoløn på mindst 2 500 EUR. **Frankrig** nedsatte indkomstskattesatsen i første trin fra 14 % til 11 % og justerede ordningen for skattelempelser ("décote") for at lette anvendelsen af den personlige indkomstskat. **Østrig** forhøjede den maksimale refusion af socialsikringsbidrag for lavtlønnede fra 400 EUR til 700 EUR og nedsatte fra januar 2020 indkomstskattesatsen i første trin fra 25 % til 20 %. I sin genopretnings- og resiliensplan forpligter Østrig sig desuden til at træffe yderligere foranstaltninger for at sænke indkomstskatten. **Kroatien** nedsatte den personlige indkomstskat med 100 % for unge under 25 år og med 50 % for de 26-30-årige med en årsløn på under 360 000 HRK (ca. 50 000 EUR). Fra 2022 fritager **Ungarn** unge under 25 år for at betale personlig indkomstskat op til det foregående års gennemsnitlige bruttoindkomst med det formål at øge unges aktivitet og beskæftigelse. **Bulgarien** indførte skattelettelser for forældre med småbørn. Kommissionen offentliggjorde en værktøjskasse til interessenter med formål at støtte overgangen fra beskatning af arbejde til miljøafgifter⁸⁵.

⁸⁴ Hvis der ikke er indgået en aftale mellem arbejdsmarkedets parter, fastsættes den månedlige mindsteløn for det følgende kalenderår til 57 % af den gennemsnitlige nominelle løn for en ansat i den slovakiske økonomi i det kalenderår, der ligger to år forud for kalenderåret.

⁸⁵ https://ec.europa.eu/environment/news/environmental-pollution-new-study-finds-polluters-do-not-pay-damage-they-cause-2021-11-12_en.

2.2 Retningslinje 6: Styrke udbuddet af arbejdskraft og forbedre adgangen til beskæftigelse, færdigheder og kompetencer

I dette afsnit gennemgås gennemførelsen af beskæftigelsesretningslinje 6, som anbefaler medlemsstaterne at skabe betingelser for at fremme udbuddet af arbejdskraft, færdigheder og kompetencer i overensstemmelse med følgende principper i den europæiske søjle: princip 1 (uddannelse og livslang læring), princip 2 (ligestilling mellem kønnene), princip 3 (lige muligheder), princip 4 (aktiv beskæftigelsesstøtte), princip 9 (balance mellem arbejdsliv og privatliv), princip 11 (børnepasning og hjælp til børn) og princip 17 (inklusion af personer med handicap). I afsnit 2.2.1 beskrives den vigtigste udvikling inden for uddannelse og færdigheder og arbejdsmarkedssituationen, især for sårbare og underrepræsenterede grupper. I afsnit 2.2.2 præsenteres medlemsstaternes politiktiltag inden for disse politikområder.

2.2.1 Nøgleindikatorer

Deltagelsen i førskoleundervisning og børnepasning er fortsat med at stige i de seneste år, selv om der stadig er betydelige forskelle mellem medlemsstaterne med hensyn til tilgængelighed og kvalitet. Deltagelse i førskoleundervisning og børnepasning har stor betydning for børns fremtidige uddannelsesforløb, beskæftigelsesmuligheder og aktive deltagelse i samfundet og øger deres forældres deltagelse på arbejdsmarkedet. I 2021 nåede medlemsstaterne til enighed om et EU-mål om, at 96 % af alle børn mellem tre år og den skolepligtige alder skal deltage i førskoleundervisning og børnepasning inden 2030⁸⁶. I 2019 deltog 92,8 % af denne aldersgruppe i førskoleundervisning og børnepasning i EU, hvilket er en stigning på 1,6 procentpoint sammenlignet med 2014. Dette mål supplerer Barcelonamålet om børnepasning, som blev fastsat for at støtte kvinders deltagelse på arbejdsmarkedet, og som anvendes i den reviderede sociale resultattavle⁸⁷. Som det fremgår af figur 2.2.1, blev den laveste deltagelse konstateret i Grækenland (68,8 %), Slovakiet (77,8 %), Rumænien (78,6 %), Kroatien (79,4 %) og Bulgarien (79,9 %), mens deltagelsen i Irland og Frankrig var universel. I gennemsnit er deltagelsesprocenten langt lavere for børn, der er i risiko for fattigdom eller social udstødelse, end for deres jævnaldrende fra mere velstående familier⁸⁸. For at sikre kvaliteten af førskoleundervisning og børnepasning havde de fleste lande i skoleåret 2019-20 fastsat kriterier for personalets kvalifikationer eller deres løbende faglig udvikling⁸⁹.

⁸⁶ [Rådets resolution om en strategiramme for det europæiske uddannelsessamarbejde på og uden for det europæiske uddannelsesområde \(2021-2030\)](#) (2021/C 66/01). Med indikatoren for målet for det europæiske uddannelsesområde måles deltagelsen i førskoleundervisnings- og børnepasningsprogrammer i ISCED 0-kategorien (Eurostats datakode [educ_uoe_enra21](#)).

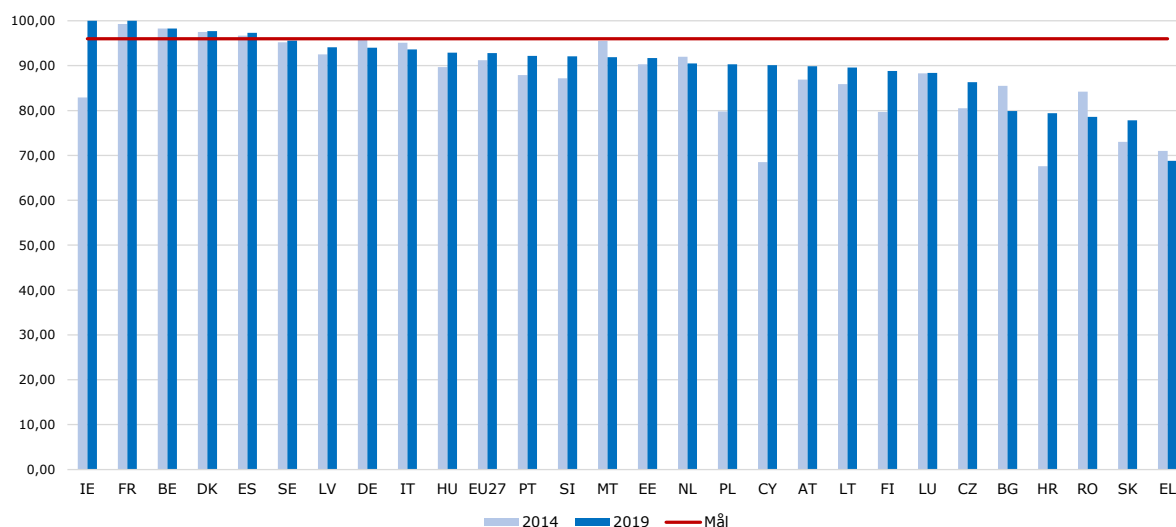
⁸⁷ Se afsnit 1.3. Barcelonamålene blev vedtaget i 2002 på Det Europæiske Råds møde i Barcelona. Ifølge målene bør 33 % af alle børn under tre år og 90 % af alle børn mellem tre år og den skolepligtige alder være indskrevet i børnepasning.

⁸⁸ Der er en forskel på 11,3 procentpoint i deltagelse i førskoleundervisning og børnepasningsordninger for børn, der er i risiko for fattigdom eller social udstødelse, ifølge de senest tilgængelige data (2016). Se den fælles beskæftigelsesrapport 2021 for yderligere oplysninger.

⁸⁹ Europa-Kommissionen/EACEA/Eurydice (2021) Structural Indicators for Monitoring Education and Training Systems in Europe (endnu ikke udgivet).

Figur 2.2.1: Lidt over halvdelen af medlemsstaterne har forbedret adgangen til førskoleundervisning og børnepasning for børn mellem tre år og den skolepligtige alder

Deltagelse i førskoleundervisning og børnepasning, børn mellem tre år og den skolepligtige alder (2014 og 2019), og mål for 2030 (i %) for det europæiske uddannelsesområde

Bemærk: Data er anslået for IE og PL. Data er foreløbige for FR, og definitionen er forskellig for EU-27, BE og MT. Data foreligger ikke for PT.

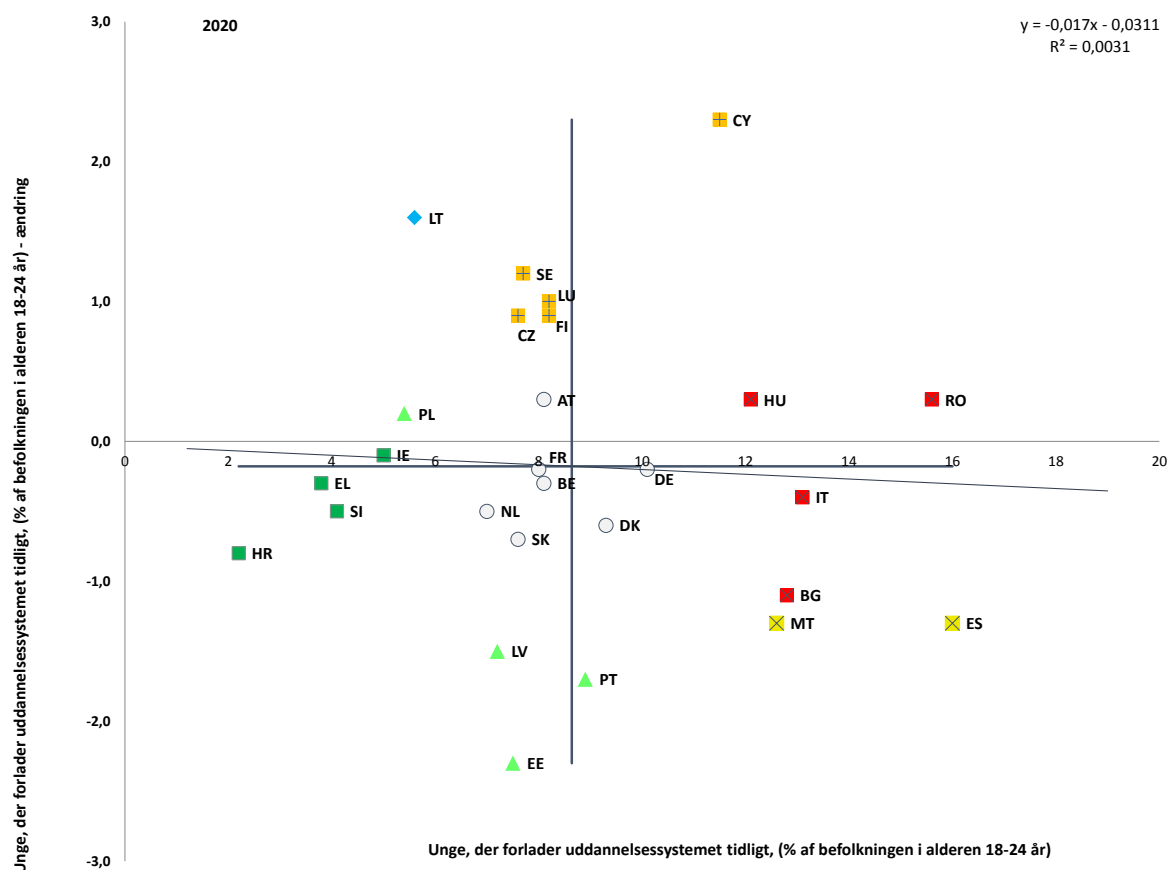
Kilde: Eurostat (UOE) [[educ_uoe_enra21](#)].

Andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, er faldet betydeligt, selv om den positive tendens er aftaget, og der stadig er forskelle mellem landene. Andelen af unge, der forlader skolen tidligt, er faldet fra 13,8 % i 2010 til 9,9 % i 2020 på EU-plan. Der er dog kun sket en lille forbedring på 1,1 procentpoint mellem 2015 og 2020. Pandemien vil sandsynligvis få yderligere negative konsekvenser, særligt for sårbare husstande⁹⁰. Nøgleindikatoren for den sociale resultattavle viser, at andelen af unge, der forlader skolen tidligt, er steget med omkring 1 procentpoint mere mellem 2019 og 2020 i seks medlemsstater (Cypern, Litauen, Sverige, Luxembourg, Tjekkiet og Finland). Generelt er der fortsat store forskelle landene imellem (se figur 2.2.2). Målet for det europæiske uddannelsesområde om skolefrafald forventes at reducere denne andel til under 9 % inden 2030. 18 medlemsstater har allerede nået dette mål, mens seks andre stadig har en andel på over 12 % (Spanien, Rumænien, Italien, Bulgarien, Malta og Ungarn). I nogle regioner i det sydlige Spanien og Italien samt i det østlige Bulgarien og Rumænien overstiger andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, 15 % (se bilag 3). I gennemsnit forlod 8 % af de unge kvinder uddannelsessystemet tidligt i EU i 2020, og for de unge mænd var andelen 11,8 %. Denne forskel er særlig markant (over 5 procentpoint) i Spanien, Portugal, Cypern og Italien. Rumænien og Tjekkiet er de eneste medlemsstater, hvor andelen af lavere for mænd end for kvinder.

⁹⁰ Herunder navnlig elever og studerende uden infrastruktur til at få adgang til fjernundervisning, f.eks. i landdistrikter og fjerntliggende områder. Se den fælles beskæftigelsesrapport 2021 og rapporten om uddannelsesovervågning 2020 for mere udførlige oplysninger.

Figur 2.2.2: Trods forbedringer er skolefrafald fortsat en udfordring

Unge (18-24 år), der forlader uddannelsessystemet tidligt (i %, 2020 og ændring i forhold til 2019, nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Bemærk: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget. Brud i serier for DE i 2020 og NL i 2019. Upålidelige data for HR i 2019 og 2020. Foreløbige data for DE i 2020.

Kilde: Eurostat ([edat_lfse_14](#)).

Andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, er betydeligt højere for elever født uden for EU. I 2020 lå andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, blandt de 18-24-årige, der er født i EU, på 8,7 %, mens andelen for unge, der er født uden for EU, var næsten tre gange så høj (23,2 %). Andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, var mere større for unge mænd født uden for EU end for deres jævnaldrende født i EU (25,2 % mod 10,5 %). I 2020 forlod mere end en fjerdedel af alle unge i Italien, Tyskland, Spanien, Malta, Cypern og Grækenland født uden for EU uddannelsessystemet tidligt⁹¹. Slovenien (7,4 %) og Tjekkiet (8 %) registrerede gode resultater for elever, der er født uden for EU, som lå under målværdien på 9 %, men som stadig er højere end for elever født i EU.

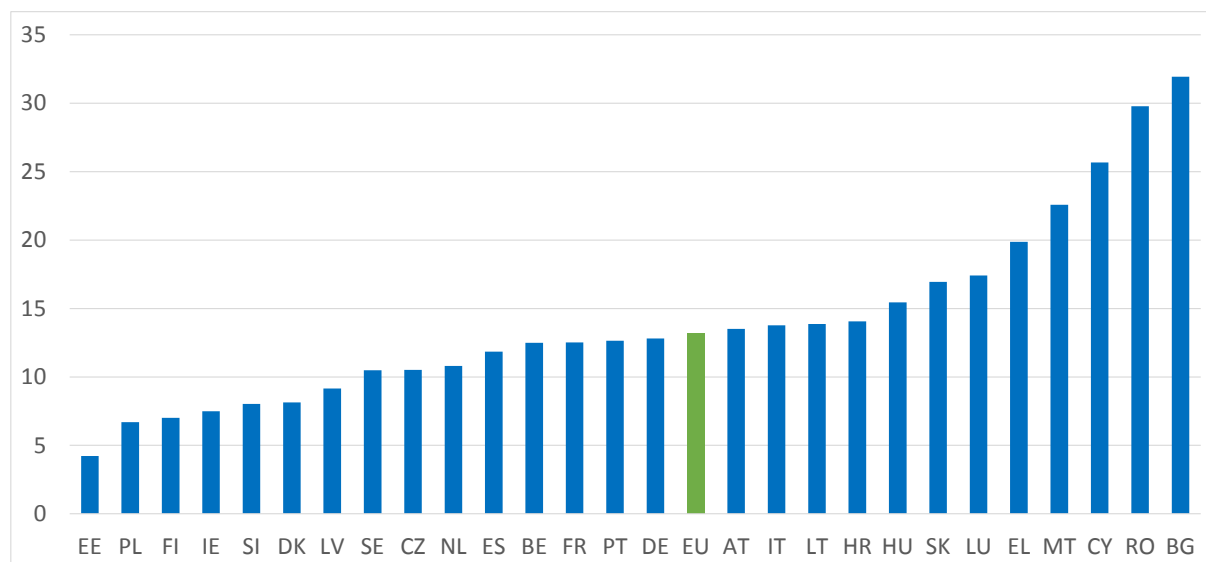
Efter flere års stot fremgang er andelen af 15-årige elever, der har opnået dårlige resultater med hensyn til grundlæggende færdigheder, igen stigende, og elever med en lavere socioøkonomisk baggrund står over for særligt vanskelige omstændigheder. OECD's program for international elevevaluering fra 2018 (PISA) viser, at målet for det europæiske uddannelsesområde på EU-plan (dvs. en andel af dårlige resultater på under 15 %)

⁹¹ For at undgå beregninger baseret på meget små stikprøver fremvises der i denne rapport kun resultater for de EU-medlemsstater, hvor andelen af elever med migrantbaggrund er på mindst 5 %.

langt fra er nået inden for nogen af de tre områder, der er testet af PISA (se figur 2.2.3). Sammenlignet med 2015 er situationen blevet forværret på alle tre områder: med 2,5 procentpoint i læsning, 0,5 procentpoint i matematik og 1,1 procentpoint inden for naturvidenskab. Elever med en lavere socioøkonomisk status og/eller med migrantbaggrund er overrepræsenteret i gruppen af lavt præsterende elever og har problemer med at opnå grundlæggende færdigheder inden for alle tre områder. Sammenligningen mellem andelen af elever med dårlige resultater i de nederste og øverste kvartiler i ESCS-indekset⁹² viser en forskel på 23 procentpoint inden for læsning, matematik og naturvidenskab. I den seneste PISA-runde i 2018 blev der registreret betydelige ESCS-forskelle i læsefærdigheder i Bulgarien, Rumænien, Ungarn, Slovakiet og Luxembourg (på eller over 37,5 procentpoint). Forskellen i resultater lå under 15 procentpoint i Estland og Finland. Ulighed med hensyn til uddannelsesresultater, der er knyttet til socioøkonomisk baggrund eller migrantbaggrund, udgør alvorlige hindringer for at skabe lige muligheder for alle, og det vil have gavnlige virkninger på den enkeltes færdighedsniveau og økonomiens vækspotentiale.

Figur 2.2.3: Andelen af elever med dårlige resultater med hensyn til grundlæggende færdigheder er fortsat høj i de fleste medlemsstater

Andelen af elever med dårlige resultater på PISA-områderne læsning, matematik og naturvidenskab (i %, 2018)

Bemærk: Diagrammet viser den procentdel af eleverne, der klarer sig dårligt på tre områder på samme tid.

Kilde: PISA 2018, OECD, udtræk af EU-data kan findes [her](#).

Der er behov for en betydelig indsats for at styrke elevernes digitale færdigheder i hele EU. For at opnå dette har medlemsstaterne fastsat et mål for det europæiske uddannelsesområde om at nedbringe andelen af elever i 8. klasse (13- eller 14-årige) med ringe færdigheder inden for computer- og IT-færdigheder til under 15 % inden 2030. 2013- og 2018-cyklussen i ICILS (International Computer and Information Literacy Study)⁹³ viser, at

⁹² OECD måler ESCS-indekset under hensyntagen til forældrenes uddannelse, forældrenes erhverv, boligejendomme, antallet af bøger og uddannelsesmæssige ressourcer, der er til rådighed i hjemmet.

⁹³ ICILS måler elevernes resultater gennem en computerbaseret vurdering inden for to områder af digitale kompetencer: computer- og IT-færdigheder og teknologiforståelse. Der er indtil videre gennemført to cyklusser, den første i 2013, og den anden i 2018. En tredje cyklus er planlagt i 2023. Ni medlemsstater deltog i den første cyklus, og syv i den anden. Danmark og Tyskland er de eneste to medlemsstater, der har deltaget i begge

kun to af de deltagende medlemsstater nærmede sig EU-målet: Tjekkiet i 2013 (15 %) og Danmark i 2018 (16,2 %). Undersøgelsen viste også, at elevernes socioøkonomiske baggrund eller migrantbaggrund stadig er en stærk indikator for deres digitale færdigheder. For at fremme elevernes digitale færdigheder skal der udvikles højtydende digitale uddannelsessystemer, der understøttes af centrale katalysatorer som f.eks. internetforbindelser, udstyr, teknisk support til institutioner og kompenserende teknologier til elever med handicap. Det kræver også veluddannede lærere, som er digitalt forberedte, når de indtræder i erhvervet, og har mulighed for at videreudvikle og styrke deres specifikke digitale kompetencer gennem hele deres karriere⁹⁴. Som led i handlingsplanen for digital uddannelse arbejdes der på EU- og medlemsstatsniveau for at nå disse mål.

Det er afgørende at tackle uligheder i skolerne for at give alle elever mulighed for at udvikle færdigheder og viden, så de kan deltage aktivt i økonomien og samfundet. I mange EU-lande står skolerne over for udfordringer med hensyn til at sikre en mere ligelig fordeling af læringsmuligheder og -resultater⁹⁵, som kan bevirke, at eksisterende mønstre med socioøkonomiske fordele eller ulemper videreføres. Personer med lavere uddannelsesniveau (mindre end en ungdomsuddannelse) har dårligere chancer for at finde arbejde eller skifte fra tidsbegrænsede til tidsubegrænsede kontrakter⁹⁶. Forskelsbehandling har desuden en negativ indvirkning på fastholdelse af børn i skolen, især for børn fra etniske minoriteter eller børn med begrænsninger i sædvanlige aktiviteter på grund af handicap eller langvarige sundhedsproblemer⁹⁷. Nogle lande har truffet foranstaltninger for at ændre de pædagogiske tilgange med henblik på at styrke integrationen i klasseværelserne kombineret med aktive desegregationsforanstaltninger og mangfoldighedsundervisning⁹⁸ (se afsnit 2.2.2). Der er imidlertid behov for en større indsats for alle skoler i EU for at sikre lige muligheder for alle.

Romaelever og -studerende står stadig over for betydelige forhindringer, og nye tilsagn på EU-plan har til formål at forbedre deres situation. På trods af visse begrænsede fremskridt i det seneste årti er uddannelseskloften mellem romaer og den brede befolkning fortsat betydelig. Ifølge undersøgelser fra Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder (FRA)⁹⁹ deltager kun 42-55 % af romabørnene i førskoleundervisning og børnepasning, og 26-28 % af de unge romaer i alderen 20-24 år gennemfører mindst en ungdomsuddannelse. Et ud af tre romabørn går desuden i klasser, hvor de fleste klassekammerater er romaer. I Europarådets rapporter fra 2020 om Bulgarien,

cyklusser. I 2013 opfyldte Danmark imidlertid ikke stikprøvedeltagelsesprocenten, og resultaterne for 2013 kan derfor ikke sammenlignes med resultaterne for 2018.

⁹⁴ En detaljeret analyse af elevernes digitale færdigheder og lærernes rolle i styrkelsen af uddannelsesresultaterne kan findes i den fælles beskæftigelsesrapport 2021.

⁹⁵ Ud over den store resultatforskel mellem de nederste og øverste kvartiler i ESCS-indekset blev sammenhængen mellem socioøkonomisk status og læringsresultater drøftet mere indgående i den fælles beskæftigelsesrapport 2021. Data foreligger fra PISA 2018, OECD.

⁹⁶ Se "Employment and Social Developments in Europe Annual Review 2020", kapitel 2.5 om social mobilitet). En detaljeret analyse af overførslen af uddannelsesmæssige fordele eller ulemper fra generation til generation kan findes i "Employment and Social Developments in Europe Annual Review 2018", kapitel 3.

⁹⁷ Yderligere oplysninger kan findes i Kommissionens vurdering af gennemførelsen af Rådets henstilling fra 2011 om politikker, som skal mindske skolefrafald, fra 2019.

⁹⁸ FRA, [rapport om grundlæggende rettigheder 2021](#).

⁹⁹ Data angives ikke som en enkelt værdi, da de stammer fra to undersøgelsesrunder, der omfattede BE, BG, CZ, EL, ES, FR, HR, HU, IE, NL, PT, RO, SE og SK. Se [SWD\(2020\) 530 final](#), der ledsager meddelelsen "En Union med ligestilling: EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, integration og deltagelse ([COM\(2020\) 620 final](#)), baseret på FRA, EU-MIDIS II 2016, FRA, RTS 2019, Eurostat [[edat_lfse_03](#)] 2019 (General population).

Tjekkiet, Ungarn og Slovakiet fremhæves de fortsatte udfordringer med særskilt skolegang for romabørn¹⁰⁰. Covid-19-pandemien har yderligere forværret problemet, navnlig med hensyn til internetadgang, IT-udstyr og støtte til læring i hjemmet¹⁰¹. For at løse disse problemer fremlagde EU nye mål i EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, integration og deltagelse 2030¹⁰² og Rådets henstilling om romaernes ligestilling, integration og deltagelse¹⁰³.

Beskæftigelsesudsigterne for unge med handicap er stadig vanskelige som følge af en større andel af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, og lav procentsats for gennemførelse af tertiæruddannelser. I 2019 forlod omkring 21,8 % af unge handicappede (18-24 år) uddannelsessystemet tidligt på EU-plan. Det skal sammenlignes med en andel for unge uden handicap på 9,7 %^{104, 105}. Andelen var lavere for unge kvinder med handicap (16,7 %) end for unge mænd (27 %). Et lignende mønster kan konstateres for migrantbefolkningen, hvor 34,6 % af unge migranter med handicap (født i og uden for EU) forlader uddannelsessystemet tidligt, sammenlignet med 19,8 % for unge migranter uden handicap¹⁰⁶. I EU afsluttede 32,5 % af personer med handicap en videregående uddannelse eller tilsvarende i 2019. For personer uden handicap var tallet 43,6 %. Hvis der investeres i uddannelse af personer med handicap, mindskes deres relative vanskeligheder, da forskellen mellem beskæftigelsesfrekvensen for personer med og uden handicap er lavere for personer med en videregående uddannelse (14 procentpoint) end for personer, der kun har grundskoleuddannelse (28 procentpoint)¹⁰⁷ (se afsnit 2.3.1).

Erhvervsuddannelsessystemerne begyndte at indføre mere fleksible læringstilbud under pandemien, herunder ved hjælp af digitale værktøjer, men de står over for en række sektorspecifikke udfordringer. Inden for erhvervsuddannelse skabte pandemien de samme udfordringer med den digitale kløft som inden for almen uddannelse¹⁰⁸, men erhvervsuddannelsesskoler og -udbydere står over for yderligere specifikke udfordringer¹⁰⁹. Mens 37 % af respondenterne i en undersøgelse om støtte til lærlingeuddannelser¹¹⁰ oplyser,

¹⁰⁰ FCNM's rådgivende udvalg for Bulgarien og Ungarn, og ECRI's rapport om Tjekkiet og Slovakiet, rapporteret i FRA's rapport om grundlæggende rettigheder for 2021.

¹⁰¹ FRA, Coronavirus pandemic in the EU-impact on Roma and Travellers, 2020.

¹⁰² Vedtaget i oktober 2020.

¹⁰³ Vedtaget i marts 2021, [EUT C 93 af 19.3.2021, s. 1](#).

¹⁰⁴ Forklaringer om den anvendte statistiske metode vedrørende handicap kan findes under: Eurostat, [Disability statistics introduced — Statistics Explained \(europa.eu\)](#). Medmindre andet er angivet, er statistikkerne om handicap hentet fra EU-SILC's mikrodatabaser (EU-SILC 2019) eller statistikker offentliggjort i Eurostats sundhedsdatabase. EU-SILC-stikprøven omfatter personer, der bor i private husstande, og omfatter ikke personer, der bor i institutioner. Det begreb, der anvendes til at identificere personer med handicap (funktionsnedsættelse) er, om respondenterne angiver, at vedkommende "i mindst de seneste seks måneder" har været "begrænset i almindelige daglige aktiviteter på grund af et sundhedsproblem". Dataene dækker ikke perioden med covid-19-krise.

¹⁰⁵ European Disability Expertise (EDE), 2021 (offentliggøres [på denne side](#)). Dataene er baseret på EU-SILC 2019. Der kan forekomme mindre forskelle i forhold til LFS-data om samme emne.

¹⁰⁶ Disse andele er baseret på et lille antal observationer.

¹⁰⁷ Data stammer fra EU-SILC 2019 analyseret af European Disability Expertise (EDE).

¹⁰⁸ Se den fælles beskæftigelsesrapport 2021 og rapporten om uddannelsesovervågning 2020 for mere udførlige oplysninger.

¹⁰⁹ Se f.eks.: [OECD \(2021\). Implications of the COVID-19 pandemic for Vocational Education and Training.](#)

¹¹⁰ [Apprenticeship Support Services \(2021\). European Alliance for Apprenticeship Monitoring Survey 2019-2020.](#)

at nogle af deres aktiviteter er blevet flyttet online under pandemien, anførte 86 % af respondenterne i ILO's globale undersøgelse af virkningerne af covid-19 på personaleudvikling og -uddannelse¹¹¹, at uddannelsen af lærlinge var blevet afbrudt helt eller delvist. De oftest nævnte udfordringer var: i) problemer med at levere praktisk uddannelse, ii) problemer med infrastruktur eller udstyr og iii) mangel på tilpassede undervisningsprogrammer og -ressourcer. For at støtte erhvervsuddannelsesskolernes og uddannelsesvirksomhedernes digitale omstilling blev det EU-udviklede SELFIE-værktøj for skoler udvidet med et nyt modul for arbejdsbaseret læring i efteråret 2021. Dette hjælper erhvervsuddannelsesudbydere og uddannelsesvirksomheder med at vurdere deres digitale parathed og udpege praktiske områder, der kan forbedres.

Andelen af personer med en videregående uddannelse stiger fortsat i EU. Der er dog stadig en underrepræsentation af unge mænd og studerende født uden for EU. Videregående uddannelse af høj kvalitet spiller en central rolle for den enkeltes beskæftigelsesmuligheder og sociale mobilitet¹¹². Medlemsstaterne er blevet enige om et mål for det europæiske uddannelsesområde om, at mindst 45 % af de 25-34-årige skal have gennemført en videregående uddannelse inden 2030. I 2020 lå denne andel på 40,5 % i EU, 8,3 procentpoint højere end i 2010 og med forbedringer i alle medlemsstater (figur 2.2.4). Der er dog markante forskelle mellem landene. 11 medlemsstater har allerede nået EU-målet, og blandt landene med en gennemførelsesgrad for videregående uddannelser på under 45 % var kun Rumænien og Italien ikke nået op på 30 % i 2020. Der er imidlertid en betydelig forskel mellem kønnene: Gennemsnitsandelen for 25-34-årige kvinder med en videregående uddannelse er 46 %, hvilket er 10,8 procentpoint højere end andelen for mænd (35,2 %). For personer født uden for EU er andelen lavere. I 2020 lå EU-gennemsnittet for gennemførelsesprocenten for videregående uddannelser (25-34 år) på 41,3 % for personer født i EU og på 34,4 % for personer født uden for EU¹¹³. Endelig er studerende fra familier med lavere uddannelser underrepræsenteret i 19 af de 20 medlemsstater, der deltager i Eurostudent-undersøgelsen om de sociale og økonomiske vilkår for studerende i Europa (Irland er den eneste undtagelse)¹¹⁴. Samlet set peger disse faktorer på fortsatte udfordringer med hensyn til lighed og adgang.

¹¹¹ [ILO \(2021\). Skilling, upskilling and reskilling of employees, apprentices and interns during the COVID-19 pandemic: Findings from a global survey of enterprises.](#)

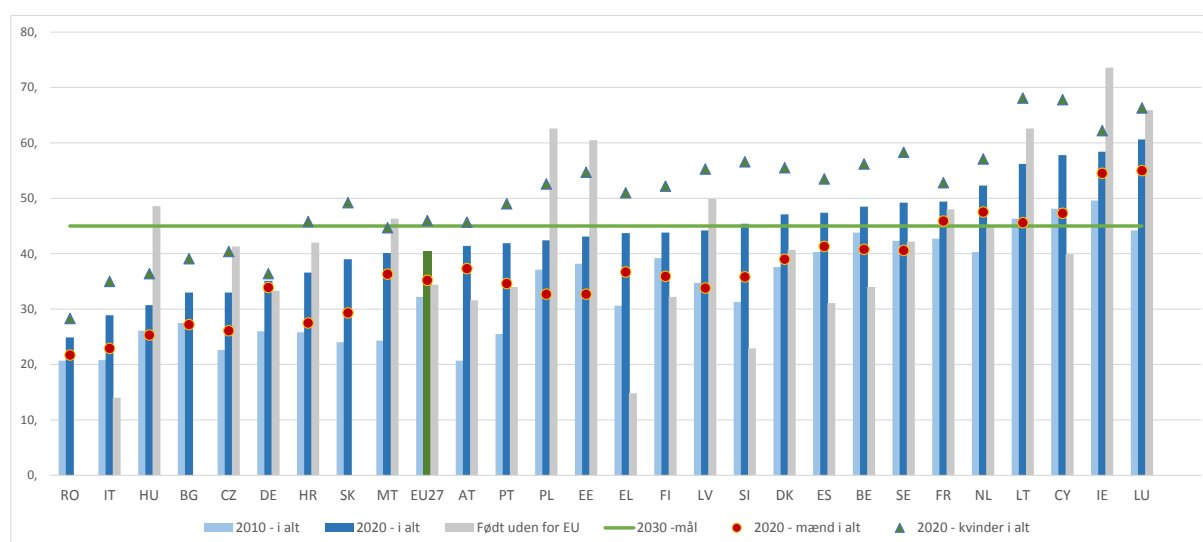
¹¹² Vandeplas, A. (2021) Education, Income, and Inequality in the European Union, i Fischer, G. og Strauss, R. (red.) Europe's Income, Wealth, Consumption, and Inequality, Oxford University Press.

¹¹³ Bemærkelsesværdige undtagelser omfatter Polen, Estland, Ungarn, Irland og Luxembourg, hvor forskellen er i den modsatte retning.

¹¹⁴ Hauschildt, Gwosć, Schirmer, Wartenbergh-Cras (2021) [EUROSTUDENT VII Synopsis of Indicators 2018-2021](#), wbv Media.

Figur 2.2.4: Andelen af personer med en videregående uddannelse er steget i hele EU, men der er store forskelle mellem medlemsstaterne og mellem kønnene

Gennemførelse af en videregående uddannelse efter land, køn og statsborgerskab, 2010 og 2020, og mål for det europæiske uddannelsesområde 2030 (i %, 25-34 år)

Bemærk: DE: brud i tidsserier og foreløbige data for 2020. BE, RO og SK: ingen data for personer født uden for EU for 2020. LT: upålidelige data for personer født uden for EU for 2020. Eurostat, EU LFS. Onlinedatakode [[edat_lfs_9912](#)].

Med hensyn til beskæftigelsesfrekvensen for befolkningsgrupper med forskellige uddannelsesniveau kan de samme fald konstateres over hele linjen i 2020. I 2020 faldt beskæftigelsesfrekvensen i EU for de 20-64-årige med 0,8 procentpoint for lavtuddannede, 1,2 procentpoint for mellemuddannede og 0,9 procentpoint for højtuddannede (til henholdsvis 54,9 %, 72,2 % og 83,9 %, se figur 2.2.5). Et større fald kunne konstateres i beskæftigelsesfrekvensen for nyuddannede i alderen 20-34 år, som faldt med 4,7 procentpoint for personer med lavere uddannelser og med 4,5 procentpoint for personer med en almen sekundæruddannelse. Beskæftigelsesfrekvensen for nyuddannede fra erhvervsuddannelser i alderen 20-34 år faldt med 3 procentpoint fra 79,1 % i 2019 til 76,1 % i 2020. I tre lande oversteg faldet 10 procentpoint (Spanien, Cypern og Litauen). Personer, der for nylig afsluttede en videregående uddannelse, registrerede kun et fald på 1.3 procentpoint, hvilket understøtter den langsigtede tendens til bedre beskæftigelsesresultater for personer med en videregående uddannelse.

Figur 2.2.5: Pandemien påvirkede beskæftigelsesfrekvensen for alle uddannelsesniveauer

Beskæftigelsesfrekvens efter uddannelsesniveau (% personer i alderen 20-64 år, 2020)

Bemærk: brud i tidsserier og foreløbige data for DE

Kilde: Eurostat [[lfsa_ergaed](#)]

Den eksisterende mangel på kvalificeret arbejdskraft i EU¹¹⁵ vil sandsynligvis vare ved og vokse i nogle sektorer og erhverv. Ifølge Den Europæiske Investeringsbanks investeringsundersøgelse fra 2020 steg andelen af arbejdsgivere i EU, der anså vanskeligheder med at finde arbejdstagere med de rette kvalifikationer for en hindring for investeringer, fra 66 % i 2016 til 76 % i 2019 og faldt kun lidt til 73 % i 2020¹¹⁶. Eurofound rapporterede om en stigning i antallet af ledige stillinger inden for bygge- og anlægsvirksomhed, sundhedssektoren og IKT-sektoren, hvor manglen på kvalificeret arbejdskraft var et strukturelt problem allerede før pandemien¹¹⁷. Covid-19-krisen kan have fremskyndet den igangværende ændring af arbejdstagernes kvalifikationsprofiler (se figur 2.2.6) og overgangen fra job med lavere kvalifikationer til job med højere kvalifikationer¹¹⁸. Den bredere tendens

¹¹⁵ Se afsnit 2.1. Manglen på kvalificeret arbejdskraft blev drøftet mere indgående i den fælles beskæftigelsesrapport 2021.

¹¹⁶ [EIB Investment Report 2020/2021: Building a smart and green Europe in the COVID-19 era](#) og [EIB's dataportal](#).

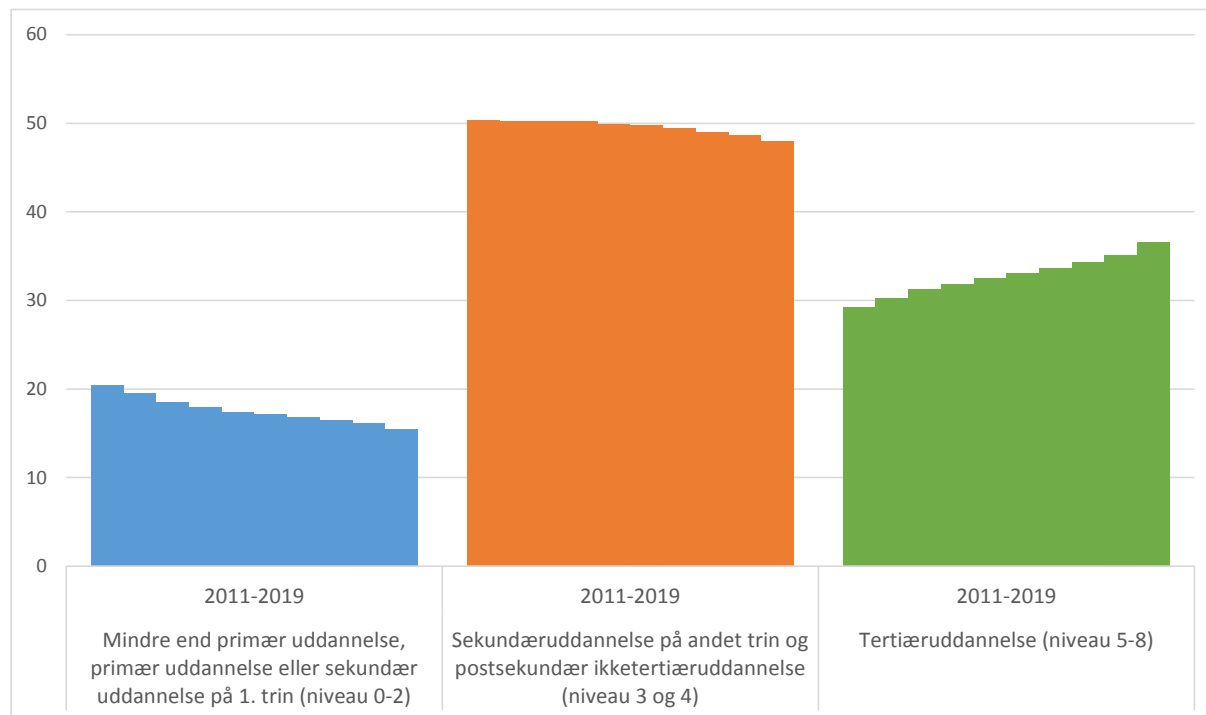
¹¹⁷ [Eurofound \(2021\), Tackling labour shortages in EU Member States](#).

¹¹⁸ Cedefop (2021). [Digital, greener and more resilient. Insights from Cedefop's European skills forecast](#).

hænger sammen med digitalisering, ændrede forbrugsmønstre og dermed forbundne strukturelle ændringer i økonomien¹¹⁹.

Figur 2.2.6 — Andelen af ansatte med lav og mellemhøj uddannelse har været faldende i løbet af det seneste årti

Andel af den samlede beskæftigelsesfrekvens efter kvalifikationsniveau i EU-27 (% , 2011-2020)

Kilde: Eurostat [lfsi_educ_a]

Udvikling af voksnes færdigheder er langt fra almindelig praksis i hele EU. EU's overordnede mål inden 2030 vil støtte en yderligere indsats på dette område. Det er fortsat en stor udfordring at sikre, at arbejdsstyrken har de nødvendige kvalifikationer til fremtidens arbejdsmarkeder, i en situation med store forskelle mellem landene og alvorlige konsekvenser af pandemien. I 2019 nåede voksnes deltagelse (25-64 år) i uddannelsesaktiviteter (i de foregående fire uger) op på 10,8 %. Under pandemien faldt denne andel i 2020 til 9,2 %, hvilket er mindre end det mål på 15 %, der er fastsat i strategirammen for det europæiske samarbejde på uddannelsesområdet 2020¹²⁰. For Frankrig, Danmark og Sverige faldt deltagelsen med mere end 5 procentpoint mellem 2019 og 2020. Der er generelt store forskelle og begrænset konvergens mellem medlemsstaterne. Kun seks lande lå over målet i 2020 (Sverige, Finland, Danmark, Nederlandene, Estland og Luxembourg). På den anden side lå syv lande under 5 % (Cypern, Grækenland, Polen, Kroatien, Slovakiet, Bulgarien og Rumænien). Flere kvinder deltog i uddannelse end mænd i EU i 2020: 10 % af kvinderne mod 8,2 % af mændene (figur 2.2.7) med en meget betydelig forskel i Sverige

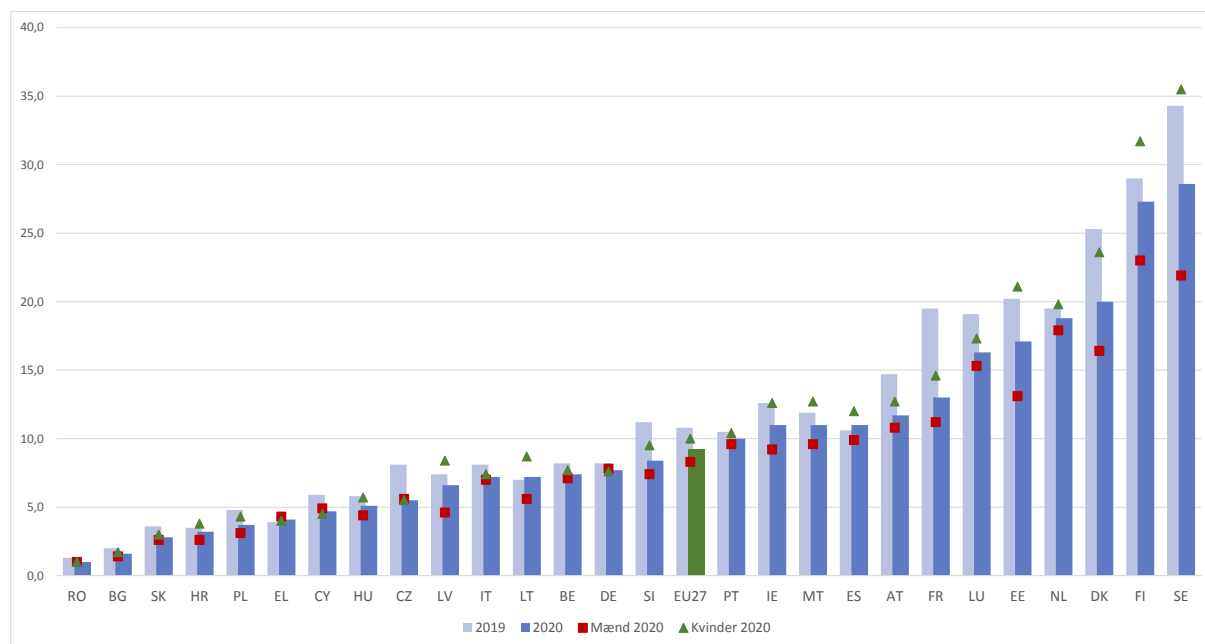
¹¹⁹ Se Europa-Kommissionen (2021), [Employment and Social developments in Europe 2021](#), Den Europæiske Unions Publikationskontor, Luxembourg, og [Briefing note — Trends, transitions and transformation | Cedefop \(europa.eu\)](#).

¹²⁰ Uddannelsesmålet 2020 målte deltagelsen i voksenuddannelse i de seneste fire uger (Eurostats kode [trng_lfs_01]). For bedre at kunne spore alle former for voksenuddannelse besluttede Rådet i juni 2021 at ændre indikatoren til at måle deltagelsen i voksenuddannelse inden for de sidste 12 måneder (se afsnit 1.3).

(35,5 % af kvinderne og 21,9 % af mændene) og Finland (31,7 % sammenlignet med 23 %) ¹²¹. For at styrke indsatsen inden for voksenuddannelse udtrykte Rådet tilfredshed med Kommissionens forslag om et overordnet mål om en deltagelse på mindst 60 % af alle voksne i uddannelse (i de forudgående 12 måneder) inden 2030 ¹²². Dette mål støttes af Rådets resolution om en ny europæisk dagsorden for voksenuddannelse 2021-2030 (kommende) og den europæiske dagsorden for færdigheder og støttes finansielt af ESF+ og genopretnings- og resiliensfaciliteten.

Figur 2.2.7: Pandemien medførte et tilbageskridt i deltagelsen i voksenuddannelse i næsten alle medlemsstater

Voksnes deltagelse i uddannelse (de sidste fire uger, 25-64-årige) i 2019 og 2020, efter land og køn

Kilde: EU LFS, Eurostat [[trng_lfs_01](#)]

Deltagelsen i voksenuddannelse blandt lavtuddannede er stadig betydeligt under gennemsnittet. I 2020 svarede de lavtuddannede voksnes deltagelse i uddannelse på EU-plan (3,4 %) til omkring en tredjedel af det samlede tal og faldt også med 0,9 procentpoint i forhold til 2019 ¹²³. Ti lande indberettede resultater under EU-gennemsnittet (og for yderligere seks lande var data ikke tilgængelige ¹²⁴). Som i 2019 havde Sverige, Finland og Danmark den højeste andel af lavtuddannede voksne, som deltog i uddannelse (14 % og derover). Kønsforskellen var minimal, selv om de nationale tal varierer betydeligt. Den største forskel til fordel for mænd blev registreret i Luxembourg (6,3 % mod 5,1 %), Malta (4,0 % mod 2,9 %) og Østrig (4,4 % mod 3,5 %) og til fordel for kvinder i Sverige (27,7 % mod 17,2 %), Finland (20,8 % mod 11,3 %) og Danmark (16,2 % mod 12,6 %) ¹²⁵. I EU var personer født uden for EU i alderen 25-64 år (hvoraf 38 % er lavtuddannede sammenlignet med 18,8 % af

¹²¹ Pandemien har ikke haft væsentlige indvirkninger på mønstret for deltagelse i voksenuddannelse efter køn.

¹²² [Rådets konklusioner af 25.6.2021](#).

¹²³ Eurostat, LFS, [[trng_lfs_03](#)]. Data foreligger ikke for Bulgarien, Kroatien, Cypern, Letland, Rumænien og Slovakiet. Fordelingen efter køn foreligger ikke for Litauen og Polen.

¹²⁴ Eurostat offentliggør ikke deltagelsesprocenter for en bestemt gruppe, hvis der er for få "elever" i stikprøven.

¹²⁵ Estland registrerede også en betydelig forskel, men dataene er upålidelige for mænd.

personer født i EU¹²⁶) i 2020 lidt mere tilbøjelige til at deltage i voksenuddannelse end personer født uden for EU (9,9 % mod 9,1 %). Personer født uden for EU deltager imidlertid mindre hyppigt i uddannelse i Slovenien (en forskel på 4,6 procentpoint), Italien (4,3 procentpoint), Estland (4 procentpoint), Frankrig (3,8 procentpoint) og Letland (3,8 procentpoint)¹²⁷.

Pandemien har medført en markant forhøjelse af onlineandelen af voksenuddannelse, som steg fra 8 % i 2019 til 13 % i 2020 efter kun at være steget med 1 procentpoint fra 2017¹²⁸. Dataene afslører store forskelle på tværs af landene med hensyn til onlineandelen af voksenuddannelse, hvor der er store forskelle mellem kvinder og mænd, især i Cypern og Estland (hvor kvinders deltagelsesprocent steg fire gange så meget som mænds), Østrig, Litauen og Malta (tre gange), Luxembourg og Grækenland (mere end to gange). Denne udvikling understreger yderligere betydningen af at sikre adgang til digitale færdigheder for alle.

EU's medlemsstater har registreret begrænsede fremskridt med hensyn til at sikre voksne grundlæggende digitale færdigheder, og der er behov for en betydelig yderligere indsats med hensyn til avancerede digitale færdigheder. Pandemien har øget efterspørgslen efter digitale færdigheder på alle niveauer betydeligt som et tværgående krav på tværs af mange erhverv og sektorer¹²⁹. Nøgleindikatoren for den sociale resultattavle viser imidlertid, at kun 56 % af alle voksne (16-74 år) havde mindst grundlæggende digitale færdigheder i EU i 2019 (senest tilgængelige data). Indikatoren viser også, at der er mangel på konvergens mellem medlemsstaterne (figur 2.2.8), og at der kun er gjort meget langsomme fremskridt siden 2014. For at sætte skub i fremskridtet indeholder Kommissionens forslag om etablering af politikprogrammet 2030 "Vejen mod det digitale årti" et mål om, at mindst 80 % af befolkningen i alderen 16-74 år skal have grundlæggende digitale færdigheder inden 2030¹³⁰. Der er registreret en mere opmuntrende stigning i andelen af personer med mere end grundlæggende digitale færdigheder i EU fra 29 % i 2017 til 31 % i 2019, men med betydelige forskelle i mange lande. Der kræves digitale færdigheder (på et relevant niveau) i over 90 % af de nuværende job og i næsten alle sektorer i økonomien. Fremskridt på dette område er f.eks. afgørende, hvis EU skal opfylde det store behov for IKT-specialister¹³¹. For at sikre en vellykket digital omstilling i EU foreslås der i "Vejen mod det digitale årti" også et mål om, at der i 2030 skal være 20 millioner ansatte IKT-specialister (med fokus på at øge antallet af kvindelige IKT-specialister, som i øjeblikket kun udgør 18 % af det samlede antal i Europa).

¹²⁶ Alle tallene henviser til Eurostat, [\[edat_lfs_9912\]](#)

¹²⁷ Eurostat, [\[trng_lfs_13\]](#)

¹²⁸ Alle data om voksnes deltagelse i onlineuddannelse er hentet fra beregninger foretaget af Kommissionen (JRC) baseret på Eurostat, Survey on ICT usage in households and by individuals [TIN00103], 2017, 2019, 2020. Da Eurostats tabel TIN00103 ikke viser deltagelse efter alder, viser dataene JRC's estimater for voksenkomponenten. Data for 2020 foreligger ikke for Frankrig. Yderligere oplysninger om ændringer i deltagelsen i onlinevoksenuddannelse i 2020 kan findes i: (offentliggøres i den nærmeste fremtid): Di Pietro, G og Karpiński, Z. (2021), Covid-19 and online adult learning, Europa-Kommissionen, JRC.

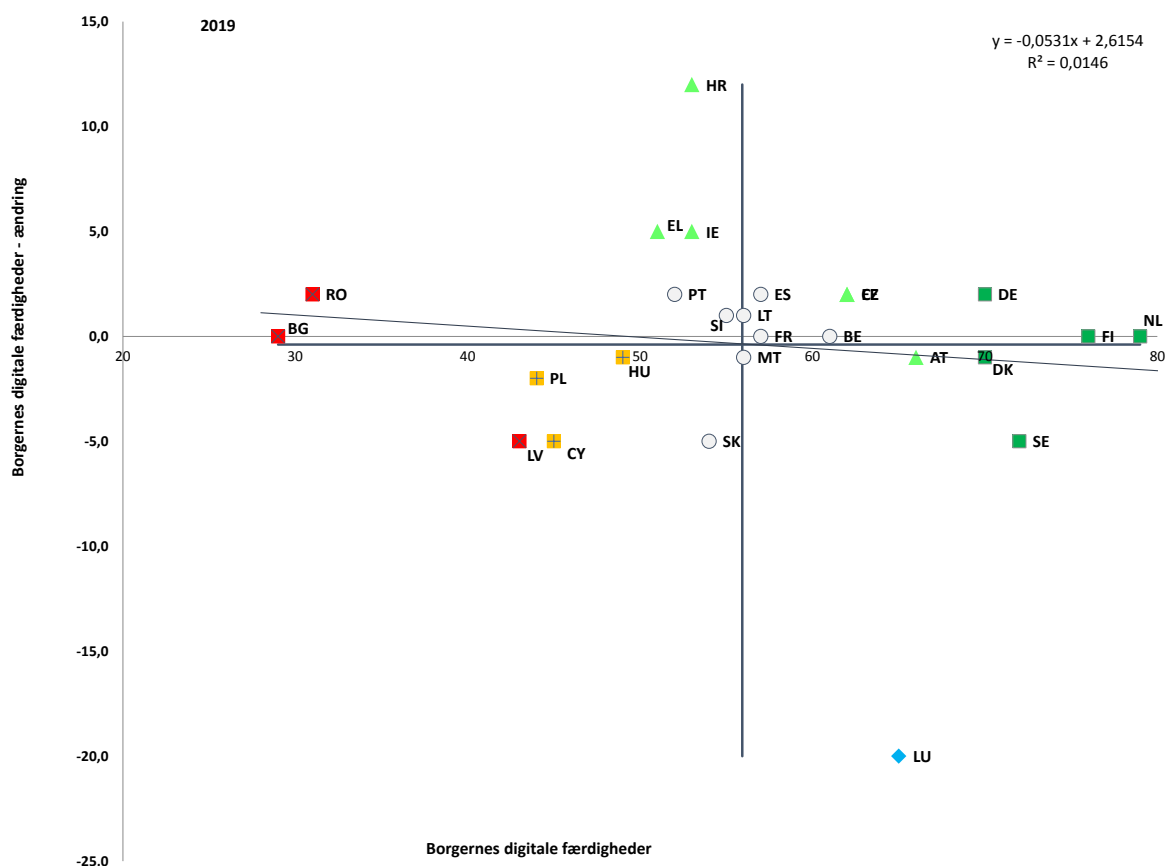
¹²⁹ Morandini, M. C., Thum-Thysen, A., og Vandeplas A. (2020). Facing the digital transformation: Are digital skills enough? European Economy. Economic Briefs, 054.

¹³⁰ Målet blev fremsat i handlingsplanen for den europæiske søjle for sociale rettigheder i Kommissionens meddelelse af 9. marts 2021; Det digitale kompas 2030: Europas kurs i det digitale årti (COM(2021) 118 final) og i forslaget til Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse af 15. september 2021 om etablering af politikprogrammet 2030 "Vejen mod det digitale årti" (COM/2021/574 final).

¹³¹ Behandlet i den fælles beskæftigelsesrapport 2021 og mere detaljeret i Cedefops rapport [Digital skills: challenges and opportunities during the pandemic | Cedefop \(europa.eu\)](#).

Figur 2.2.8: Der er store forskelle på tværs af landene og langsomme fremskridt med hensyn til voksnes digitale færdigheder

Andel af befolkningen, der som minimum har grundlæggende digitale færdigheder og årlig ændring (i %, 2019 og ændringer i forhold til 2017, nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Bemærk: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget. Brud i serier for CZ, IT, LV og LU for 2019. Data for 2017 foreligger ikke for Italien (2019: 42 %).

Kilde: Eurostat, onlinedatakode [[tepsr_sp410](#)].

Den grønne omstilling forventes at skabe nye job og ændre opgaverne inden for mange erhverv, og det vil forstærke behovet for opkvalificering og omskoling af arbejdsstyrken. Hvis den jobskabelse, der følger af klimaændringspolitikker, ledsages af tilstrækkelig og rettidig støtte til omskoling og opkvalificering, kan den sikre flere job til personer med mellemløje kvalifikationer og bidrage til at afbøde tendenserne til polarisering af arbejdsmarkedet. Cedefops prognose for færdigheder 2021¹³² viser, at den forventede virkning af politikkerne under den europæiske grønne pagt varierer meget fra sektor til sektor. For de fleste sektorer forventes der imidlertid en ændring af opgaverne snarere end en generel stigning eller nedgang i beskæftigelsen (f.eks. bilindustrien). Selv om der ikke er enighed om en fælles definition af de færdigheder, der kræves til den grønne omstilling, kan der i store træk udpeges tre kategorier af relevante færdigheder, der er relevante for fremtiden: erhvervsspecifikke tekniske færdigheder, tværfaglige faglige færdigheder (f.eks. digitale

¹³² Cedefop (2021). [Digital, greener and more resilient. Insights from Cedefop's European skills forecast.](#)

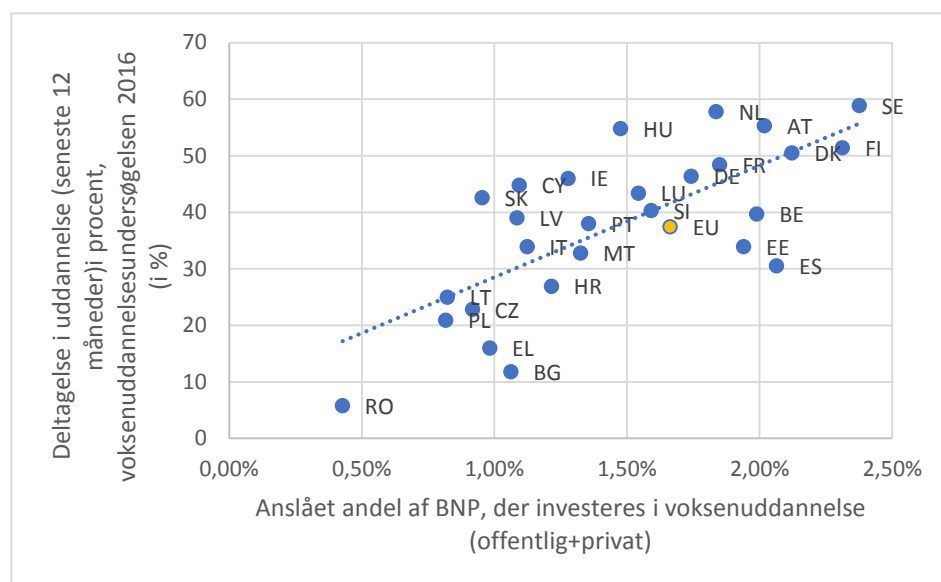
færdigheder) og kompetencer for alle borgere (f.eks. miljøbevidsthed)¹³³. Som led i den europæiske dagsorden for færdigheder og handlingsplanen for digital uddannelse arbejdes der på EU- og medlemsstatsniveau for at sikre uddannelse og færdigheder til den grønne omstilling (og sikre digitale færdigheder).

Søjleboks 2: Styrkelse af voksenuddannelse med henblik på inklusiv og bæredygtig vækst

Livslang tilegnelse af færdigheder er en integreret del af EU-økonomiens konkurrencedygtige bæredygtighed i overensstemmelse med princip 1 og 4 i den europæiske søjle for sociale rettigheder (vedrørende uddannelse og livslang læring og vedrørende aktiv beskæftigelsesstøtte). Dette kræver et højt niveau af færdigheder hos arbejdsstyrken og den brede befolkning, som gør det muligt for økonomien at innovere og forblive yderst konkurrencedygtig, samtidig med at alle får mulighed for at udnytte mulighederne i den grønne og den digitale omstilling, så de også er retfærdige. I lyset af de hastige forandringer afhænger et højt færdighedsniveau i stigende grad af fortsat uddannelse efter grunduddannelsen. Dette anerkendes også af EU's nye overordnede mål om, at mindst 60 % af alle voksne skal deltage i uddannelse (i løbet af de foregående 12 måneder) inden 2030. For at støtte denne ambition forpligtede Kommissionen sig i handlingsplanen for den europæiske søjle for sociale rettigheder til at fremsætte forslag om individuelle læringskonti og en europæisk tilgang til mikroeksamensbeviser.

Deltagelsen i voksenuddannelse i EU er fortsat lav (se afsnit (se afsnit 2.2.1)). I en nylig Cedefop-undersøgelse var 84 % af respondenterne enige i, at voksenuddannelse er gavnlig for karriereudviklingen, og 96 % mente, at livslang læring er vigtig for den personlige udvikling¹³⁴. I 2020 deltog imidlertid kun 9,2 % af de voksne i uddannelse i EU med store forskelle mellem landene.

Sammenhæng mellem deltagelse i voksenuddannelse og andel af BNP

¹³³ En diskussion af behovet for en bred kompetencebase kan findes i Morandini, M. C., Thum-Thysen, A., og Vandeplas A. (2020). Facing the digital transformation: Are digital skills enough? European Economy. Economic Briefs, 054.

¹³⁴ Cedefop (2020). *Perceptions on adult learning and continuing vocational education and training in Europe. Second Opinion survey — Volume 1.*

Kilde: Adult Education Survey 2016 for deltagelsesdata, finansielle skøn baseret på Kommissionens estimater (2020) af personers og husstandes udgifter til formel og ikkeformel uddannelse ([Adult Education Survey 2016](#)), offentlige og private arbejdsgivers udgifter til medarbejderuddannelse ([Continuing Vocational Training Survey 2016](#)), offentlige investeringer baseret på udgifter til uddannelse som led i aktive arbejdsmarkedspolitikker ([Labour Market Policies-databasen](#)).¹³⁵

Der er behov for både integreret finansiell og ikkefinansiell støtte for at tilskynde flere voksne til at deltage i uddannelse. Der er en stærk sammenhæng mellem den andel af BNP, der investeres i voksenuddannelse, og deltagelsen i voksenuddannelse (se diagram). En repræsentativ undersøgelse fra Cedefop fra 2020 viste, at 89 % af de voksne i EU er enige i, at bedre finansielle incitamenter eller finansiell støtte ville tilskynde til deltagelse i uddannelse¹³⁶, og et lignende resultat fremgik af høringen i 2021 om initiativet vedrørende individuelle læringskonti¹³⁷. Yderligere 41 % nævnte imidlertid planlægningskonflikter, f.eks. problemer med at få fri fra arbejde. Ud over omkostnings- og tidsmæssige hindringer omfatter andre begrænsninger en begrænset bevidsthed om egne færdighedsbehov og uddannelsesstilbud, usikkerhed om kvaliteten og anerkendelsen af et uddannelsesprogram samt utilstrækkelig tilpasning af uddannelsesstilbud til individuelle behov¹³⁸. En forøgelse af deltagelsen i voksenuddannelse vil derfor kræve en integreret tilgang, der tackler de forskellige hindringer på en sammenhængende måde. Dette kræver, at finansiell støtte til direkte omkostninger og betalt uddannelsesorlov kombineres med erhvervsvejledning, og at der opstilles en oversigt over kvalitetssikrede uddannelsesmuligheder med oplysninger om validering og certificering af færdigheder.

Medlemsstaterne har indført ordninger med henblik på at imødegå de forskellige hindringer. I **Finland** giver den nyligt reviderede voksenuddannelsesydelse indkomstkompensation i uddannelsesperioder og er åben for selvstændige. I **Irland** accepteres små eksamensbeviser, der bekræfter yderligere uddannelse, i vid udstrækning på arbejdsmarkedet. I **Frankrig** findes der individuelle uddannelseskonti ("compte personnel de formation") til alle voksne i beskæftigelse (16 år og derover). Hver person kan bruge sine akkumulerede uddannelsesrettigheder på uddannelse eller færdighedsvurdering, der er opført på en liste over certificerede muligheder. Uddannelseskonti er knyttet til karrierevejledning og tilbud om betalt uddannelsesorlov. **Nederlandene** er i gang med at erstatte indkomstskattefradraget for uddannelsesudgifter med et individuelt uddannelsesbudget på op til 1 000 EUR ("*Stimulans ArbeidsmarktPositie*" eller STAP-budget), som vil gælde fra 2022. Reformen har til formål at udvide adgangen til finansiell støtte og øge dens synlighed og samtidig øge gennemsigtigheden af uddannelsesstilbud gennem en liste over certificerede uddannelsesmuligheder, der er berettigede til støtte fra STAP.

Covid-19-krisen påvirkede i højere grad unge, navnlig dem, der skulle på arbejdsmarkedet for første gang. Ungdomsarbejdsløsheden (aldersgruppen 15-24 år) steg til 17,4 % i andet kvartal 2021 i EU, 0,6 procentpoint højere end i andet kvartal 2020, og 2,5 procentpoint højere sammenlignet med niveauet før pandemien (andet kvartal 2019). Dette er næsten det tredobbelte af arbejdsløsheden for i befolkningen i alderen 25-74 år, som lå på 6,2 % i andet kvartal 2021. Mange medlemsstater oplevede kraftige stigninger i

¹³⁵ Europa-Kommissionen (2020), [Workforce skills and innovation diffusion: trends and policy implications](#). Bilag 8. Se også Europa-Kommissionen (2020), [Adult Learning Statistical Synthesis Report](#), s. 22-34.

¹³⁶ Cedefop (2020) [Perceptions on adult learning and continuing vocational education and training in Europe. Second opinion survey — Volume 1 \(europa.eu\)](#), figur 30.

¹³⁷ Se den [indledende rapport](#) vedrørende konsekvensanalysen af individuelle læringskonti.

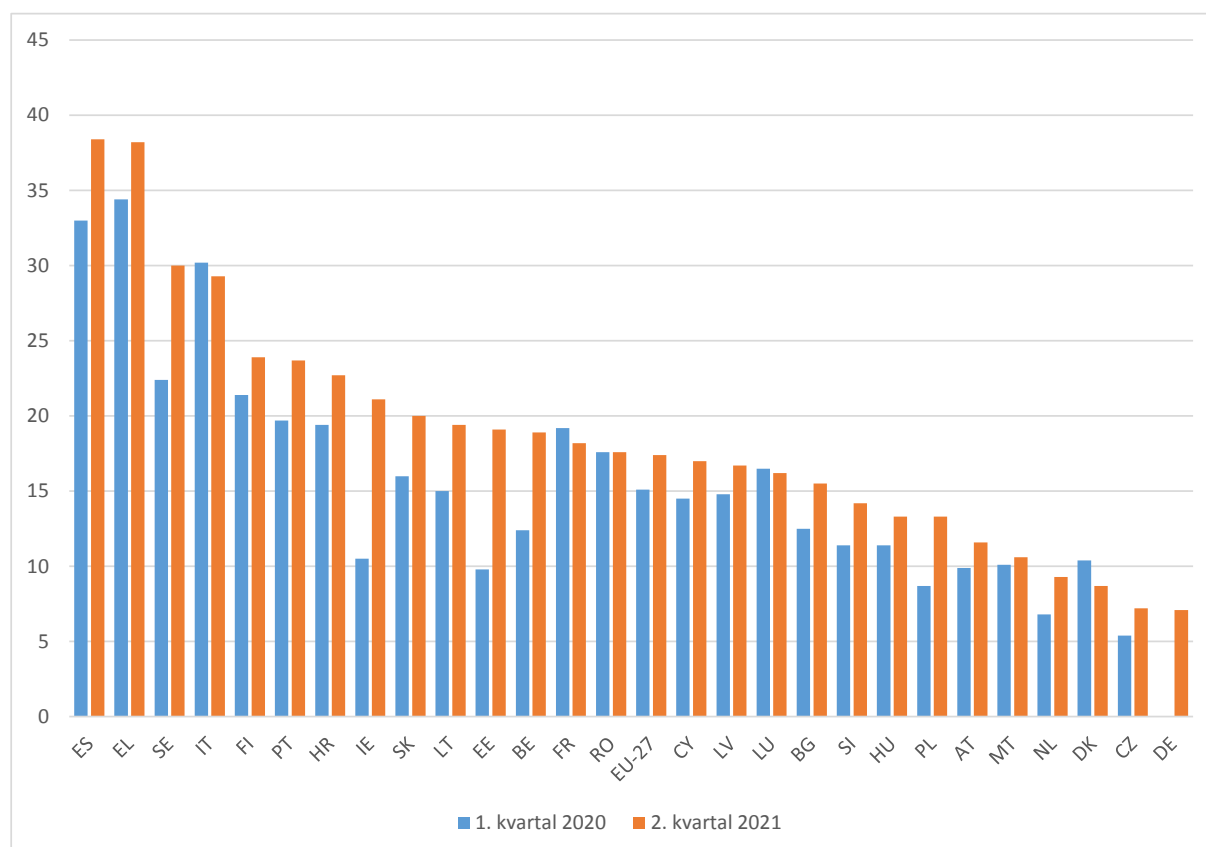
¹³⁸ Se Cedefops undersøgelse (2020) og OECD (2021), [Skills Outlook- Learning for Life. Chapter 4: Promoting interest and participation in adult learning](#) for en mere detaljeret gennemgang.

ungdomsarbejdsløsheden mellem andet kvartal 2019 og andet kvartal 2021 (med 13 procentpoint i Kroatien, 9,2 procentpoint i Litauen, 7,7 procentpoint i Slovenien og 6,5 procentpoint i Sverige, figur 2.2.9). Ungdomsarbejdsløsheden lå på 30 % eller derover i nogle medlemsstater (38,4 % i Spanien, 38,2 % i Grækenland og 30 % i Sverige). Situationen var særlig vanskelig for unge, der befandt sig i overgangen fra uddannelsessystemet til arbejdsmarkedet. Det samlede antal nyansatte i alderen 20-64 år faldt i 2020 til 6,5 millioner i gennemsnit pr. kvartal sammenlignet med et gennemsnit på ca. 7,5 millioner personer i de foregående år. Andelen af unge i ufrivilligt tidsbegrænset beskæftigelse i alderen 15-24 år var også høj i 2020, hvor 13,2 % af de unge var i midlertidig beskæftigelse, fordi de ikke kunne finde et fast job (mod 6,3 % af arbejdstagerne i alderen 25-64 år). Denne andel var på over en ud af fire i Spanien, Portugal, Italien og Kroatien¹³⁹. Dataene om ungdomsarbejdsløshed og beskæftigelse peger på en strukturel udfordring, som kræver en beslutsom politisk indsats for at forebygge risikoen for langsigtede negative virkninger på unges færdigheder og beskæftigelsesudsigter.

¹³⁹ Kilde: Eurostat (onlinedatakode: [lfsa_etgar1](#))

Figur 2.2.9: Ungdomsarbejdsløsheden steg under covid-19-krisen

Ungdomsarbejdsløshed (15-24 år), sammenligning første kvartal 2020 og andet kvartal 2021

Bemærk: Lav pålidelighed for BG, EE, HR, LU, MT og SI for første kvartal 2020. Ingen data for DE for første kvartal 2020. Brud i tidsserier for alle medlemsstater for første kvartal 2021. Lav pålidelighed for HR, MT, SI for andet kvartal 2021. Definition varierer for ES og FR for andet kvartal 2021.

Kilde: Eurostat, LFS [[LFSQ_URGAED](#)]

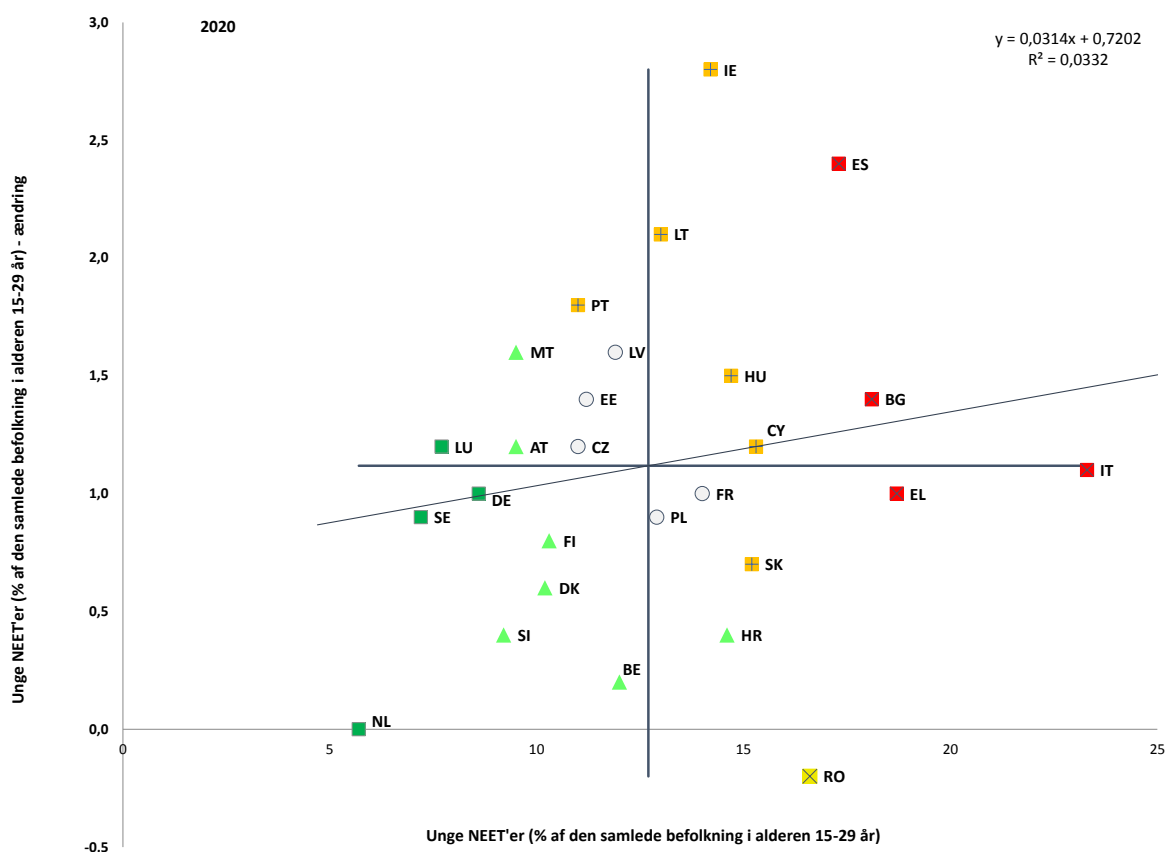
Covid-19-chokket vendte de seneste seks års tendens med et faldende antal unge, som hverken er i beskæftigelse eller under uddannelse (NEET'er). Nedbringelse af andelen af NEET'er i alderen 15-29 år fra 12,6 % i 2019 til 9 % 2030 er et af de supplerende EU-mål, som Kommissionen har fremsat i sin handlingsplan for den europæiske søjle for sociale rettigheder. Som følge af krisen steg andelen af NEET'er i denne aldersgruppe med 1,1 procentpoint til 13,7 %, mellem 2019 og 2020. Inden krisen havde medlemsstaterne gjort støt fremskridt med hensyn til at reducere NEET-andelen (fra det rekordhøje niveau på 16,1 % til et rekordlavt niveau på 12,6 % i EU mellem 2013 og 2019)¹⁴⁰. Nøgleindikatoren for den sociale resultattavle (Figure 2.2.10) viser, at NEET-andelen steg mellem 2019 og 2020 i alle medlemsstater med undtagelse af to (Rumænien, hvor andelen faldt med 0,2 procentpoint, og Nederlandene, hvor der ikke skete ændringer). Fire lande befandt sig i en "kritisk" situation ifølge den sociale resultattavle, idet de i forvejen har høje NEET-andele og nu har oplevet en stigning på 1 procentpoint eller mere siden 2019 (Spanien, Bulgarien, Italien og Grækenland). Fire medlemsstater registrerede en meget højere stigning end gennemsnittet på 1,8 procentpoint eller mere (Irland, Spanien, Litauen og Portugal), selv om NEET-andelen for

¹⁴⁰ Efter revisionen af den sociale resultattavle måler NEET-nøgleindikatoren nu befolkningen i aldersgruppen 15-29 år i stedet for aldersgruppen 15-24 år. Den bredere aldersgruppe bevirker, at NEET-andelen er højere, men tendenserne er stort set sammenlignelige.

Portugal (11 %) og Litauen (13 %) forblev under det vægtede EU-gennemsnit¹⁴¹. For de fleste medlemsstater forekommer der regionale forskelle i NEET-andelen, som i nogle tilfælde er betydelige (se bilag 3). Den styrkede ungdomsgaranti forstærker indsatsen for at bekæmpe skolefravald, tilbyde lærepladser og praktikpladser og sikre støtte fra arbejdsformidlingerne, navnlig i form af rådgivning, vejledning og mentorordninger¹⁴².

Figur 2.2.10: NEET-andelen er steget i alle medlemsstater med undtagelse af to, og niveauerne giver anledning til bekymring

NEET-andel (15-29 år) (i % og ændring mellem 2019 og 2020, nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Bemærk: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget.

Kilde: Eurostat [[edat_lfse 35](#)].

Ændringer i NEET-andelen under den økonomiske afmatning skyldtes stigninger i både arbejdsløshed og inaktivitet. Mellem 2019 og 2020 steg andelen af ikke-erhvervsaktive NEET'er i EU med 0,8 procentpoint (fra 7,8 % til 8,6 %), og andelen af arbejdsløse NEET'er steg med 0,4 procentpoint (fra 4,8 % til 5,2 %). I 2020 var andelen af ikke-erhvervsaktive NEET'er særlig høj i Italien (15,7 %), Bulgarien (14,7 %), Rumænien (11,5 %) og Ungarn (10,5 %) (figur 2.2.11). Andelen af ikke-erhvervsaktive NEET'er var relativt lav i Luxembourg (3,7 %), Sverige (3,9 %) og Nederlandene (4,1 %). Blandt kvindelige NEET'er

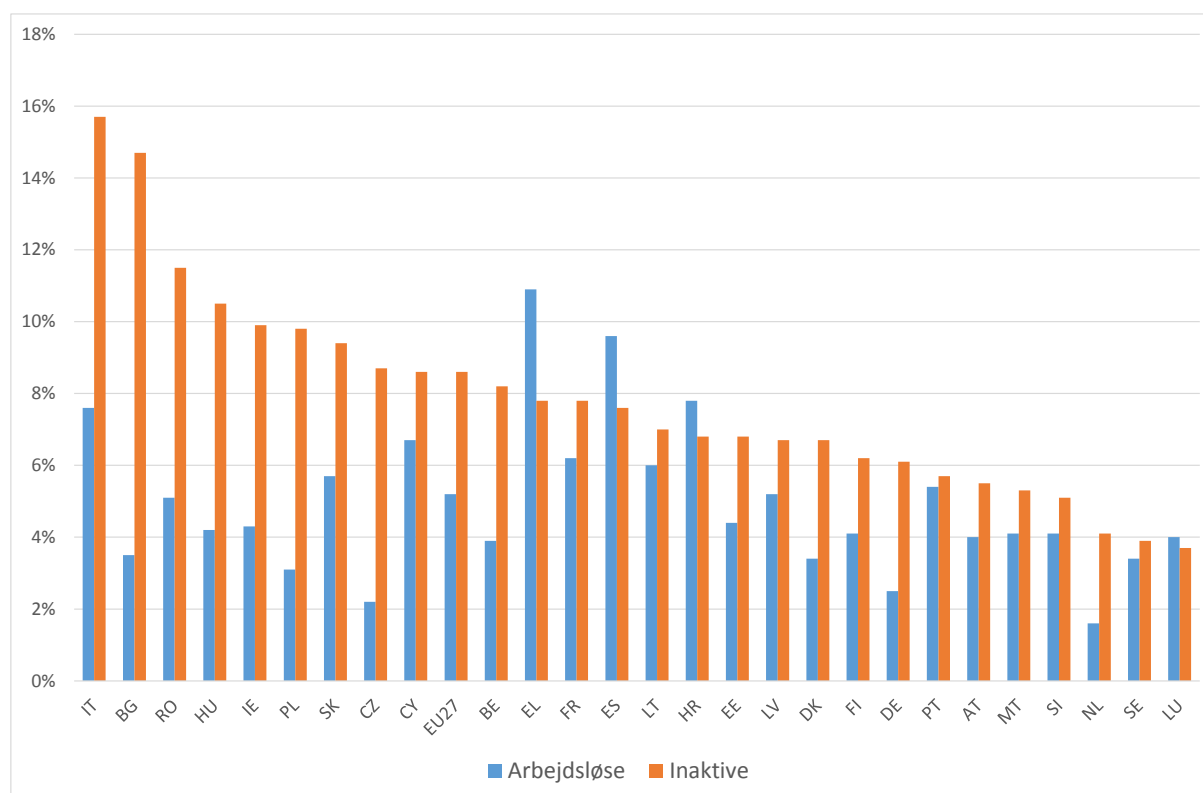
¹⁴¹ Litauens NEET-andel lå over EU's uvægtede gennemsnit, som måles i den sociale resultattavle.

¹⁴² [Rådets henstilling](#) af 30. oktober 2020 om en bro til job — styrkelse af ungdomsgarantien og erstatning af Rådets henstilling af 22. april 2013 om oprettelsen af en ungdomsgaranti (EUT C 372 af 30.10.2020, s. 1).

er inaktivitet mere almindelig end arbejdsløshed (10,8 % mod 4,6 %), mens de to procentsatser er næsten lige for mænd. For kvindelige NEET'er er omsorgsforpligtelser næsten fem gange oftere en årsag til inaktivitet end for mænd¹⁴³. Udfordringen med at støtte ikke-erhvervsaktive NEET'er påvirkes af deres forskelligartede personlige situation¹⁴⁴. De kan f.eks. være blevet afskediget midlertidigt, mens de venter på at blive tilbagekaldt til arbejde, de kan være afskrækket fra at søge job, eller de passer et sygt eller handicappet familiemedlem. Der er i alle tilfælde tale om situationer, der kræver forskellige individualiserede politiktiltag.

Figur 2.2.11: De fleste NEET'er i EU's medlemsstater er ikke-erhvervsaktive, men andelen varierer betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat

Andel af ikke-erhvervsaktive og arbejdsløse NEET'er (15-29 år) i EU's medlemsstater (i %, 2020)

Bemærk: Landene er opstillet i aftagende orden efter andel af ikke-erhvervsaktive NEET'er. DE: Brud i tidsserier, foreløbige.

Kilde: (Eurostat, LFS [edat_lfse_20])

Samlet set var NEET-andelen i 2020 højere blandt unge født uden for EU, og især kvinder befandt sig i en kritisk situation. I EU var den gennemsnitlige NEET-andel af unge i alderen 15-29 år født uden for EU på 24,6 % i 2020 sammenlignet med 12,7 % for unge født i EU¹⁴⁵. I seks lande steg andelen af NEET'er født uden for EU med mere end 3 procentpoint fra år til år (Spanien, Italien, Østrig, Luxembourg, Irland og Finland), mens Slovenien og Malta konstaterede betydelige forbedringer (henholdsvis -6,6 procentpoint og -3,9

¹⁴³ Arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene, der ledsager meddelelsen om ungdomsgarantien (COM SWD(2020) 124 final).

¹⁴⁴ Forskellige analyser findes på <https://www.eurofound.europa.eu/topic/neets>.

¹⁴⁵ Alle data i dette afsnit stammer fra Eurostat [edat_lfse_28] .

procentpoint). På EU-plan var NEET-andelen i 2020 højere blandt kvinder end blandt mænd (2,9 procentpoint højere). Sammenlignet med deres kvindelige jævnaldrende født i EU var NEET-andelen for kvinder født uden for EU i gennemsnit 31,3 % for EU, dvs. en forskel på 17,5 procentpoint. På landeniveau var der tale om en forskel på mere end 20 procentpoint for kvinder født uden for EU sammenlignet med deres jævnaldrende født i EU i Grækenland, Italien, Belgien, Østrig, Tyskland og Frankrig. I Belgien, Tyskland, Luxembourg, Slovenien og Østrig var NEET-andelen for kvinder født uden for EU mindst tre gange højere.

Demografiske ændringer fører til justeringer af arbejdsstyrkens sammensætning med stigende beskæftigelsesfrekvens for ældre arbejdstagere. I 2010 var der 24,3 millioner arbejdstagere i EU på 55-64 år mod 143, 4 millioner på 25-54 år. Et årti senere i 2020 var antallet af arbejdstagere på 25-54 år faldet med 1,7 millioner, mens antallet af ældre arbejdstagere var steget med 11,5 millioner. Beskæftigelsesfrekvensen for ældre arbejdstagere steg under pandemien fra 59,1 % i 2019 til 59,6 % i 2020. Denne stigning sker ved udgangen af et årti med forbedringer (fra 44,7 % i 2010). Denne stigning har været kraftigere for kvinder fra 37 % i 2010 til 53,4 % i 2020, og det har reduceret den kønsbetingede beskæftigelsesfrekvens for denne aldersgruppe med ca. 3 procentpoint. Der var fortsat forskelle mellem medlemsstaterne, selv om nogle lande med lav beskæftigelsesfrekvens i 2010, f.eks. Malta, Italien, Polen og især Ungarn, konstaterede betydelige forbedringer. Samtidig faldt ældre arbejdstageres arbejdstid mere en andre arbejdstageres under pandemien¹⁴⁶.

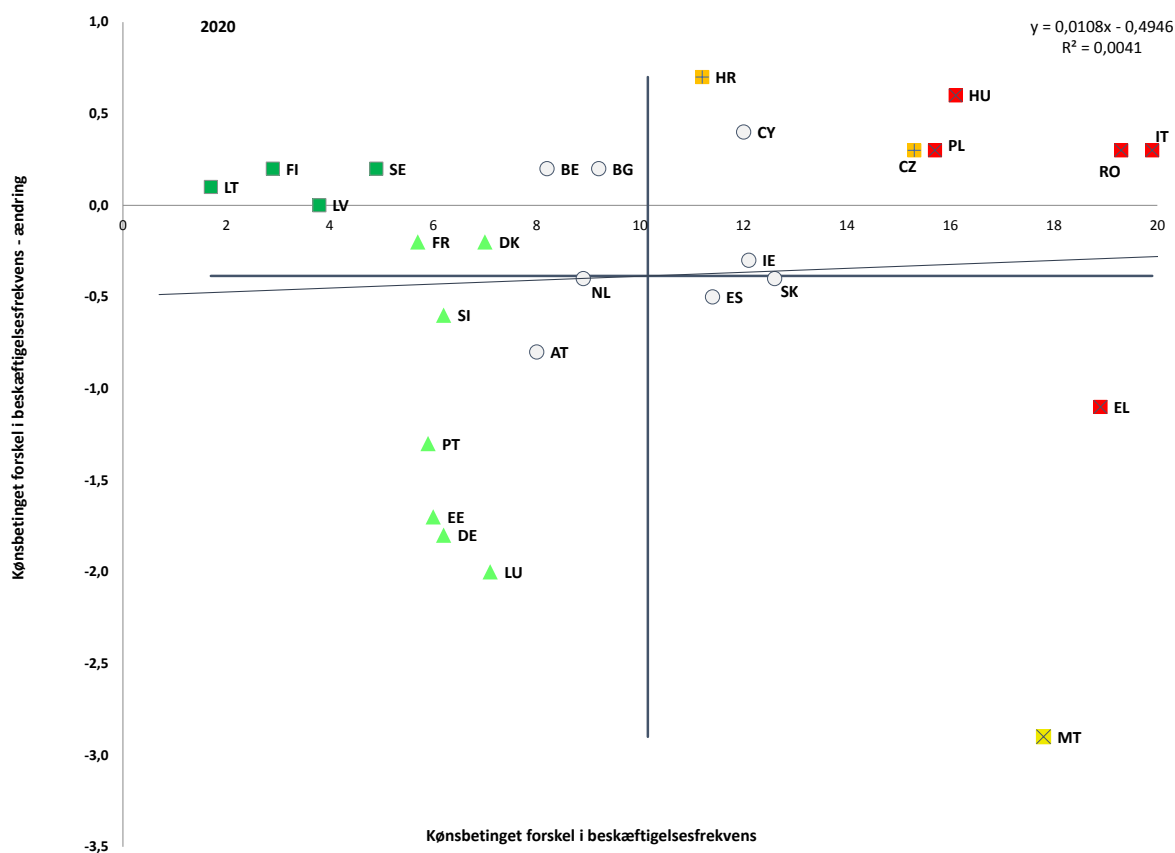
Faldet i beskæftigelsesfrekvensen var mere udtalt for mænd end for kvinder, hvilket forklarer det lille fald i den stadig store kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen. Mellem 2019 og 2020 faldt beskæftigelsesfrekvensen for kvinder (20-64 år) med gennemsnitligt 0,5 procentpoint i EU¹⁴⁷ og nåede op på 66,7 % i 2020. På grund af et lidt større fald i beskæftigelsesfrekvensen for mænd i perioden (0,9 procentpoint) blev der for nøgleindikatoren for kønsbetinget forskel i beskæftigelsesfrekvensen på den sociale resultattavle registreret en lille reduktion (fra 11,5 % til 11,1 %). Forskellen er dog fortsat stor, og der er store forskelle mellem landene. De laveste kønsbetingede forskelle i beskæftigelsesfrekvensen i 2020 blev registreret i Litauen (1,7 procentpoint), Finland (2,9 procentpoint), Letland (3,8 procentpoint) og Sverige (4,9 procentpoint), som alle tilhører de lande, "der præsterer bedst" (figur 2.2.12). I den anden ende af spektret er Italien (19,9 procentpoint), Rumænien (19,3 procentpoint), Grækenland (18,9 procentpoint), Ungarn (16,1 procentpoint) og Polen (15,7 procentpoint), som vurderes at befinde sig i "kritiske situationer" på den sociale resultattavle. I flere lande er der store regionale forskelle i den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen (se bilag 3). På trods af en mindre forbedring i den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen er der ikke opnået konvergens i EU-27 for andet år i træk, idet mange medlemsstater med store kønsbetingede forskelle i beskæftigelsesfrekvensen registrerede en forværring i 2020.

¹⁴⁶ Samlede data fra de første to LWC-runder, hvor spørgsmålet blev stillet: foråret og sommeren 2020.

¹⁴⁷ Malta, Grækenland, Polen, Luxembourg, og Tyskland oplevede en stigning, mens beskæftigelsen var stabil i Nederlandene.

Figur 2.2.12: Den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen er fortsat stor med betydelige forskelle mellem medlemsstaterne

Kønsbetinget forskel i beskæftigelsesfrekvensen (20-64 år) (i % og årlig ændring 2019-2020, nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Bemærk: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget.

Kilde: Eurostat, [tesem060].

Den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen øges yderligere, hvis fuldtidsækvivalenter tages i betragtning. I 2020 indsnævredes den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen for 20-64-årige målt i fuldtidsækvivalenter¹⁴⁸ let i forhold til 2019 (med 0,3 procentpoint) og lå på 17,1 %. Dette afspejler generelt det forhold, at kvinder oftere arbejder på deltid (29,1 % af kvinder i beskæftigelse sammenlignet med 7,8 % af mænd i beskæftigelse i 2020). Denne reduktion af forskellen i fuldtidsbeskæftigelse var lidt mindre end for beskæftigelsen generelt, også delvist som følge af det kraftigere fald i antallet af arbejdstimer for kvinder i beskæftigelse under krisen. I 2020 var kønsforskellene i fuldtidsækvivalenter lavest i Litauen, Finland og Letland og højest i Malta (21,8 procentpoint), Nederlandene (23 procentpoint) og Italien (24,5 procentpoint). Baggrunden for denne udvikling er forskelle i repræsentationen af kvinder og mænd i sektorer og erhverv, der

¹⁴⁸ Beskæftigelsesfrekvensen i fuldtidsækvivalenter sammenligner forskellene mellem grupperne med hensyn til antal arbejdstimer. Beskæftigelsesfrekvensen i fuldtidsækvivalenter beregnes ved at dividere det samlede antal arbejdstimer i økonomien (første job, andet job osv.) med det gennemsnitlige antal timer i fuldtidsarbejdsuge (ca. 40) og med antallet af personer i alderen 20-64 år. Kilde: Joint Assessment Framework (JAF), computation on Eurostat data.

er berørt af krisen¹⁴⁹, kønsbetingede forskelle i brugen af telearbejde og konsekvenserne af pludselige stigninger i ulønnet omsorgsarbejde (som ofte gjorde det særlig vanskeligt for kvinder at forene arbejde med omsorgsforpligtelser).

Mens faldet i beskæftigelsen under krisen var lidt mere markant for mænd, var faldet i det samlede antal arbejdstimer¹⁵⁰ mere udtalt for kvinder. Andelen af kvinder og mænd, der arbejder i erhverv, hvor det var muligt at undgå tab af arbejdspladser, varierede ofte, hvilket er med til at forklare de kønsforskelle, der er konstateret i forbindelse med tab af beskæftigelse og nedsættelse af arbejdstiden¹⁵¹. Mellem fjerde kvartal 2019 og fjerde kvartal 2020 faldt det samlede antal arbejdstimer i hovedjobbet i gennemsnit med 6,1 procentpoint for kvinder i EU sammenlignet med et fald på 4,3 procentpoint for mænd. For kvinder faldt antallet af arbejdstimer i alle medlemsstater med undtagelse af to (Malta og Luxembourg), selv om omfanget varierede betydeligt fra land til land (figur 2.2.13). I Østrig, Grækenland, Irland og Italien oplevede kvinder et fald på mere end 8 procentpoint i forhold til indekset for samlet antal arbejdstimer. Siden udgangen af 2020 er der sket en mindre genopretning af det samlede antal arbejdstimer for både kvinder og mænd i EU, selv om niveauet fra før krisen endnu ikke er nået i andet kvartal 2021.

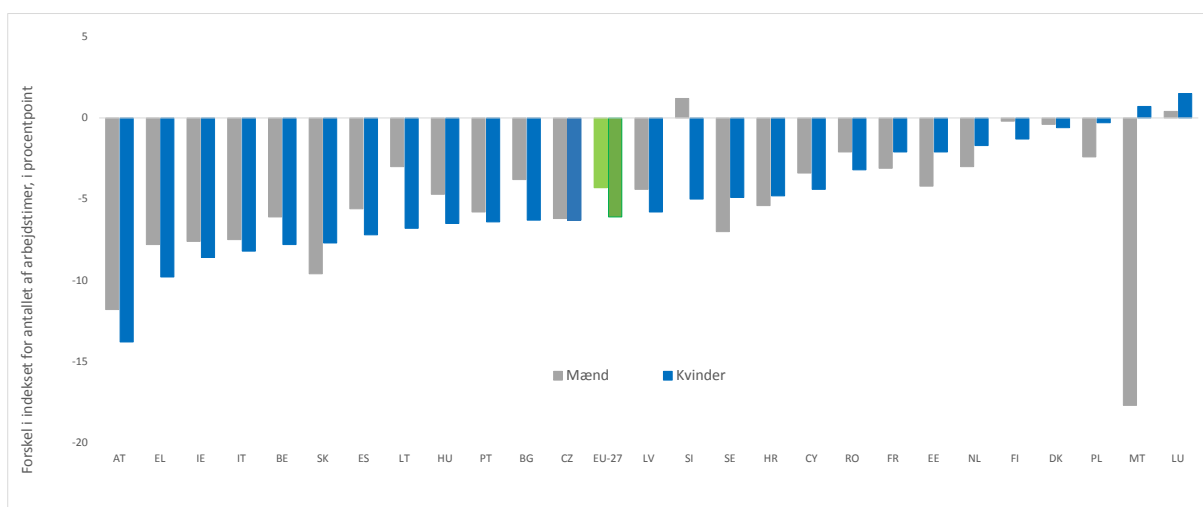
¹⁴⁹ En undersøgelse udført af Det Europæiske Institut for Ligestilling mellem Mænd og Kvinder (EIGE) omhandler alt dette ("[Gender equality and the socio-economic impact of the COVID-19 pandemic](#)"). Undersøgelsen blev gennemført på anmodning af det portugisiske formandskab og fokuserer på de socioøkonomiske konsekvenser af pandemien ud fra et kønsperspektiv.

¹⁵⁰ Dette henviser til det samlede faktiske antal arbejdstimer for alle ansatte og selvstændige i deres hovederhverv i de relevante kvartaler.

¹⁵¹ Europa-Kommissionen (2021), Employment and Social developments in Europe 2021.

Figur 2.2.13: Der er store forskelle på tværs af landene med hensyn til faldet i antallet af arbejdstimer efter køn

Ændring i indekset for det samlede faktiske antal arbejdstimer fordelt på køn (i %, ændring mellem fjerde kvartal 2019 og 2020).

Bemærk: Indekset for det samlede faktiske antal arbejdstimer i hovedbeskæftigelsen, hvor referencen (100) er 2006 (årligt gennemsnit). Indekset angiver ændringen i det samlede faktiske antal arbejdstimer i det pågældende kvartal i et år sammenlignet med det faktiske antal arbejdstimer i 2006. Indeksets værdi påvirkes af antallet af beskæftigede i det pågældende kvartal af et år samt antallet af arbejdstimer for hver af disse beskæftigede personer. Det bygger på sæsonkorrigerede data. Data for DE foreligger ikke.

Kilde: Eurostat ([lfsi_ahw_q](#)).

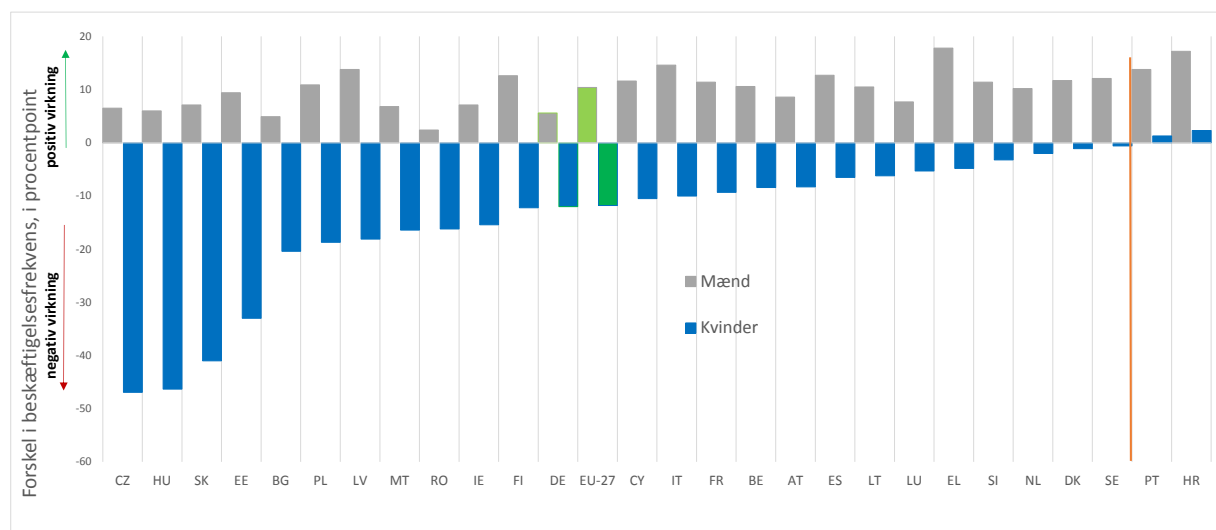
Virkningen af forældreskab på beskæftigelsen er større for kvinder end for mænd. I alle medlemsstater var beskæftigelsesfrekvensen for mænd i alderen 25-49 år med mindst ét barn under seks år højere end for deres jævnaldrende uden små børn (10,4 procentpoint højere) i 2020. Den samme virkning var negativ for kvinder (11,8 procentpoint højere på EU-plan) i alle medlemsstater undtagen to (Portugal og Kroatien). Det betyder, at den gennemsnitlige kønsbetingsede forskel i beskæftigelsesfrekvensen for personer med mindst ét barn når op på 32,2 procentpoint på EU-plan (figur 2.2.14). I Tjekkiet, Ungarn og Slovakiet er den negative virkning af forældreskab for kvinder i denne gruppe særlig stor (over 40 procentpoint)¹⁵². Dette resultat kan delvis kædes sammen med fordelingen af ansvaret for børneopdragelse: Over 85 % af mødrene passede dagligt børnene sammenlignet med under 65 % af fædrene i 2016 (seneste tilgængelige data)¹⁵³. Uddannelsesniveauer er en vigtig faktor, når det drejer sig om at forklare moderskabets indvirkning på beskæftigelsen: I 2020 var beskæftigelsesfrekvensen for lavtuddannede kvinder med mindst ét barn under seks år 35,3 %. For kvinder med mellemlang uddannelse var beskæftigelsesfrekvensen 61,9 %, og for kvinder med en videregående uddannelse var den 79,5 %.

¹⁵² Emnet blev drøftet i detaljer i Europa-Kommissionen, "Employment and Social Developments in Europe, Annual Review 2019", s. 130.

¹⁵³ Baseret på data fra EIGE's Gender Statistics Database.

Figur 2.2.14: Kun i to EU-lande er beskæftigelsesfrekvensen højere for kvinder med små børn end for kvinder uden børn

Beskæftigelsesmæssige virkninger af forældreskab for mænd og kvinder (i alderen 25-49 år) i 2020

Bemærk: De beskæftigelsesmæssige virkninger af forældreskab er forskellen i procentpoint mellem beskæftigelsesfrekvensen for mødre (fædre) med mindst ét barn under seks år og kvinder (mænd) uden børn.

Kilde: Eurostat [[lfst_hheredch](#)].

Det blev relativt vanskeligere for kvinder at forene arbejde og forældreforpligtelser under covid-19-pandemien. De første data, der blev indsamlet om balancen mellem arbejdsliv og privatliv for fædre og mødre under pandemien, viser, at kvinder sandsynligvis havde vanskeligere ved at kombinere arbejde med privatliv. I foråret 2020 rapporterede f.eks. 20 % af de erhvervsaktive mødre i forhold til 13 % af de erhvervsaktive fædre, at det var vanskeligt at koncentrere sig om deres arbejde på grund af familiemæssige forpligtelser altid eller i det meste af tiden. I modsætning hertil var tallet kun 4 % af de erhvervsaktive mødre og 3 % af de arbejdende fædre i 2015¹⁵⁴. I nogle medlemsstater (Belgien, Tyskland, Nederlandene, Luxembourg, Frankrig og Estland) rapporterede mere end en femtedel af de erhvervsaktive forældre, at de havde problemer med dette. Denne situation blev bedre under pandemien, men kvinder har stadig større vanskeligheder.

Kvindens beskæftigelse er stærkt påvirket af adgangen til økonomisk overkommelig førskoleundervisning og børnepasning. Ifølge nøgleindikatoren for den sociale resultattavle vedrørende børnepasning lå andelen af børn under tre år, der deltager i formel førskoleundervisning og børnepasning, på 35,3 % for EU-27 i 2019¹⁵⁵, hvilket overstiger Barcelonamålet på 33 %. Der er dog stadig forskelle mellem medlemsstaterne, idet 16 af dem stadig ikke har nået målet. For fem medlemsstater — Tjekkiet, Ungarn, Slovakiet, Polen og Rumænien — registreres der i analysen af den sociale resultattavle en "kritisk" situation¹⁵⁶ (figur 2.2.15). I den anden ende af spektret er mere end 60 % af børn under tre år indskrevet i førskoleundervisning og børnepasning i Danmark, Nederlandene og Luxembourg. I

¹⁵⁴ Dataene for 2020 stammer fra runde 1, 2 og 3 af Eurofound's e-undersøgelse "Liv, arbejde og covid-19" (EU-27), og dataene for 2015 stammer fra Eurofound's europæiske undersøgelse af arbejdsvilkår (EU-27).

¹⁵⁵ Dette er de seneste tilgængelige data for EU-27-gennemsnittet.

¹⁵⁶ Slovakiet har også en meget lav deltagelse (1,4 %) baseret på data fra 2018 (data for 2019 forelå ikke på tidspunktet for udarbejdelsen).

Nederlandene deltager de fleste af dem dog i mindre end 30 timer om ugen. For at mindske den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen er det afgørende, at udbuddet af formel børnepasning er foreneligt med fuldtidsarbejde. Derved undgås det, at den ene forælder, sædvanligvis moderen, tvinges til at arbejde på deltid med negative konsekvenser for arbejdsmarkedsresultaterne og tilstrækkeligheden af indtægter og pensioner. Tilstrækkelige politikker om opnåelse af balance mellem arbejdsliv og privatliv, såsom fleksible arbejdsordninger og familieorlov, spiller også en vigtig rolle med hensyn til at mindske hindringerne for, at personer med omsorgsansvar kan deltage på arbejdsmarkedet. Hvis de anvendes i lige høj grad af kvinder og mænd, kan de også bidrage til at mindske kønsforskelle i beskæftigelsen.

Figur 2.2.15: Der er fortsat store forskelle mellem medlemsstaterne med hensyn til deltagelse i børnepasningsordninger

Børn under tre år i formelle børnepasningsordninger og årlig ændring (i %, 2020 og årlige ændringer i forhold til 2019, nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Bemærk: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget.

Kilde: Eurostat [[tepsr_sp210](#)].

I takt med at EU's befolkning bliver ældre, vil store uligheder mellem kønnene med hensyn til omsorgsforpligtelser sandsynligvis få større beskæftigelsesmæssige og sociale konsekvenser. I 2020 var der omkring 5,7 millioner kvinder i EU i alderen 15-64 år, som var ikke-erhvervsaktive på grund af omsorgsforpligtelser (ca. 16 % af alle ikke-erhvervsaktive kvinder), sammenlignet med kun 0,3 millioner mænd (eller kun ca. 1 % af alle ikke-erhvervsaktive mænd). Andelen af kvinder er også høj (59 %) blandt uformelle

omsorgspersoner på 18 år og derover, som yder pleje til voksne i familien eller i det sociale miljø (f.eks. voksne med handicap eller dårligt helbred)¹⁵⁷. Forskellen mellem mænd og kvinder er størst i aldersgruppen 45-64 år og udgør gennemsnit 8 procentpoint. Kvinder brugere desuden mere tid på uformel pleje (17 timer om ugen sammenlignet med 14 timer for mænd)¹⁵⁸. I lyset heraf spiller adgangen til tilstrækkelige og økonomisk overkommelige pasningsordninger, både førskoleundervisning, børnepasning og langtidspleje, en vigtig rolle med hensyn til at styrke kvinders deltagelse på arbejdsmarkedet (se tekstboks 6 om langtidspleje).

Beskatning bidrager i høj grad til sekundære forsørgeres inaktivitetsfælder i de fleste medlemsstater, hvilket har betydelige konsekvenser for ligestillingen mellem kønnene.

Inaktivitetsfælden¹⁵⁹ for sekundære forsørgere¹⁶⁰ (i en familie med to børn) er højest i Litauen, Danmark, Slovenien, Belgien, Tyskland og Rumænien (se figur 2.2.16). Hvis en ikke-erhvervsaktiv ægtefælle med to børn f.eks. påtager sig et job på 67 % af gennemsnitslønnen i Litauen, opsluges mere end 70 % af hendes (eller hans) indkomst af yderligere skatter og tilbagetrukne sociale ydelser. I modsætning hertil er denne fælde mindre end 20 % i Estland og Nederlandene og mindre end 10 % i Cypern. Skattebidraget er mest udtalt i Belgien, Tyskland og Rumænien, hvor det potentielle indtægtstab er over 40 % for en sekundær forsørger, der tjener 67 % af gennemsnitslønnen, når vedkommende får lønnet beskæftigelse. Mere end tre fjerdedele af de sekundære forsørgere (78 %) i EU er kvinder. Deres deltagelse på arbejdsmarkedet påvirkes derfor af graden af sambeskatning af et pars samlede indkomst (herunder skattefradrag, der kan overføres) og socialsikringssystemets opbygning (f.eks. ophør af indtægtsbestemte ydelser). Systemer med progressiv sambeskatning kan oppuste marginalsatten for personer uden indkomst eller lavtlønnede, da deres indkomst i realiteten beskattes med en højere marginal sats på linje med deres partners højere indkomst. Sådanne systemer kan derfor bidrage til kønsbetingede forskelle i beskæftigelsesfrekvensen og ukorrigerede kønsbetingede lønforskelle.

¹⁵⁷ Van der Ende, M., van Seben, R., van Exel, J., Bom, J. og Geijssen T., Prevalence and Cost of Informal Care, ECORYS and University of Rotterdam, 2021 (endnu ikke udgivet).

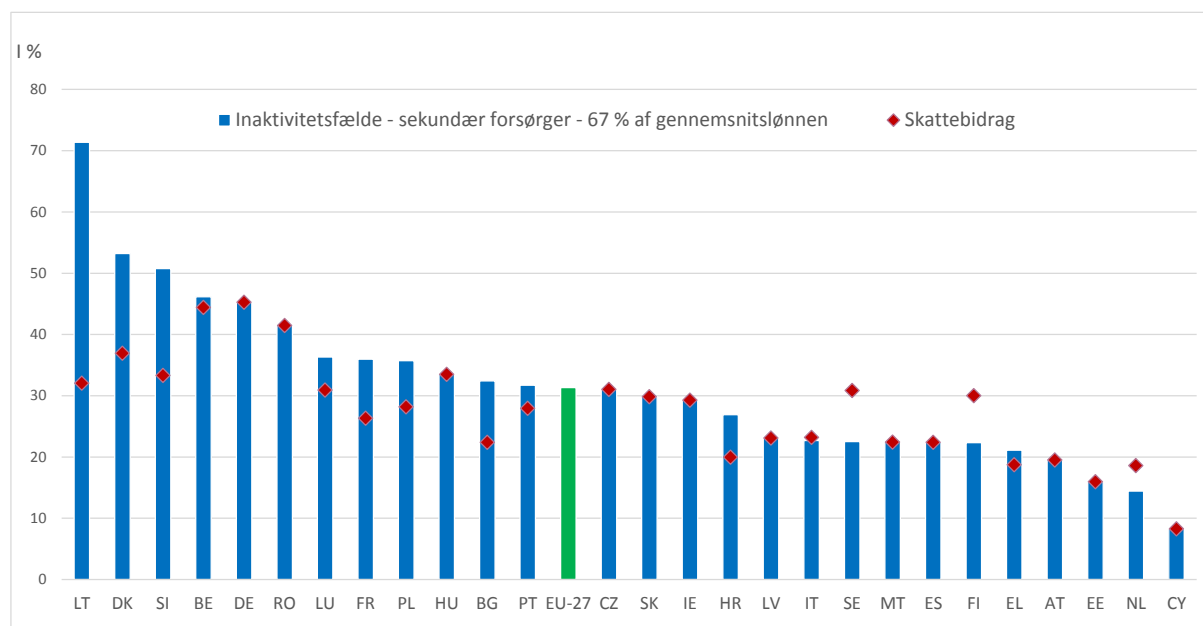
¹⁵⁸ Baseret på EHIS-runde 7 (2013-2015) og EQLS (2016).

¹⁵⁹ Inaktivitetsfælder betegner virkningerne af beskatning af hver yderligere euro i bruttoindkomst.

¹⁶⁰ En sekundær forsørger er en person, som ikke er (eller ikke ville være, hvis vedkommende fik lønnet beskæftigelse) den højest lønnede i husstanden. I de fleste — men ikke alle — tilfælde er den sekundære forsørger en kvinde.

Figur 2.2.16. Den effektive skattesats for sekundære forsørgere, der kommer i beskæftigelse, udgør over 30 % af lønnen i EU

Inaktivitetsfælde for sekundære forsørgere (i %, 2020)

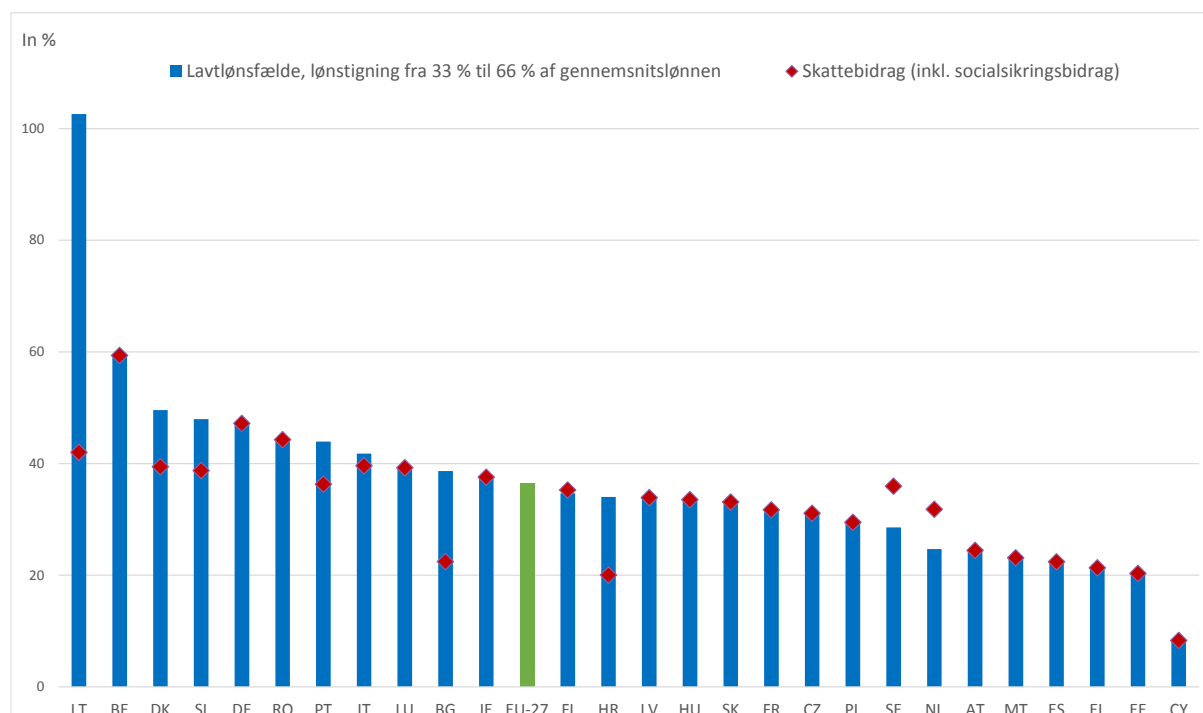
Bemærk: 1) Dataene vedrører en sekundær forsørger, der tjener 67 % af gennemsnitslønnen, i en familie med to forsørgere og to børn; den primære forsørger tjener gennemsnitslønnen. 2) "Skattebidrag (inkl. socialsikringsbidrag)" er den procentdel af yderligere bruttoindkomst, der skal betales i skat (andre elementer, der bidrager til lavtlønsfælden, er ophørt arbejdsløshedsydelse, social bistand og boligstøtte).

Kilde: Europa-Kommissionen, GD ECFIN, skatte- og socialsikringsdatabasen, baseret på OECD's skatte- og socialsikringsmodel (ajourført marts 2021).

Kvinders deltagelse på fuld tid på arbejdsmarkedet kan også påvirkes negativt, når skatterne hæves, og ydelser ophører for hurtigt, når arbejdstiden øges. Dette (som kaldes "lavtlønsfælden") kan påvirke personer, der er erhvervsaktive og arbejder på deltid. For sekundære forsørgere spiller beskatning en central rolle med hensyn til at bestemme betydningen af denne lavtlønsfælde i de fleste medlemsstater. Figur 2.2.17 viser procentdelen af yderligere indtjening, der skal betales i skat, når sekundære forsørgere øger deres arbejdstid og dermed deres indtjening fra en tredjedel til to tredjedele af gennemsnitslønnen. Sekundære forsørgere kan i gennemsnit miste omkring en tredjedel af deres lønstigning, og andelen kan overstige 100 % i Litauen (som følge af de høje boligydelse, der mistes) og udgøre op til 60 % i Belgien. Skattebidraget hertil er højest i Belgien efterfulgt af Tyskland.

Figur 2.2.17. I mange medlemsstater skal en betydelig andel af sekundære forsørgeres indtjening betales i skat, når deres løn stiger

Procentdel af yderligere indtjening, der skal betales i skat, når den sekundære forsørgeres løn stiger fra 33 % til 66 %, og hovedforsørgeren tjener 100 % af gennemsnitslønnen, i en familie med to børn (i %, 2020)

Kilde: Europa-Kommissionen, GD ECFIN, skatte- og socialsikringsdatabasen, baseret på OECD's skatte- og socialsikringsmodel (ajourført marts 2021).

Lønforskellen mellem mænd og kvinder er fortsat høj trods mindre forbedringer. Selv om flere kvinder har en videregående uddannelse end mænd¹⁶¹, har den ukorrigerede lønforskel¹⁶² i EU kun ændret sig ubetydeligt på årsbasis (14,1 % i 2019 med et fald på 0,3 procentpoint fra 2018). Dette fortsætter en tendens til mindre forbedringer og et fald på 1,9 procentpoint i perioden 2013-2019. Den ukorrigerede kønsbetingede lønforskel ligger fortsat over 20 % i Estland og Letland, mens Italien, Luxembourg og Rumænien tegner sig for de mindste værdier (mellem 1 % og 5 %)¹⁶³. Siden 2013 er situationen blevet væsentligt forbedret i Estland, Spanien, Luxembourg og Cypern (med henholdsvis 8,1 procentpoint, 5,9 procentpoint, 4,9 procentpoint og 4,8 procentpoint), mens den kønsbetingede lønforskel er steget med mere end 2 procentpoint i Kroatien og Letland (figur 2.2.18). Lønforskelle påvirkes i høj grad af kønsopdeling på sektorplan og på arbejdsmarkedet og forskelle i uddannelsesniveauet¹⁶⁴. En række andre faktorer spiller sandsynligvis også en rolle, herunder

¹⁶¹ 46,1 % af kvinderne i alderen 30-34 år havde en videregående uddannelse i EU-27 i 2020, mens andelen for mænd var 36 %.

¹⁶² Den ukorrigerede kønsbetingede lønforskel måles som forskellen mellem den gennemsnitlige bruttotimeløn for mandlige og kvindelige ansatte som en procentdel af den gennemsnitlige bruttotimeløn for mandlige lønmodtagere. Eurostats kode [TESEM180].

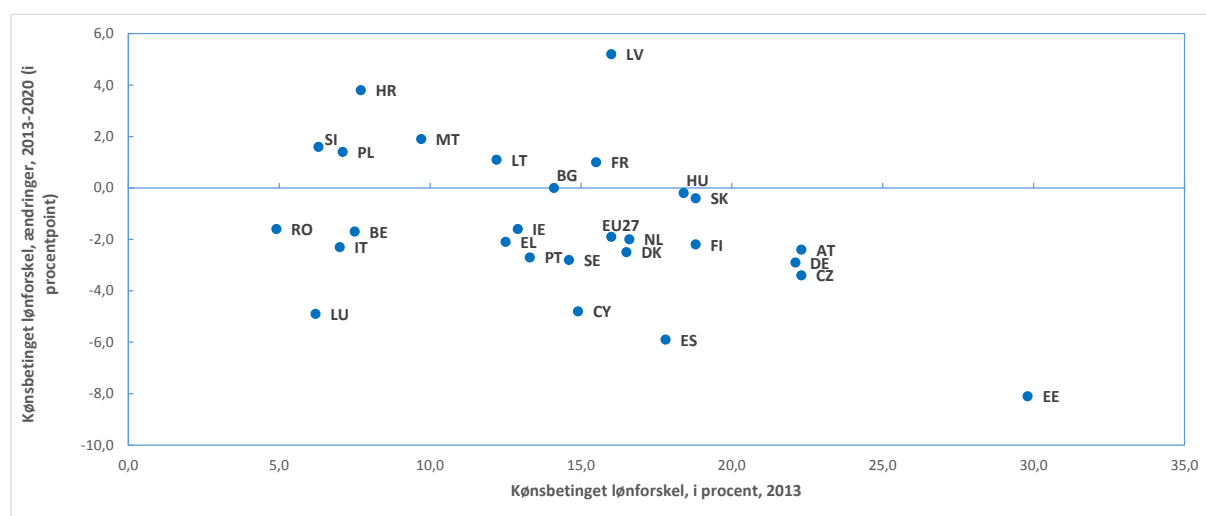
¹⁶³ Lave kønsbetingede lønforskelle er i nogle tilfælde forbundet med store kønsbetingede forskelle i beskæftigelsesfrekvensen (f.eks. for Italien og Rumænien). I sådanne tilfælde kan lave lønforskelle i vid udstrækning skyldes udvælgelsesvirkninger, hvor primært kvinder med det højeste indtjeningspotentiale deltager på arbejdsmarkedet.

¹⁶⁴ Leythienne, D., Ronkowski, P., (2018) A decomposition of the unadjusted gender pay gap using Structure of Earnings Survey data, Statistical Working Papers, Eurostat.

kønsstereotyper, vanskeligheder med at forene arbejde med omsorgsforpligtelser (hvilket også resulterer i karriereafbrydelser), forskelsbehandling og uigennemsigtige lønstrukturer¹⁶⁵. Lønforskelle akkumuleres gennem hele livet og fører ofte til kønsbetingede pensionsforskelle, som lå på 29,5 % for personer i alderen 65-74 år i EU-27 i 2019, dog med store forskelle mellem medlemsstaterne (for Estland var procentdelen under 1 % i 2019, og for Luxembourg var procentdelen 46 %). Som led i bestræbelserne på at imødegå denne udfordring fremsatte Kommissionen i marts 2021 et forslag til et direktiv, der skal styrke anvendelsen af princippet om lige løn for lige arbejde gennem længennemsigthedsforanstaltninger og håndhævelsesmekanismer¹⁶⁶.

Figur 2.2.18: Trods beskedne forbedringer siden 2013 er den kønsbetingede lønforskel stadig stor i flere medlemsstater

Ændring i kønsbetinget lønforskel i ukorrigeret form, industri, bygge- og anlægsvirksomhed og tjenesteydelser (2013-2019).

Bemærk: Værdier for IE henviser til 2018, og for EL henviser de til 2014 og 2018.

Kilde: Eurostat [tesem180].

Der er et betydeligt potentiale for øget arbejdsmarkedsdeltagelse blandt personer med handicap. Princip 17 i den europæiske søjle for sociale rettigheder opfordrer til inklusion af personer med handicap, navnlig gennem øget deltagelse på arbejdsmarkedet. Den reviderede sociale resultattavle indeholder en nøgleindikator for overvågning af deres integration på arbejdsmarkedet som et middel til at mindske uligheder og bidrage til at opfylde de beskæftigelsesambitioner, der er fastsat i strategien for rettigheder for personer med handicap¹⁶⁷. Forskellen mellem beskæftigelsesfrekvensen for personer med og uden handicap¹⁶⁸ lå på 24,5 procentpoint i 2020 i EU. Indikatoren for den sociale resultattavle påviser store forskelle mellem medlemsstaternes resultater (se figur 2.2.19). Forskellen var

¹⁶⁵ Der foreligger begrænsede data for EU-27, men emnet er analyseret i EIGE (2020) Beijing + 25: the fifth review of the implementation of the Beijing Platform for Action in the EU Member States.

¹⁶⁶ Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om styrkelse af anvendelsen af princippet om lige løn til mænd og kvinder for samme arbejde eller arbejde af samme værdi ved hjælp af længennemsigthed og håndhævelsesmekanismer.

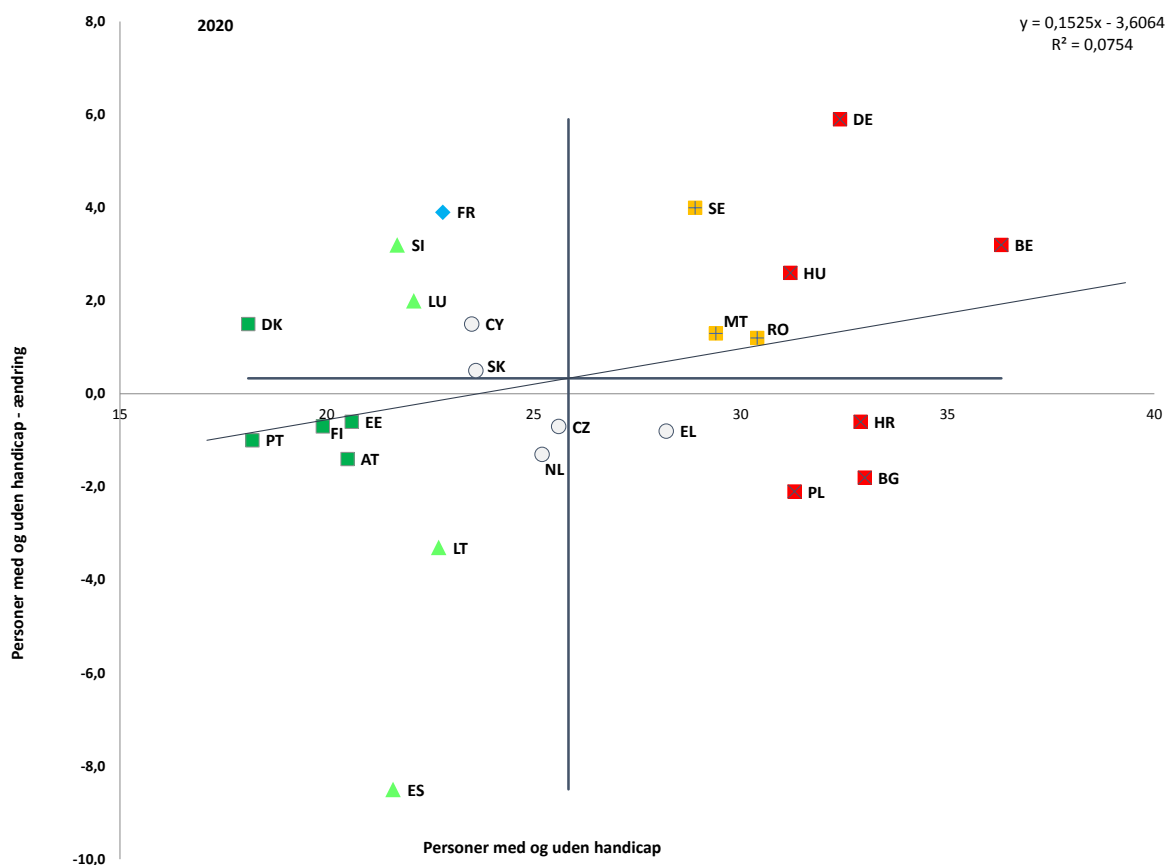
¹⁶⁷ Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget af 3. marts 2021: En Union med ligestilling: Strategi for rettigheder for personer med handicap 2021-2030 (COM (2021) 101 final).

¹⁶⁸ Se definitionen af indikatoren i kapitel 1.3.

størst i Belgien (over 35 procentpoint), Bulgarien, Kroatien, Tyskland, Polen, Ungarn, og Rumænien (over 30 procentpoint) og mindst i Danmark, Portugal og Finland (under 20 procentpoint). Covid-19-pandemien forværrede de allerede eksisterende begrænsninger i adgangen til beskæftigelse¹⁶⁹. Der opstod forskelle mellem landene med hensyn til udviklingen i forskellen mellem beskæftigelsesfrekvensen for personer med og uden handicap mellem 2019 og 2020. Tyskland befandt sig i en "kritisk" situation med en stigning på 5,9 procentpoint, mens tre andre lande befandt sig i kategorien, der "bør holdes øje med" (Sverige, Malta og Rumænien). Forskellen mellem beskæftigelsesfrekvensen for personer med og uden handicap i EU er blevet støt (med 1,8 procentpoint), siden målingerne begyndte i 2014. I 2019 var arbejdsløsheden i EU-27 også betydeligt højere for personer med handicap (17,3 % sammenlignet med 8,3 %) ¹⁷⁰. Alt dette viser, at der er et presserende behov for politiske tiltag på dette område.

Figur 2.2.19: Forskellen mellem beskæftigelsesfrekvensen for personer med og uden handicap er stadig stor, og der er store forskelle mellem medlemsstaterne

Forskel i beskæftigelsesfrekvensen mellem personer med handicap og andre i 2020 sammenlignet med 2019 (20-64 år) (nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Bemærk: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget. Brud i dataserier for BE, DE, LU for 2020. Foreløbige data for FR, NL, PL og SK for 2020. Værdien for EU-27 er anslået.

Kilde: EU-SILC 2020, Eurostat, [\[htlh_dlm200\]](#)

¹⁶⁹ Europa-Kommissionen (2021), *Employment and Social developments in Europe 2021*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, Luxembourg.

¹⁷⁰ Kilde: Eurostat, EU-SILC 2020, ajourført den 21.10.2021. Data for Irland foreligger ikke.

Arbejdsmarkedsresultaterne for personer født uden for EU er mindre tilfredsstillende sammenlignet med resultaterne for mobile personer, der er født i EU. Beskæftigelsesfrekvensen for personer født uden for EU i alderen 20-64 år i 2020 sakkede bagud i forhold til beskæftigelsesfrekvensen for personer født i EU (62 % mod 73,5 %) og forhold til før krisen. Fra 2019 til 2020 steg arbejdsløsheden for personer født uden for EU (15-74-årige) med 2,1 procentpoint til 16,9 %. Til sammenligning steg arbejdsløsheden for personer født i EU med 0,3 procentpoint til 6,5 %, hvilket tyder på, at covid-19-krisen¹⁷¹ havde uforholdsmæssig stor indvirkning på førstnævnte gruppe. Non-EU migrants tend to be over-represented in low-skilled jobs (they hold over one in four low-skilled jobs in the EU) while at the same time they are more likely to be overqualified than natives¹⁷². Dette tal er højere end 40 % i Østrig, Tyskland og Sverige og højere end 60 % i Luxembourg. Situationen for kvinder med migrantbaggrund er særlig kritisk, da deres forskel i beskæftigelsesfrekvens steg til 10,8 procentpoint i 2020 med særligt lave beskæftigelsesfrekvenser (under 60 %) i Frankrig, Belgien og Italien. Migranter fra tredjelande, der udgør en betydelig andel af de såkaldte "vigtige arbejdstagere", har sammen med mobile EU-arbejdstagere bidraget til økonomiens funktion siden pandemiens start¹⁷³. However, even within the 'essential worker' category, migrants faced higher risks of losing their jobs than the native-born¹⁷⁴.

2.2.2 Politiske tiltag

Medlemsstaterne træffer foranstaltninger for at forbedre deltagelsen i og kvaliteten af førskoleundervisning og børnepasning. I **Litauen** har familier i risiko for fattigdom fra september 2021 haft garanteret adgang til førskoleundervisning for børn under seks år. Den juridiske ret til førskoleundervisning vil gradvist blive udvidet: Kommunerne bør sørge for førskoleundervisning og børnepasning til alle 4-årige, hvis forældre har brug for en plads i 2023, til alle 3-årige i 2024, og til alle 2-årige i 2025. Aldersgrænsen for deltagelse i førskoleundervisning vil blive sænket fra seks år til fem år i september 2023. I **Estland** planlægges der en række ændringer af loven om førskoleundervisning med henblik på at definere strukturerede læringsresultater med fokus på vurdering af børnenes udvikling frem for deres deltagelse. Dette bør bidrage til at højne kvaliteten af førskoleundervisning og børnepasning. Som led i sin genopretnings- og resiliensplan planlægger **Cypern** at tilbyde gratis førskoleundervisning fra 4-års-alderen fra fjerde kvartal 2022, at opføre og renovere børnecentre i kommunerne og at yde støtte til gratis førskoleundervisning og børnepasning i offentlige og private børnehaver suppleret af foranstaltninger støttet af ESF+. I 2020 iværksatte **Bulgarien** et treårigt program med støtte fra det nationale budget for at opføre 67 nye børnehaver. I **Spanien** finansieres 60 000 nye pladser til førskoleundervisning og børnepasning under genopretnings- og resiliensplanen.

¹⁷¹ For EU-borgere, der arbejder i en anden medlemsstat, faldt beskæftigelsesfrekvensen også mere end for værtslandets egne statsborgere, men deres andel i 2020 er stort set sammenlignelig med andelen for personer født i landet (henholdsvis 73,4 % og 73,5 %).

¹⁷² Eurostat, ad hoc-udtræk af LFS, [Migrants more likely over-qualified than nationals — Products Eurostat News — Eurostat \(europa.eu\) 2020](#)

¹⁷³ Reid A. et al (2021), Migrant Workers, Essential Work, and COVID-19, American Journal of Industrial Medicine, vol. 64, nr. 2, s. 73-77.

¹⁷⁴ Fasani og Mazza (2020), [A Vulnerable Workforce: Migrant Workers in the COVID-19 Pandemic](#).

Der er behov for omfattende strategier, der fokuserer på de grundlæggende årsager til, at unge forlader uddannelsessystemet tidligt, for at mindske denne andel af unge og lette overgangen til arbejdsmarkedet. Det er fortsat en prioritet for EU at reducere andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet, før de har afsluttet en ungdomsuddannelse, i overensstemmelse med søjleprincip 1 om uddannelse og livslang læring. Vellykkede politiske tilgange kombinerer foranstaltninger vedrørende forebyggelse, indgriben og kompensation på alle niveauer. I **Bulgarien** støtter REACT-EU et projekt, der har til formål at forebygge afbrydelser af uddannelsesforløb og støtte inklusion ved at mindske risikoen for frafald i forbindelse med fjernundervisning. Håndtering af uddannelsesfrafald støttes i **Rumænien** af en særlig reform og af investeringer under den nationale genopretnings- og resiliensplan, som har til formål at identificere børn, der er i fare for at forlade skolen tidligt, og indføre målrettede foranstaltninger, herunder tilskud til skoler. En nylig reform af uddannelsessystemet i **Finland** forlænger den skolepligtige alder fra 16 til 18 år for at give de unge mulighed for at afslutte en almen uddannelse eller en erhvervsuddannelse på gymnasialt niveau. I **Cypern** er man i gang med at udarbejde en handlingsplan med støtte fra instrumentet for teknisk støtte med henblik på at finde løsninger til at fastholde og engagere elever og studerende, der er i risiko for at forlade uddannelsessystemet tidligt. Den **belgiske** genopretnings- og resiliensplan har til formål at mindske andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, i den fransktalende del af Belgien, herunder ved at styrke personlig vejledning til sårbare unge, håndtere de negative virkninger af covid-19-krisen og ændre de organisatoriske strukturer. **Maltas** genopretnings- og resiliensplan sigter mod at undgå, at unge forlader uddannelsessystemet tidligt, og sikre tidlige og effektive foranstaltninger ved at spore data om hver elev i offentlige skoler fra børnepasning til sidste fase af uddannelsesforløbet.

Efter covid-19-krisen prioriteres ambitiøse og effektive støttepolitikker, som kan kompensere for tab af læring, fremme digital uddannelse og øge inklusion og lige muligheder inden for uddannelse. **Rumænien** vil støtte hjælpeundervisning med henblik på at kompensere for læringstab som følge af skolelukninger under REACT-EU. Der tildeles 30 mio. EUR til finansiering af aktiviteter efter skoletid og støtteundervisning til 168 000 dårligt stillede elever, herunder romaer og elever i landdistrikter. I **Bulgarien** er der øremærket 109,5 mio. BGN (57 mio. EUR) fra REACT-EU til at støtte undervisningen i skolerne efter pandemien ved at tilbyde tekniske midler og specialiseret uddannelse i fjernundervisning i et elektronisk miljø. Foranstaltningerne er rettet mod elever, lærere, skoleformidlere og forældre. I februar 2021 annoncerede **Nederlandene** en ekstraordinær investering i uddannelse med henblik på at kompensere for de læringstab, der opstod i forbindelse med pandemien. Det nationale uddannelsesprogram omfatter alle uddannelsesniveauer og har et budget på 8,5 mia. EUR. Skoler med en højere andel af dårligt stillede modtager forholdsmæssigt flere midler. Med programmet for digitalisering af skoler fremmer **Portugal** den digital omstilling inden for uddannelse. Med støtte fra investeringsinitiativerne som reaktion på coronavirusset (CRII og CRII+) har **Portugal** udleveret IT-udstyr til dårligt stillede elever og uddannede lærere i digitale kompetencer. **Tjekkiet, Grækenland, Irland og Slovakiet** vil anvende midler under genopretnings- og resiliensfaciliteten til at forsyne skoleelever og studerende fra lavindkomstfamilier med IKT-udstyr og digitale værktøjer, mens **Belgiens og Sloveniens** genopretnings- og resiliensplaner omfatter betydelige investeringer i digital infrastruktur i skolerne. **Maltas** genopretnings- og resiliensplan omfatter investeringer enheder til autister og multisensoriske lokaler i skoler. **Slovakiet** vil anvende genopretnings- og resiliensfaciliteten til at støtte inklusion i uddannelsen af børn med

særlige undervisningsbehov og børn med en dårlig socioøkonomisk baggrund, herunder romaer.

Fremskyndelsen af den digitale omstilling som følge af pandemien førte til en styrkelse af medlemsstaternes indsats for at sikre digitale færdigheder til arbejdsmarkedet i overensstemmelse med søjleprincip 1 (uddannelse og livslang læring). EU koordinerer og støtter indsatsen for digitale færdigheder gennem koalitionen for digitale færdigheder og job, platformen for digitale færdigheder og job¹⁷⁵ og handlingsplanen for digital uddannelse. Som led i genopretnings- og resiliensfaciliteten har mange medlemsstater planlagt foranstaltninger vedrørende digitale færdigheder. I **Irland** definerer "Technology Skills 2022: Ireland's Third ICT Skills Action Plan" fastlægger prioriteterne for digitale færdigheder inden for uddannelse og for IKT-specialister. **Cyperns** kommende handlingsplan for e-færdigheder udgør en del af genopretnings- og resiliensplanen og indeholder tiltag vedrørende integration af digitale færdigheder i uddannelsessystemet og tilpasning af undervisningsplanerne til arbejdsmarkedets behov. **Rumænien** planlægger investeringer i digitale færdigheder for studerende på føruniversitetsuddannelser, for voksne og i den offentlige forvaltning inden for rammerne af genopretnings- og resiliensfaciliteten. **Italien** fastlagde i juli 2020 den nationale strategi for digitale færdigheder med fire aktionslinjer for studerende, erhvervsaktive, IKT-specialister og øvrige borgere. I mange medlemsstater er målene for udvikling af digitale færdigheder integreret i de generelle nationale uddannelsesstrategier, strategier for digitalisering af industrien eller beskæftigelsesstrategier og -politikker, f.eks. **Ungarns** program for digitalisering af arbejdsstyrken, **Litauens** køreplan for digitalisering 2019-2030 og den nationale digitaliseringsstrategi for uddannelsessystemet i **Sverige**. I **Finland** gennemføres strategier og projekter for kunstig intelligens på nationalt plan, og i **Letland** indeholder strategien for cybersikkerhed 2019-2022 specifikke mål om at uddanne personalet i offentlige og lokale forvaltninger i IKT-sikkerhed og tilbyde SMV'er og borgere færdigheder vedrørende cybersikkerhed. **Spanien** har fremlagt en national plan for digitale kompetencer, som omhandler uddannelse i digitale færdigheder for den brede befolkning og for arbejdstagere, og som skal støttes gennem genopretnings- og resiliensfaciliteten. Mere end en tredjedel af medlemsstaterne har også godkendt en generel landestrategi for digitalisering. Ud over dem, der allerede er ved at blive gennemført, vedtog **Letland** og **Spanien** en ny digital strategi i 2021.

Medlemsstaterne reagerede hurtigt for at afbøde den negative virkning af covid-19 på erhvervsuddannelserne. Nogle lande, f.eks. **Tyskland, Østrig, Danmark, Luxembourg og Frankrig**, gav virksomhederne økonomiske incitamenter til at ansætte lærlinge. I f.eks. **Østrig** modtog virksomhederne en lærlingebonus på 2 000 EUR for hver indgået uddannelseskontrakt mellem marts 2020 og marts 2021 (SMV'er modtager yderligere 1 000 EUR). Der ydes yderligere støtte, hvis en virksomhed overtager lærlinge fra en virksomhed en insolvent virksomhed. **Frankrig** øgede den offentlige støtte til ansættelse af lærlinge under 18 år (som blev hævet fra 4 125 EUR til 5 000 EUR) og til ansættelse af lærlinge på 18 år og derover (fra 5 125 EUR til 8 000 EUR) for lærlingekontrakter indgået mellem den 1. juli 2020 og den 31. december 2021. I **Finland** blev loven om erhvervsuddannelse midlertidigt ændret med hensyn til vurderingen af elevernes færdigheder og kompetencer i autentiske

¹⁷⁵ Platformen samler offentlige og private interessenter i indsatsen for at håndtere manglen på digitale færdigheder og forbedre beskæftigelsesegnheden i Europa.

arbejdssituationer i perioden 1. juli 2020 til 31. juli 2021. Hvis eleverne ikke kunne demonstrere deres færdigheder i autentiske arbejdssituationer, blev der truffet foranstaltninger, så de kunne udføre andre praktiske opgaver, som svarede til autentiske arbejdssituationer og -processer. I **Rumænien** offentliggjorde det nationale center for tekniske og erhvervsrettede uddannelser metodologiske benchmarks med det formål at styrke undervisning og læring inden for erhvervsrettet grunduddannelse som en støttevejledning for undervisere på erhvervsuddannelserne¹⁷⁶.

Nogle medlemsstater fortsatte med at gennemføre strukturreformer af erhvervsuddannelsessystemet. I september 2020 vedtog ministrene med ansvar for erhvervsuddannelse i medlemsstaterne, EU-kandidatlandene og EØS-landene, de europæiske arbejdsmarkedsparter og Europa-Kommissionen i fællesskab "Osnabrückerklæringen om erhvervsuddannelse som en katalysator for genopretning og retfærdig omstilling til digitale og grønne økonomier"¹⁷⁷. Med loven fra december 2020 indførte **Grækenland** en ny retlig ramme for erhvervsuddannelse og livslang læring. Den nye lov omfattede også en omfattende reform af forvaltningen af erhvervsuddannelserne ved at oprette et nationalt rådgivende organ (det centrale råd for erhvervsuddannelse), der er sammensat af repræsentanter for uddannelsesministeriet og andre relevante ministerier samt arbejdsgiver- og arbejdstagersammenslutninger osv. Der er truffet betydelige foranstaltninger for at undgå overlapninger, imødekomme arbejdsmarkedets behov bedre og støtte selvstændighed for den enkelte udbyder af erhvervsuddannelser. I 2020 godkendte **Litauen** en ny procedure for vurdering af kompetencer erhvervet gennem lærlingeuddannelser, arbejdserfaring, selvstudium eller andre former for læring. Den nye vurderingsprocedure har været gældende siden september 2021, og den dækker praktiske færdigheder og en standardtest til vurdering af grundlæggende (teoretisk) viden. Den kontrolleres af udvalg for kompetencevurdering med deltagelse af fagfolk fra virksomheder. I **Spanien** blev planen for modernisering af erhvervsuddannelserne vedtaget i juli 2020. Desuden er en lov om oprettelse af et tosporet erhvervsuddannelsessystem med både grundlæggende erhvervsuddannelse og erhvervsrettet efteruddannelse og med erhvervscertifikater aktuelt under behandling i parlamentet. Forslaget omhandler 11 strategiske områder og har til formål at modernisere udbuddet af erhvervsuddannelser og at støtte lærlingeuddannelser og SMV'er. I 2021 vedtog **Polen** loven om et system til sporing af færdiguddannede fra erhvervsuddannelserne. Den fastlægger nye ministerielle ansvarsområder med henblik på at overvåge karriereudviklingen for elever, der forlader grundskolen. Overvågningen har til formål at give feedback om elevernes karriereforløb inden for fagskoler, tekniske skoler og gymnasieskoler samt uddannelsesinstitutioner på postsekundært niveau. **Rumæniens** genopretnings- og resiliensplan omfatter en reform af det tosporede uddannelsessystem med henblik på at opfylde de studerendes og arbejdsmarkedets behov, navnlig ved at øge antallet af kvalifikationer og færdiguddannede og sikre adgang til videregående teknisk uddannelse for studerende med vekseluddannelse.

Medlemsstaterne lægger større vægt på de færdigheder, der kræves for at støtte den grønne omstilling. Nogle medlemsstater har vedtaget og gennemført nationale foranstaltninger, der støtter tilegnelsen af færdigheder med henblik på den grønne omstilling.

¹⁷⁶ [Repere metodologice pentru consolidarea achizitiilor din anul scolar 2019-2020-EDP \(edu.ro\).](https://www.reperemethodologice.ro/)

¹⁷⁷ [Osnabrückerklæringen.](#)

De **tyske** myndigheder ajourførte f.eks. sammen med forskere og arbejdsmarkedets parter i 2020 "standardstillingen" for miljøbeskyttelse og bæredygtighed inden for erhvervsuddannelse, som skal anvendes i alle nye læseplaner for lærlingeuddannelser og anbefales for alle eksisterende læseplaner. Den nye stilling omfatter seks centrale færdigheder og kompetencer med henblik på den grønne omstilling, som alle lærlinge i alle sektorer bør tilegne sig under deres lærlingeuddannelse. I 2020 gennemførte **Malta**s nationale statistiske kontor en anden undersøgelse af grønne job. Hovedformålet var at ajourføre de data, der blev indsamlet i den første undersøgelse om grønne job i 2016, og give input til en mere grundig analyse af behovene for færdigheder i forbindelse med den grønne omstilling foretaget af det nationale råd for færdigheder. **Malta** offentliggjorde i oktober 2021 endvidere sin nationale beskæftigelsespolitik 2021-2030, som sigter mod at udstyre arbejdstagere med efterspurgte færdigheder (herunder grønne kvalifikationer), støtte virksomhedsvækst og jobskabelse og styrke landets arbejdsmarkedsinstitutioner. I **Sverige** var initiativet for grønne job fra 2020 målrettet mod arbejdsløse for at uddanne dem til at varetage job, hvor der er mangel på arbejdskraft, i den grønne sektor. Under genopretnings- og resiliensfaciliteten har nogle EU-medlemsstater planlagt foranstaltninger vedrørende færdigheder, der kræves for at gennemføre den grønne omstilling. **Kroatien**s genopretnings- og resiliensplan støtter f.eks. finansieringen af kuponer til akkrediteret voksenuddannelse, hvoraf 70 % forventes at være knyttet til de færdigheder, der er behov for i den grønne omstilling. **Rumænien** planlægger investeringer under genopretnings- og resiliensplanen med det formål at styrke fagfolks og arbejdstageres kapacitet inden for renoveringssektoren ved at udvikle kurser i energieffektivt byggeri. I **Estland** støtter genopretnings- og resiliensfaciliteten virksomhedernes grønne omstilling, f.eks. ved at investere i udviklingen af opkvalificerings- og omskolingsmoduler, herunder detaljeret uddannelsesindhold, struktur og uddannelsesmateriale, med henblik på at tilbyde uddannelser, som vedrører færdigheder, der er nødvendige for den grønne omstilling.

I 2020 traf medlemsstaterne foranstaltninger for at imødegå virkningerne af covid-19-pandemien på voksens uddannelse. Ud over den fremskyndede udvikling af voksenuddannelse på internettet har flere lande truffet specifikke foranstaltninger for at imødegå pandemiens virkninger. I **Slovenien** indgik støtte til udbydere af voksenuddannelse i loven ("den femte coronaviruspakke") om foranstaltninger som reaktion på pandemien. I 2020 finansierede den **svenske** stat al voksenuddannelse (et kommunalt ansvar) og udvidede støtteberettigelsen og finansieringen til mere end 25 000 yderligere deltagere. I **Danmark** blev det gjort lettere for arbejdsløse at få adgang til den eksisterende lærlingeordning for voksne, og der blev givet højere ydelser til arbejdsløse under erhvervsuddannelse med fokus på kvalifikationer til grønne job og plejesektoren. Forbundsmyndighederne i **Tyskland** øgede støtten til voksenuddannelsescentre med fokus på digitale færdigheder, også ved anvendelse af finansiering under genopretnings- og resiliensfaciliteten. Som led i sin genopretnings- og resiliensplan tilbød **Luxembourg** kuponer til udvikling af digitale færdigheder til alle arbejdstagere, der var omfattet af en arbejdsdelingsordning. Som led i den bredere sociale pakke på 1,4 mia. EUR støtter **Nederlandene** opkvalificering og omskoling af de grupper, der er hårdest ramt af pandemien (f.eks. unge, lavtuddannede, personer med migrantbaggrund og/eller handicap samt selvstændige uden ansatte).

Et betydeligt antal medlemsstater har iværksat lovgivningsinitiativer og strategiske planer til støtte for voksnes deltagelse i uddannelse, ofte med støtte fra genopretnings- og resiliensfaciliteten, i overensstemmelse med søjleprincip 1 og 4 (henholdsvis uddannelse og livslang læring og aktiv beskæftigelsesstøtte). **Finland** var ved lov for nyligt oprettet

servicecentret for videreuddannelse, som skal koordinere og udvikle uddannelsestjenester for personer i den erhvervsaktive alder, analysere behovene for kompetenceudvikling, støtte regionale netværk og finansiere uddannelsesaktiviteter. I **Grækenland** blev opgraderingen af centrene for livslang læring medtaget i en ny lov om det nationale system for erhvervsuddannelse og livslang læring. **Italien** har etableret en ny fond for færdigheder og har annonceret en ny national strategisk plan for voksenfærdigheder med henblik på at afhjælpe landets høje andel af lavtuddannede. **Irland** lancerede en strategi for nye veje til arbejde, der omfatter de kommende fem år. Flere lande planlagde finansiel støtte til individuelle lærende inden for deres genopretnings- og resiliensplaner. **Kroatien** planlagde en kuponordning for voksne, der deltager i kvalitetssikrede voksenuddannelsesprogrammer, i overensstemmelse med den kroatiske referenceramme for kvalifikationer. **Grækenland** planlagde konti for livslang uddannelse for at støtte voksnes deltagelse i uddannelse. **Litauen** annoncerede i sin genopretnings- og resiliensplan, at der vil blive oprettet en one-stop-shop-plattform for livslang læring baseret på princippet om individuelle læringskonti, som også var en del af **Letlands** genopretnings- og resiliensplan, sammen med styrket arbejdsbaseret læring og validering af færdigheder. **Malta** bebudede i sin genopretnings- og resiliensplan, at der vil blive gennemført centrale foranstaltninger i den opdaterede strategi for grundlæggende færdigheder, og at lanceringen af en digital læringsplatform for voksne vil blive støttet. Malta vedtog også sin ordning for kompetenceudvikling, der støtter SMV'er, som tilbyder uddannelse til deres arbejdsstyrke. **Frankrig** vil supplere sin eksisterende ordning med individuelle læringskonti for at fremme udviklingen af digitale færdigheder. Som led i **Tjekkiets** plan om at revidere uddannelses- og omskolingssystemet vil der blive lagt særlig vægt på digitale færdigheder. Planen, som støttes af genopretnings- og resiliensfaciliteten og ESF+, har til formål at oprette 14 regionale uddannelsescentre, der skal drives af de offentlige arbejdsformidlinger. **Sverige** planlægger i december 2021 at indføre erhvervsuddannelseskurser for voksne studerende med et intellektuelt handicap. I **Belgien** er der blevet vedtaget en række foranstaltninger — herunder nogle inden for rammerne af genopretnings- og resiliensplanen — for at støtte voksnes færdigheder: en øget tidskredit til arbejdstagere under uddannelse, etablering af en ordning for individuelle læringskonti i Flandern og iværksættelse af projekterne "Start digital" og "Upskills Wallonia" i Vallonien. **Nederlandene** har oprettet en offentlig individuel lærings- og udviklingsfond¹⁷⁸. **Luxembourg** medtog en ny strategi i genopretnings- og resiliensplanen med det formål at analysere de nuværende behov for færdigheder og udforme og gennemføre en handlingsplan for fremtidig uddannelse.

Det er af afgørende betydning at øge kvaliteten af de videregående uddannelser, navnlig med henblik på at hæve gennemførelsesprocenten for videregående uddannelser. Flere medlemsstater har bebudet eller indført reformer i overensstemmelse hermed. **Letland** gennemfører en omfattende reform af de videregående uddannelser, som omfatter strukturelle ændringer på tværs af tre søjler: forvaltning finansiering og menneskelige ressourcer. Under den nye lov opdeles videregående uddannelsesinstitutioner i universiteter for videnskab, kunst og kultur, tekniske universiteter og tekniske læreanstalter med specifikke kvalitetskriterier for hver type. I oktober 2020 lancerede **Luxembourg** et nyt program med kort cyklus for at beskytte unge mod arbejdsløshed. Det nye uddannelsesprogram på postgymnasialt niveau

¹⁷⁸ På tidspunktet for udarbejdelsen af denne rapport var denne foranstaltning ikke knyttet til landets genopretnings- og resiliensplan.

"Diplom+" er et fleksibelt tosemesterprogram, der er rettet mod unge, der efter at have afsluttet en gymnasial uddannelse endnu ikke er tilmeldt en videregående uddannelse eller i beskæftigelse. Programmet kan til enhver tid afbrydes, men deltagerne får udstedt beviser for de gennemførte moduler og har ret til studiestøtte. Endelig består den nye fond for videregående uddannelse, som for nylig blev godkendt af **Belgien** (Flandern), af en reform- og investeringspakke med tre hovedmål: rationalisering af uddannelsestilbuddet inden for de videregående uddannelser, herunder ved at gøre det mere relevant og fleksibelt for arbejdsmarkedet, støtte til livslang læring inden for videregående uddannelse og udnytte digitale læringsforløb optimalt.

Den økonomiske recession, som blev udløst af pandemien, ramte de unge hård og gjorde dem til en prioriteret gruppe for støtte, navnlig gennem styrkede lærlingeuddannelser. I f.eks. **Belgien** (Flandern) øgede regeringen præmien til virksomheder, der tilbyder lærepladser, med 1 000 EUR med midler fra REACT-EU. I **Belgien** (Vallonien) beløber præmien til arbejdsgivere, der tilbyder lærepladser i specifikke sektorer, sig til 390 EUR om måneden i de første fire måneder af lærlingeuddannelsen. **Irland** vedtog en incitamentsordning for lærlingeuddannelser, hvor der tilbydes et beløb på 2 000 EUR til arbejdsgivere, der tilbyder nye lærepladser. **Østrig** tilbød en lærlingebonus til virksomheder (*Lehrlingsbonus*), og der vil blive ydet støtte til virksomheder, der overtager lærlinge i det første uddannelsesår fra en lærlingeordning på tværs af virksomheder, indtil den 31. marts 2021.

Medlemsstaterne styrkede støtten til løntilskuddet for unge i overensstemmelse med søjleprincip 1 og 3 (henholdsvis uddannelse og livslang læring og lige muligheder). **Irland** tilbød yderligere ansættelsestilskud under JobsPlus-ordningen på over 7 500 EUR over to år til virksomheder, der ansætter ledige under 30 år. **Cypern** tilbød incitamenter til ansættelse af unge i alderen 15-29 år. Ordningen består af løntilskud på op til 8 600 EUR for hver nyansættelse i en periode på ti måneder. Med hjælp fra ESF-finansiering har ordningen til formål at sikre ansættelse af 1 200 arbejdsløse unge i løbet af et år. Mellem udgangen af 2020 og september 2021 udbetalte **Rumænien** et ansættelsestilskud for personer i alderen 16-29 år, som var tilmeldt den offentlige arbejdsformidling. I **Belgien** indførte regeringen i Bruxelles et jobtilskud for arbejdsløse unge under 30 år på 500 EUR om måneden i seks måneder. **Grækenland** vedtog et nyt program for unge i alderen 18-29 år uden tidligere erhvervserfaring, som skal indledes i januar 2022. Tilskuddet ydes i seks måneder og består af 600 EUR til den unge og 600 EUR til den ansættende virksomhed. Som anført i EASE-henstillingen (se tekstboks 1) kan kombinationen af ansættelsesincitamenter med opkvalificerings- og omskolingsforanstaltninger samt øget støtte fra arbejdsformidlingerne spille en vigtig rolle med hensyn til at støtte jobskabelse og lette jobskifte.

Medlemsstaterne vedtog nye foranstaltninger til støtte for job- og uddannelsesstøtte til unge med forbedrede offentlige arbejdsformidlinger i overensstemmelse med den styrkede ungdomsgaranti og søjleprincip 4 (aktiv beskæftigelsesstøtte). De offentlige arbejdsformidlinger er fortsat en central aktør i gennemførelsen af ungdomsgarantien, og mange er i gang med at udvikle nye eller forbedrede ungdomsorienterede tjenester. Nogle medlemsstater har indført nye uddannelsesforanstaltninger for unge. **Portugal** har oprettet et praktikprogram i den offentlige forvaltning (*EstágiAP XXI*) for unge med en videregående uddannelse. Medlemsstaterne har også gennemført eller planlægger at gennemføre en række strukturreformer i deres offentlige arbejdsformidlinger og uddannelsessystemer, som har til

formål at støtte unges beskæftigelsesegnethed. **Cyperns** genopretnings- og resiliensplan omfatter f.eks. planer om at styrke den støtte, der tilbydes unge, med en pakke af tiltag, der øger det opsøgende arbejde over for NEET'er og moderniserer de offentlige arbejdsformidlinger. I **Tjekkiet** vil unge være blandt de vigtigste modtagere under et mellemlangsigtet program (indtil 2025), der støttes af genopretnings- og resiliensfaciliteten og ESF+, og som har til formål at reformere uddannelses- og omskolingssystemet. Som resultat af reformen nedsættes der et trepartsudvalg, som skal koordinere udviklingen af livslang læring, og der oprettes 14 regionale uddannelsescentre under de offentlige arbejdsformidlingers ansvar. Som led i sin genopretnings- og resiliensplan har **Estland** vedtaget en styrket ungdomsgarantiordning, der omfatter en forbedret "Mit første job"-ordning, hvor virksomheder tilskyndes til at ansætte unge med begrænset erhvervserfaring ved at kombinere uddannelse og løntilskud. **Spanien** har vedtaget en ungdomsgaranti for 2021-2027 med det formål at uddybe den interinstitutionelle koordinering, styrke samarbejdet med den private sektor og lokale myndigheder og forbedre uddannelses- og arbejdsmarkedstjenesterne. Spanien planlægger yderligere investeringer med støtte fra genopretnings- og resiliensfaciliteten for at fremme ungdomsbeskæftigelsen. For at hjælpe unge migranter har **Tyskland** indført mere end 470 "tjenester for unge migranter" (*Jugendmigrationsdienste*), som fokuserer på integration i uddannelse og på arbejdsmarkedet. De støtter unge med migrantforældre, herunder flygtninge, med en række tjenester, herunder uddannelse i jobsøgning, uddannelse i brugen af nye medier og en onlinerådgivningstjeneste (*jmd4you*), som er gratis og tilgængelig på forskellige sprog.

Medlemsstaterne har også iværksat initiativer til støtte for ældre arbejdstageres arbejdsmarkedssituation. **Italien** gennemfører via programmet *Garanzia Occupabilità Lavoratori* aktive politikker baseret på specifikke behov for at tilskynde til integration af modtagere af statsborgerskabsindkomst på arbejdsmarkedet og til integration af arbejdstagere, der er omfattet af arbejdsdelingsordninger, og ældre. **Slovakiet** planlægger at anvende støtte under genopretnings- og resiliensfaciliteten til at tilbyde uddannelse i digitale færdigheder og grundlæggende udstyr til 172 800 ældre og dårligt stillede personer. Ældre arbejdstagere er også en af målgrupperne for **Sloveniens** foranstaltninger under genopretnings- og resiliensplanen vedrørende opkvalificering og omskoling af ansatte og selvstændige på området for digitale færdigheder. Uddannelse i digitale færdigheder for personer over 55 år indgår også i **Cyperns** genopretnings- og resiliensplan. Ældre er også en af målgrupperne for **Maltas** opdaterede beskæftigelsesstrategi, der støttes af genopretnings- og resiliensfaciliteten.

Medlemsstaterne indførte midlertidige foranstaltninger for at støtte forældre med børn under covid-19-pandemien i overensstemmelse med søjleprincip 9 (balance mellem arbejdsliv og privatliv) og 11 (børnepasning og hjælp til børn). I **Italien** blev der udbetalt en bonus på 1 000 EUR fra oktober 2020 til udgangen af 2021 til køb af børnepasningstjenester eller alternativt til deltagelse i sommerlejre, som skulle anvendes i perioden med nedlukning af skolerne. **Luxembourg** forlængede retten til orlov af familiemæssige årsager indtil den 17. juli 2021 på grund af hel eller delvis lukning af skoler eller børnepasningsfaciliteter. Luxembourg forlængede også familieorloven til personer, der ikke kan varetage deres arbejde på grund af pasning af en voksen med et handicap eller en ældre med alvorligt tab af autonomi indtil november 2021. I **Rumænien** tilbydes ansatte med børn betalte fridage, så de kan tage sig af deres børn, hvis de ikke kan deltage i undervisningen, fordi undervisningen indstilles eller begrænses som følge af covid-19-undersøgelser. I **Spanien** har en omsorgsplan (*Plan Mecuida*) styrket de ansattes fleksibilitet til at varetage familiemæssige forpligtelser

over for mindreårige eller ældre som følge af pandemien. Arbejdsgiveren og arbejdstageren skulle indgå aftale om specifikke foranstaltninger, herunder om nedsættelse af arbejdstagerens arbejdstid med op til 100 % (imod tidligere 50 %) med en forholdsmæssig nedsættelse af lønnen. I **Danmark** kan forældre til børn, som sendes hjem fra skolen på grund af covid-19, eller som er smittet med covid-19, blive hjemme sammen med børnene og modtage forældreorlovsydelser. Initiativet løb fra den 1. oktober 2020 til den 30. juni 2021. I **Belgien** indførte regeringen forældreorlov på grund af covid-19 i tillæg til den eksisterende ret til forældreorlov med højere ydelser end for den eksisterende ordning.

Permanente foranstaltninger vedrørende familieorlov vedtages eller styrkes i flere og flere medlemsstater. I juni 2021 vedtog **Grækenland** en lov, der gennemfører bestemmelserne i direktiv 2019/1158¹⁷⁹ om balance mellem arbejdsliv og privatliv, herunder ved at indføre forældreorlov, forlænge fædre- og barselorlov og indføre fleksible arbejdsordninger. Ud over direktivets minimumskrav indeholder loven bestemmelser om orlov, der er aftalt med arbejdsmarkedets parter i tidligere nationale kollektive overenskomster (f.eks. børnepasningsorlov, orlov til opfølgning af skoleresultater, orlov for forældre til syge børn eller børn med handicap eller familier med enlige forældre). I **Italien** er antallet af obligatoriske fædreorlovsdage forlænget fra syv til ti dage. Fra januar 2021 erstattede **Spanien** fædre- og barselorlov med en ikkeoverførbar fødselsorlov på 16 uger med fuld løn. Fra maj 2021 forlængede **Frankrig** fædreorlovens varighed fra 11 til 25 dage. Fire ud af 25 orlovsdage er nu obligatoriske og gives i tillæg til de tre orlovsdage ved barnets fødsel. I Nederlandene får partnere til kvinder, der har født, yderligere fem ugers orlov fra den 1. juli 2020. Denne supplerende fødselsorlov kan tages i løbet af barnets første seks levemåneder med 70 % løn, som udbetales af de offentlige arbejdsformidlinger. Regionen Flandern i **Belgien** har indført en supplerende indkomststøtte ("encouragement premium") til arbejdstagere, der tager orlov for at passe en slægtning. Præmien udbetales i tillæg til den statslige udbetaling, og størrelsen afhænger af sektoren. Fra den 1. oktober 2021 hævede **Bulgarien** godtgørelsen for det andet barselsår betydeligt fra 380 BGN til 650 BGN (fra 195 EUR til 330 EUR).

Der er indført målrettede foranstaltninger for at fremme aktivering, styrke færdigheder og støtte kvinders beskæftigelse i overensstemmelse med søjleprincip 2 (ligestillingen mellem kønnene) og 4 (aktiv beskæftigelsesstøtte). For at støtte arbejdende mødres tilbagevenden til arbejdet og forbedre mulighederne for at skabe balance mellem privatliv og arbejdsliv har **Italien** forhøjet fonden for familiepolitikker med 50 mio. EUR (til 732 mio. EUR), som skal anvendes til at støtte og styrke de organisatoriske foranstaltninger, som virksomhederne har truffet for at fremme arbejdende mødres tilbagevenden til arbejdet efter barsel. Den italienske genopretnings- og resiliensplan omhandler også aktive arbejdsmarkedspolitikker vedrørende kvinder og foranstaltninger til støtte for iværksætter. Fra oktober 2020 støtter et program i **Ungarn** opkvalificering og omskoling af unge forældre, navnlig kvinder, for at lette deres adgang/tilbagevenden til arbejdsmarkedet. Der tilbydes et stipendium på 110-550 EUR (afhængigt af uddannelsens intensitet) til lavtuddannede forældre på 18 år eller derover, som modtager familieydelser, og som ønsker at deltage i uddannelse med henblik på at gennemføre 5.-8. klassetrin i grundskolen, en ungdomsuddannelse eller en voksenuddannelse. Budgettet på 3 mia. HUF (ca. 8,3 mio. EUR) kan støtte uddannelsen af

¹⁷⁹ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2019/1158 af 20. juni 2019 om balance mellem arbejdsliv og privatliv for forældre og omsorgspersoner og om ophævelse af Rådets direktiv 2010/18/EU.

2 500 personer. **Spaniens** genopretnings- og resiliensplan indeholder en foranstaltning til støtte for kvinders beskæftigelse på tre hovedområder: a) uddannelse i digitale og grønne færdigheder, langtidspleje, iværksætteri og social økonomi, b) integrationsforløb for kvinder, der er ofre for vold eller menneskehandel, c) integration af kønsaspektet i alle dele af de offentlige arbejdsformidlingers årlige beskæftigelsesplaner. I **Finland** omfatter ændringen af loven om førskoleundervisning og børnepasning øgede incitamenter til at arbejde, især for hjemmegående forældre (ofte kvinder) i lav- og mellemindkomstfamilier. Lovændringen (som trådte i kraft den 1. august 2021) sænker betalingen for førskoleundervisning og børnepasning i alle indkomstgrupper ved at hæve indkomsttærsklen med 31 %. Dette giver gratis førskoleundervisning og børnepasning til omkring 20 000 familier. Familier med flere børn får søskenderabat, da betalingen for det andet barn udgør 40 % af standardbeløbet (sammenlignet med de nuværende 50 %). **Sloveniens** genopretnings- og resiliensplan støtter en onlineplatform med værktøjer til arbejdsgivere og arbejdstagere, som kan fremme fleksible arbejdsmetoder, og 135 projekter vedrørende etablering eller opgradering af forholdene på hjemmearbejdspladser, herunder ekspertbistand til at vurdere og identificere en virksomheds specifikke behov.

Medlemsstaterne iværksatte en række **foranstaltninger til fremme af beskæftigelse af personer med handicap**, herunder midlertidige foranstaltninger til at afbøde indvirkningen af covid-19-krisen. I 2020 ændrede **Rumænien** de retlige rammer for handicappedes rettigheder og for beskyttelse mod forskelsbehandling med det formål at garantere lige chancer, adgang til arbejdspladsen og tilpasning af opgaver i overensstemmelse med det funktionelle potentiale. **Letlands** plan for personer med handicap for 2021-2023 indeholder en foranstaltning, der har til formål at tilpasse reglerne for opnåelse af handicapstatus, indføre foranstaltninger til inklusion af personer med handicap på arbejdsmarkedet og forbedre tilgængeligheden af infrastrukturer. I **Belgien** (Vallonien) modtager de mest sårbare jobsøgende personlig og mere omfattende vejledning. Der vil også blive udviklet videnscentre, som skal yde støtte vedrørende bestemte forhold (f.eks. mental sundhed og handicap). **Frankrig** planlægger foranstaltninger vedrørende øget adgang til uddannelses- og beskæftigelsesvejledning for offentligt ansatte med handicap og offentligt ansatte med lavere kvalifikationer, herunder med løn og særlige fridage. Denne foranstaltning vil give de mest udsatte offentligt ansatte adgang til uddannelse og karrieremuligheder.

Flere medlemsstater har vedtaget foranstaltninger til fremme af jobskabelse blandt personer med handicap gennem målrettede ansættelsesincitamenter i overensstemmelse med søjleprincip 3 og 17 (lige muligheder og inklusion af personer med handicap). I forbindelse med covid-19-pandemien forhøjede **Østrig** de allerede eksisterende løntilskud til personer med handicap med 50 % for en periode på tre måneder. Østrig forhøjede også midlertidigt (indtil september 2021) deres jobsikkerhedsydelse med 50 %. Virksomhederne har pligt til at ansætte én person med handicapstatus for hver 25 ansatte. Hvis de ikke gør det, skal de betale en månedlig kompensationsafgift for hver ikke-ansat medarbejder. Kompensationsafgiften er øremærket til at støtte integrationen af personer med handicap på arbejdsmarkedet. **Belgien** (Bruxellesregionen) anvender genopretnings- og resiliensplanen til at tilbyde en bonusordning til arbejdsgivere, som integrerer personer med handicap. I **Tjekkiet** er det maksimale bidrag til støtte for beskæftigelsen af personer med handicap blevet forhøjet med 800 CZK (ca. 30 EUR) til 13 600 CZK (ca. 525 EUR). **Nederlandene** har forhøjet det maksimale ydelsesniveau for unge med handicap fra 25 % til 70 % af mindstelønnen for personer med arbejdsevne og til 75 % for personer uden arbejdsevne.

Unge, som har ret til handicapydelse, og som begynder at arbejde, vil modtage en højere indkomst. De modtager fortsat ydelser, hvis de tilmelder sig uddannelse, og kan få sociale ydelser igen, hvis deres job ophører.

Nogle medlemsstater har indført foranstaltninger til støtte for plejere af personer med handicap. Personer med handicap har lige ret til at leve uafhængigt og blive inkluderet i samfundet, og det kræver et differentieret udbud af samfunds- og familiebaserede tjenester¹⁸⁰. I lyset af tjenesternes varierende kvalitet, mangel på arbejdskraft og vanskelige arbejdsvilkår har nogle medlemsstater styrket indsatsen på dette område. Som led i en afinstitutionalisering gennemfører **Letland** en række projekter ved at udvikle lokalsamfundsbase­rede tjenester og infrastrukturer til levering af tjenester, forbedre socialarbejdernes kvalifikationer og færdigheder og finansiere lokalsamfundsbase­rede tjenester. **Malta** har vedtaget en national strategi for handicappedes rettigheder for 2021-2030, som indeholder løfter om at styrke ordninger for personlig bistand, som vil gøre det muligt for personer med handicap at forblive i deres eget hjem og lokalsamfund. Inden for rammerne af genopretnings- og resiliensplanen vil **Belgien** (Vallonien) udvikle en strategi for afinstitutionalisering og investere i tilpassede boliger til ældre og personer med handicap. **Slovakiet** har forhøjet ydelsen til personer, der plejer en handicappet, så den nu svarer til nettomindstelønnen (med 31,70 EUR til 508,44 EUR). Omkring 40 890 omsorgspersoner i den erhvervsaktive alder og ca. 23 700 pensionister vil i år få gavn af stigningen i plejeydelsen. 11 820 personer vil få udbetalt en højere plejeydelse (fra 4,18 EUR til 4,82 EUR). I **Bulgarien** vil der blive ydet hjemmepleje til 53 000 ældre og personer med handicap, og 16 000 plejere vil få del i en investering på 43,5 mio. EUR (med støtte fra REACT-EU). Der er også blevet udviklet et uddannelsesprogram for speciallæger og specialister inden for sociale tjenester, som leverer sponsoreret pleje. **Estland** har udvidet retten til ydelser forældre til børn med handicap, så ydelse også kan udbetales til en plejeforælder eller en værge, som opfostrer barnet alene.

Flere medlemsstater har iværksat tiltag til støtte for integrationen af tredjelandsstatsborgere på arbejdsmarkedet. I **Finland** blev udlændingeloven ændret med virkning fra den 1. oktober 2021 for at forhindre udnyttelse af udenlandsk arbejdskraft, forbedre den retlige status for ofre for udnyttelse af arbejdskraft og fremme bekæmpelsen heraf. **Sverige** har vedtaget et initiativ vedrørende et intensivt år, som er målrettet mod nytilkomne, der deltager i etableringsprogrammet. I en periode på et år fra 2021 kan deltagerne vælge mellem at studere svensk i et intensivt tempo eller gennemføre et fuldtidspraktikophold på en arbejdsplads kombineret med yderligere aktiviteter for at lette deres integration på det lokale arbejdsmarked. Sverige styrkede også programmerne for livslang læring på kommunalt plan og i uddannelsesinstitutioner for voksne, som har behov for at forbedre deres situation på arbejdsmarkedet. Der ydes øget støtte til vejledning, validering af færdigheder, erhvervsuddannelse og svensk. Der tilbydes særlige erhvervskurser til nytilkomne og asylansøgere med tidligere erhvervserfaring inden for sundhedspleje eller sundhedsuddannelse samt til personale i ældreplejen, f.eks. plejeassistenter og sygeplejersker.

En række medlemsstater har truffet foranstaltninger for at lette adgangen til arbejdsmarkedet for vandrende arbejdstagere fra tredjelande, navnlig højtuddannede

¹⁸⁰ I strategien for rettigheder for personer med handicap understreges betydningen af tilgængelig, personcentreret og økonomisk overkommelig hjælp af høj kvalitet, herunder personlig hjælp, lægebehandling og bistand fra socialarbejdere, for at hjælpe både personer med handicap og deres familier.

arbejdstagere og arbejdstagere, der er beskæftiget på områder med mangel på arbejdskraft. I 2021 vedtog **Kroatien** en ny udlændingelov, som ophæver de årlige kvoter for arbejdstilladelser til tredjelandstatsborgere og fastsætter, at ansøgninger om opholds- og arbejdstilladelser skal ledsages af en positiv udtalelse fra den kroatisk arbejdsformidling (med visse undtagelser, navnlig for indehavere af det blå EU-kort). Ændringerne indebærer et tættere samarbejde mellem administrative organer og arbejdstilsyn for at styrke beskyttelsen af arbejdstagernes rettigheder.

I 2020 indførte eller fortsatte medlemsstaterne forskellige foranstaltninger for at forbedre romabørns deltagelse i og adgang til uddannelse. **Bulgarien** indførte skolepligt for alle børn, der er fyldt fire år, for at øge deltagelsen i førskoleundervisningen blandt sårbare børn. I **Ungarn** er børnehave obligatorisk for alle børn, der er fyldt tre år, men en række faktorer begrænser i virkeligheden den potentielle positive virkning af denne foranstaltning og hindre effektiv desegregation (f.eks. forskellige regler, autonomi, skolernes størrelse og sanktioner for forskelsbehandling). I **Italien** blev nye målrettede foranstaltninger til fremme af inklusiv uddannelse af romabørn indført ved et ministerielt dekret. Nederlandene fortsatte sit støtteprogram for skoler, der underviser elever fra sårbare grupper, f.eks. romaer og sinti. **Portugal** indførte stipendieprogrammer for romastuderende på gymnasieniveau og på videregående uddannelser. I 2020 indledte **Grækenland** gennemførelsen af projektet "*Inklusive skoler for romaer*" og indførte et stipendieprogram for studerende på videregående uddannelser. I **Frankrig** indeholder et nyt ministerielt dekret en liste over dokumenter, der kræves for skoleindskrivning, således at kommunerne ikke stiller urimelige krav (f.eks. elregninger), som personer, der lever i uformelle bosættelser, ikke kan opfylde. Endelig har flere medlemsstater, herunder **Kroatien, Irland og Spanien**, indført foranstaltninger vedrørende integration af romaers og rejsendes historie, kultur eller sprog i deres uddannelsessystemer¹⁸¹. Som rapporteret i den fælles beskæftigelsesrapport 2021 har de fleste medlemsstater vedtaget nationale strategier for romaernes ligestilling, integration og deltagelse. **Tjekkiet** vedtog for nylig den nye strategi for inklusion af romaer 2021-2030, som har til formål at forbedre romaernes uddannelsesniveau ved at uddanne lærere i, hvordan de arbejder med diversificerede classesammensætninger, yde støtte til førskoleundervisning og etablere skolerådgivningstjenester. **Slovakiets** undervisningsministerium oprettede et departement for inklusiv uddannelse og udpegede en statssekretær med ansvar for inklusiv uddannelse, delvist for at afhjælpe den vedvarende overrepræsentation af romabørn i specialundervisningen.

¹⁸¹ FRA, rapport om grundlæggende rettigheder (2021). https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2021-fundamental-rights-report-2021_en.pdf.

2.3 Retningslinje 7: Forbedre arbejdsmarkedernes funktion og effektiviteten af den sociale dialog

I dette afsnit gennemgås gennemførelsen af beskæftigelsesretningslinje 7, hvori det anbefales, at medlemsstaterne forbedrer arbejdsmarkedets funktion og effektiviteten af den sociale dialog. Dette omfatter en afbalancering af fleksibilitet og sikkerhed i arbejdsmarkedspolitikker, forebyggelse af arbejdsmarkedssegmentering, fremme af overgangen til tidsbegrænsede ansættelseskontrakter og sikring af de aktive arbejdsmarkedspolitikkers effektivitet. Disse mål er i overensstemmelse med følgende principper i den europæiske søjle for sociale rettigheder: princip 4 (aktiv beskæftigelsesstøtte), princip 5 (sikker og fleksibel beskæftigelse), princip 7 (oplysninger om ansættelsesvilkår og beskyttelse i tilfælde af opsigelser), princip 8 (social dialog og inddragelse af arbejdstagerne), princip 10 (et sundt, sikkert og velegnet arbejdsmiljø) og princip 13 (arbejdsløshedsydelse). Udbygning af eksisterende national praksis, fremme af den sociale dialog og inddragelse af civilsamfundsorganisationer drøftes også. Endelig præsenterer afsnit 2.3.2 medlemsstaternes politiske foranstaltninger inden for disse områder.

2.3.1 Nøgleindikatorer

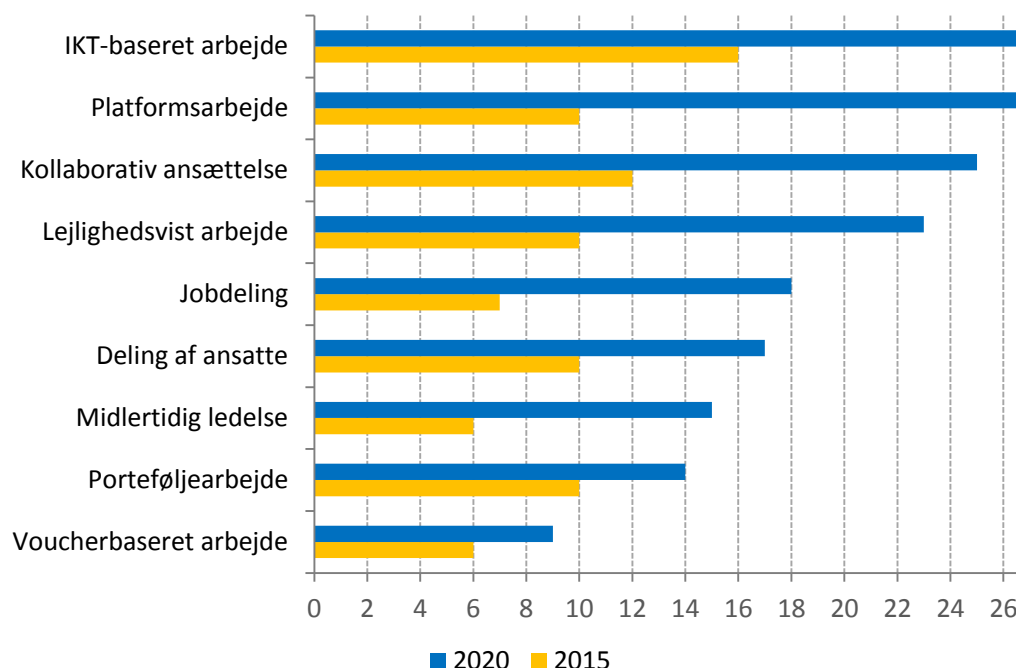
I de senere år har arbejdsmarkedet i EU oplevet en hurtig fremvækst af nye former for beskæftigelse. Standardbeskæftigelse dominerer fortsat, men "menuen" af beskæftigelsesformer er blevet udvidet i medlemsstaterne i de seneste år, og denne tendens vil sandsynligvis fortsætte. Baseret på analysen af nye ansættelsesforhold på tværs af medlemsstaterne har Eurofound opstillet de nye former for beskæftigelse i ni kategorier og skitseret deres vigtigste karakteristika¹⁸². Figur 2.3.1 viser, hvordan sådanne nye former for beskæftigelse har udviklet sig på tværs af medlemsstaterne siden 2014, hvilket kan have konsekvenser for jobkvaliteten og arbejdsvilkårene i disse lande (se tekstboks 3). Mens der i 2015 f.eks. fandtes IKT-baseret mobilt arbejde i 16 medlemsstater, rapporteres det nu i alle medlemsstater. I 2015 var løsarbejde nyt i ti medlemsstater, men i 2021 findes det i 23 EU-medlemsstater. Den største udvidelse blev registreret for platformsarbejde, som blev rapporteret i ca. ti medlemsstater i 2013-14 og nu findes i alle medlemsstater (se nedenfor for yderligere oplysninger om platformsarbejde)¹⁸³.

¹⁸² Flere oplysninger kan findes i Eurofound (2020), *New forms of employment: 2020 update*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, Luxembourg.

¹⁸³ Bemærk: IKT-baseret mobilt arbejde henviser til arbejde, der mindst delvist udføres uden for en persons "hovedkontor" ved brug af informations- og kommunikationsteknologi. Løsarbejde kan forstås som "uregelmæssigt eller periodisk arbejde, uden forventning om fortsat beskæftigelse", eventuelt med uregelmæssige og uforudsigelige arbejdstider eller arbejdsplaner. Yderligere oplysninger om de øvrige beskæftigelsesformer findes i Eurofound (2015), *New forms of employment*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, Luxembourg.

Figur 2.3.1: Nye former for beskæftigelse vinder frem i EU

Beskæftigelsesformer identificeret som nye i 2013/2014 sammenlignet med 2020 (antal medlemsstater)

Bemærk: EE og MT er ikke medtaget i 2015-dataene. Data for LU blev ajourført i 2021.

Kilde: Eurofound (2020), *New forms of employment: 2020 update*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, Luxembourg.

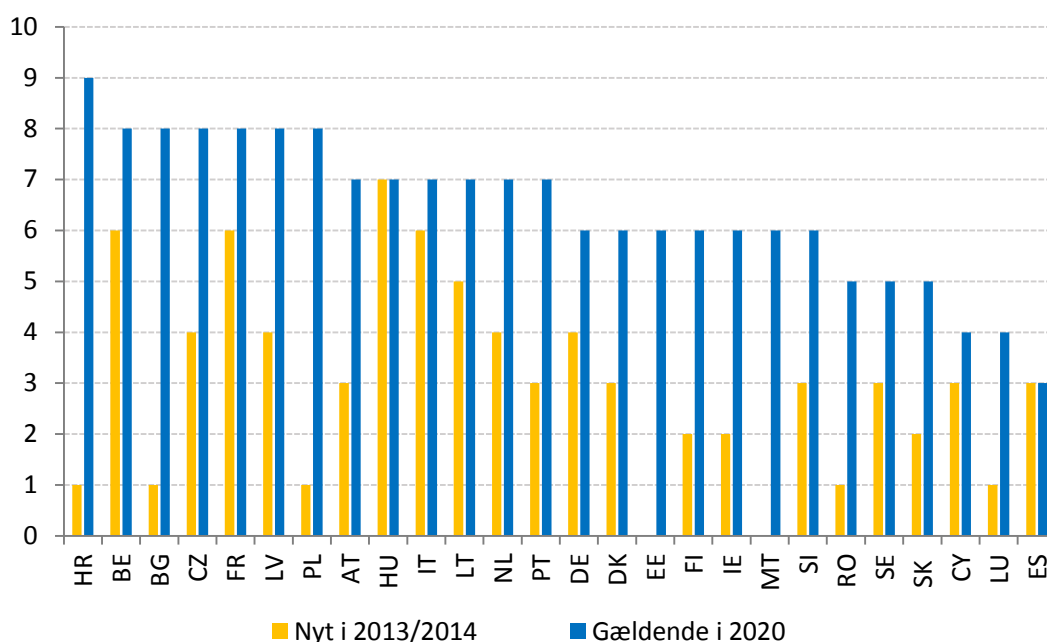
Beskæftigelsesformerne varierer fra medlemsstat til medlemsstat, herunder både reguleret og ureguleret arbejde. Eurofound's kortlægning omfatter alle beskæftigelsesformer baseret på alle typer kontrakter, uanset om de falder ind under den generelle arbejdsret eller specifikke bestemmelser, herunder på grundlag af kollektive aftaler. De nye beskæftigelsesformer kan gælde for både ansatte og selvstændige eller kun for den ene af disse to grupper. Som det fremgår af figur 2.3.2, har Kroatien bevæget sig fra kun at have én ud af de ni nye beskæftigelsesformer, der er analyseret ovenfor, i 2013-14 til at have dem alle i 2020. For 13 medlemsstater er der udpeget syv eller flere beskæftigelsesformer. Derimod rapporteres der fire eller færre af disse nye beskæftigelsesformer for Cypren, Luxembourg og Spanien for 2020. Det øgede antal beskæftigelsesformer påvirker arbejdsmarkedets fleksibilitet og beskæftigelsesvilkårene i de berørte lande^{184,185}. Regeringer og arbejdsmarkedets parter råder gennem kollektive overenskomster over forskellige instrumenter, som kan sikre forsvarlige arbejdsvilkår og social beskyttelse for personer, der er involveret i disse nye beskæftigelsesformer (se afsnit 2.3.2). Den stor forskelligartethed af de nye beskæftigelsesformer og deres forskelligartede indvirkning på beskæftigelsesvilkårene og de sociale vilkår kræver fortsat overvågning.

¹⁸⁴ Eurofound (2021), *Policy brief: First initiatives to improve the employment and working conditions of platform workers: What works*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, Luxembourg (endnu ikke udgivet).

¹⁸⁵ De Forenede Nationer (2021), *Digitally enabled new forms of work and policy implications for labour regulation frameworks and social protection systems*, Department of economic and Social Affairs, Policy brief no. 113.

Figur 2.3.2: Kortlægning af omfanget og forekomsten af nye beskæftigelsesformer på tværs af medlemsstaterne

Antal nye beskæftigelsesformer i EU-27. Sammenligning mellem antallet af dem, der blev identificeret som nye i 2013/2014 og dem, der forekommer i 2020.

Bemærk: EE og MT er ikke medtaget i 2015-dataene. Data for LU blev ajourført i 2021.

Kilde: Eurofound (2015, 2020) for flere oplysninger om arten af de forskellige nye beskæftigelsesformer og konsekvenser.

Platformsarbejdet vokser kraftigt med femdoblede indtægter i løbet af de seneste fem år, og det giver anledning til spørgsmål vedrørende retlig status, arbejdsvilkår og adgang til social beskyttelse. På baggrund af dokumentation får den anden COLLEEM-undersøgelse indeholdt den fælles beskæftigelsesrapport 2021 allerede en oversigt over forekomsten af platformsarbejde i medlemsstaterne. Selv om platformsarbejdet stadig er relativt begrænset¹⁸⁶, er anvendelsen af platformsarbejde vokset hurtigt, og de involverede parter indtægter er steget fra anslået 3 mia. EUR i 2016 til omkring 14 mia. EUR i 2020. I samme periode er den samlede indtjening for personer, der arbejder via platforme, der er aktive i EU, steget to en halv gange fra anslået 2,6 mia. EUR i 2016 til 6,3 mia. EUR i 2020. Det konstateres, at personer, der arbejder via platforme, oftest er unge mænd med højere kvalifikationer, selv om deres profil er stærkt påvirket af den pågældende type platformsarbejde¹⁸⁷. Kvinder er f.eks. mere repræsenteret i personlige tjenesteydelser og husholdningstjenester og i plejesektoren. Et andet vigtigt resultat er analysen af

¹⁸⁶ 1,4 % af befolkningen i den erhvervsaktive alder i de undersøgte 16 lande hævder, at de arbejder i mere end 20 timer om ugen med at levere tjenesteydelser via digitale arbejdsplatforme, eller at de tjener mindst 50 % af deres indkomst på denne måde (et fald på 0,9 procentpoint sammenlignet med 2017). 4,1 % af arbejdstagerne betragtes som sekundære platformsarbejdere (dvs. de arbejder mere end ti timer om ugen og tjener mellem 25 % og 50 % af deres indkomst på platformsarbejde), en stigning på 0,5 procentpoint sammenlignet med 2017. Kilde: Urzi Brancati, C., et al. (2020), *New evidence on platform workers in Europe. Results from the second COLLEEM survey*, Den Europæiske Unions Publikationskontor.

¹⁸⁷ European Centre of Expertise (2021), *Thematic Review 2021 on Platform work*, sammenfattende rapport bestilt af Generaldirektoratet for Beskæftigelse, Sociale Anliggender, Arbejdsmarkedsforhold og Inklusion (KE-02-21-914-EN-N).

platformsarbejde efter erhverv og navnlig ansatte, der arbejder i frontlinjen under sundhedskrisen¹⁸⁸. Nogle blev anerkendt som vigtige arbejdstagere i nogle medlemsstater, mens andre oplevede en forringelse af deres beskæftigelses- og indkomstmuligheder. Et centralt problem var berettigelsen til støtte, som ofte var betinget af beskæftigelsesstatussen for personer, der arbejder via platforme, den type opgaver, der udføres, og de forvaltningsmekanismer, som platformen anvender. Selvstændig virksomhed var den fremherskende beskæftigelsesstatus i forbindelse med platformsarbejde i 2021. Ni ud af ti platforme, der er aktive i EU, klassificerer personer, der arbejder gennem dem, som selvstændige¹⁸⁹.

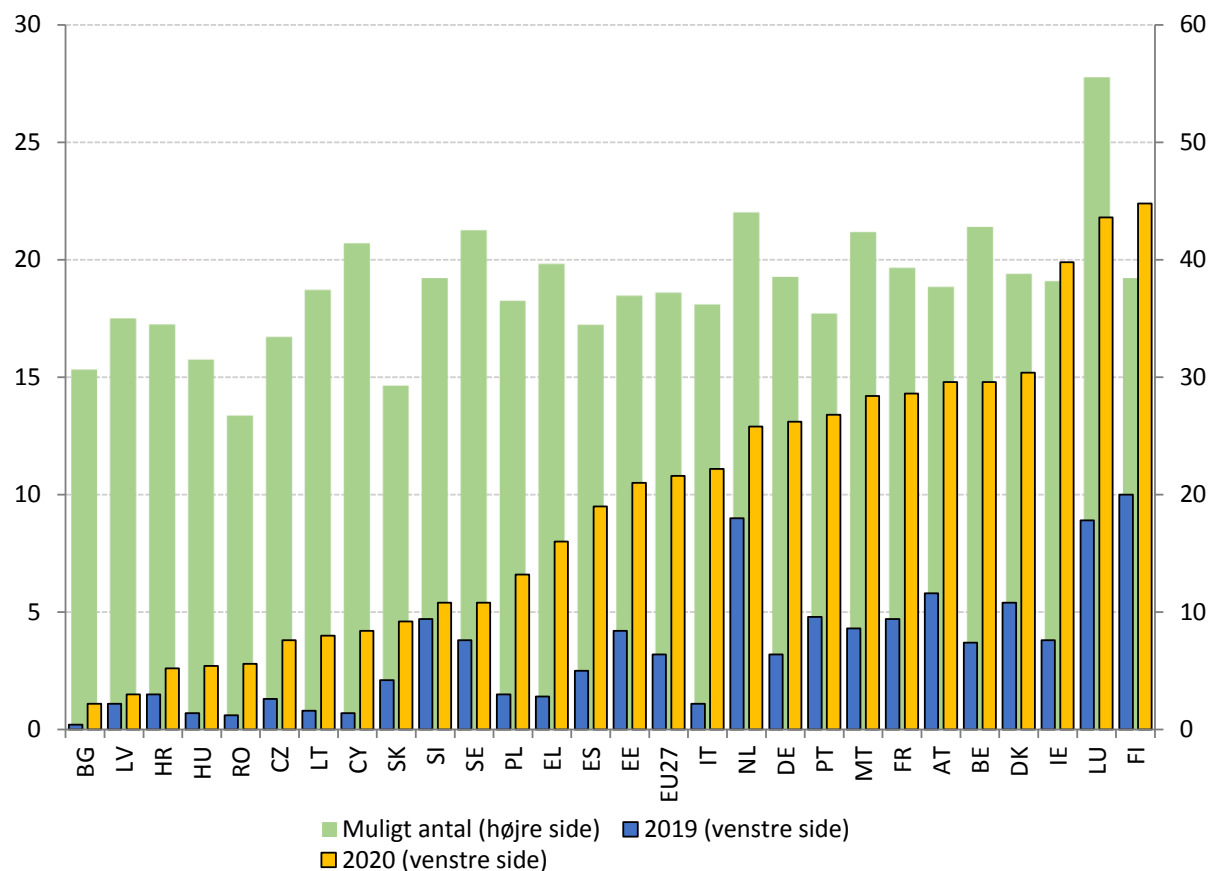
Udbredelsen af telearbejde under covid-19-krisen har medført en betydelig ændring i arbejdsordningerne for nogle arbejdstagere, selv om dette varierer afhængigt af alder og køn. Andelen af ansatte (15-64 år), der rapporterede, at de regelmæssigt arbejdede hjemmefra i EU, steg fra 3,2 % i 2019 til 10,8 % i 2020 (figur 2.3.3). Andelen af ansatte, der rapporterede, at de arbejdede hjemmefra mindre regelmæssigt (dvs. kun "nogle gange"), var uændret i forhold til året før (7,9 %). Mens forekomsten af hjemmearbejde steg for alle aldersgrupper i 2020, var den højest blandt den yngre del af befolkningen i den erhvervsaktive alder (25-49 år, 11,6 %), efterfulgt af ældre arbejdstagere (50-64 år, 10,4 %) og derefter yngre arbejdstagere (15-24 år, 5,8 %). Andelen var også højere blandt kvindelige ansatte (11,7 %) end for mænd (9,9 %).

¹⁸⁸ Udtryk anvendt ifølge listen over "kritiske erhverv" i Kommissionens retningslinjer for udøvelse af arbejdskraftens frie bevægelighed under covid-19-udbruddet (2020).

¹⁸⁹ W. de Groen, Z. Kilhoffer, L. Westhoff, D. Postica og F. Shamsfakhr (2021). *Digital Labour Platforms in the EU: Mapping and Business Models*. Centre for European Policy Studies (CEPS).

Figur 2.3.3: Pandemien har fremmet telearbejde i alle medlemsstater

Ansatte, der normalt arbejder hjemmefra før og under pandemien (i %, 2019 og 2020, venstre akse) sammenlignet med den potentielle andel af telearbejde (baseret på en analyse af arbejdsopgaverne, højre akse).

Bemærk: Procentdel af ansatte efter medlemsstat, der er normalt arbejder hjemmefra, i 2019 og i 2020, og andel af beskæftigelsen, der kan overføres til telearbejde, baseret på en analyse af arbejdsopgaverne.

Kilde: Eurostat, LFS [lfsa_ehomp], Eurofound og Europa-Kommissionen — Det Fælles Forskningscenter (2021), *What just happened? COVID-19 lockdowns and change in the labour market*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, Luxembourg.

Søjleboks 3: Jobkvalitet og "livskvalitet på arbejdspladsen"

Det er afgørende for gennemførelsen af den europæiske søjle for sociale rettigheder, at der gøres fremskridt med hensyn til de mange dimensioner af jobkvalitet. Seks brede dimensioner, dvs. arbejdsmiljø, indtjening, arbejdsintensitet og arbejdstidskvalitet, køn, færdigheder og karrieremuligheder, behandles og vurderes i denne tekstboks. Seks af søjlens 20 principper vedrører opnåelse af rimelige arbejdsvilkår, og andre principper bidrager indirekte til faktorer vedrørende jobkvaliteten (se figur 2.3.4). Kommissionen har foreslået konkrete initiativer i handlingsplanen for den europæiske søjle for sociale rettigheder med henblik på yderligere fremskridt i denne henseende.

Figur 2.3.4: Sammenhæng mellem søjlens 20 principper og jobkvalitet

Den europæiske søjle for sociale rettigheder				
Princip 1: Uddannelse og livslang læring	Princip 2: Ligestilling mellem kønnene	Princip 3: Lige muligheder	Princip 4: Aktiv beskæftigelsesstøtte	Princip 5: Sikker og fleksibel beskæftigelse
Princip 6: Lønninger	Princip 7: Oplysninger om ansættelsesvilkår og beskyttelse i tilfælde af opsigelser	Princip 8: Social dialog og inddragelse af arbejdstagerne	Princip 9: Balance mellem arbejdsliv og privatliv	Princip 10: Et sundt, sikkert og veltilpasset arbejdsmiljø og databeskyttelse
Princip 11: Børnepasning og hjælp til børn	Princip 12: Social beskyttelse	Princip 13: Arbejdsløshedsydelse	Princip 14: Mindsteindkomst	Princip 15: Ældreindkomst og alderspension
Princip 16: Sundhedspleje	Princip 17: Inklusion af personer med handicap	Princip 18: Langtidspleje	Princip 19: Boliger og støtte til hjemløse	Princip 20: Adgang til væsentlige tjenesteydelser

Bemærk: En mørkeblå skygge angiver en stærkere forbindelse til jobkvalitet.

Kilde: Kommissionens vurdering på Laeken-indikatorerne fra 2001¹⁹⁰ og andre kilder.

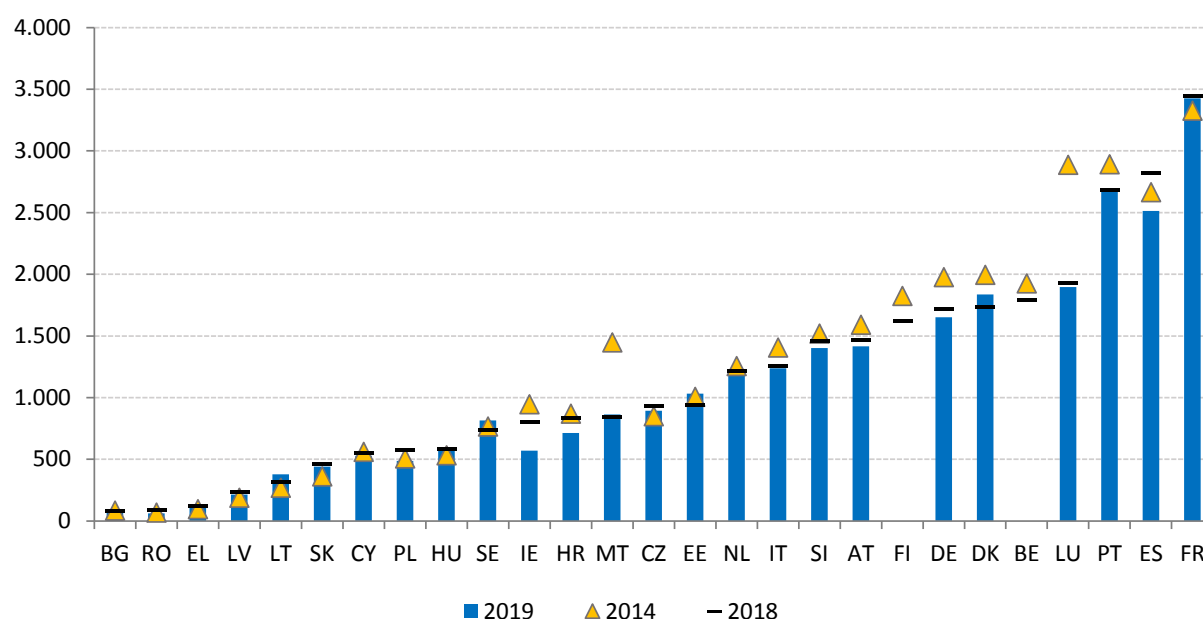
Covid-19-krisen har påvirket flere dimensioner af jobkvalitet, navnlig arbejdsvilkår, sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen samt jobsikkerhed.¹⁹¹ Arbejdstagere, der personligt leverer tjenesteydelser, arbejder i kontaktintensive erhverv eller arbejder i såkaldte "frontlinjefunktioner"¹⁹², har i mange tilfælde oplevet en stigning i sundheds- og sikkerhedsrisici på arbejdet og en stigning i deres samlede arbejdstid. Unge, lavtuddannede arbejdstagere eller personer ansat på tidsbegrænsede kontrakter eller i lavindkomstjob har været hårdest ramt af afskedigelser eller manglende fornyelse af ansættelseskontrakter og mindre forudsigelighed i deres arbejdsvilkår. Pandemien har ligeledes påvirket balancen mellem arbejdsliv og privatliv for kvinder mere end mænd (se afsnit 2.2.1 og 2.3.1). Den har også fremhævet betydningen af aspekter vedrørende sikker arbejdspraksis og sikre arbejdssteder. 17 medlemsstater har registreret et fald i antallet af arbejdsulykker siden 2014, men forbedringerne er sket i et langsomt tempo, og tallet er fortsat højt (figur 2.3.5). Arbejdsulykker har store konsekvenser for arbejdstagernes velfærd og deres familier, da de ofte medfører betydelige fysiske eller psykiske skader (se figur X).

¹⁹⁰ Jobkvalitet har været en relevant dimension siden Det Europæiske Råds møde i Laeken i 2001. KOM (2001) 313.

¹⁹¹ Europa-Kommissionen (2020), *Labour Market and Wage Developments in Europe*, and Eurofound (2021), *Living, working and COVID-19*, e-undersøgelse.

¹⁹² Det Europæiske Center for Forebyggelse af og Kontrol med Sygdomme definerer en frontlinjearbejdsgiver som en arbejdsgiver, som har et job, der bringer vedkommende i højere risiko for covid-19-infektion, fordi vedkommende ikke kan arbejde hjemmefra eller opretholde social afstand. Dette omfatter ofte arbejdsgivere i sundhedssektoren, sektoren for langtidspleje, detailhandelen og den sociale sektor.

Figur 2.3.5: Arbejdsulykker — incidens (fire sygedage eller mere)

Bemærk: Incidensen er antallet af ulykker i det foregående år pr. 100 000 beskæftigede. For et land angiver denne statistik den relative betydning af arbejdsulykker for den erhvervsaktive befolkning. Der foreligger ikke data for BE og FI for 2019.

Kilde: Accidents at work by severity [hsw_mi08].

Pandemien har forstærket virkningerne af megatendenser, navnlig digitaliseringen, som kan medføre betydelige ændringer i arbejdstilrettelæggelsen og arbejdsvilkårene. Digitalisering, globalisering og demografiske ændringer har været blandt de vigtigste drivkræfter bag ændringer på EU's arbejdsmarkeder, hvilket har påvirket både kvantiteten og kvaliteten af de job, der er til rådighed, samt hvordan og af hvem de udføres. Selv om de voksende muligheder for telearbejde og fleksible arbejdsordninger kan fremme arbejdsmarkedsdeltagelsen¹⁹³, er der stadig de eksisterende udfordringer med hensyn til ligestilling mellem kønnene, og der er opstået nye udfordringer med hensyn til ubalanceret omsorgs- og familiemæssige forpligtelser. Digitale platforme skaber nye beskæftigelsesmuligheder, men kan også føre til usikre arbejdsvilkår. Endelig kan digital automatisering skabe effektivitetsgevinster for virksomhederne og fleksibilitet for arbejdstagerne, men det fører også til ændringer i de opgaver og kvalifikationer, der kræves, hvilket skaber større jobusikkerhed og indkomstusikkerhed for arbejdstagere i visse erhverv¹⁹⁴.

Omstillingen til en grøn økonomi kan kræve, at der udvikles flere centrale dimensioner af jobkvalitet. Omstillingen til en lavemissionsøkonomi forventes at skabe nye jobmuligheder i forskellige sektorer (f.eks. ren industri, økologisk landbrug, bæredygtigt byggeri, skovbrug og transport, genanvendelse og vedvarende energi osv.). Det kan dog også have konsekvenser for mange job i EU, navnlig inden for kulstofintensive aktiviteter. Foranstaltninger til at forbedre jobfastholdelse og karriereudvikling er vigtige drivkræfter for en effektiv støtte til nødvendige jobskifte, og det samme gælder foranstaltninger til begrænsning af manglen på arbejdskraft eller færdigheder. Samtidig er en effektiv forvaltning af de fordelingsmæssige virkninger af omstillingen til en grøn økonomi afgørende

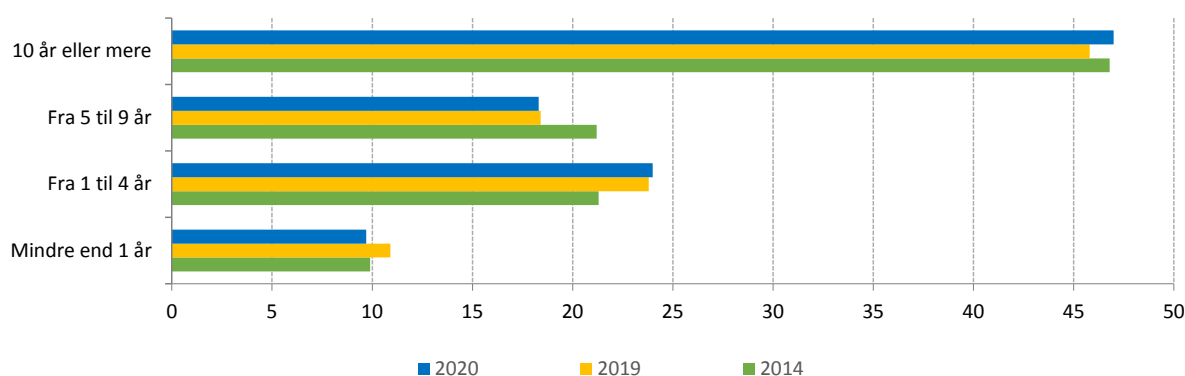
¹⁹³ Se Eurofound (2020), *Telework and ICT-based mobile work: Flexible working in the digital age*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, Luxembourg.

¹⁹⁴ OECD (2020), *What happened to jobs at high risk of automation? Policy brief on the future of work*.

for at sikre arbejdsmæssig og social tilpasning. "Fit for 55"-forslagene¹⁹⁵ giver store muligheder for at udvikle og anvende lavemissionsteknologier og grønne job. Som en del af pakken planlægger Kommissionen at udstede retningslinjer til medlemsstaterne for, hvordan de bedst tackler de sociale og arbejdsmarkedsmæssige aspekter af klimaomstillingen.

En tilstrækkelig løn er en vigtig motivationsfaktor for arbejdstagerne, og lønnen spiller derfor en afgørende rolle for tilknytningen til arbejdet, produktiviteten og den sociale samhørighed. Indtjeningen spiller en vigtig rolle med hensyn til at støtte erhvervsfrekvensen, produktiviteten og de økonomiske resultater (se afsnit 2.1.1.) og er et centralt element i jobkvaliteten. Ifølge en nylig Eurofound-undersøgelse¹⁹⁶ steg andelen af arbejdstagere i EU, der anser deres løn for passende, fra 43 % til 51 % mellem 2005 og 2015, mens andelen af dem, der er uenige i denne påstand, var stabil (på ca. 30 %). Der er betydelige forskelle fra medlemsstat til medlemsstat. I flere østeuropæiske lande steg arbejdstagernes tilfredshed med deres løn mellem 2005 og 2015 (som det kunne forventes for disse voksende økonomier), mens den omvendte tendens (dvs. øget utilfredshed) blev konstateret i Spanien (+14 procentpoint), Irland (+7 procentpoint) og Frankrig og Luxembourg (begge +6 procentpoint). Finland havde den højeste grad af tilfredshed (62 %) og den største forbedring (med 26 procentpoint) mellem 2005 og 2015.

Figur 2.3.6: Ansættelsesvarighed i EU, ansatte, 25 år og derover (i %)

Kilde: Eurostat, LFS [lfsa_qoe_4a2].

Jobstabilitet er et centralt aspekt af jobkvaliteten, mens (høj) jobstabilitet normalt forbindes med mere begrænsede muligheder for udvikling af menneskelig kapital og begrænset adgang til social beskyttelse. Den gennemsnitlige ansættelsesvarighed (dvs. varigheden af den nuværende ansættelse) var faldende i EU mellem 2014 og 2019, hvor ansættelsesvarigheden "under ét år" steg med 1 procentpoint, og varigheden "fra 5-9 år" og "fra 10 år eller derover" faldt med henholdsvis 2,8 procentpoint og 1 procentpoint¹⁹⁷. Dette kan bl.a. skyldes ændringer i arbejdsstyrkens fordeling mellem de økonomiske sektorer (se afsnit 1) og den øgede udbredelse af nye beskæftigelsesformer (se afsnit 2.3.1). Der er dog betydelige forskelle mellem medlemsstaterne og arbejdstagernes erhvervmæssige status.

¹⁹⁵ Se navnlig Kommissionens meddelelse: "Fit for 55": realisering af EU's klimamål for 2030 på vej mod klimaneutralitet [COM/2021/550 final] og Kommissionens forslag om oprettelse af en social klimafond (COM/2021/568 final).

¹⁹⁶ Eurofound (2021), *Working conditions and sustainable work: An analysis using the job quality framework*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, Luxembourg. Bemærk: Løn defineret som arbejdstagerens indtjening, dvs. ansattes løn og selvstændige erhvervsdrivendes indtægter.

¹⁹⁷ Kilde: Eurostat, LFS [lfsa_qoe_4a2]

Kvaliteten af arbejdsmiljøet og -forholdene hænger sammen med det udførte arbejde, arbejdstidsordningerne og relationerne på arbejdspladsen. I flere traditionelle fremstillingserhverv (f.eks. operatører inden for bilsamleindustrien og den kemiske fremstillingsindustri) er antallet af fysiske opgaver blevet reduceret markant som følge af automatisering, og samtidig bliver intellektuelle opgaver (f.eks. kvalitetssikring og -kontrol) stadig mere relevante. Dette kan tyde på en forbedring af jobkvaliteten over tid, så længe arbejdsstyrken har de rette kvalifikationer til denne omstilling. Omvendt kan job, der er kendetegnet ved høje krav, f.eks. tidspres eller fysiske sundhedsrisici (dvs. visse former for vagttjeneste eller platformsarbejde), kombineret med begrænset social støtte på arbejdspladsen til at udføre de krævede opgaver, påvirke arbejdstagernes trivsel på lang sigt (se afsnit 2.3)¹⁹⁸.

En række medlemsstater har for nylig truffet foranstaltninger på nogle af de ovennævnte områder. I **Spanien** er der f.eks. blevet vedtaget en lov om indførelse af en retlig formodning om, at platformsbude og -chauffører i sektoren for levering af fødevarer og pakker leverer tjenester under et almindeligt ansættelsesforhold. Dette har også udvidet arbejdstagerrepræsentanternes eksisterende ret til information til at omfatte brugen af algoritmer i arbejdsmiljøet. Disse foranstaltninger kan være et godt grundlag for at mindske usikkerheden omkring beskæftigelses- og indtjeningsudsigterne, som betragtes som vigtige dimensioner af jobkvaliteten. I **Frankrig** blev der vedtaget lovgivning med det formål at fremme den sociale dialog i platformsökonomien (se afsnit 2.3.2 for flere oplysninger). **Belgien** har indført en individuel ret til uddannelse gennem kollektive overenskomster og planlægger at indføre en individuel læringskonto. Samtidig har landet lempet kravene til en særlig ordning med tidskredit, som giver ældre arbejdstagere, der har været på arbejdsmarkedet i mange år, og som arbejder i vanskelige erhverv eller i virksomheder med økonomiske vanskeligheder, mulighed for at arbejde i op til halv tid med henblik ved at sikre et arbejdsmiljø, der passer til deres behov.

Det betydelige skift til telearbejde har vist både dets potentiale og dets faldgruber, og det skaber nye udfordringer med hensyn til arbejdstid og arbejdsvilkår. Under sundhedskrisen viste telearbejde sig at være vigtigt for, at mange virksomheder kunne sikre forretningskontinuiteten og deres ansattes sundhed. Under normale omstændigheder giver det også mulighed for kortere transporttid til arbejde, større fleksibilitet og bedre balance mellem arbejdsliv og privatliv for de ansatte og øget effektivitet og effektivitet for virksomhederne. Telearbejde har imidlertid også udvisket de eksisterende grænser mellem arbejdsliv og privatliv og fremhævet de vigtige udfordringer for ansatte med telearbejde under pandemien med hensyn til arbejdstid eller isolation på arbejdspladsen¹⁹⁹. Sammenlignet med ansatte, der delvist arbejder hjemmefra eller kun i virksomhedens lokaler, rapporterede en større andel af de ansatte, der kun arbejder hjemmefra, mellem 41 og 60 arbejdstimer om ugen (se figur 2.3.7, venstre diagram). Kønsforskelle har også været tydelige, idet flere kvinder relativt oftere var tvunget til at omorganisere deres arbejdstid (herunder arbejde i fritiden) for at forene arbejdet med familiemæssige forpligtelser. Blandt de ansatte, der kun arbejder hjemmefra, med deltids- eller fuldtidsjob, arbejdede en større andel af kvinderne (25 %) end mændene (19 %) mere end normal arbejdstid. Kønsforskellen er større, når der er tale om ansatte med børn (0-11 år), der kun arbejder hjemmefra (35 % af kvinderne sammenlignet med 23 % af mændene). Dokumentationen viser også, at isolation på arbejdspladsen steg med

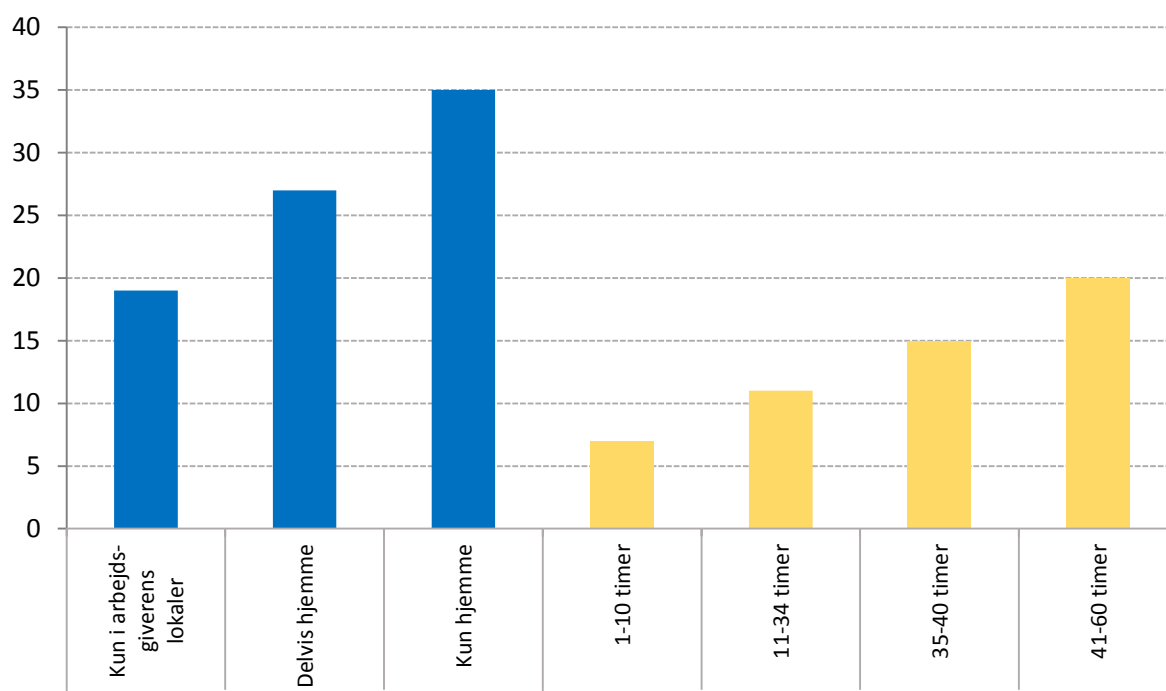
¹⁹⁸ Eurofound (2018), *New tasks in old jobs: Drivers of change and implications for job quality*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, Luxembourg.

¹⁹⁹ Kilde: Eurofound (2021), *Living, working and COVID-19, e-survey*, runde 2. Bemærk: Undersøgelsen blev gennemført i tre runder i henholdsvis april 2020, juli 2020 og marts 2021. Begrebet "andel af beskæftigelsen, der kan overføres til telearbejde" efter land er baseret på nyere forskning udført af Sostero M., *et al.*, (2020), *Teleworkability and the COVID-19 crisis: a new digital divide?*, Europa-Kommissionen, JRC121193.

antallet af timer med hjemmearbejde (se figur 2.3.7, højre diagram). Omkring 20 % af de ansatte, der arbejdede 41-60 timer hjemmefra, følte sig isoleret, sammenlignet med 14 % af de ansatte, der arbejdede det samme antal timer i arbejdsgiverens lokaler. Der er dog betydelige forskelle mellem sektorer og erhverv. Kommissionens bestræbelser på at supplere og støtte medlemsstaternes politikker på området for mental sundhed kan bidrage til at imødegå nogle af de udfordringer, som pandemien har skabt.

Figur 2.3.7: Overgangen til telearbejde har skabt udfordringer for nogle ansatte

Procentdel af ansatte, der arbejder mellem 41 og 60 timer om ugen efter arbejdssted (venstre diagram). Procentdel af fuldtidsansatte, der føler sig isoleret på arbejdspladsen, efter antal arbejdstimer fra hjemmet (EU-27, i %, højre diagram)

Kilde: Eurofound (2021) *Living, working and COVID-19*, e-survey, runde 2.

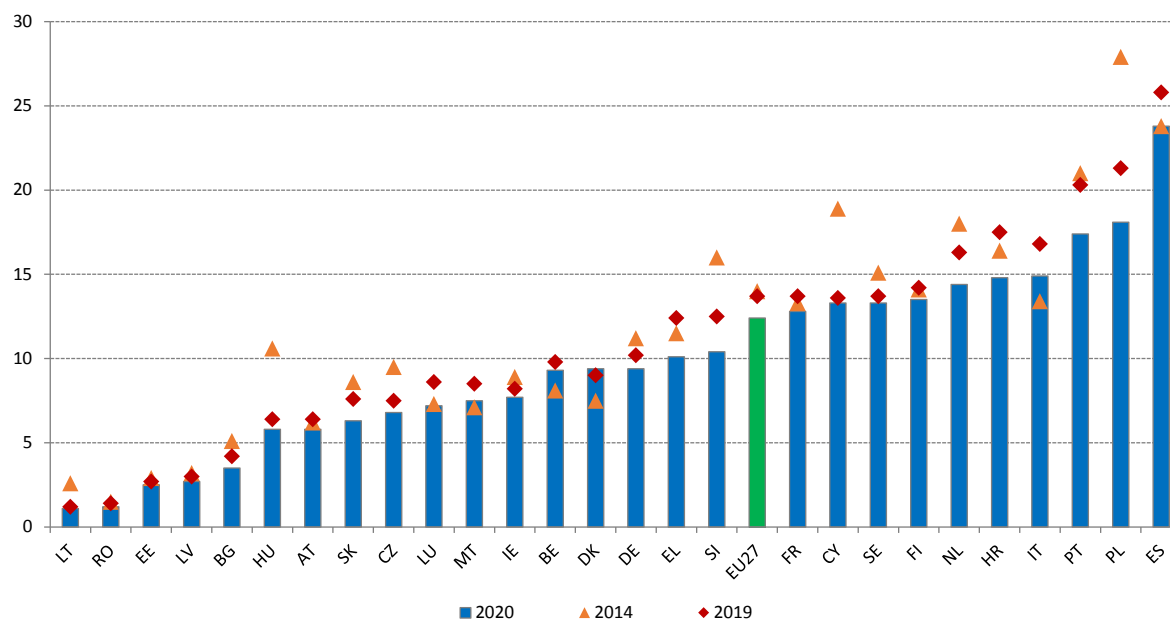
Håndtering af årsagerne til arbejdsmarkedssegmenteringen²⁰⁰ bidrager til at forbedre jobkvaliteten. I den fælles beskæftigelsesrapport 2021 blev der fremlagt en omfattende analyse af arbejdsmarkedssegmenteringen, herunder kontraktforhold (dvs. tidsbegrænsede kontrakter i forhold til tidsbegrænsede kontrakter), arten og forskelligartetheden af medlemsstaternes lovgivning om jobbeskyttelse (dvs. regler for individuel og kollektiv ansættelse og afskedigelse af ansatte på tidsbegrænsede kontrakter) samt typer af berørte arbejdstagere (f.eks. ansatte med ufrivillige midlertidige job og deltidsjob). En forbedring af arbejdsmarkedssegmenteringen bidrager til gennemførelsen af princip 5 (sikker og fleksibel beskæftigelse) og 7 (oplysninger om ansættelsesvilkår og beskyttelse i tilfælde af opsigelser) i den europæiske søjle for sociale rettigheder. Den analyse, der præsenteres her, opdaterer og supplerer den foregående analyse.

²⁰⁰ Ifølge Den Internationale Arbejdsorganisation (ILO) defineres dette som opdelingen af arbejdsmarkedet i særskilte delmarkeder eller segmenter, der er kendetegnet ved forskellige karakteristika og adfældsregler, såsom kontraktforhold, niveau for håndhævelse eller typer af berørte arbejdstagere.

Tidsbegrænset ansættelse²⁰¹ er faldet siden pandemiens begyndelse, men er fortsat betydelig i flere medlemsstater. Andelen af tidsbegrænsede kontrakter i forhold til det samlede antal i aldersgruppen 20-64 år er faldet i EU fra et gennemsnit på 13,7 % i 2019 til 12,4 % i 2020, hvilket afspejler større tab af arbejdspladser end blandt fastansatte (som var relativt bedre beskyttet af lovbestemmelserne om ansættelse og afskedigelse samt af arbejdsdelingsordninger og andre foranstaltninger til fastholdelse af arbejdspladser). Forskellen mellem den højeste og laveste andel af midlertidig beskæftigelse i medlemsstaterne er fortsat betydelig, nemlig 22,7 procentpoint, men mindre end i 2019 (24,6 procentpoint). Kvartalsvist lå andelen af midlertidigt ansatte (20-64 år, sæsonkorrigeret) på 13,2 % i andet kvartal 2021, hvilket er en stigning på 1,1 procentpoint i forhold til lavpunktet i andet kvartal 2020. Dette kan tyde på, at en stor del af den midlertidige beskæftigelse, der gik tabt under pandemien, allerede er blevet genoprettet. Tallene varierer dog betydeligt fra land til land²⁰². Medlemsstater som f.eks. Spanien, Polen, Portugal, Italien, Kroatien og Nederlandene registrerede fald i andelen af midlertidigt ansatte tæt på eller over 2 procentpoint mellem 2019 og 2020. Alligevel ligger den samlede andel for de fleste af dem et godt stykke over EU-gennemsnittet og navnlig over 15 % for Spanien, Polen og Portugal. Omvendt blev de laveste andele — under 3 % — registreret i Litauen, Rumænien, Estland og Letland (se figur 2.3.8).

Figur 2.3.8: Den midlertidige beskæftigelse faldt i 2020, men er fortsat betydelig i flere medlemsstater

Andel af midlertidigt ansatte blandt alle ansatte (20-64 år), årlige data

Kilde: Eurostat, LFS [lfsi_pt_a].

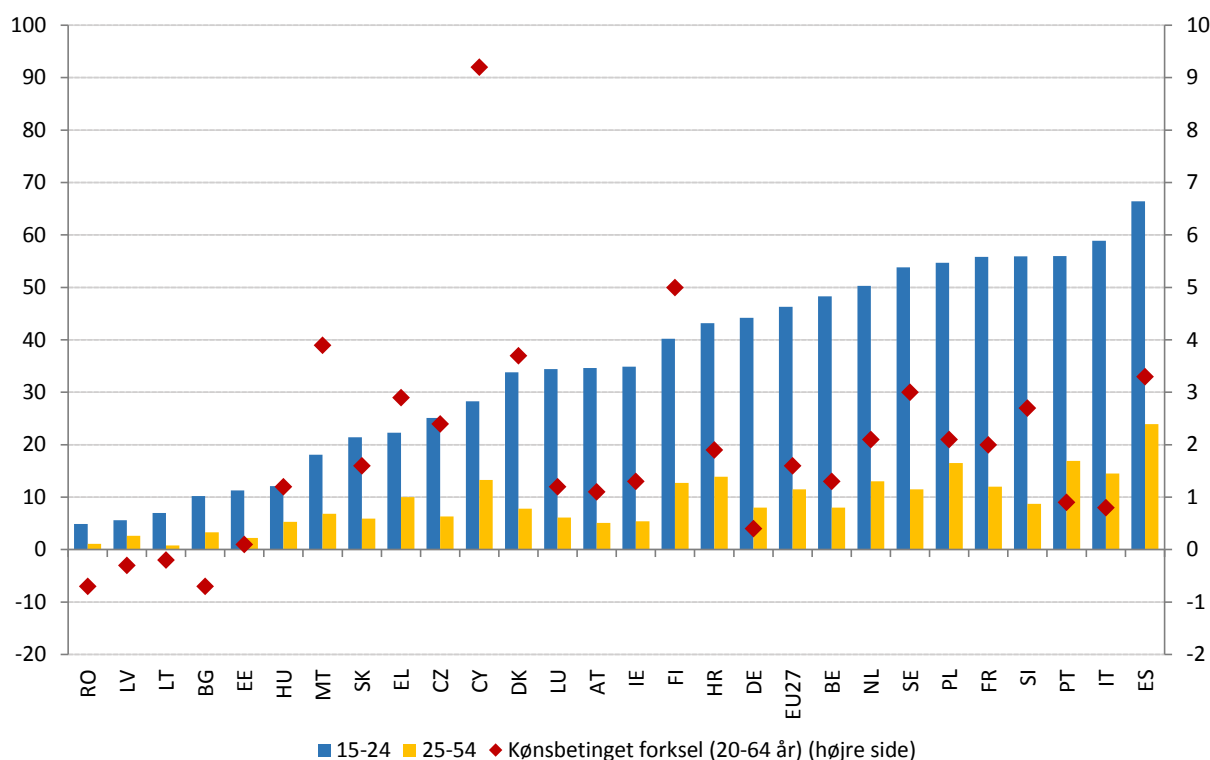
²⁰¹ Dette udtryk henviser til både atypiske ansættelsesforhold (såsom fleksible, tidsbegrænsede kontrakter, kontrakter om vagtjeneste og kontrakter uden fast timetal) og vikarkontrakter, men udelukker deltidsarbejde og selvstændige uden ansatte.

²⁰² Europa-Kommissionen (2021), Labour Market and Wage Developments in Europe, Annual Review 2021. Luxembourg: Den Europæiske Unions Publikationskontor (endnu ikke udgivet).

Selv om den gennemsnitlige andel af tidsbegrænsede kontrakter faldt i 2020, er de stadig særligt udbredte blandt kvinder, unge og ansatte født uden for EU. I 2020 lå andelen af kvindelige ansatte (20-64 år) med tidsbegrænsede kontrakter i EU på 13,4 %, mens andelen lå på 11,8 % for mænd, og andelen faldt med 1,3 procentpoint (mod 1,5 procentpoint for mænd) mellem 2019 og 2020. Forskellen i mænds og kvinders beskæftigelsesfrekvens i midlertidig beskæftigelse steg en smule fra 1,3 procentpoint i gennemsnit i 2019 til 1,6 procentpoint i 2020, selv om der i øjeblikket er betydelige forskelle mellem landene (se figur 2.3.9). I 2020 blev de største andele af midlertidig beskæftigelse for kvinder i forhold til totalen konstateret i Spanien (25,5 %), Polen (19,2 %), Cypern (18 %) og Portugal (17,8 %). Samme år var andelen af midlertidig beskæftigelse blandt unge i alderen 15-24 år langt højere, nemlig 46,3 %, end for de 25-54-årige (11,5 %) og de 55-64-årige (6,1 %). Også ansatte født uden for EU registrerede en langt større andel af midlertidig beskæftigelse i 2020 (20,9 %) sammenlignet med ansatte født i EU (15,5 %), og forskellen var særlig udtalt (mere end 10 procentpoint) i Cypern, Sverige og Portugal efterfulgt af Frankrig og Spanien med tal på mellem 7 procentpoint og 10 procentpoint.

Figur 2.3.9: Tidsbegrænsede kontrakter af langt mere almindelige for unge (15-24 år) i alle medlemsstater, og kønsforskellene er oftest betydelige

Midlertidigt ansatte som andel af det samlede antal ansatte efter alder (i %, venstre akse) og kønsforskel (i %, højre akse) i midlertidig beskæftigelse (2020).

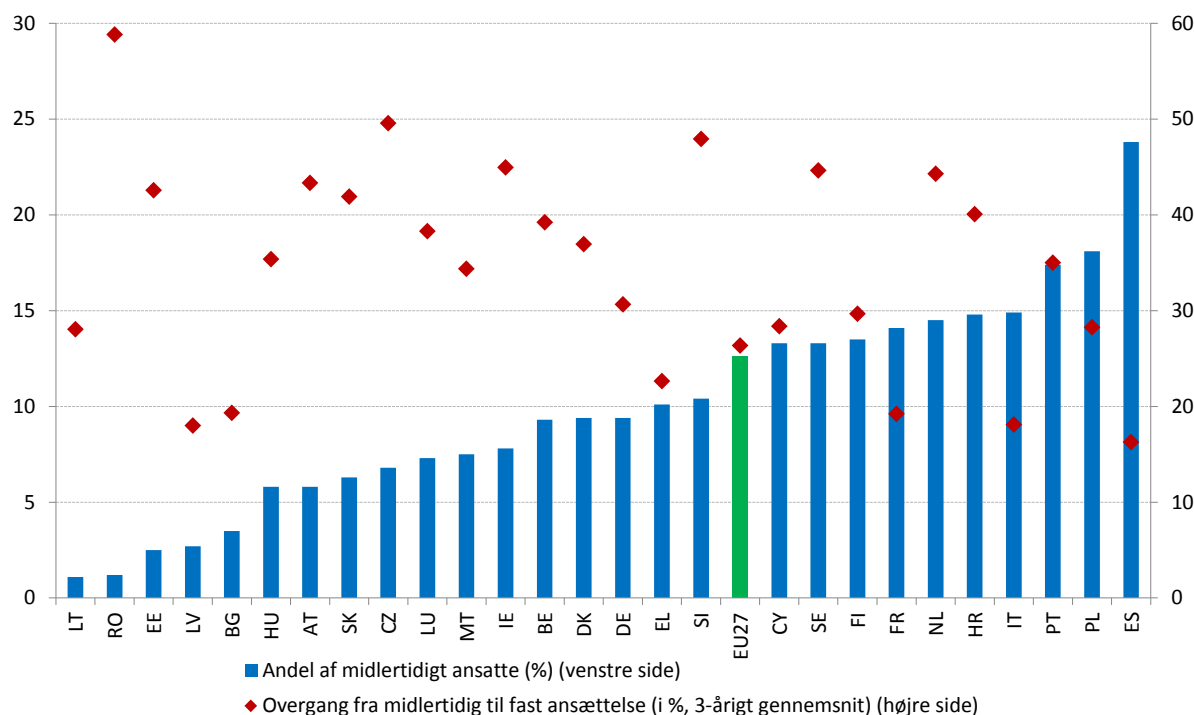
Kilde: Eurostat, LFS [lfsa_etpgan]

Tidsbegrænsede kontrakter, der tjener som "springbræt" til mere permanente job, er afgørende for at forbedre jobkvaliteten generelt. Et todelt arbejdsmarked kendetegnes ofte af en høj andel af tidsbegrænsede kontrakter og lave overgangsrater mellem tidsbegrænsede

kontrakter og tidsbegrænsede ansættelseskontrakter²⁰³. Nogle medlemsstater står over for betydelige udfordringer i denne henseende. I figur 2.3.10 vises raterne for overgang fra tidsbegrænsede kontrakter til tidsbegrænsede kontrakter (i gennemsnit for en treårig periode mellem 2018 og 2020 for at imødegå eventuelle skævheder i forbindelse med den økonomiske cyklus) sammenholdt med antallet af midlertidigt ansatte som en procentdel af det samlede antal (aldersgruppen 20-64 år). De tre medlemsstater (Spanien, Italien og Frankrig) med en høj andel af midlertidig beskæftigelse har også lave overgangsrater fra tidsbegrænsede til tidsbegrænsede kontrakter (under 20 %). Andre lande, f.eks. Kroatien, Nederlandene og Portugal, har stadig en betydelig andel af midlertidig beskæftigelse (omkring eller over 15 %), men med højere overgangsrater (over 35 % for Portugal og over 40 % for Nederlandene og Kroatien). Omvendt har Tjekkiet, Estland, Østrig og Rumænien en lav andel af tidsbegrænsede kontrakter (under 7 %) og relativt høje rater for overgang til tidsbegrænsede kontrakter (over 40 %).

Figur 2.3.10: Andelen af tidsbegrænsede kontrakter og deres omdannelse til faste job varierer meget fra medlemsstat til medlemsstat

Midlertidigt ansatte som en procentdel af den samlede beskæftigelse (20-64 år) i 2020 og rate for overgang til faste job (gennemsnitsværdi for 2018, 2019 og 2020).

Bemærk: Rater for arbejdsskift i 2020 foreligger endnu ikke for DE, IE, IT, LV og SK. Værdier for LV henviser til 2017, og værdien for SK henviser til 2016.

Kilde: Eurostat, LFS [lfsq_etpga] og EU-SILC [ilc_lvhl32].

Nogle medlemsstater har stadig en betydelig andel af ufrivillig midlertidig ansættelse. Andelen af ufrivillig midlertidig ansættelse (15-64 år) er faldet langsomt, men støt i EU-27 i de seneste år fra 8,8 % i 2016 til 7,9 % i 2019 og 6,8 % i 2020. I nogle medlemsstater vælger arbejdstagere primært tidsbegrænsede kontrakter, fordi de har vanskeligt ved at finde et fast

²⁰³ Eurofound (2019), *Labour market segmentation: Piloting new empirical and policy analyses*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, Luxembourg.

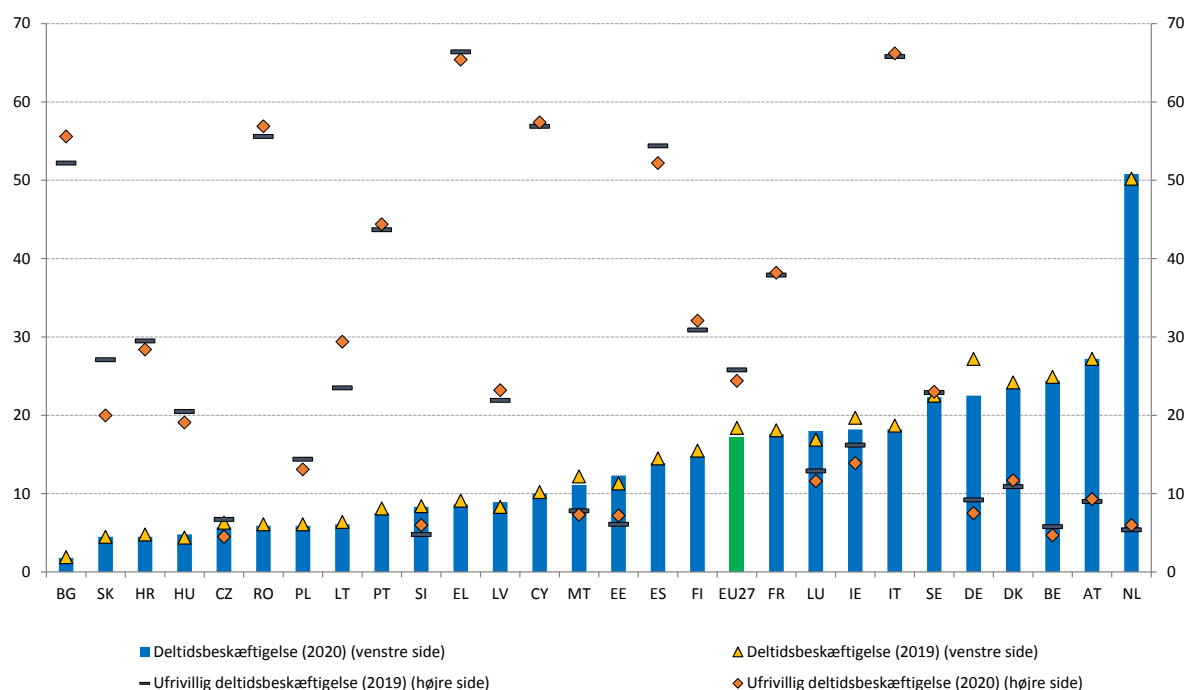
job. Arbejdstagere med ufrivillige tidsbegrænsede kontrakter giver ofte udtryk for lavere jobtilfredshed, hvilket kan påvirke deres præstationer, tilegnelse af færdigheder og karriereudvikling. Der er stadig betydelige forskelle (op til 19 procentpoint) mellem landene. I medlemsstater som f.eks. Spanien, Portugal, Cypern, Kroatien og Italien har mere end 12 % af de ansatte med tidsbegrænsede kontrakter oplyst, at de finder sig i denne situation, fordi de ikke kunne finde et fast job. I Italien og Spanien falder dette tal også sammen med en lav rate for overgang fra midlertidig til fast beskæftigelse (se figur 2.3.10). Omvendt findes den laveste andel af ufrivillig midlertidig ansættelse i Estland, Østrig, Litauen og Tyskland, hvor tallet er under 1 %²⁰⁴.

Selv om andelen af deltidsbeskæftigelse i EU faldt i 2020 sammenlignet med det foregående år, påvirker ufrivilligt deltidsarbejde stadig en betydelig procentdel af de ansatte. Andelen af deltidsansatte (15-64 år) lå på 17,2 % i EU i 2020, 1,2 procentpoint lavere end i 2019. Mens tallet for seks lande (Nederlandene, Østrig, Belgien, Danmark, Tyskland og Sverige) ligger over 20 % i 2020, ligger det under 5 % i fire lande (Bulgarien, Slovakiet, Kroatien, Ungarn) (se figur 2.3.11). Tyskland har registreret det største fald i andelen af deltidsarbejde mellem 2019 og 2020 (4,7 procentpoint), mens andelen er steget i Estland og Luxembourg (omkring 1 procentpoint) i samme periode. Andelen af ufrivilligt deltidsarbejde i forhold til den samlede deltidsbeskæftigelse (15-64 år) i EU har været faldende i de seneste og faldt til 24,4 % i 2020 (1,4 procentpoint lavere end i 2019 og ca. 8 procentpoint mindre end i 2014). Mens andelen ligger over 50 % for seks medlemsstater (Italien, Grækenland, Cypern, Rumænien, Bulgarien og Spanien), ligger andelen på eller under 6 % for andre lande (dvs. Tjekkiet, Belgien, Slovenien og Nederlandene). Andelen af ufrivillige deltidsansatte faldt betydeligt (med 7,1 procentpoint) i Slovakiet mellem 2019 og 2020. Omvendt steg den i Litauen (by 5,9 procentpoint) og Bulgarien (by 3,4 procentpoint) i samme periode. Variationerne har været mindre markante (dvs. under 2,5 procentpoint) i de øvrige medlemsstater.

²⁰⁴ Kilde: Eurostats database [tesem190].

Figur 2.3.11: Der er betydelige forskelle i andelen af deltidsarbejde og i den ufrivillige komponent mellem medlemsstaterne

Andel af deltidsbeskæftigelse ud af den samlede beskæftigelse (15-64 år) og ufrivillig deltidsbeskæftigelse som procentdel af den samlede deltidsbeskæftigelse (15-64 år), årlige data, i %.

Bemærk: Brud i serier for DE.

Kilde: Eurostat, LFS [lfsi_pt_a] og [lfsa_eppgai].

Andelen af selvstændige uden ansatte (såkaldte "soloselvstændige") er stadig høj. Selvstændige uden ansatte kan i visse tilfælde skjule et afhængigt ansættelsesforhold eller proformaselvstændighed. I 2020 var der omkring 15,8 millioner selvstændige (15-64 år) uden ansatte. Dette tal udgør en stigning på 0,8 millioner sammenlignet med 2019, men det er omkring 1,2 millioner lavere end toppunktet i 2014. I relative tal er andelen af selvstændige (15-64 år) uden ansatte steget svagt (med 0,5 procentpoint) sammenlignet med det foregående år og nåede op på 8,2 % af den samlede beskæftigelse. Der er dog betydelige forskelle mellem medlemsstaterne og sektorerne. Fire medlemsstater (Malta, Nederlandene, Belgien og Spanien) har den højeste andel af selvstændige uden ansatte (over 13 %), mens andelen i Østrig, Sverige, Tyskland og Danmark lå under eller tæt på 5 %²⁰⁵. Det er fortsat vigtigt at sikre adgang til social beskyttelse for alle, herunder selvstændige, også for at mindske usikkerheden i en situation præget af pandemien og dens socioøkonomiske konsekvenser.

Covid-19-krisen har påvirket en række aktiviteter, der typisk er mere udsat for sort arbejde, og nogle sektorer og kategorier af arbejdstagere kræver nøje overvågning. Mange aktiviteter, hvor sort arbejde spiller en vigtig rolle, involverer direkte og intensiv social kontakt (dvs. hotel- og restaurationsvirksomhed, kunst, forlystelser og fritid samt tjenesteydelser i hjemmet). Samtidig har den omfattende brug af informations- og kommunikationsteknologi (IKT) og platformøkonomiens øgede rolle bidraget til at matche udbuddet af og efterspørgslen efter arbejdskraft i disse sektorer. Foreløbige tal for arbejdstilsyn i 2020 viser betydelige reduktioner i mange medlemsstater sammenlignet med

²⁰⁵ Kilde: Eurostats database [tqoe4a3] og LFS [lfsa_egaps].

2019. I 19 lande blev færre end 10 % af arbejdsgiverne kontrolleret i løbet af et år²⁰⁶. Styrkelse af arbejdstilsynenes kapacitet og tilvejebringelse af incitamenter til at fremme omdannelsen af sort arbejde til formelt arbejde betragtes som nøglefaktorer for at tackle dette fænomen og sikre tilstrækkelig sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen og social beskyttelse for alle. Siden maj 2021 har den europæiske platform til bekæmpelse af sort arbejde været en del af Den Europæiske Arbejdsmarkedsmyndighed (ELA), og den vil gøre det muligt at behandle aspekter vedrørende tilsyn og håndhævelse på en mere integreret måde²⁰⁷.

Der er rapporteret en svag stigning i langtidsledigheden i 2021, hvilket har afbrudt de fremskridt, der er gjort i de foregående år Niveauet for og udviklingen i langtidsledigheden²⁰⁸ er ofte en god indikator for effektiviteten af aktive arbejdsmarkedspolitikker med hensyn til at nå ud til de mennesker, der har behov for det, og effektivt matche dem med job²⁰⁹. Inden pandemien faldt den gennemsnitlige langtidsledighed i EU støt fra 5,3 % i 2014 til 2,4 % i 2020 (0,2 procentpoint under tallet for 2019). Ledigheden steg imidlertid i andet kvartal 2021 sammenlignet med andet kvartal 2020 for de fleste medlemsstater med betydelige forværringer (på over 1 procentpoint) i Spanien, Italien, Portugal, Kroatien og Cypern. Der er stadig betydelige forskelle mellem medlemsstaterne, idet tallene i 2020 varierede fra 0,6 % i Tjekkiet og Polen til omkring EU-gennemsnittet (på 2,4 %) i Bulgarien, Portugal og Litauen, og op til 4,7 % i Italien, 5 % i Spanien og 10,9 % i Grækenland. Ifølge nøgleindikatoren for langtidsledigheden på den sociale resultattavle befinder Spanien sig i en "kritisk situation", hvor et højere niveau end gennemsnittet (5 % i 2020) falder sammen med kun et lille fald (på 0,3 procentpoint) i forhold til det foregående år (figur 2.3.12). Estland, Litauen, Luxembourg og Slovakiet befinder sig i kategorien, der "bør holdes øje med", fordi situationen er blevet forværret eller kun forbedret i begrænset grad i forhold til det foregående år. Situationen for Grækenland og Italien er "svag, men i bedring" på grund af deres positive resultater (henholdsvis -1,3 procentpoint og -0,9 procentpoint i 2020 sammenlignet med 2019). I Tjekkiet, Tyskland, Danmark, Ungarn, Malta, Nederlandene, Polen, Portugal og Sverige var langtidsledigheden lav og stort set stabil i 2020. Der er også store regionale forskelle med hensyn til langtidsledighed (bilag 3). Høj og vedvarende langtidsledighed har negative konsekvenser for den menneskelige kapital og den potentielle vækst og kræver en indsats for at forbedre effektiviteten af de aktive arbejdsmarkedspolitikker og de offentlige arbejdsformidlinger (herunder gennem mere målrettet opsøgende og individuel støtte og tæt samarbejde med arbejdsgivere og sociale tjenester)²¹⁰.

²⁰⁶ COM(2021) 592 final. Meddelelse om anvendelsen af direktiv 2009/52/EF af 18. juni 2009 om minimumsstandarder for sanktioner og foranstaltninger over for arbejdsgivere, der beskæftiger tredjelandsstatsborgere med ulovligt ophold.

²⁰⁷ Yderligere oplysninger findes på Den Europæiske Arbejdsmarkedsmyndigheds websted.

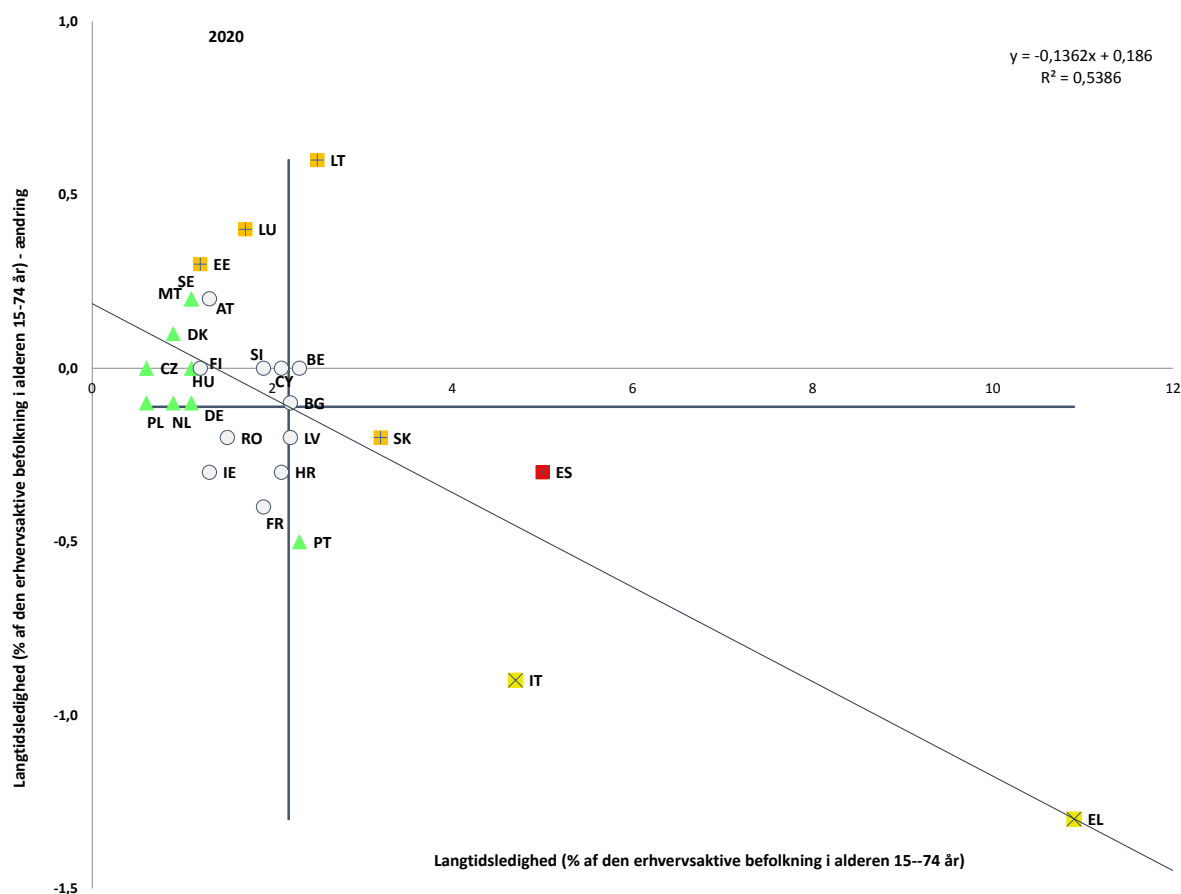
²⁰⁸ Defineret som det antal personer, der har været arbejdsløse i mere end et år, som en andel den erhvervsaktive befolkning.

²⁰⁹ Beskæftigelsesudvalget har opnået enighed om langtidsledigheden som en nøgleindikator i den sociale resultattavle for at overvåge aktiv støtte til beskæftigelsen.

²¹⁰ Vurderingen af Rådets henstilling fra 2016 om integration af langtidsledige på arbejdsmarkedet, som blev offentliggjort i 2019, indeholder vigtige og stadig relevante observationer om dette forhold. Se COM(2019) 169 final og SWD(2019) 154 final.

Figur 2.3.12: I 2020 faldt langtidsledigheden i flere medlemsstater, selv om den fulde virkning af covid-19-krisen endnu ikke kan observeres

Langtidsledighed, 2020-niveauer og årlige ændringer i forhold til 2019 (nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Bemærk: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget.

Kilde: Eurostat, LFS [tesem130].

Deltagelsen i aktive arbejdsmarkedspolitikforanstaltninger varierer betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat, hvor forskellene ikke altid afspejler omfanget af de aktuelle udfordringer. Deltagelsen i almindelige arbejdsmarkedspolitikforanstaltninger²¹¹ pr. 100 arbejdsløse, der ønsker at komme i beskæftigelse, giver relevante oplysninger om medlemsstaternes indsats for at få ikke-erhvervsaktive personer tilbage på arbejdsmarkedet (se figur 2.3.13)²¹². Disse tal steg mellem 2014 og 2018 med forskellige intensitetsniveauer i 17 medlemsstater (Østrig, Belgien, Bulgarien, Kroatien, Danmark, Estland, Ungarn, Italien, Malta, Nederlandene, Polen, Portugal, Rumænien, Slovenien, Slovakiet, Spanien og Finland). Især i Estland, Spanien og Belgien og i mindre udstrækning i Polen og Slovakiet blev der konstateret betydelige stigninger i deltagelsen mellem 2014 og 2019. I fem andre medlemsstater (Grækenland, Tyskland, Frankrig og Luxembourg) faldt tallene i samme periode. Omvendt har andre medlemsstater (Bulgarien, Cypern, Letland, Litauen, Kroatien,

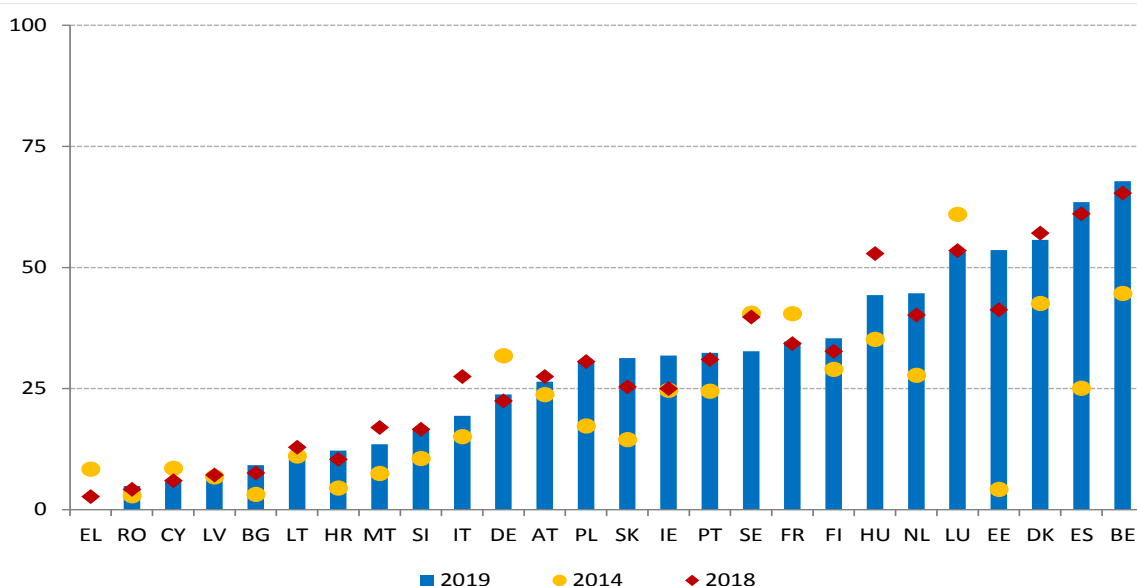
²¹¹ Ifølge LMP-klassifikationen omfatter arbejdsmarkedspolitikforanstaltninger aktiveringsforanstaltninger for arbejdsløse og andre målgrupper, herunder kategorier af uddannelse, jobrotation og jobdeling, beskæftigelsesincitamenter, støttet beskæftigelse og rehabilitering, direkte jobskabelse og opstartsincitamenter.

²¹² Denne indikator bør dog fortolkes med forsigtighed, da den kun måler deltagelsen i arbejdsmarkedspolitikker (og ikke deres effektivitet), og for en række lande medfører den spørgsmål om den statistiske pålidelighed i forbindelse med dataindsamlingsprocessen.

Malta, Rumænien og Slovenien) kun oplevet begrænsede ændringer over tid. Mens lande som Spanien og Belgien har både relativt høje udgifter til arbejdsmarkedsstøtteforanstaltninger og betydelige problemer med langtidsledighed, er støtten til jobsøgende relativt lav (dvs. under 0,2 % af BNP) i forhold til landets specifikke problem i lande som f.eks. Grækenland, Italien, Slovakiet, Bulgarien og i en vis udstrækning Slovenien (se figur 2.3.14). I medlemsstater med lav deltagelse i aktive arbejdspolitikforanstaltninger er det afgørende, at disse foranstaltninger styrkes, for at forhindre langvarige negative virkninger og bidrage til en inklusiv genopretning. Ud over og i komplementaritet med den finansiering, der traditionelt ydes gennem Den Europæiske Socialfond og andre samhørighedspolitiske midler (herunder REACT-EU og CRII og CRII +), tilbyder genopretnings- og resiliensfaciliteten²¹³ vigtig EU-finansiering til at støtte denne type foranstaltninger i overensstemmelse med Kommissionens henstilling om EASE.

Figur 2.3.13: Der er forskelle mellem medlemsstaterne med hensyn til deltagelse i aktive arbejdsmarkedspolitikforanstaltninger

Deltagere i almindelige arbejdsmarkedspolitiske interventioner (kategori 2-7) pr. 100 arbejdsløse, der ønsker at komme i beskæftigelse

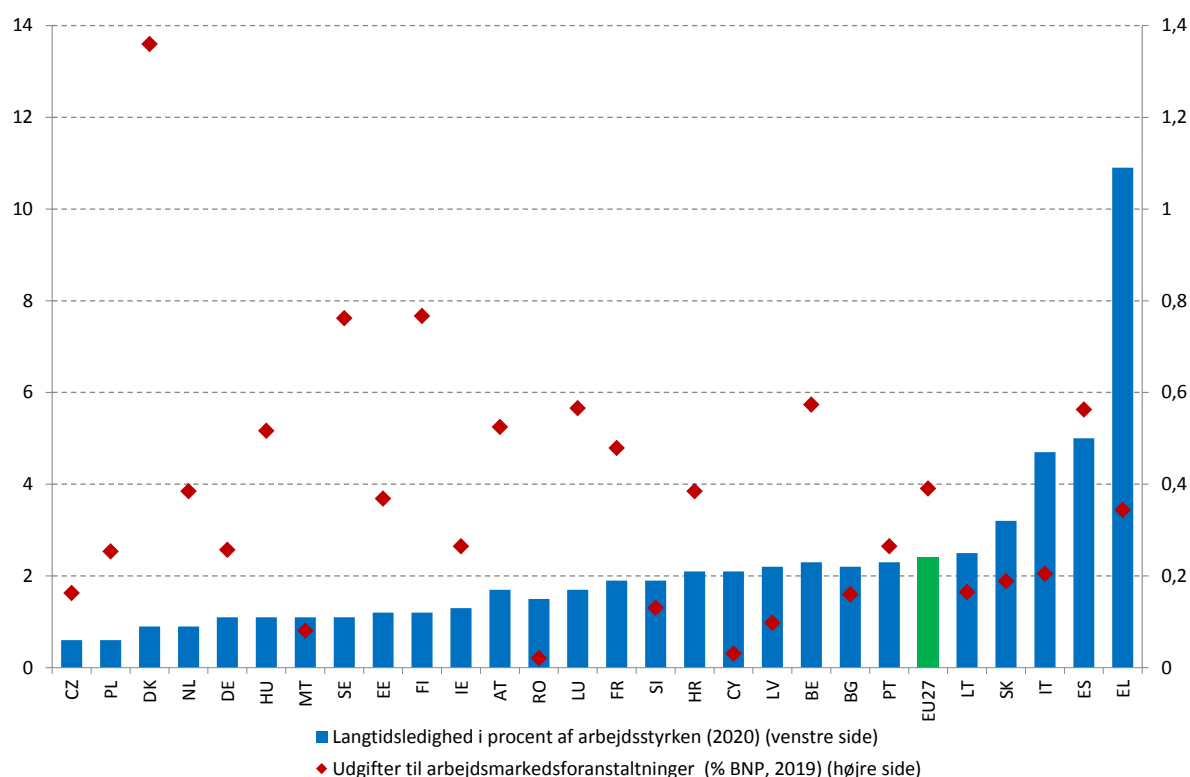
Bemærk: Data foreligger ikke for CZ og kun indtil 2018 for EL. Lav pålidelighed for data for LT i 2019.

Kilde: Eurostat, LMP-databasen [Imp_ind_actsup].

²¹³ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/241 af 12. februar 2021 om oprettelse af genopretnings- og resiliensfaciliteten.

Figur 2.3.14: Udgifterne til arbejdsmarkedstjenester og -foranstaltninger varierer betydeligt medlemsstaterne imellem, ofte uden forbindelse til de aktuelle udfordringer

Udgifter til aktive arbejdsmarkedsforanstaltninger (kategori 2-7, i % af BNP, 2019) og langtidsledighed som procentdel af befolkningen i arbejdsstyrken (2020)

Kilde: LMP-databasen [lmp_expsumm] og LFS [une_ltu_a].

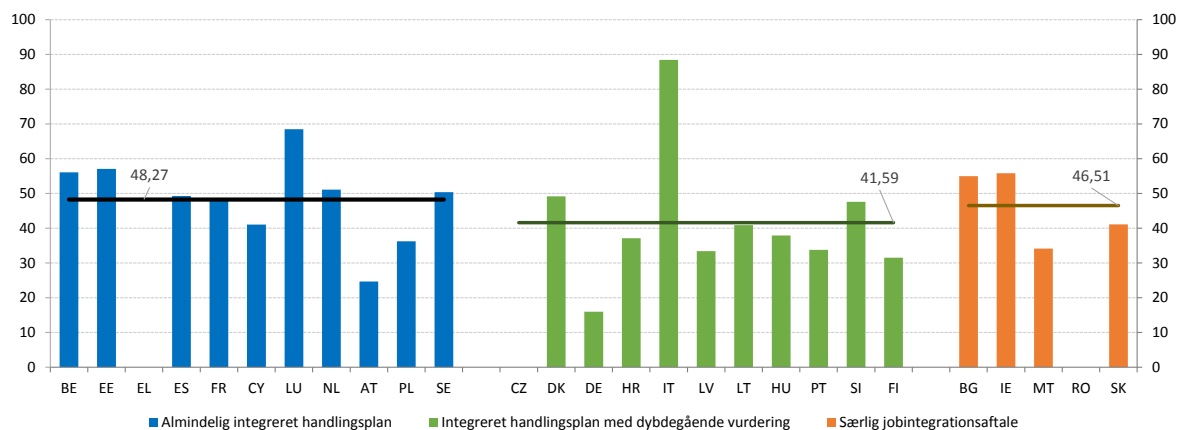
Udformningen og gennemførelsen af personlige jobintegrationsordninger er afgørende for at tackle vigtige problemer med hensyn til beskæftigelsesegnethed for langtidsledige.

Jobintegrationsaftaler giver skræddersyet hjælp til at få langtidsledige tilbage på arbejdsmarkedet. Jobintegrationsaftalerne varierer fra medlemsstat til medlemsstat, men de omfatter generelt mentorordninger, individuel støtte til jobsøgning, videreuddannelse og andre former for social støtte (f.eks. bolig, transport eller børnepasning), hvor det er nødvendigt for jobsøgende, der står over for yderligere vanskeligheder. Jobintegrationsaftaler udarbejdes af jobrådgiveren og den jobsøgende og indeholder en handlingsplan og foranstaltninger, som skal hjælpe langtidsledige med at finde egnede job. De understøttes ofte af individuelle dybdegående vurderinger, der har til formål at identificere den enkelte langtidslediges specifikke og potentielle behov inden for højst 18 måneders ledighed. De dybdegående vurderinger bruges til at udarbejde individuelle handlingsplaner med en tidsplan og et sæt handlinger for opnåelse af de foreslåede mål. I 2019 kom 46,5 % af alle langtidsledige i EU, som blev tilbudt en særlig jobintegrationsaftale, tilbage på arbejdsmarkedet. Dette tal udgør hele 48,3 % for langtidsledige med integrerede handlingsplaner (se figur 2.3.15). En stor andel af de langtidsledige, som havde både en

individuel jobintegrationsaftale og en almindelig integreret handlingsplan, deltog i forskellige tilbud om opkvalificering²¹⁴.

Figur 2.3.15: Skræddersyede aktiveringsplaner bidrager til at øge de langtidslediges beskæftigelsesegnethed

Andelen af perioder med langtidsledighed, der afsluttes med beskæftigelse under forskellige jobintegrationsaftaler (i %, (25-64 år, 2019)

Bemærk: Data foreligger ikke for CZ, EL og RO.

Kilde: LMP-databasen og LFS.

De offentlige arbejdsformidlinger spiller en afgørende rolle med hensyn til at støtte og vejlede jobsøgende for at sikre vellykkede jobskifte, herunder hen imod en grønnere økonomi. Mange personers arbejdsmarkedssituation og -udsigter har ændret sig betydeligt som følge af covid-19-krisen, og virkningen har været større for dem, der i forvejen befandt sig i en sårbar situation. Effektive offentlige arbejdsformidlinger spiller en central rolle i indsatsen for at tilbyde alle jobsøgende et karrierespæktiv og undgå negative virkninger af arbejdsløshed eller tidligere inaktivitet. Arbejdsformidlingerne spiller også en vigtig rolle med hensyn til at identificere og støtte strukturelle ændringer på arbejdsmarkedet gennem tiltag såsom bedre prognoser, ekspertise og partnerskaber²¹⁵. De offentlige arbejdsformidlingers dokumenterede kapacitet til effektivt at tilpasse deres tjenester og reagere effektivt på arbejdsmarkedssituationen bør støttes yderligere gennem digitalisering, kapacitetsopbygning, og modernisering og gennem styrket samarbejde med relevante arbejdsmarkedsaktører, herunder andre udbydere af beskæftigelse, sociale tjenester og arbejdsmarkedets parter.

Der er betydelige forskelle i anvendelsen af offentlige arbejdsformidlinger, idet jobsøgningsadfærden varierer fra medlemsstat til medlemsstat. Ifølge analysen for 2020 af andelen af jobsøgende, der oplyser, at de har anvendt de offentlige arbejdsformidlinger til jobsøgning, varierer andelen af 20 % i Italien og Rumænien til omkring 60 % i Belgien, Sverige, Ungarn, Luxembourg og Tyskland, og til mere end 75 % i Tjekkiet og Litauen (se figur 2.3.16). Der kan også konstateres mindre kønsforskelle i enkelte medlemsstater, herunder mest udtalt i Letland, Bulgarien, Slovenien, Irland og Kroatien. Generelt har jobsøgendes brug af offentlige arbejdsformidlinger været faldende i de seneste år i EU og er faldet fra 49,1 % i 2014 til 46,1 % i 2017 og 42,5 % i 2020 (dette kan også til en vis grad

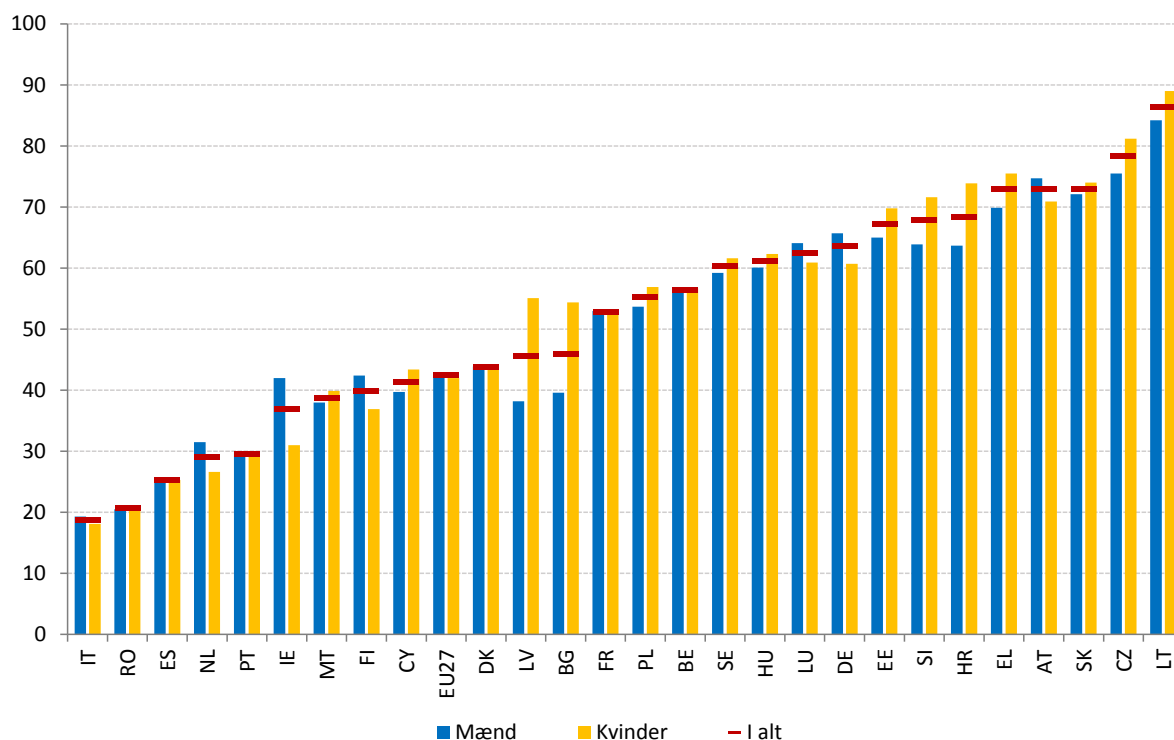
²¹⁴ Europa-Kommissionen (2019), *Data collection for monitoring of the LTU Recommendation: 2017*.

²¹⁵ Kilder: Europa-Kommissionen (2021). *European Network of Public Employment Services, Work programme 2021*. Offentliggjort i juni 2021. Europa-Kommissionen (2020). *Annual Report*, januar-december 2020.

afspejle en forholdsvis højere anvendelse af andre metoder, navnlig digitale, til jobsøgning). Dette tal overstiger anvendelsen af private arbejdsformidlinger (21,3 %) eller offentliggørelse eller besvarelse af annoncer (40,6 %), som begge har været stort set stabile siden 2017. Mens brugen af forskellige alternativer ikke er eksklusiv, og der ikke kan konstateres et klart mønster med komplementaritet eller substitution mellem jobsøgningsmetoder, ligger andelen af de personer, der oplyser, at de anvender de offentlige arbejdsformidlinger, under 50 % i 12 medlemsstater. Mellem 2017 og 2020 var der i nogle medlemsstater som f.eks. Estland, Litauen og Bulgarien betydelige stigninger (på mere end 6 procentpoint) i brugen af de offentlige arbejdsformidlinger. Jobsøgendes brug af offentlige arbejdsformidlinger er derimod faldet betydeligt (med ca. 10 procentpoint) i Tyskland, Cypern og Rumænien i samme periode. Samtidig er andelen af respondenter, der hævder at bruge sociale forbindelser (f.eks. venner, familie og fagforeninger) i deres jobsøgning, faldet betydeligt i EU i de seneste år (fra 71 % i 2017 til 66 % i 2020), og det samme gør sig gældende for dem, der ansøger direkte hos arbejdsgiverne (fra ca. 60 % til 53 % i samme periode). De offentlige arbejdsformidlingers tekniske og menneskelige kapacitet, deres digitale integration og den grad af partnerskab, der er udviklet med arbejdsgiverne, er fortsat vigtige faktorer for kvaliteten og tiltrækningskraften af de offentlige arbejdsformidlingers tjenester.

Figur 2.3.16: Der er betydelige forskelle i anvendelsen af offentlige arbejdsformidlinger i de enkelte medlemsstater med en vis kønsopdeling

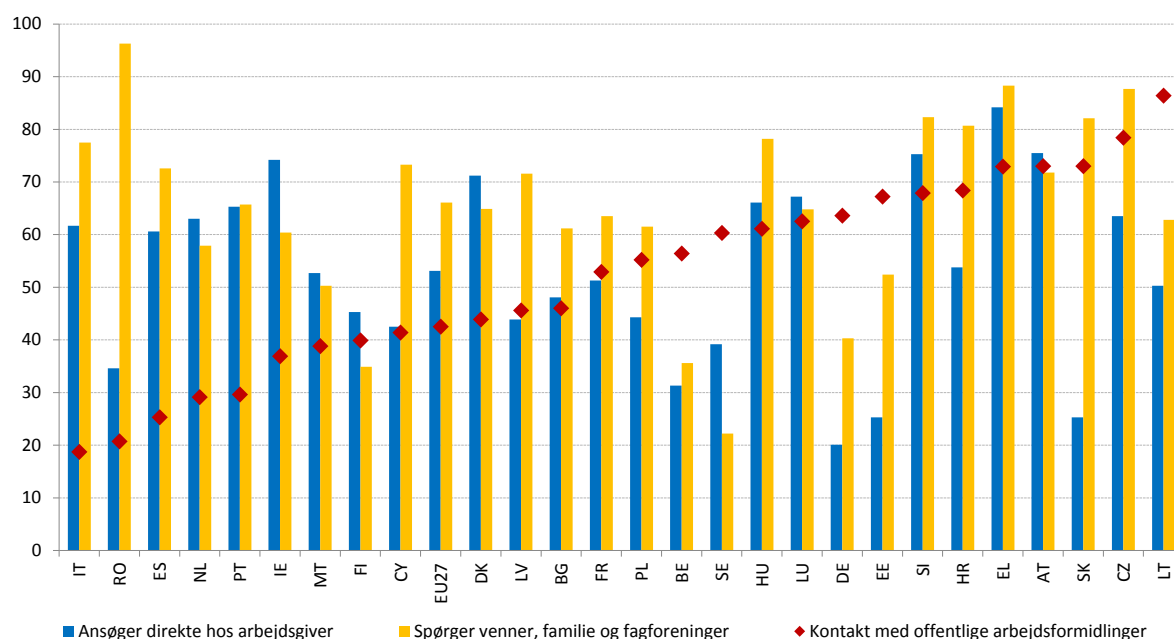
Procentdel af arbejdsløse, der anvendte det offentlige arbejdsformidlingskontor til jobsøgning i 2020, værdier efter køn

Kilde: Eurostat, LFS [Ifsa_ugmsw].

Figur 2.3.17: Jobsøgende anvender en bred vifte af søgemetoder på forskellige og ofte ikke-eksklusive måder

Procentdel af arbejdsløse, der angiver at have anvendt en bestemt jobsøgningsmetode (2020)

Bemærk: Landene er opstillet efter stigende grader af kontakt med det offentlige arbejdsformidlingskontor.

Kilde: Eurostat, LFS [lfsa_ugmsw].

I 2020 steg andelen af korttidsarbejdsløse, der er omfattet af arbejdsløshedsunderstøttelse, i de fleste medlemsstater. Covid-19-krisens samlede indvirkning på beskæftigelsen er blevet begrænset takket være den omfattende anvendelse af arbejdsdelingsordninger og lignende jobfastholdelsesordninger (se afsnit 2.1). Personer, som mistede deres job, eller som allerede var arbejdsløse, da krisen brød ud, befandt sig imidlertid i en særlig vanskelig situation²¹⁶. Den fælles beskæftigelsesrapport 2021 indeholdt en detaljeret analyse af de vigtigste elementer af arbejdsløshedsunderstøttelsessystemerne i EU, som tog udgangspunkt i resultaterne af den benchmarking af arbejdsløshedsunderstøttelse og aktive arbejdsmarkedspolitikker, der var blevet aftalt med Beskæftigelsesudvalget (EMCO). Analysen er generelt fortsat gyldig, men det skal bemærkes, at arbejdsløshedsunderstøttelsesordningernes dækning steg i de fleste medlemsstater og særligt i Bulgarien, Estland, Grækenland, Spanien, Malta, Rumænien og Slovakiet mellem 2019 og 2020 (se figur 2.3.18). For de medlemsstater, hvor der foreligger ajourførte data²¹⁷, er den relative stigning i antallet af modtagere af arbejdsløshedsunderstøttelse særlig betydelig (40 % eller mere siden februar 2020 til foråret eller forsommeren 2021) i Estland, Portugal, Rumænien, Slovakiet og Sverige. I de fleste medlemsstater er antallet af modtagere af arbejdsløshedsunderstøttelse faldet i de seneste måneder i takt med de forbedrede

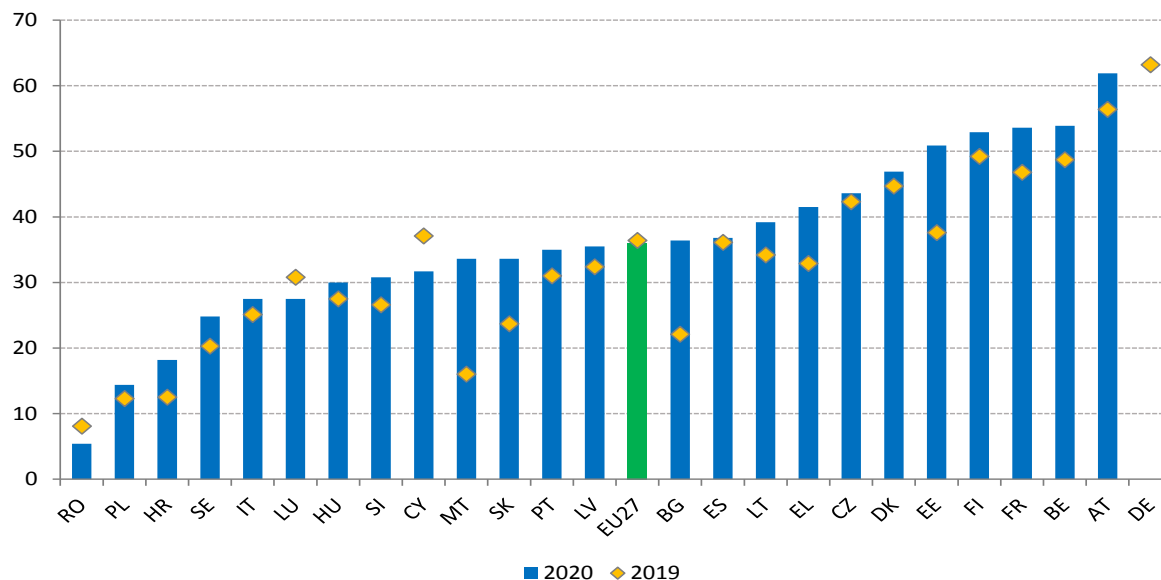
²¹⁶ For yderligere oplysninger henvises til Europa-Kommissionen (2020). Employment and Social developments in Europe. Quarterly review, juni 2020. Luxembourg: Den Europæiske Unions Publikationskontor.

²¹⁷ Se Social Protection Committee (SPC) Annual Report 2021.

arbejdsmarkedsforhold. I 2020 modtog 32,8 % af de personer, der har været arbejdsløse i under ét år, ikke ydelser, og denne procentdel er højere end 50 % i Kroatien og Slovakiet²¹⁸.

Figur 2.3.18: Andelen af korttidsarbejdsløse omfattet af arbejdsløshedsunderstøttelse er steget i de fleste medlemsstater

Arbejdsløshedsunderstøttelsens dækning for korttidsarbejdsløse (dvs. under 12 måneder) (15-64 år)

Bemærk: Der foreligger ikke data for IE og NL. Data for DE henviser kun til 2019.

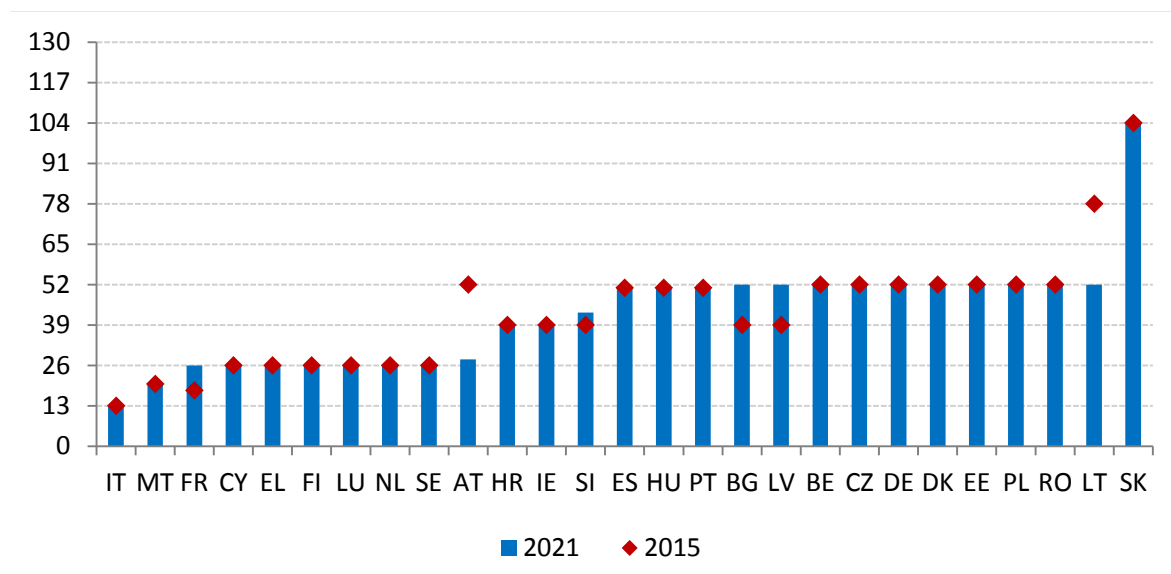
Kilde: Eurostat, LFS [lfsa_ugadra].

I løbet af 2021 forblev varigheden af den beskæftigelsesperiode, der kræves for at være berettiget til arbejdsløshedsunderstøttelse, og den periode, hvor arbejdsløshedsunderstøttelse kan oppebæres, generelt stabil. Optjeningsperioden ændrede sig kun i Slovenien fra ni måneder i 2020 til ti måneder i 2021 — se figur 2.3.19. Optjeningsperioden for at være berettiget til arbejdsløshedsunderstøttelse er kortest i Italien, hvor der kræves bidrag i 13 uger. I den anden ende har Slovakiet med 104 uger den længste optjeningsperiode. Som det fremgår af figur 2.3.20, har arbejdstagere, der afskediges efter et års ansættelse, ret til arbejdsløshedsunderstøttelse af meget forskellig varighed afhængigt af medlemsstaten. I 16 medlemsstater kan der oppebæres understøttelse i højst seks måneder (24 uger). I Danmark og Belgien kan understøttelse dog oppebæres i to år eller mere. I Luxemburg og Grækenland er perioden præcist ét år, og i Litauen, Letland og Irland er den omkring otte måneder.

²¹⁸ Kilde: Eurostat, LFS [lfsa_ugadra].

Figur 2.3.19: Bidragsperioden for berettigelse til arbejdsløshedsunderstøttelse varierer betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat

Varigheden af den krævede optjeningsperiode i uger, data for 2015 og 2020

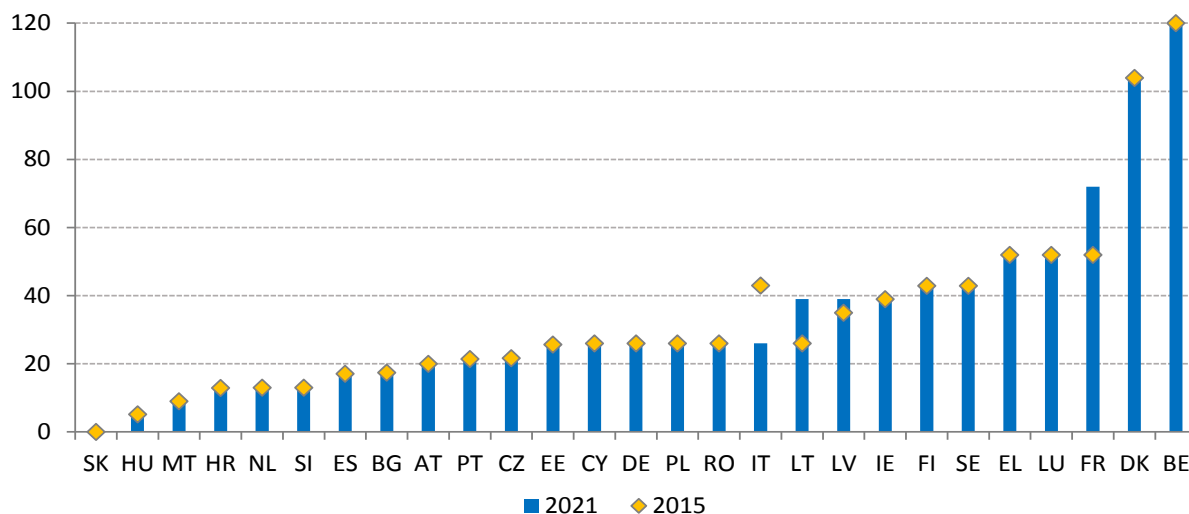

Bemærk: I Malta (2016 og 2021) skal der være indbetalt mindst 50 ugentlige bidrag, siden personen først kom i beskæftigelse. I Irland (2016 og 2018) skal der være indbetalt mindst 104 ugentlige bidrag, siden personen først kom i beskæftigelse. I Østrig (2021) skal der være indbetalt mindst 52 ugentlige bidrag for førstegangsansøgninger og mindst 28 ugentlige bidrag for efterfølgende ansøgninger.

Kilde: MISSOC-databasen (januar 2015 og januar 2021).

Figur 2.3.20: I de fleste medlemsstater kan arbejdsløshedsunderstøttelse oppebæres i højst seks måneder efter et beskæftigelsesforløb på et år

Arbejdsløshedsunderstøttelsens maksimale varighed i antal uger med et beskæftigelsesforløb på et år, 2020 og 2015

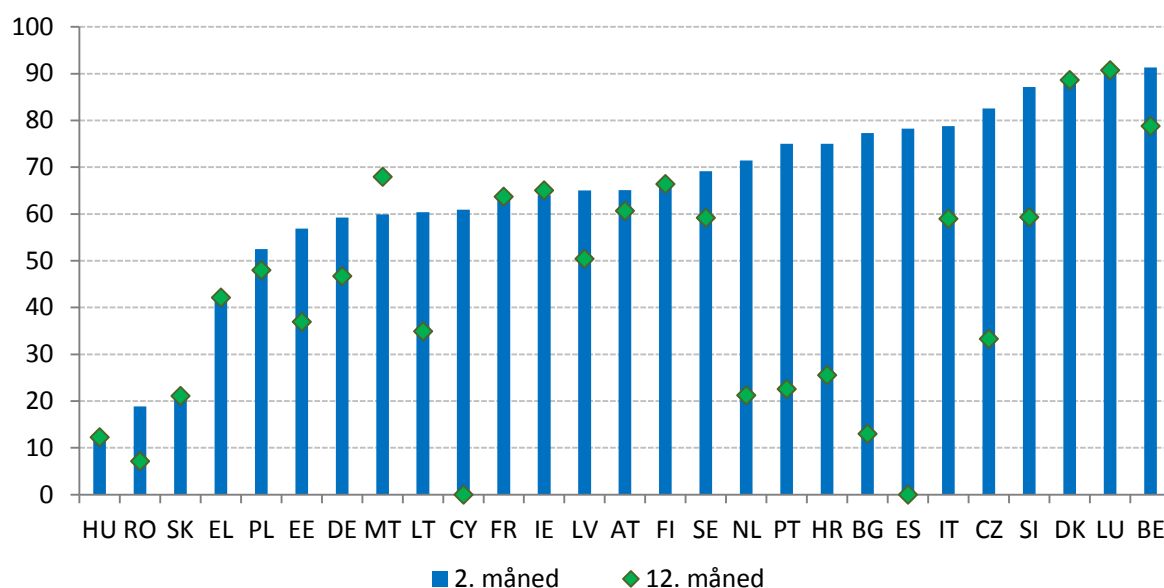
Bemærk: I Belgien er ydelsesperioden ubegrænset. I Cypern beregnes uger på grundlag af seks arbejdsdage om ugen. I Irland udbetales understøttelse i 39 uger (234 dage) kun til personer med mindst 260 ugentligt indbetalte PRSI-bidrag (sociale bidrag). I Slovakiet er en person med ét års beskæftigelse ikke berettiget til arbejdsløshedsunderstøttelse (der kræves mindst to års bidrag til arbejdsløshedsforsikring i de seneste fire år). I Polen afhænger varigheden af arbejdsløshedsprocenten i regionen i forhold til det nationale gennemsnit.

Kilde: MISSOC-databasen (januar 2015 og januar 2021) og national lovgivning.

Indkomstkompensation til arbejdsløse varierer fra medlemsstat til medlemsstat og afhænger af arbejdsløshedsperiodens varighed. I figur 2.3.21 sammenlignes kompensationsgraden for lavtlønnede (67 % af den nationale gennemsnitsindkomst) med en kort arbejds historie (op til 12 måneders socialsikringsbidrag) i EU. Nettokompensationsgraden i anden arbejdsløsheds måned varierer fra 12,3 % af den tidligere (netto-)indkomst i Ungarn eller 19 % i Rumænien til mere end 90 % i Luxembourg og Belgien. I Frankrig og Irland er der ingen ændringer i kompensationsgraden i løbet af arbejdsløshedsperioden. I de fleste medlemsstater falder kompensationsgraden imidlertid over tid. Store forskelle mellem den anden og den 12. arbejdsløsheds måned skyldes generelt de jobsøgendes overgang fra arbejdsløshedsforsikring til arbejdsløshedsunderstøttelse eller kontanthjælp, som generelt giver lavere ydelser.

Figur 2.3.21: Arbejdsløshedsunderstøttelsen varierer betydeligt i EU

Nettokompensationsgrad for arbejdsløshedsunderstøttelse ved 67 % af gennemsnitslønnen den 2. og 12. måned af arbejdsløshedsperioden (2019)

Bemærk: Indikatoren beregnes for en 20-årig enlig uden børn med en kort arbejdshistorie (et år). Der er medtaget forskellige indtægtskomponenter, arbejdsløshedsunderstøttelse og andre ydelser (såsom kontanthjælp og boligstøtte).

Kilde: Europa-Kommissionen baseret på OECD's modeller for skatte-og understøttelsessystemer.

Kvalitetsfokuseret og effektiv social dialog er en forudsætning for, at den europæiske sociale markedsøkonomi kan fungere og sikre mere bæredygtige og inklusive politiske resultater. I beskæftigelsesretningslinje 7 og den europæiske søjle for sociale rettigheder opfordres medlemsstaterne til at sikre rettidig og meningsfuld inddragelse af arbejdsmarkedets parter i udformningen og gennemførelsen af beskæftigelsesmæssige, sociale og, hvor det er relevant, økonomiske reformer og politikker, herunder ved at støtte deres øgede kapacitet. I overensstemmelse med national praksis og nationale institutionelle rammer har samarbejdet med arbejdsmarkedets parter på alle niveauer til formål at forbedre udformningen af de fremlagte reformer og sikre deres ejerskab. Det mindsker også konflikter og hjælper med at håndtere strukturelle ændringer og styrke den sociale samhørighed. Dette er særlig vigtigt i en tid, hvor der er behov for stærk konsensus for at sikre en stærk genopretning efter krisen og støtte den grønne og den digitale omstilling. Arbejdsmarkedets parter har spillet en central rolle i forbindelse med covid-19-krisen, hvor mere end halvdelen af alle foranstaltninger inden for aktive arbejdsmarkedspolitikker og indkomstbeskyttelse, der er vedtaget siden pandemiudbruddet, er enten aftalt eller forhandlet med arbejdsmarkedets parter organisationer. Generelt har kvaliteten af inddragelsen af arbejdsmarkedets parter i de nationale beskæftigelses- og socialpolitikker været stabile eller er blevet lidt bedre i de seneste år, men varierer stadig betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat²¹⁹. Fra 2016 og årligt har Beskæftigelsesudvalget (EMCO) foretaget gennemført multilaterale undersøgelser

²¹⁹ Eurofound (2021), *Involvement of social partners in policymaking during the COVID-19 outbreak*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, Luxembourg. Se afsnit 2.1 i denne rapport og *Employment and Social Developments in Europe, Annual Review 2021*, for nærmere oplysninger om kollektive overenskomstforhandlinger.

af inddragelse af arbejdsmarkedets parter i EU's medlemsstater med henblik på at vurdere udfordringer og god praksis i denne henseende.

På grundlag af forordningen om oprettelse af genopretnings- og resiliensfaciliteten²²⁰ er blevet anmodet om i deres genopretnings- og resiliensplaner at give en sammenfatning af den gennemførte høringsproces med relevante nationale interessenter, herunder arbejdsmarkedets parter, og angive, hvordan deres input afspejles i genopretnings- og resiliensplanen. Ifølge Kommissionens vejledning om udarbejdelse af genopretnings- og resiliensplaner²²¹ bør sammenfatningen omfatte høringerne omfang, type og tidsmæssige planlægning. De foreløbige resultater af en undersøgelse foretaget af Eurofound's netværk af nationale korrespondenter²²² tyder på, at niveauet af inddragelse varierer fra medlemsstat til medlemsstat. I nogle tilfælde oplyser både arbejdsgiverorganisationer og fagforeninger, at de havde tilstrækkelig tid til at deltage i udarbejdelsen eller vurderingen af genopretnings- og resiliensplanen inden dens officielle forelæggelse i 2021. I andre tilfælde anførte arbejdsmarkedets parter, at der kun var afsat begrænset tid til høringen. Hvad angår muligheden for at bidrage til udviklingen af genopretnings- og resiliensplanen, tilkendegav de fleste arbejdsmarkedsparter lav tilfredshed med feedback og svar fra regeringsrepræsentanter. De betragtede i vid udstrækning deres inddragelse som informativ og i mindre grad som en høring. Fremover vil det være vigtigt med en passende inddragelse af arbejdsmarkedets parter i gennemførelsen af genopretnings- og resiliensplanerne for at sikre, at de planlagte foranstaltninger kan gennemføres med godt resultat.

Det er også nødvendigt at inddrage civilsamfundsorganisationer for at sikre nationalt ejerskab til reformer og investeringer og sikre deres varige gennemslagskraft. På grundlag af eksisterende national praksis og i overensstemmelse med forordningen om oprettelse af genopretnings- og resiliensfaciliteten har et stort antal medlemsstater hørt civilsamfundsorganisationer og andre relevante interessenter med henblik på udarbejdelsen af deres genopretnings- og resiliensplaner. Dette er i overensstemmelse med beskæftigelsesretningslinjerne 2021²²³ og Europa-Kommissionens vejledning til medlemsstaterne udsendt i januar 2021. Ifølge en resolution fra Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (baseret på høringer blandt dets medlemmer og interessenters repræsentanter i medlemsstaterne) var den begrænsede tid, der var til rådighed til høringer og udvekslinger, en hindring for en effektiv og meningsfuld inddragelse af civilsamfundsorganisationerne²²⁴. Fremover vil civilsamfundsorganisationernes erfaringer med beskæftigelses- og socialpolitikker, herunder i forbindelse med praktiske projekter, være

²²⁰ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/241 af 12. februar 2021 om oprettelse af genopretnings- og resiliensfaciliteten.

²²¹ Europa-Kommissionen SWD(2021), 12 final. *Guidance to Member States, Recovery and Resilience Plans*.

²²² Kilde: Eurofound (2022), *Tripartite social dialogue and policy formation: Measures to promote recovery in the aftermath of the COVID-19 crisis* (endnu ikke udgivet). Bemærk: Foreløbige resultater af den igangværende Eurofound-undersøgelse om inddragelsen af de nationale arbejdsmarkedsparter i udarbejdelsen af de genopretnings- og resiliensplaner, som medlemsstaterne indgav i 2021. Eurofound's netværk af nationale korrespondenter har udarbejdet 24 rapporter baseret på synspunkter fra arbejdsmarkedets parter og til en vis grad regeringsrepræsentanter. Genopretnings- og resiliensplanerne fra DK og MT er ikke medtaget i denne foreløbige analyse. For BG henviser den modtagne feedback kun til det udkast, der blev offentliggjort forud for den officielle indgivelse.

²²³ Rådet for Den Europæiske Union, oktober 2021 (EUT L 379 af 26.10.2021, s. 1).

²²⁴ Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (2021), *Involvement of Organised Civil Society in the National Recovery and Resilience Plans — What works and what does not?*, resolution, februar 2021.

vigtige for at sikre effektive og gnidningsløse fremskridt i gennemførelsen af relevante reformer og investeringer.

2.3.2 Politiske tiltag

Den seneste udvikling har fået nogle medlemsstater til at ændre nationale bestemmelser, der er relevante for nye beskæftigelsesformer og for fleksible arbejdsordninger, herunder telearbejde. I juli 2020 iværksatte **Portugal** et tilskyndelsesprogram for at tilskynde tjenestemænd til at forblive i tyndt befolkede områder, der omfatter telearbejde og deling af arbejdspladser. I mellemtiden drøftes ny bredere lovgivning om telearbejde i parlamentet. I november 2020 ændrede **Rumænien** de eksisterende retlige rammer for regulering af telearbejde, herunder betingelserne for, at arbejdsgivere kan indføre telearbejde som standarden, og behovet for at udlevere al den information og det udstyr, der er nødvendigt for at udføre telearbejde, til de ansatte. **Slovakiet** ændrede sin arbejdsmarkedslovgivning for at regulere etableringen af hjemmekontorer og det finansielle bidrag, som arbejdsgiveren skal yde ifølge en bilateral eller kollektiv overenskomst. De retlige ændringer træder i kraft i marts 2021. Som led i en bredere reform indførte **Spanien** en ny retlig ramme for telearbejde i den private og den offentlige sektor. Den nye retlige ramme begunstiger blandede beskæftigelsesformer ved at sikre de samme arbejdsvilkår for ansatte, der arbejder på afstand, og ansatte, der arbejder på stedet, og blev senere ændret med bl.a. sanktionsmuligheder til arbejdstilsyn i den private sektor i tilfælde af manglende overholdelse. I oktober 2020 ændrede **Slovenien** loven om statsadvokaturen for at præcisere arbejdstidsordningerne i forbindelse med "standbyvagt" og "tilkaldevagt" for offentligt ansatte i statsadvokaturen. I sin genopretnings- og resiliensplan planlægger **Cypern** at regulere fleksible arbejdsordninger og reformere socialsikringssystemet med henblik på at integrere et nyt system for digital drift og revidere den nuværende lovgivning med henblik på at udvide socialsikringen til at dække alle, herunder selvstændige og arbejdstagere med atypiske ansættelseskontrakter (se afsnit 2.1.2 for yderligere oplysninger). I juni 2021 indførte **Grækenland** fleksible arbejdstider og telearbejde i sin retlige ramme i en bredere reform af arbejdsretten.

Nogle medlemsstater har truffet foranstaltninger for at regulere platformsøkonomien i lyset af dens stigende betydning. Ud over de foranstaltninger, der præsenteres i tekstboksen om jobkvalitet opdaterede **Nederlandene** fra den 1. juli 2020 de eksisterende retlige rammer, så kun personer, der er over 16 år, har tilladelse til at udbringe fødevarer på selvstændigt og forretningsmæssigt grundlag. I oktober 2020 vedtog **Frankrig** en målrettet foranstaltning om regulering af aktiviteten blandt unge under 16 år på onlineplatforme. I april 2021 vedtog Frankrig en reform med henblik på at regulere platformsøkonomien på transportområdet. Som led i denne bredere reform har **Frankrig** også indført en foranstaltning, der skal sikre en passende repræsentation af selvstændige erhvervsdrivende på transportplatforme og fremme den sociale dialog, herunder gennem den nyligt oprettede offentlig myndighed for arbejdsmarkedsforhold på beskæftigelsesplatforme (ARPE).

Flere medlemsstater reviderede deres regler for at sikre den fornødne sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen i overensstemmelse med søjleprincip 10 (et sundt, sikkert og veltilpasset arbejdsmiljø). I juli 2020 trådte ændringen af arbejdsbeskyttelsesloven i **Letland**

i kraft. Formålet hermed var at definere telearbejde og udvide de eksisterende sundheds- og sikkerhedsregler til at omfatte denne type arbejde og ensrette bestemmelserne vedrørende ansatte både typiske og atypiske ansættelsesforhold. I december 2020 gennemgik **Frankrig** arbejdsvilkårene i sundhedssektoren for at styrke forebyggelsen på arbejdspladsen og fremme personalets deltagelse i test og vaccination. **Frankrig** planlægger også at indføre et "forebyggelsespas", som skal indeholde alle de kurser om risikoforebyggelse på arbejdspladsen, som en ansat deltager i. I december 2020 opdaterede **Rumænien** den eksisterende ramme med henblik på at beskytte arbejdstagerne mod risikoen for eksponering for biologiske agenser på arbejdspladsen, herunder covid-19.

Nogle medlemsstater ændrede deres lovgivning om afskedigelser for at afbøde covid-19-krisens indvirkning på arbejdsmarkedet. **Spanien** forlængede det midlertidige forbud mod kontraktophør på grund af "force majeure" og afskedigelse af objektive årsager (økonomiske, tekniske, organisatoriske og produktionsmæssige) i forbindelse med covid-19, som oprindeligt blev indført som reaktion på pandemien, indtil februar 2022. **Italien** forlængede det midlertidige forbud mod afskedigelse, der blev indført i marts 2020, indtil udgangen af juni 2021 for virksomheder omfattet af en arbejdsdelingsordning.

Flere medlemsstater foreslår nye eller ændrede bestemmelser om tidsbegrænset ansættelse for at imødegå eksisterende og fremtidige udfordringer på arbejdsmarkedet. Efter vedtagelsen i marts 2020 forlængede **Spanien** suspensionen af afskedigelser i henhold til kontrakter (både tidsbegrænsede og tidsubegrænsede) indtil udgangen af september 2021. For tidsbegrænsede kontrakter blev forbuddet yderligere forlænget til februar 2022. Ifølge genopretnings- og resiliensplanen vil **Spanien** desuden forenkle og omorganisere de forskellige ansættelseskontrakter, herunder undersøge anvendelsen af uddannelses- og lærlingekontrakten og sæsonkontrakter, ligesom kravet om begrundelser for midlertidig ansættelse vil blive skærpet, således at tidsubegrænsede kontrakter i sidste ende bliver den generelle regel. **Italien** ajourførte loven om yderligere forlængelser eller fornyelser af tidsbegrænsede kontrakter for en periode på højst 12 måneder, uden at dette berører den maksimale samlede varighed på 24 måneder. I juni 2020 vedtog **Slovakiet** en overgangsbestemmelse for at give arbejdsgiverne mulighed for at forlænge og genforhandle tidsbegrænsede kontrakter, der skulle opsiges op til to måneder efter krisetilstandens ophør. Hvis dette ikke sker, vil ansættelsesforholdet blive til et tidsubegrænset ansættelsesforhold. I august 2020 indførte **Litauen** kriterier, som vikarbureauerne skal opfylde, navnlig med hensyn til deres status og evne til at udføre den midlertidige beskæftigelse. I december 2020 ændrede **Frankrig** den eksisterende ramme for betalt ferie og foreslog nye regler for fornyelse af visse tidsbegrænsede kontrakter i overensstemmelse med kollektive overenskomster.

I nogle medlemsstater blev der også indført **målrettede foranstaltninger til fremme af overgangen til tidsubegrænset beskæftigelse** i overensstemmelse med søjleprincip 5 (on sikker og fleksibel beskæftigelse). Inden for rammerne af genopretnings- og resiliensplanen ændrede **Spanien** i juli 2021 den grundlæggende lov for offentligt ansatte for at reducere andelen af tidsbegrænsede kontrakter i den offentlige sektor og forhindre misbrug af denne type ansættelse. Der er planlagt yderligere stabiliseringsprocedurer for midlertidigt ansatte i december 2022, og sektorspecifikke vedtægter som f.eks. sundhed og uddannelse vil blive ændret i overensstemmelse hermed. Med henblik på at fremme omdannelsen af tidsbegrænsede kontrakter til tidsubegrænsede kontrakter vedtog **Portugal** i august 2020 en

bonus for kontrakter til en værdi af to gange den månedlige grundløn, der er fastsat i kontrakten (op til et loft på ca. 2 200 EUR). I maj 2021 vedtog **Italien** en ny genansættelsesaftale for at støtte omlægningen af tidsbegrænsede kontrakter og fremme overgangen til arbejdsmarkedet. Formålet med foranstaltningen er at fremme tidsubegrænset beskæftigelse gennem en midlertidig fritagelse fra socialsikringsbidrag for arbejdsgivere.

Indsatsen for at bekæmpe sort arbejde fortsætter i flere medlemsstater med yderligere foranstaltninger, herunder kapacitetsopbygning for arbejdstilsyn. Grækenland planlægger ændringer af skatte- og socialsikringsordningen i kultur- og kunstsektoren for at tilskynde til hvidt arbejde. I februar 2021 vedtog **Spanien** en handlingsplan for regularisering af løn og socialsikringsbidrag for arbejdstagere i husholdningssektoren gennem arbejdstilsyn, oplysningskampagner og teknisk bistand. I marts 2021 havde arbejdstilsynet i **Spanien** sendt mere end 45 000 breve til arbejdsgiverne. Dette førte til regularisering af mere end 30 000 husarbejdere. Som led i en bredere reform vedtog **Kroatien** den nationale plan for bekæmpelse af sort arbejde 2021-24, som omfatter en række lovgivningsmæssige og ikkelovgivningsmæssige foranstaltninger til bekæmpelse af misbrug af atypiske arbejdsformer, bevidstgørelse om fordelene ved lovligt arbejde og fremme af fair konkurrence. **Litauen** vedtaget en ny målrettet foranstaltning til bekæmpelse af sort arbejde i bygge- og anlægssektoren. Foranstaltningen, som forventes at træde i kraft i januar 2022, vil kræve, at alle personer, der arbejder i bygge- og anlægssektoren, skal bære et "virksomheds-ID", og at arbejdsgiverne skal indsende alle de nødvendige data til et centralt identifikationssystem. **Litauen** ændrede også sin arbejdsmarkedslovgivning for at sikre gennemsigtighed i lønudbetalingen og andre arbejdsrettigheder (dvs. dagpenge og tjenesterejseudgifter) for alle ansatte. Ændringerne forventes at træde i kraft i januar 2022. Som led i en bredere reform planlægger **Rumænien** at formalisere husligt arbejde ved at indføre arbejdskuponer. Den forventes at træde i kraft i begyndelsen af 2022.

Flere medlemsstater tilpassede deres offentlige arbejdsformidlinger for bedre at kunne reagere på den seneste udvikling på arbejdsmarkedet. I november 2020 vedtog **Estland** et nyt beskæftigelsesprogram for 2021-23 med det formål bedre at støtte personer med hindringer for beskæftigelse, navnlig langtidsløse. I december 2020 lancerede **Grækenland** "myOAEDlive"-platformen, hvor arbejdsløse og virksomheder kan modtage rådgivning, herunder tolkning fra/til fremmedsprog, hvor det er nødvendigt. I december 2020 vedtog **Finland** et pilotprojekt med det formål at styrke udbuddet af arbejdsformidlingstjenester på lokalt plan. Med deltagelse af 25 pilotområder bestående af 118 kommuner sigter de lokale myndigheders pilotprojekter mod at øge beskæftigelsen af jobsøgende, navnlig langtidsløse og personer med en sårbar baggrund, og at tilbyde dem uddannelse for at sikre, at der er kvalificeret arbejdskraft til rådighed. Projektet blev indledt i marts 2021 og forventes afsluttet i juni 2023. I december 2020 introducerede **Ungarn** en ny jobmatchingportal "KarrierM" ("MinKarriere"), som giver oplysninger til både jobsøgende og arbejdsgivere. Med et samlet budget på 2,8 mia. HUF (7,6 mio. EUR) tilbyder portalen også individuel vejledning og støtte til jobsøgende. Som led i en bredere reform vedtog **Ungarn** imidlertid i februar 2021 en ny retlig ramme, som arbejdsformidlingernes mulighed for at yde finansiel støtte til uddannelsesgebyrer og dermed forbundne rejseudgifter. Denne ændring kan mindske de jobsøgendes incitamenter til at deltage i uddannelse.

Medlemsstaterne traf foranstaltninger for at forbedre den støtte, der ydes af offentlige arbejdsformidlinger for også at nå ud til mere sårbare befolkningsgrupper.

Luxembourg iværksatte et projekt kaldet "eADEM", som har til formål at digitalisere og effektivisere de offentlige arbejdsformidlinger ved at opgradere deres IT-udstyr. Projektet blev i overensstemmelse med Luxembourgs genopretnings- og resiliensplan indledt i begyndelsen af februar 2021 og forventes afsluttet ved udgangen af 2024 eller begyndelsen af 2025. En foranstaltning, der har til formål at udvide det antal digitale tjenester, der leveres af de offentlige arbejdsformidlinger, blev indført i april 2021, og jobtilbud vil nu være åbne for alle jobsøgende og ikke kun dem, der er tilmeldt arbejdsformidlingen. Dette er resultatet af fornyede partnerskaber mellem erhvervssammenslutningen og de offentlige arbejdsformidlinger (december 2020) og reformen af det faglige omklassificeringssystem, som trådte i kraft i november 2020. I december 2020 indledte **Rumænien** et projekt finansieret af Den Europæiske Socialfond vedrørende modernisering af de offentlige arbejdsformidlingers strukturer gennem udvikling af sagsstyringstjenester for jobsøgende, herunder sårbare grupper. **Rumænien** har også planer om at lancere en ny platform til forbedring af de tjenester, som arbejdsformidlingerne tilbyder arbejdsgivere, herunder uddannelse af 900 medarbejdere og tiltag for at fremme samarbejdet med territoriale arbejdsformidlinger. I juli 2020 vedtog **Irland** en midlertidig foranstaltning for at forbedre de offentlige arbejdsformidlingers kapacitet til at støtte jobsøgende gennem hjælp til jobsøgning, herunder gennem andre kontraktbaserede tjenester og lokale arbejdsformidlinger. I 2019 indførte **Bulgarien** en ny tjeneste kaldet "mobilt arbejdsformidlingskontor", som tilbyder arbejdsformidlingstjenester i fjerntliggende områder, hvor der ikke findes et permanent arbejdsformidlingskontor. Efter at være blevet suspenderet på grund af covid-19-pandemien genoptog de mobile arbejdsformidlingskontorer deres aktivitet i juli 2021 og gav vejledning og støtte til mere end 1 400 jobsøgende. Den **belgiske** genopretnings- og resiliensplan omfatter foranstaltninger til fremme af udvekslingen af data om korttidsledige mellem forskellige forvaltningsniveauer. Målet er at støtte de offentlige arbejdsformidlinger i deres indsats for at nå ud til denne specifikke gruppe med supplerende foranstaltninger, der udvikles af regionale offentlige arbejdsformidlinger (f.eks. i regionen Flandern). Den **belgiske** region Vallonien vil i januar 2022 gennemføre en række foranstaltninger med det formål at yde mere personlig vejledning til jobsøgende. Dette omfatter udrulning af digitale værktøjer og bedre jobmatchningsaktioner rettet mod de mest sårbare jobsøgende. I september 2021 vedtog **Grækenland** en ny forvaltningsramme for de offentlige arbejdsformidlinger og planlægger investeringer i modernisering af de lokale afdelinger, herunder tiltag for at forbedre udbredelse, anerkendelse, kommunikation og rådgivning.

En række medlemsstater har hovedsagelig indført midlertidige foranstaltninger for at gøre deres eksisterende rammer for aktive arbejdsmarkedspolitikker mere effektive, navnlig med hensyn til bekæmpelse af langtidsledighed, i overensstemmelse med søjleprincip 4 (aktiv beskæftigelsesstøtte). I juli 2020 godkendte **Irland** en midlertidig foranstaltning med henblik på at oprette yderligere 10 000 praktikpladser og ordninger med tilbud om erhvervs erfaring til personer, der har været ledige i seks måneder eller længere. I oktober 2020 vedtog **Grækenland** et nyt program for beskæftigelsesstøtte til 100 000 nye job i den private sektor. Staten dækker nyansattes socialsikringsbidrag i seks måneder og yderligere løntilskud på 200 EUR om måneden til personer, der tidligere var langtidsledige. Fra januar 2022 vil programmet blive udvidet med 50 000 nye job. I december 2020 indførte den **belgiske** region Vallonien et nyt midlertidigt tilskud til ansættelse af langtidsledige i sektorer, der er hårdt ramt af covid-19-krisen. Den nye ordning har en værdi af 1 000 EUR om måneden i en periode på højst 24 måneder og ydes i tillæg til en anden ansættelsesydelse med et faldende beløb over tid. I december 2020 udvidede **Frankrig** pilotprojektet *territoires*

zéro chômeurs med henblik på at sikre yderligere integration af langtidsledige. Som led i dette projekt er foranstaltningen "CDI inclusion" specifikt rettet mod arbejdstagere over 57 år gennem tilpassede tidsbegrænsede kontrakter. Projektet blev udvidet til 50 nye områder med en varighed på yderligere fem år. **Østrig** godkendte en ny finansiel bevilling til støtte for integration af langtidsledige på arbejdsmarkedet samt bedre vejledning og støtte fra den offentlige arbejdsformidling, herunder foranstaltninger til forbedring af færdigheder finansieret gennem genopretnings- og resiliensplanen. I januar 2021 trådte en række ændringer af arbejdsretten i kraft i **Finland**. De har til formål at sikre flere skræddersyede og integrerede tjenester til personer i sårbare situationer, navnlig langtidsledige. I maj 2021 blev der i **Danmark** indgået aftale om at afsætte 159 mio. DKK (ca. 21 mio. EUR) til bekæmpelse af langtidsledighed og støtte til integration på arbejdsmarkedet af især jobsøgende over 50 år.

Medlemsstaterne indførte nye (for det meste midlertidige) foranstaltninger eller forlængede eksisterende med henblik på at styrke deres ordninger for arbejdsløshedsunderstøttelse i overensstemmelse med søjleprincip 13 om arbejdsløshedsydelse. Fra august 2020 gennemførte **Danmark** en midlertidig foranstaltning, hvor der blev udbetalt højere arbejdsløshedsunderstøttelse (op til 110 %) til lavtuddannede, som påbegyndte en erhvervsuddannelse. Som led i en række midlertidige foranstaltninger til afbødning af pandemiens negative virkninger justerede **Portugal** i november 2020 formelen for beregning af arbejdsløshedsunderstøttelse i situationer, hvor perioden for udbetalingsgaranti er reduceret, og suspenderede midlertidigt eksklusivitetspligten (således at ledige kan etablere selvstændig virksomhed, samtidig med at de modtager arbejdsløshedsunderstøttelse). I december 2020 forlængede **Portugal** retten til arbejdsløshedsunderstøttelse, som sluttede i 2021, med yderligere seks måneder. **Belgien** suspenderede den gradvise nedsættelse af arbejdsløshedsunderstøttelse indtil udgangen af september 2021 og fastfros den på det niveau, som modtageren var berettiget til i april 2020. I maj 2021 vedtog **Spanien** en midlertidig arbejdsløshedsforsikringsordning indtil september 2021 (på 776 EUR) for kunstnere, der tidligere har bidraget til arbejdsløshedsordningen (i 4-6 måneder, hvis der er indbetalt bidrag for mindst 20-55 dage i 2019). **Estland** godkendte en reform, som i væsentlig grad hævede arbejdsløshedsunderstøttelsen fra 2021. Fra den 1. august 2020 steg nettokompensationsgraden for arbejdsløshedsunderstøttelsen fra 50 % til 60 % af den tidligere indkomst i de første 100 dage af arbejdsløshedsperioden. Genopretnings- og resiliensplanen indeholder desuden en bestemmelse om forlængelse af maksimumsperioden for udbetaling af arbejdsløshedsunderstøttelse i tilfælde af høj arbejdsløshed. I **Litauen** kan arbejdstagere, der ophører med at modtage understøttelse efter deres tilbagevenden til beskæftigelse, lettere ansøge om arbejdsløshedsunderstøttelse, hvis de igen bliver arbejdsløse.

Nogle af de foranstaltninger, der er vedtaget på området for arbejdsløshedsunderstøttelse, har til formål at forbedre situationen for bestemte befolkningsgrupper. **Luxembourg** besluttede midlertidigt at forlænge den særlige ordning for arbejdsdelingsordning, der var vedtaget i forbindelse med covid-19-krisen, indtil juni 2021. Kompensationen for delvis arbejdsløshed kan i henhold til arbejdsloven ikke være lavere end det beløb, der er fastsat for den sociale mindsteløn til ufaglærte. I løbet af 2020 og 2021 godkendte **Italien** midlertidige bestemmelser om suspension af den gradvise nedsættelse af arbejdsløshedsunderstøttelsen og udvidelse af kategorierne af potentielle modtagere. I december 2020 blev der også godkendt midlertidig indkomststøtte på netto 500 EUR om måneden til arbejdsløse eller enlige kvinder med børn. Foranstaltningen gælder indtil 2023

med et loft for de samlede udgifter på 5 mio. EUR om året. I april 2021 udvidede **Letland** den midlertidige støtte på 180 EUR til modtagere, der har opbrugt deres ret til arbejdsløshedsunderstøttelse, fra fire til seks måneder, som blev indført i marts 2020. I december 2020 vedtog **Letland** desuden en midlertidig arbejdsløshedsunderstøttelse (500 EUR for de første to måneder og 375 EUR for de sidste to) til unge nyuddannede, der har meldt sig arbejdsløse. Begge disse foranstaltninger udløb den 30. juni 2021. Den midlertidige ydelse suppleres desuden af en foranstaltning, der forlænger udbetalingen af arbejdsløshedsunderstøttelse op til to gange og omfatter fuld dækning af andre (dvs. invaliditet) ydelser. Begge grupper af potentielle modtagere skulle være tilmeldt den offentlige arbejdsformidling og deltage i aktive arbejdsmarkedspolitikker. **Østrig** ændrede loven om arbejdsløshedsforsikring med henblik på at yde midlertidig støtte til erhvervsaktive forældre med børn op til 14 år eller med handicap (uden aldersgrænse). Personer, der plejer ældre, var også omfattet af foranstaltningen, der blev forlænget indtil juli 2021. **Østrig** vedtog også midlertidige foranstaltninger om støtte til arbejdstagere i den kulturelle og kreative sektor, som oplevede indkomsttab, med engangstilskud på 1 000-3 500 EUR alt efter tilfældet. I august 2020 ændrede **Irland** de eksisterende lovgivningsmæssige rammer med henblik på at yde midlertidig arbejdsløshedsunderstøttelse til personer, deres job som følge af pandemien, hvor ydelsernes størrelse blev justeret i bølger.

Medlemsstaterne tilpassede deres lovgivningsmæssige rammer for at sikre, at arbejdsløshedsunderstøttelsen er tilstrækkelig og dækker, samtidig med at der tages hensyn til konditionalitetskravene. I december 2020 indførte **Finland** en foranstaltning vedrørende lempelse af betingelserne for at modtage arbejdsløshedsunderstøttelse for navnlig jobsøgende, der er indskrevet på kortvarig uddannelse. Foranstaltningen forventes også at lette arbejdsbyrden for de offentlige arbejdsformidlinger og sikre, at der afsættes ressourcer til dem, der har størst behov. **Italien** finansierede midlertidige indkomsttilskud til sæsonarbejdere, løst ansatte arbejdstagere og selvstændige. **Estland** ændrede den eksisterende lovgivning for at øge arbejdsløshedsunderstøttelsen fra 35 % til 50 % af den månedlige mindsteløn fra januar 2021. **Grækenland**, hvor den midlertidige forlængelse af den almindelige arbejdsløshedsunderstøttelse udløb i maj 2021, planlægger en bredere reform af de eksisterende ordninger for arbejdsløshedsunderstøttelse. Målet er at forbedre tilstrækkeligheden og dækningen, tilskynde til hurtigere tilbagevenden til arbejdsmarkedet og fjerne hindringer for udvikling af færdigheder. I juni 2021 forlængede **Finland** de eksisterende retlige rammer indtil september 2021, således at arbejdssøgende modtog arbejdsløshedsunderstøttelse som forskudsbetaling for en periode på seks måneder i stedet for den normale periode på to måneder. I juni 2021 indledte **Malta** en vurdering af de eksisterende ordninger for arbejdsløshedsunderstøttelse, som udmøntede sig i en rapport med konkret dokumentation, som skal sikre effektiv dækning og mere tilstrækkelige ydelser, samtidig med at incitamenterne til at arbejde styrkes. Som led i gennemførelsen af genopretnings- og resiliensplanen forventes rapporten at blive offentliggjort i midten af 2022.

Nogle medlemsstater vedtog nye eller ændrede bestemmelser for at fremme arbejdskraftens frie bevægelighed og samtidig sikre beskyttelsen af arbejdstagernes rettigheder. I april 2021 godkendte **Rumænien** nye bestemmelser for at sikre retlig beskyttelse af rumænske statsborgere, der arbejder i udlandet, gennem kontrakter koordineret af arbejdsformidlinger, uanset deres oprindelse (dvs. uanset om de kommer fra Rumænien eller en anden medlemsstat). I april 2021 ændrede **Finland** den eksisterende retlige ramme for indrejse- og opholdsbetingelser for tredjelandsstatsborgere med henblik på sæsonarbejde.

Foranstaltningen har til formål at mindske den administrative byrde for arbejdsgivere og udenlandske sæsonarbejdere og suppleres med yderligere ændringer fra oktober 2021, som har til formål at forebygge og afsløre urimelig arbejdspraksis. I juni 2021 forlængede **Luxembourg** skatteaftalen med **Belgien** og **Frankrig** for grænsearbejdere, der var ansat i landet, men som i øjeblikket telearbejder, indtil henholdsvis den 31. december og den 15. november. Aftalen mellem **Luxembourg** og **Tyskland** kan forlænges én gang om måneden.

Flere medlemsstater har tilpasset deres rammer for inddragelse af arbejdsmarkedets parter og kollektive overenskomstforhandlinger i overensstemmelse med søjleprincip 8 om social dialog og inddragelse af arbejdstagerne. I februar 2021 vedtog **Frankrig** en ny retlig ramme for overenskomstforhandlinger i den offentlige sektor, herunder en definition af forhandlingsklausuler, f.eks. lærlingeuddannelser, og gennemførelse af aflønningspolitikker. I april 2021 **Frankrig** vedtog Frankrig en reform med det formål at styrke den sociale dialog i platformsøkonomien gennem afholdelse af valg, udnævnelse af repræsentanter og nedsættelse af et nationalt organ med ansvar for afholdelse af valgene. I juli 2021 afholdt **Cypern** en Labour Advisory Board-konvention, hvor en række vigtige reformer i landet blev drøftet med arbejdsmarkedets parter for at sikre, at mekanismerne for kollektive overenskomstforhandlinger, gensidige aftaler og forebyggelse og bilæggelse af faglige tvister kan fungere effektivt. **Grækenland** opdaterede rammerne for den kollektive arbejdsret, herunder oprettelse af et digitalt register over fagforeninger, regulering af strejkeretten og forhøjelse af minimumstjenesten under strejker i den offentlige sektor med op til 33 %. Som en del af landets genopretnings- og resiliensplan vil **Spanien** forbedre den måde, hvorpå de kollektive overenskomstforhandlinger fungerer, ved at ændre de relevante retsregler og indarbejde ændringer af forhandlingsstrukturen for at styrke forhandlingsparternes repræsentativitet, udvide dialogens indhold og øge retssikkerheden i forbindelse med dens gennemførelse og virkninger. Også som led i de reformer, **Rumænien** har fremlagt i sin genopretnings- og resiliensplan, planlægges der en ændring af lovgivningen for at forbedre den måde, den sociale dialog fungerer på.

2.4 Retningslinje 8: Fremme lige muligheder for alle, støtte social inklusion og bekæmpe fattigdom

I dette afsnit gennemgås gennemførelsen af beskæftigelsesretningslinje 8, hvori det anbefales, at medlemsstaterne sikrer lige muligheder for alle, støtter social inklusion og bekæmper fattigdom, i overensstemmelse med søjleprincip 2 (ligestilling mellem kønnene), princip 3 (lige muligheder), princip 11 (børnepasning og hjælp til børn), princip 12 (social sikring), princip 14 (mindsteindkomst), princip 15 (ældreindkomst og alderspension), princip 16 (sundhedsydelser), princip 17 (integrering af personer med et handicap), princip 18 (langtidspleje), princip 19 (boliger og støtte til hjemløse) og 20 (adgang til basale tjenesteydelser). Afsnit 2.4.1 indeholder en analyse af nøgleindikatorerne, mens afsnit 2.4.2 omhandler medlemsstaternes politiske foranstaltninger inden for sociale beskyttelsessystemer og social inklusion.

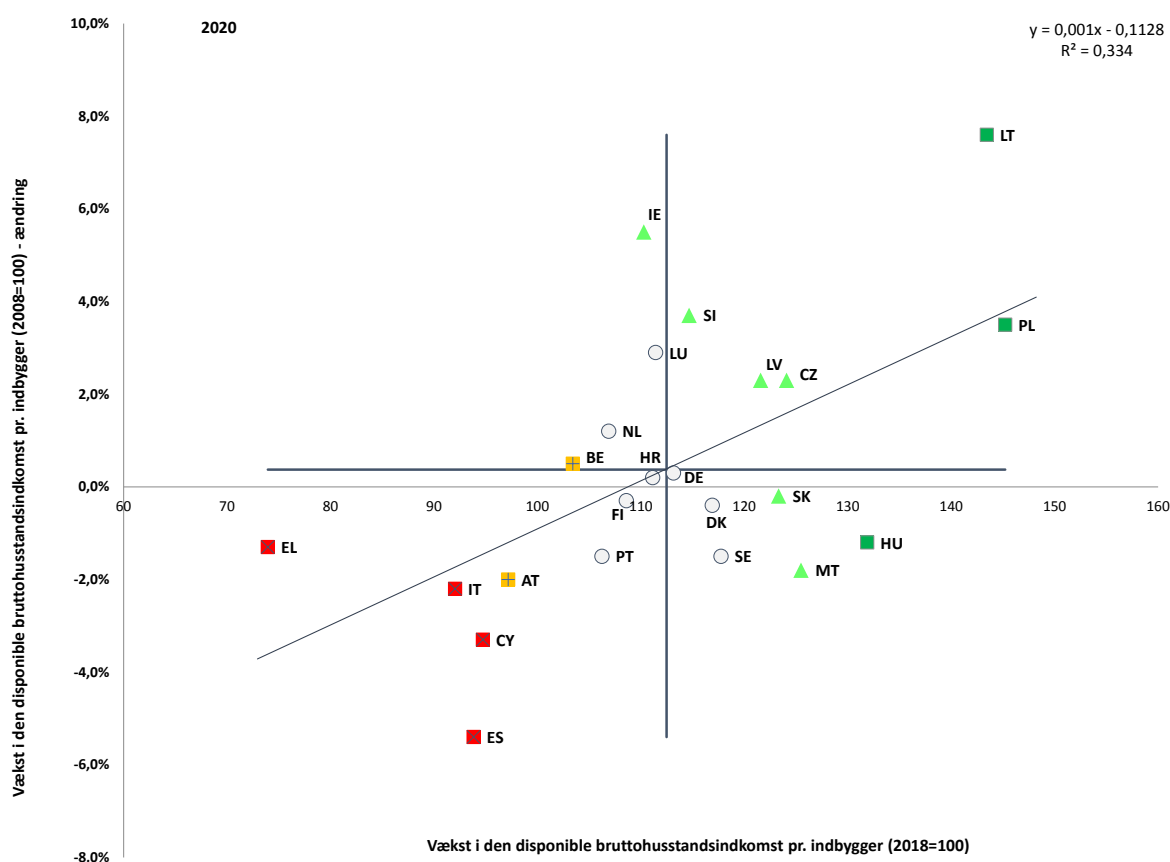
2.4.1 Nøgleindikatorer

På trods covid-19-krisen forblev de disponible bruttohusstandsindkomster pr. indbygger i gennemsnit stabile i medlemsstaterne i 2020. Den største stigning blev konstateret i Litauen efterfulgt af Irland og Polen (henholdsvis 10,2, 5,7 og 4,9 procentpoint) — se figur 2.4.1. Spanien oplevede det største fald efterfulgt af Cypern, Malta og Italien (henholdsvis -5,4 procentpoint, -3,2 procentpoint, -2,3 procentpoint og -2,1 procentpoint). For langt de fleste medlemsstater var forskellene dog meget mindre. Som drøftet i afsnit 2.1.1 afspejler forskellene mellem medlemsstaterne på dette område bl.a. sektorspecifikke forskelle med hensyn til covid-19-krisens virkning samt forskelle i anvendelsesområdet for indkomststøtteordninger og de automatiske stabilisatorers virkning. I nogle medlemsstater ligger den disponible bruttorealindkomst pr. indbygger stadig under værdierne fra 2008, således at de placeres i kategorien "bør holdes øje med" (Østrig²²⁵) "kritiske situationer" (Grækenland, Italien, Spanien og Cypern).

²²⁵ Belgien befinder sig også i kategorien "bør holdes øje med", men har en disponibel bruttohusstandsindkomst pr. indbygger, der ligger over 2008-niveauet.

Figur 2.4.1: På trods covid-19-krisen forblev de disponible bruttohusstandsindkomster pr. indbygger generelt stabile i medlemsstaterne i 2020

Vækst i den reale disponible bruttohusstandsindkomst pr. indbygger (2008=100) i 2020 og ændring i forhold til det foregående år (nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Bemærk: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget. Data for BG, EE, FR og RO foreligger ikke.

Kilde: Eurostat, [tepsr_wc310].

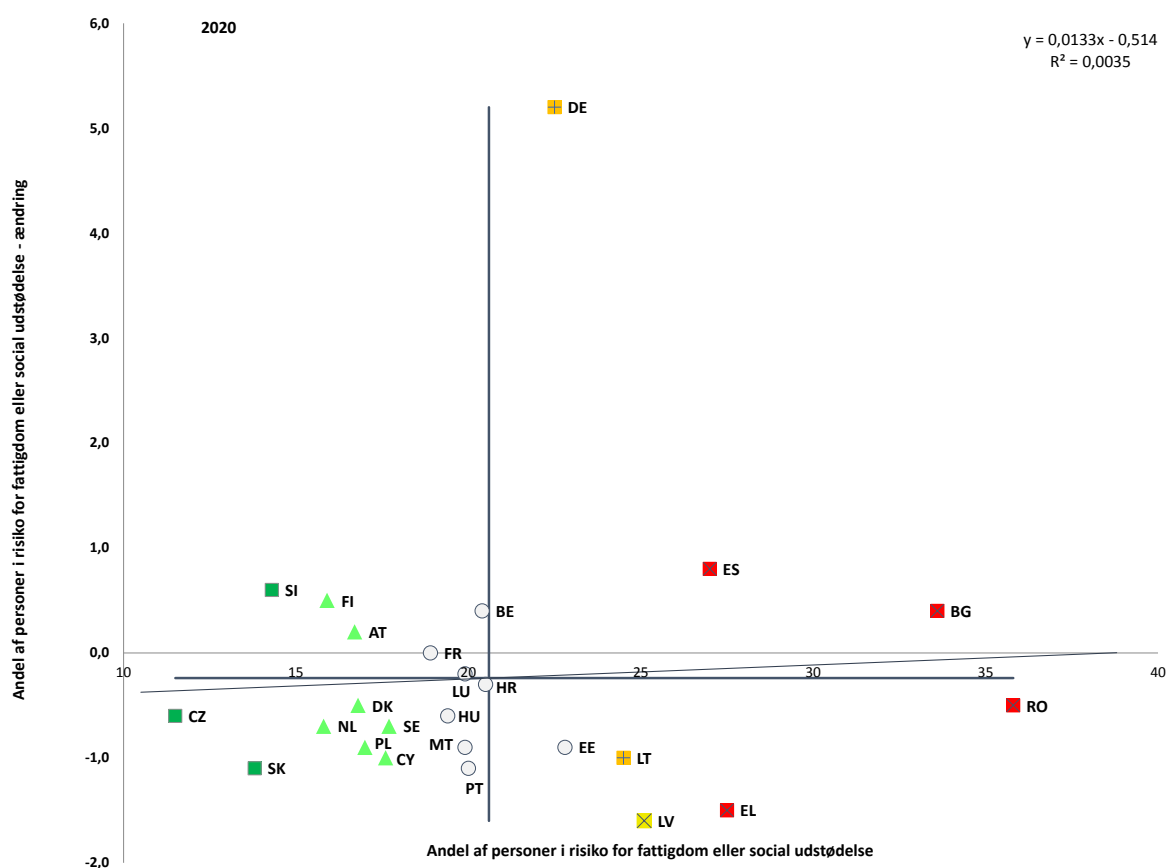
Andelen af personer i risiko for fattigdom og social udstødelse forblev generelt stabil eller faldt i de fleste medlemsstater i 2020, men der er fortsat betydelige forskelle. I handlingsplanen for den europæiske søjle for sociale rettigheder har Kommissionen fastsat et fald i antallet af personer i risiko for fattigdom og social udstødelse på 15 millioner som et overordnet mål for 2030. I 2020 havde Rumænien, Bulgarien, Grækenland og Spanien de højeste andele af personer i risiko for fattigdom og social udstødelse (på 35,8 %, 33,6 %, 27,5 % og 27 %), mens Tjekkiet, Slovakiet, Slovenien og Nederlandene havde de laveste (på 11,5 %, 13,8 %, 14,3 % og 15,8 %). Blandt landene med et højt niveau kunne Rumænien konstatere et mindre fald (på 0,5 procentpoint) til 35,8 %, mens Bulgarien og Spanien oplevede en mindre stigning (henholdsvis 0,4 procentpoint og 0,8 procentpoint), men situationen er stadig "kritisk" for dem alle ifølge den sociale resultattavle. Litauen og Tyskland er lande, der "bør holdes øje med" (se figur 2.4.2), men for sidstnævnte skal der bemærkes et alvorligt brud i serien som følge af en større ændring i dataindsamlingen²²⁶. Det

²²⁶ Fra og med 2020 overfører Tyskland data om indikatoren for andelen af personer i risiko for fattigdom og social udstødelse til EU-SILC fra en undersøgelse ("Mikrozensus"), der adskiller sig fra den tidligere, for at forbedre kvaliteten af de underliggende data efter ændringen i indikatoren for andelen af personer i risiko for fattigdom og social udstødelse i 2021. Denne ændringer viser også, at andelen af personer i risiko for fattigdom

største fald i andelen af personer i risiko for fattigdom og social udstødelse blev indberettet af Letland (1,6 procentpoint til 25,1 %), hvilket var en fortsættelse af en faldende tendens fra et stadig højt niveau. Blandt landene med den laveste andel af personer i risiko for fattigdom og social udstødelse opnåede Slovakiet en yderligere forbedring på 1,1 procentpoint til 13,8 %, mens Tjekkiet opnåede en forbedring på 0,6 procentpoint til 11,5 %. Der er store forskelle med hensyn til andel af personer i risiko for fattigdom og social udstødelse i de europæiske regioner med et større spænd end mellem medlemsstaterne. Sådanne forskelle kan forekomme inden for en enkelt medlemsstat, f.eks. i Spanien og Italien — se figur 8 i bilag 3.

Figur 2.4.2: Andelen af personer i risiko for fattigdom og social udstødelse forblev generelt stabil eller faldt i de fleste medlemsstater, men der er fortsat betydelige forskelle

Andel af befolkningen, der er i risiko for fattigdom eller social udstødelse (%), 2020-niveauer og ændring i forhold til det foregående år (nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Bemærk: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget. Data for IE og IT foreligger ikke, og data er foreløbige for FR, LV, NL, PL og SK. Brud i serierne for BE, DE og LU. Fra og med 2020 overfører Tyskland data om indikatoren for andelen af personer i risiko for fattigdom og social udstødelse til EU-SILC fra en undersøgelse ("Mikrozensus"), der adskiller sig fra den tidligere. Data fra forskellige år er derfor ikke længere sammenlignelige. Definitionen af nøgleindikatoren adskiller sig fra den

og social udstødelse blev undervurderet målt med den tidligere metode, og dette fører til en brud i tidsserierne. Data fra forskellige år er derfor ikke længere sammenlignelige. I 2020 steg den tyske andel af personer i risiko for fattigdom og social udstødelse fra 17,3 % i 2019 til 22,5 % i 2020, dvs. en stigning på 5,2 procentpoint. Denne stigning bør betragtes som en statistisk bevægelse som følge af forbedringen af datakilden.

foregående [[ilc_peps01](#)] efter ændringen i 2021.²²⁷
Kilde: Eurostat, [[tepsr_lm410](#)].

Regeringernes hurtige indgreb hjalp med at afbøde pandemiens indvirkning på risikoen for indkomstfattigdom, alvorlige materielle og sociale afsavn og andelen af personer, der lever i delvis arbejdsløse husstande. Indikatoren for andel af personer i risiko for fattigdom for 2020 (baseret på EU-SILC og med henvisning til indkomstniveauerne i 2019) forblev forholdsvis stabil for alle medlemsstater (se øverste panel i figur 2.4.3). Ifølge Eurostats foreløbige skøn (vedrørende indkomster i 2020)²²⁸ var stigningen begrænset i mindst halvdelen af medlemsstaterne sammenlignet med 2019 (og faldt let i Estland, Litauen, Finland, Rumænien og Tjekkiet). Der anslås dog en svag stigning for Grækenland, Spanien, Kroatien og Slovenien og i mindre grad Italien. Andelen af personer med alvorlige materielle og sociale afsavn²²⁹ forblev generelt stabil i 2020, dog med begrænset konvergens. Nogle få lande (Litauen, Slovakiet, Polen og Grækenland) registrerede begrænsede fald, mens andelen for andre forblev stabil eller steg svagt (Spanien, Bulgarien og Rumænien). Andelen af personer, der lever i delvis arbejdsløse husstande²³⁰, forblev også stabil takket være den politiske indsats, der blev gjort for at begrænse tabet af arbejdspladser. Bemærkelsesværdige positive undtagelser er Slovakiet og Portugal (med et fald på henholdsvis 2 og 1,2 procentpoint), mens der blev konstateret stigninger i Frankrig (med 1,7 procentpoint).

²²⁷ Dette skyldes udskiftningen af den tidligere komponent "andelen af personer, der lider alvorlige materielle afsavn" med "andelen af personer, der lider alvorlige materielle og sociale afsavn". Se nærmere herom på [Eurostats websted](#). For indikatoren "personer, som lever i en husstand med meget lav arbejdsintensitet" blev aldersgruppen ændret fra 0-59 år til 0-64 år mellem 2019 og 2020.

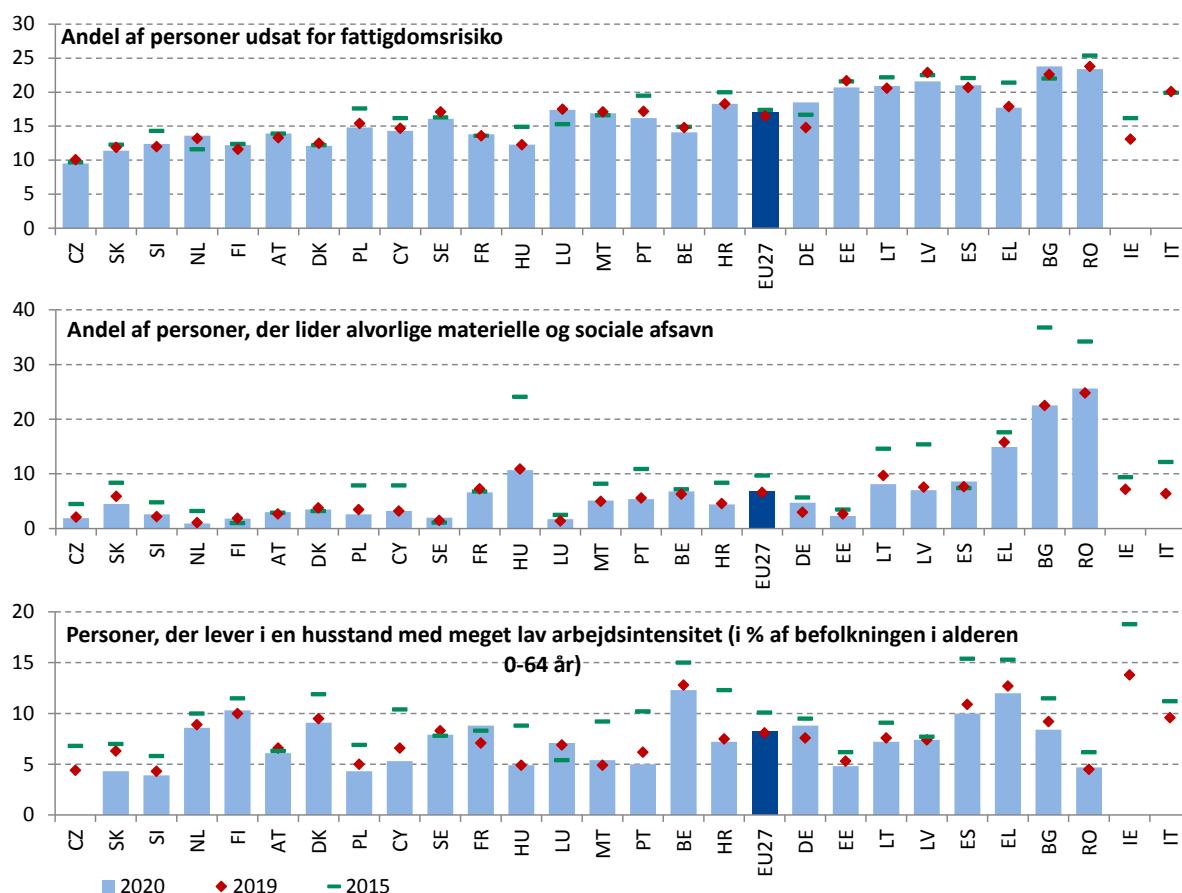
²²⁸ Frigivet juli 2021, findes på [Eurostats websted](#). Tilgået den 16. september 2021. Kun statistisk signifikante ændringer nævnes. Der foreligger ikke estimater for Malta, og der mangler fordelinger for Frankrig og Rumænien.

²²⁹ Indikatoren "andel af personer med alvorlige materielle og sociale afsavn" erstatter indikatoren "andel af personer med alvorlige materielle afsavn" som en komponent af andelen af personer i risiko for fattigdom og social udstødelse, således at der indføres flere afsavnselementer — se det nye sæt elementer på [Eurostats ordliste](#) og yderligere oplysninger i [noten til indikatorgruppen under Udvalget for Social Beskyttelse](#).

²³⁰ Husstande, hvor de voksne (i alderen 18-64 år, men ikke studerende i alderen 18-24 år og personer, der ifølge deres selvdefinerede aktuelle økonomiske status er pensionerede, eller som modtager en pension (undtagen efterladtepension), samt personer i aldersgruppen 60-64 år, som er ikke-erhvervsaktive og lever i en husstand, hvor hovedindkomsten er pensioner), arbejdede mindre end 20 % af deres samlede kombinerede potentielle arbejdstid i løbet af de foregående 12 måneder.

Figur 2.4.3: Forbedringer i komponenterne af andelen af personer i risiko for fattigdom og social udstødelse siden 2015 blev også opretholdt under krisen for næsten alle medlemsstater takket være de vedtagne politiske indgreb

Komponenter af nøgleindikatoren for risiko for fattigdom og social udstødelse (% , 2015, 2019 og 2020)

Bemærk: Indikatorerne er opstillet efter andel af personer i risiko for fattigdom og social udstødelse i 2020. Data for IE og IT foreligger ikke. Indikatoren "andel af personer med alvorlige materielle og sociale afsavn" har erstattet den tidligere komponent "andel af personer med alvorlige materielle afsavn". For indikatoren "personer, som lever i en husstand med meget lav arbejdsintensitet" blev aldersgruppen ændret fra 0-59 år til 0-64 år mellem 2019 og 2020. Fra og med 2020 overfører Tyskland data om indikatoren for andelen af personer i risiko for fattigdom og social udstødelse og de tilhørende komponenter til EU-SILC fra en undersøgelse ("Mikrozensus"), der adskiller sig fra den tidligere. Data fra forskellige år er derfor ikke længere sammenlignelige.

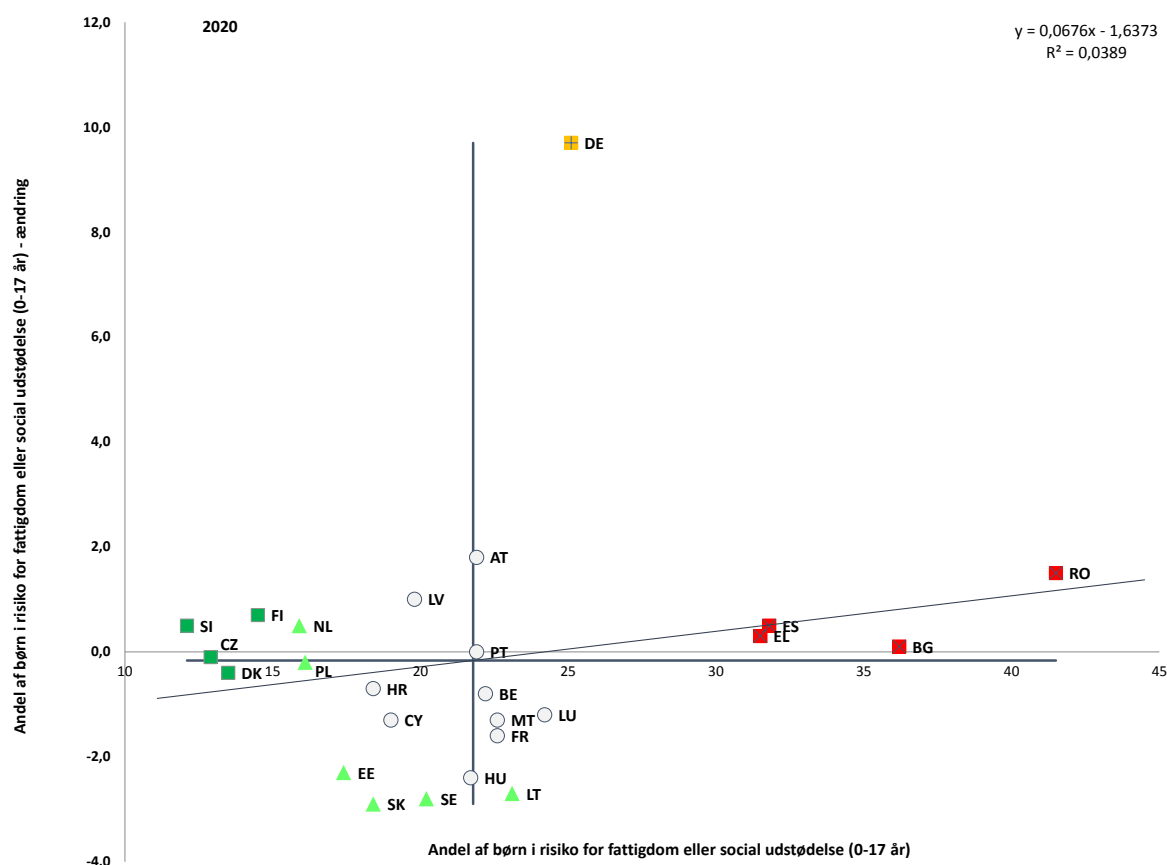
Kilde: Eurostat, [tessi010, tepsr_lm420, tepsr_lm430].

Andelen af børn, der er i risiko for fattigdom eller social udstødelse (0-17 år), forblev stort set stabil i gennemsnit i 2020, idet der stadig er store forskelle landene imellem. Både undersøgelsesdata og Eurostats foreløbige skøn viser, at andelen af personer i risiko for fattigdom og social udstødelse for børn og de tilhørende komponenter var relativt stabil i 2020. Mellem 2019 og 2020 faldt andelen af børn, der er i risiko for fattigdom eller social udstødelse, med mere end 0,5 procentpoint i 11 medlemsstater. De mest markante fald blev konstateret i Slovakiet, Sverige og Litauen (på ca. 3 procentpoint). Omvendt steg den i ti medlemsstater med de største stigninger i Tyskland, Østrig, og Rumænien (henholdsvis 9,7 procentpoint, 1,8 procentpoint og 1,5 procentpoint, for Tyskland vedrører stigningen det allerede nævnte brud i serien). Rumænien, Grækenland, Spanien og Bulgarien befinder sig i

"kritiske situationer" på den sociale resultattavle. Rumænien, Østrig og Spanien har desuden registreret fattigdomsniveauer, der er betydeligt højere for børn end for den samlede befolkning (på henholdsvis 5,7, 5,2 og 4,8 procentpoint). Børn, der vokser op i fattigdom eller social udstødelse, har dårligere chancer for at klare sig godt i skolen, få et godt helbred og realisere deres fulde potentiale senere i livet. Som fremhævet i benchmarkingrammen for børnepasning og hjælp til børn er raten for vedvarende fattigdom højere for børn end for resten af befolkningen, og virkningen af sociale overførsler på børnefattigdom er betydeligt lavere end EU-gennemsnittet i nogle medlemsstater (f.eks. Spanien, Rumænien, Malta, Italien, Bulgarien og Portugal). I nogle medlemsstater er fattigdomsrisikoen for børn af enlige forældre, børn fra familier med mere end tre børn eller børn med migrant- eller romabaggrund op til tre gange højere end for andre børn.

Figur 2.4.4: Andelen af børn, der er i risiko for fattigdom eller social udstødelse, forblev generelt konstant, men med store forskelle mellem EU-landene

Andel af børn (personer på 17 år eller derunder), der er i risiko for fattigdom eller social udstødelse (%), 2020-niveauer og ændring i forhold til det foregående år (nøgleindikator på den sociale resultattavle)

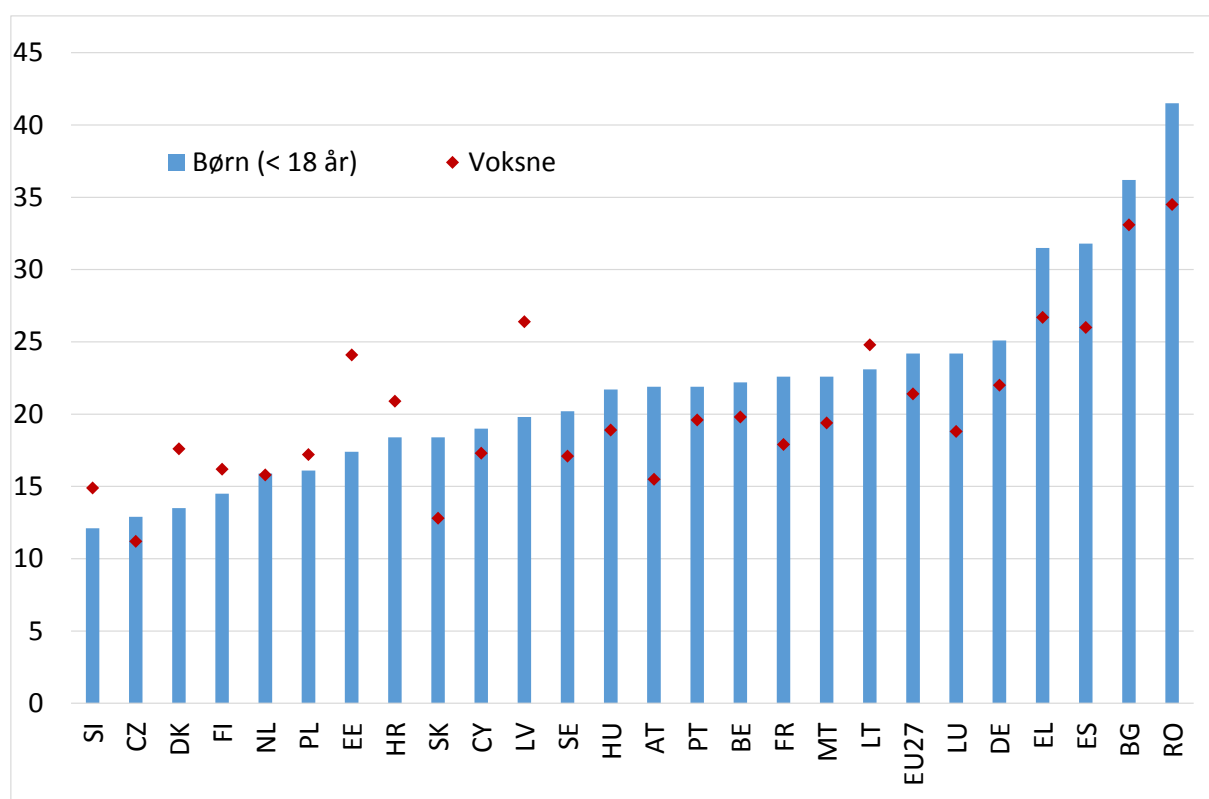
Bemærk: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget. Data for IE og IT foreligger ikke, og data er foreløbige for FR, NL, PL og SK. Brud i serierne for BE, DE og LU. Fra og med 2020 overfører Tyskland data om indikatoren for andelen af personer i risiko for fattigdom og social udstødelse til EU-SILC fra en undersøgelse ("Mikrozensus"), der adskiller sig fra den tidligere. Data fra forskellige år er derfor ikke længere sammenlignelige.

Kilde: Eurostat, [tepsr_lm412].

Den europæiske søjle for sociale rettigheder omfatter en række principper, der er relevante for børns trivsel og udvikling. Ifølge princip 11 (børnepasning og hjælp til børn) har børn ret til prismæssigt overkommelige førskoleundervisning og børnepasning af høj kvalitet og til beskyttelse mod fattigdom. Børn fra socialt dårlige kår har ret til særlige foranstaltninger til fremme af lige muligheder. Med princip 1 (uddannelse og livslang læring) bekræftes retten til inkluderende uddannelse og livslang læring af høj kvalitet, og med princip 3 (lige muligheder) bekræftes retten til ligebehandling og lige muligheder, for så vidt angår beskæftigelse, social beskyttelse, uddannelse og adgang til varer og tjenester, som er tilgængelige for offentligheden.

Antallet af børn, der er i risiko for fattigdom eller social udstødelse i EU, er dog stadig højt. I 2019 befandt 19,6 millioner børn (24,2 %) i EU sig i denne situation. I de fleste medlemsstater er børn mere udsat for fattigdom end den voksne (se diagram). I handlingsplanen for den europæiske søjle for sociale rettigheder anføres det, at antallet af børn, der er i risiko for fattigdom eller social udstødelse, bør nedbringes med mindst 5 millioner inden 2030.

Andel af børn (0-17 år) i risiko for fattigdom og social udstødelse sammenlignet med voksne (18 år+), (%), 2020)

Bemærk: Data for IE og IT foreligger ikke.

Kilde: Eurostat, indikatoren [\[ilc_peps01n\]](#).

Førskoleundervisning og børnepasning af høj kvalitet er af særlig betydning for at bygge bro over kløften med hensyn til uddannelsesresultater gennem hele livet for børn fra socialt dårlige kår og muliggøre deres forældres deltagelse på arbejdsmarkedet, således at husstandsindkomsterne øges. I EU var i gennemsnit 35,3 % af alle børn under 3 år og 89,6 % af alle børn mellem 3 år og den skolepligtige alder tilmeldt institutionel børnepasning i 2019. I nogle medlemsstater lå de respektive tal imidlertid under henholdsvis 10 % og 60 % for disse to grupper (se kapitel 2.2.1).

Rådets henstilling af 14. juni 2021 omhandler en europæisk børnegaranti, der har til formål at forebygge og bekæmpe social udstødelse ved at sikre, at børn i nød har adgang til en række nøgletjenester. Rådet opfordrer medlemsstaterne til at give børn, der er i risiko for fattigdom og social udstødelse, gratis og effektiv adgang til sundhedspleje, førskoleundervisning og børnepasning (se

afsnit 2.2.1), uddannelse og skoleaktiviteter og mindst ét sundt måltid hver skoledag samt effektiv adgang til sund ernæring og passende boliger. Den europæiske børnegaranti er et centralt element i den omfattende EU-strategi om barnets rettigheder²³¹. Senest den 15. marts 2022 skal medlemsstaterne forelægge deres nationale handlingsplaner for, hvordan de vil gennemføre henstillingen, i perioden frem til 2030, for Kommissionen. I henstillingen lægges der op til en stærk forvaltnings- og overvågningsproces, herunder toårig rapportering fra medlemsstaterne og en rapport fra Kommissionen til Rådet fem år efter dens vedtagelse. I oktober 2021 nåede Udvalget for Social Beskyttelse til enighed om en benchmarkingramme for børnepasning og hjælp til børn, som indeholder resultatindikatorer og en række kontekstuelle oplysninger — se afsnit 1.4 for flere oplysninger.

Fase III i den forberedende foranstaltning vedrørende børnegarantien udmøntede sig i politiske pilotindgreb fra UNICEF's side i fire medlemsstater. I **Bulgarien** modtog over 2 600 familier med små børn støtte mellem oktober 2020 og juli 2021 som led i hjemmebesøgsprogrammet. Målet var at sikre ernæringsmæssig pleje til børn under 3 år og gravide kvinder. Hjemmebesøgspersonalet var uddannet i små børns tidlige udvikling og inddragelse af fædre. I **Grækenland** bidrog en høring af forskellige interessenter, herunder børn, til udarbejdelsen af den nationale handlingsplan for børnepasningsreformer. I Atticaregionen vil der gennem et pilotprojekt blive ydet støtte til børn på fem institutioner med henblik på at reintegrere dem i deres biologiske familier eller anbringe dem i familiepleje eller lokale plejetjenester. I **Italien** blev der gennemført 13 digitale innovations- og kreativitetslejr online på gymnasieniveau med over 1 400 deltagere. I **Kroatien** modtog et socialt velfærdscenter støtte til at udvide sit støtteprogram for forældre, som nåede ud til mere end 100 modtagere.

Dybden af fattigdom steg en smule i 2019 i forhold til 2018. Fattigdomskløften²³² blev ikke forbedret og voksede endda svagt i nogle tilfælde (SILC 2020). Kløften var bredest (over 25 %) i Ungarn, Rumænien, Tyskland, Spanien, Letland, Bulgarien, Kroatien og Grækenland. I Ungarn voksede den for andet år i træk og i betydeligt omfang (7,4 procentpoint). Stigninger blev også registreret i lande med et lavere niveau end gennemsnittet (i Frankrig med 5 procentpoint og i Portugal med 2 procentpoint). I andre medlemsstater forblev den stort set stabil på trods af generelle forbedringer i den socioøkonomiske situation inden pandemien (dog ikke for Luxembourg og Litauen, som registrerede et fald på henholdsvis 6,9 procentpoint og 2,8 procentpoint). Fattigdommen er større blandt personer, der lever i delvis arbejdsløse husstande²³³ med ca. 40 % i EU i 2019 for befolkningen i alderen 18-64 år. For denne gruppe findes de største fattigdomskløfter i Rumænien, Italien, Bulgarien, Letland og Slovakiet (alle over 50 %), og situationen forværres i de fleste af dem. Indikator er lavere end 20 % i Nederlandene, Finland og Irland. Den største stigning kan konstateres i Ungarn (+14,9 procentpoint). Høje rater viser, at der er problemer med ydelsernes tilstrækkelighed og dækning.

²³¹ Vedtaget den 24.3.2021, findes [online](#). I over aspektet vedrørende socioøkonomisk inklusion, sundhed og uddannelse, som er omfattet af den europæiske børnegaranti, har strategien fem andre tematiske områder: børns deltagelse i det politiske og demokratiske liv bekæmpelse af vold mod børn og sikring af, at børn beskyttes, børnevenlig retspleje og digital- og informationssamfundet digital samt den globale dimension.

²³² Dette viser afstanden mellem medianindkomsten for personer i risiko for fattigdom og fattigdomsgrænsen. Eurostat, indikatoren [\[ilc_li11\]](#). Aldersgruppe: Alle. Indikatoren anvender indkomstoplysninger fra det foregående år, dvs. at 2020-værdier beskriver situationen i 2019.

²³³ Indikatoren beregnes af Eurostat (ikke offentliggjort) som afstanden mellem den ækvivalerede medianindkomst for personer, som har en ækvivaleret disponibel indkomst, der er under fattigdomsrisikogrænsen, og som lever i en husstand med meget lav arbejdsintensitet, og selve fattigdomsrisikogrænsen udtrykt som en procentdel af fattigdomsrisikogrænsen. Denne tærskel er fastsat til 60 % af den nationale median for ækvivaleret disponibel indkomst for alle personer i et land og ikke for EU som helhed.

Personer med handicap, navnlig kvinder og personer i den erhvervsaktive alder, var i langt større risiko for fattigdom og social udstødelse i 2020. I EU befandt 28,9 % af personerne med handicap sig i risiko for fattigdom og social udstødelse sammenlignet med 19 % af personerne uden handicap i 2020, hvilket var en stigning fra 28,4 % i 2019²³⁴. Andelen var størst i Bulgarien (52,3 %), Estland (40,4 %), Letland (39,3 %), Litauen (38,7 %) og Kroatien (38,2 %) og lavest i Slovakiet, Danmark, Finland og Østrig (mellem 20,3 % og 22,3 %). Blandt personer med handicap er kvinder mere udsatte (29,9 %, sammenlignet med 27,7 % af mændene), og det samme er personer i alderen 16-64 år (34,3 %, sammenlignet med 23,2 % for personer over 65 år). Covid-19-krisen havde en uforholdsmæssig stor indvirkning på personer med handicap og forværrede allerede eksisterende risici for udstødelse²³⁵, navnlig med hensyn til adgang til sundhedspleje, uddannelse, beskæftigelse og onlinestøttetjenester, særligt for personer, der bor på institutioner²³⁶.

Andelen af personer med migrantbaggrund og romaer, der er ramt af fattigdom og social udstødelse, ligger væsentligt over gennemsnittet. Andelene af personer i risiko for fattigdom og social udstødelse for personer født uden for EU var meget (omkring dobbelt så store) i 2020 sammenlignet med andelen for personer født i EU²³⁷ i medlemsstaterne med de højeste niveauer (53 % mod 26,9 % i Grækenland, 52,6 % mod 21,3 % i Spanien, 45,2 % mod 20,4 % i Tyskland, og 44,6 % mod 15 % i Belgien). Mellem 72 % og 80 % af romaerne i EU har en indkomst under den respektive nationale fattigdomsrisikotærskel — en situation, som blev forværret af jobtab under pandemien. Situationen er endnu værre for romabørn²³⁸.

Energifattigdommen fortsatte med at falde på EU-plan, men situationen er fortsat kritisk for personer, der lever under fattigdomsgrænsen. Andelen af mennesker, der ikke kan holde deres hjem tilstrækkeligt varme, nåede op på 8,2 % i 2020²³⁹. For personer med en indkomst under fattigdomsgrænsen nåede denne andel op på 20,1 % i 2020, hvilket står i skarp kontrast til kun 5,8 % af personerne over grænsen. Overkommelige priser er et problem, især i nogle medlemsstater i Syd- og Østeuropa, navnlig i Bulgarien, Litauen, Cypern, Portugal og Grækenland. Højere energipriser indebærer en risiko for at øge energifattigdommen. Den 13. oktober 2021 vedtog Kommissionen meddelelsen *Håndtering af stigende energipriser: en værktøjskasse for handling og støtte*²⁴⁰, hvori den præsenterede en værktøjskasse til at imødegå de umiddelbare virkninger af de (nuværende) pludselige prisstigninger og styrke modstandsdygtigheden over for fremtidige chok. Som bebudet i pakken "fit for 55" og med henblik på at sikre en retfærdig omstilling til klimaneutralitet agter Kommissionen at fremsætte et forslag til Rådets henstilling inden udgangen af 2021 med henblik på at give medlemsstaterne yderligere vejledning i, hvordan de sociale og

²³⁴ Eurostat, indikatoren [hlth_dpe010], baseret på EU-SILC, der dækker personer på 16 år og derover. Baseret på GALI-konceptet (Global Activity Limitation Indicator) anses personer at have et handicap, hvis de har nogle eller alvorlige aktivitetsbegrænsninger.

²³⁵ Europa-Kommissionen, *Employment and Social Developments in Europe 2021*, juni 2021.

²³⁶ World Health Organisation, *Policy Brief: A Disability-Inclusive Response to COVID-19*, maj 2020

²³⁷ Som de fremgår af Eurostat-indikatorerne [ilc_peps06], [ilc_li33] og [ilc_iw16], AROPE, AROP og In-work AROP.

²³⁸ Se nærmere oplysninger og referencer i SWD(2020) 530 final.

²³⁹ Ifølge Eurostats indikator [ilc_md01]. Bemærk: Et brud i serien er angivet for EU-gennemsnittet og også for Belgien, Tyskland og Luxembourg i 2020.

²⁴⁰ Meddelelse fra Kommissionen "Håndtering af stigende energipriser: en værktøjskasse for handling og støtte" (COM (2021) 660 final).

arbejdsmarkedsmæssige aspekter af den grønne omstilling skal tackles²⁴¹. Ændringer i energipriserne og deres fordelingsmæssige virkninger skal overvåges nøje, og der kan blive behov for i sidste ende at indføre kompensationsmekanismer.

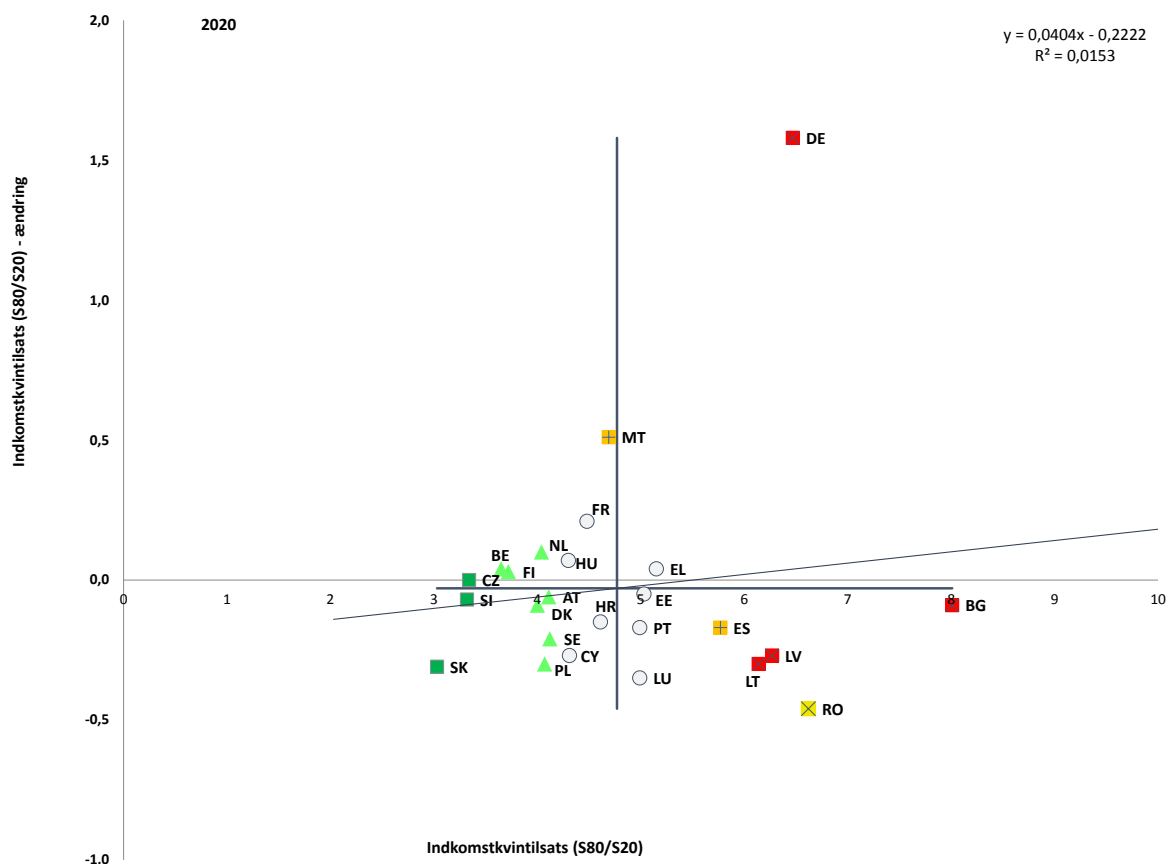
Indkomstuligheden var stabil eller var endda faldet i de fleste medlemsstater inden covid-19-krisen. Undersøgelsesdata viser, at indkomstandelen af de øverste 20 % af indkomstfordelingen i gennemsnit var fem gange større i EU end andelen af indkomstfordelingen af de nederste 20 % i 2019 (indkomstreferenceåret for indikatoren) — se figur 2.4.5. De mest markante fald i indkomstuligheden blev konstateret inden pandemien i Rumænien, Luxembourg, Slovakiet, Polen, Litauen, Cypern og Letland. Der blev konstateret særlig kraftige stigninger i den samlede ulighed i Malta, Frankrig og Tyskland (sidstnævnte skyldes imidlertid et brud i serien). Tyskland, Bulgarien, Letland og Litauen befinder sig i "kritiske situationer" på grund af både høje niveauer og stigninger eller forholdsvis små fald i uligheden. Der er store regionale forskelle på tværs af de europæiske regioner, og de kan, som for andelen af personer i risiko for fattigdom og social udstødelse, være store inden for én medlemsstat — se figur 4 i bilag 3. Som nævnt i kapitel 1 viser Eurostats foreløbige skøn, at den gennemsnitlige indkomstkventilsats (S80/S20) forblev stabil eller faldt let for EU i 2020²⁴², selv om (markeds-) indkomsten fra beskæftigelse anslås at være faldet med 10 % for de første indkomstkventiler og 2 % for den femte. Den offentlige støtte, der blev indført, herunder via arbejdsdelingsordninger og andre foranstaltninger til fastholdelse af arbejdspladser (se kapitel 2.1.1), og de automatiske stabilisatorers virkning via skatte- og socialsikringssystemerne spillede en vigtig rolle med hensyn til at opnå dette resultat. Disse mekanismer blev i mange tilfælde styrket med henblik på at afbøde konsekvenserne af covid-19-krisen, navnlig for de sårbare grupper. Følgelig anslås virkningen med hensyn til disponibel indkomst at være næsten den samme for hele indkomstfordelingen med en skønnet stigning i de disponible indkomster på 2 % for den første kvintil til omtrentlig ingen ændring for den femte kvintil.

²⁴¹ Initiativet blev bebudet i den overordnede meddelelse "Fit for 55" (COM/2021/550 final) og betragtning 18 til forslaget om oprettelse af en social klimafond (COM/2021/568 final)

²⁴² I de fleste medlemsstater syntes den anslåede ændring ikke at være statistisk signifikant.

Figur 2.4.5: Indkomstuligheden faldt eller forblev stabil i de fleste medlemsstater takket være omfattende offentlig støtte og de automatiske stabilisatorers virkning

Indkomstkventilsats (S80/S20), 2020-niveauer og ændringer i forhold til det foregående år (nøgleindikator på den sociale resultattavle)

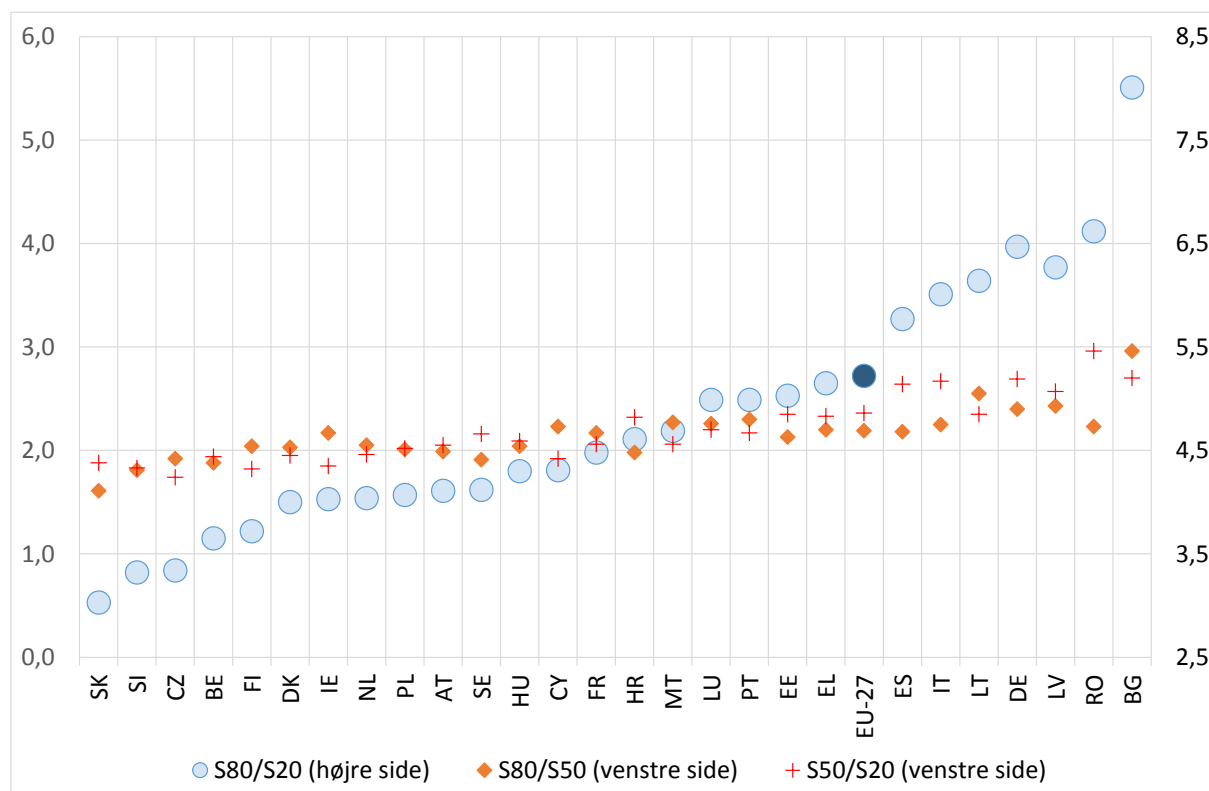
Bemærk: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget. Data for IE og IT foreligger ikke, og data er foreløbige for FR, LV, NL, PL og SK. Brud i serierne for BE, DK, DE og LU. Fra og med 2020 overfører Tyskland data om indikatoren til EU-SILC fra en undersøgelse ("Mikrozensus"), der adskiller sig fra den tidligere. Data fra forskellige år er derfor ikke længere sammenlignelige.

Kilde: Eurostat, [\[tessi180\]](#).

Omfanget af indkomstuligheder i forhold til indkomstfordelingen varierer meget fra medlemsstat til medlemsstat. I det seneste årti har stigningerne i uligheden primært og i gennemsnit været drevet af stigninger i den nederste ende af indkomstfordelingen (se den fælles beskæftigelsesrapport 2021). De medlemsstater, der har større samlet indkomstulighed (S80/S20) end EU-gennemsnittet, udviser generelt også større uligheder i den nederste og højeste ende af indkomstfordelingen, som det fremgår af de respektive kvintilsatser (S50/S20 og S80/S50) — se figur 2.4.6. Dette er dog mere udtalt i den nederste ende (S50/S20) som for Rumænien, Letland, Tyskland, Italien, og Spanien. Større ulighed i den nederste ende ligger også til grund for den samlede ulighed i lande, der ligger under EU-gennemsnittet, f.eks. Kroatien, Estland, Slovakiet, og Sverige. I andre medlemsstater (Bulgarien, Cypern, Irland, Litauen, Malta, og Portugal) skyldes den samlede ulighed relativt mere ulighed i S80/S50.

Figur 2.4.6. Omfanget af indkomstuligheder i forhold til indkomstfordelingen varierer betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat

Kvintilsatser S80/S20, S80/S50 og S50/S20 (2020)

Bemærk: Data for IE og IT foreligger ikke 2020. Derfor anvendes der 2019-værdier.

Kilde: Eurostat [[tessi180](#)], [[ilc_d11d](#)], [[ilc_d11e](#)]

Tidlige skøn over udgifterne til social beskyttelse i 2020 for 19 medlemsstater²⁴³ peger på hidtil usete niveauer og store stigninger i forhold til 2019. Samlet set steg udgifterne til social beskyttelse med 234 mia. EUR (mere 8 %) i forhold til 2019. Stigningerne i medlemsstaterne varierer fra 3 % i Polen og Kroatien til mere end 20 % i Irland og Malta. Stigningen i perioden 2019-20 skyldtes hovedsagelig større udgifter til arbejdsløshedsunderstøttelse, herunder ydelser udbetalt under arbejdsdelingsordninger (+101 mia. EUR eller +75 %). Der blev også konstateret stigninger i udgifterne til bekæmpelse af social udstødelse (+14 %), boligstøtte (+7 %), familieydelser/børneydelser (+6 %), sygdom/sundhedspleje (+5 %) og ældreudgifter (+3 %). Relativt blev der blandt de 19 rapporterende medlemsstater konstateret stigninger i udgifterne til arbejdsløshedsunderstøttelse på mere end 100 % i Østrig, Tjekkiet, Portugal, Irland, Estland og Malta. Udgifterne til sygdom/sundhedspleje steg med mere end 10 % i Belgien, Bulgarien, Tjekkiet, Danmark, Irland, Letland, Ungarn, Malta og Portugal. Udgifterne til social beskyttelse steg kraftigt som andel af BNP fra 27,6 % i 2019 til 31,2 % i 2020 (+3,6 procentpoint), delvis som følge af faldet i det samlede BNP i 2020.

²⁴³ Kilde: Eurostat, [Early estimates — Social protection — Eurostat \(europa.eu\)](#) for BE, BG, CZ, DE, DK, EE, IE, FR, HR, IT, LV, LT, HU, MT, AT, PL, PT, SI og SE. Samlet set tegnede disse 19 medlemsstater sig for omkring 79 % af EU-27's BNP i 2019 (og 81 % af udgifterne til social beskyttelse).

De sociale overførslers indvirkning på fattigdomsbekæmpelse har været stabil i EU-27 siden 2015, men varierer mellem medlemsstaterne. De sociale overførsler (ekskl. pensioner) reducerede fattigdomsrisikoen med ca. en tredjedel (32,7 %) i gennemsnit i EU i 2020. Der er dog betydelige forskelle mellem medlemsstaterne fra ca. 16 % i Rumænien til over 50 % i Danmark og Finland. I 2020 (for 2019-indkomster) blev der konstateret både højere værdier og stigninger i fem medlemsstater: Frankrig og Danmark (de lande, der præsterer bedst) samt Belgien, Ungarn og Luxembourg (som dog havde brud i serierne). I samme periode lå virkningen med hensyn til at nedbringe fattigdommen under gennemsnittet og forblev forholdsvis stabil i Rumænien, Spanien og Grækenland, men faldt betydeligt i Bulgarien, Malta og Kroatien, som alle befinder sig i en "kritisk situation". Indikatoren viser en tendens til divergens mellem medlemsstaterne. Der er også store forskelle på tværs af regioner i EU, og der registreres særligt lave værdier i de sydlige regioner i Italien, de fleste regioner i Rumænien og visse regioner i Grækenland og Kroatien — se figur 9 i bilag 3.

Figur 2.4.7: De sociale ydelsers virkning med hensyn til at nedbringe fattigdommen varierer fra medlemsstat til medlemsstat

Virkningen af de sociale ydelser (bortset fra pensioner) med hensyn til at nedbringe fattigdommen, 2020 og ændringer i forhold til det foregående (nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Bemærk: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget. Data for IE og IT foreligger ikke, og data er foreløbige for FR, LV, NL, PL og SK. Brud i serierne for BE, DK, DE og LU. Fra og med 2020 overfører Tyskland data om indikatoren til EU-SILC fra en undersøgelse ("Mikrozensus"), der adskiller sig fra den tidligere. Data fra forskellige år er derfor ikke længere sammenlignelige.

Kilde: Eurostat, [tespm050].

Der er betydelige forskelle med hensyn til social beskyttelse, navnlig blandt atypiske arbejdstagere. I gennemsnit er andelen af personer i den erhvervsaktive alder (16-64 år), der

er i risiko for fattigdom, og som modtager sociale ydelser (på individuelt niveau²⁴⁴), større blandt ansatte med tidsbegrænsede kontrakter (41 %) end blandt ansatte med tidsubegrænsede kontrakter (26 %). Der er dog betydelige forskelle mellem medlemsstaterne: Dækningen er under 25 % i Kroatien, Polen, Portugal, Malta, Ungarn, Slovakiet og Grækenland — nogle af disse lande (f.eks. Polen, Portugal og Kroatien) rapporterer også en høj forekomst af tidsbegrænsede kontrakter. Dækningen er også lille for selvstændige (12,9 %) sammenlignet med ansatte (31 %), hvilket tyder på, at førstnævnte har mindre adgang til social beskyttelse. Endelig modtog omkring halvdelen (52 %) af de arbejdsløse sociale ydelser i EU, men denne andel lå under 15 % i Kroatien, Grækenland, Rumænien, Polen, Slovakiet og Bulgarien. I modsætning til den seneste betydelige stigning i antallet af modtagere af arbejdsløshedsunderstøttelse²⁴⁵ registrerede de fleste medlemsstater ingen stigninger i antallet af modtagere af sociale bistandsydelser. I mange medlemsstater (Belgien, Tjekkiet, Grækenland, Spanien, Frankrig, Letland, Litauen, Luxembourg, Portugal og Slovenien) steg antallet af modtagere af disse ydelser på et vist tidspunkt imidlertid betydeligt i forhold til 2020²⁴⁶.

Søjleboks 5: Adgang til tilstrækkelig social beskyttelse

I 2019 vedtog Rådet en henstilling om adgang til social beskyttelse for arbejdstagere og selvstændige²⁴⁷ for at gennemføre princip 12 i den europæiske søjle for sociale rettigheder (social sikring) og tilpasse de sociale beskyttelsessystemer til arbejdsmarkederne i hastig udvikling. Medlemsstaterne forpligtede sig til at sikre: 1) adgang til social beskyttelse, 2) effektiv dækning af alle arbejdstagere, uanset typen af ansættelsesforholdet, og for selvstændige²⁴⁸, 3) et passende beskyttelsesniveau (en anstændig levestandard og en passende indkomsterstatning) og 4) gennemsigtighed med hensyn til betingelser og regler samt administrativ forenkling. Medlemsstaterne blev anmodet om senest den 15. maj 2021 at forelægge en plan for de tilsvarende foranstaltninger. I midten af oktober 2021 indgav 25 medlemsstater deres nationale planer²⁴⁹.

De fleste af de nationale planer indeholder foranstaltninger, der vedrører mindst ét af de fire områder i henstillingen, dog med betydelige forskelle med hensyn til omfang, anvendelsesområde²⁵⁰ og tidsplan²⁵¹. Mens 21 planer (ud af 25) indeholder foranstaltninger til forbedring af adgangen til social beskyttelse, har de generelt ikke til formål at dække alle de mangler, der er identificeret i overvågningsrammen²⁵², eller de landespecifikke henstillinger, der blev udstedt i

²⁴⁴ Ifølge indikatoren for effektiv adgang, som er godkendt i forbindelse med overvågningsrammen for adgang til social beskyttelse (andel af modtagere for befolkningen, der er i risiko for fattigdom før sociale overførsler).

²⁴⁵ Se kapitel 2.3.1 om arbejdsløshedsunderstøttelse.

²⁴⁶ Se tabel 7 opstillet ud fra SPC's dataindsamling i [2021 SPC Annual Review of the Social Protection Performance Monitor \(SPPM\) and developments in social protection policies](#).

²⁴⁷ [Rådets henstilling 2019/C 387/01 af 8. november 2019](#).

²⁴⁸ Dette har til formål at undgå, at reglerne hindrer den enkelte i at optjene eller få adgang til ydelser, og sikre, at rettigheder bevares, optjenes og/eller kan overføres.

²⁴⁹ Luxembourg og Slovenien har endnu ikke indgivet deres planer. Planerne er tilgængelige [online](#).

²⁵⁰ Ni planer omfatter én primær politisk (eller lovgivningsmæssig) foranstaltning (DK, ES, DE, EL, HR, IE, LT, FI og LV), og andre ni planer omfatter mellem tre og seks foranstaltninger (CY, CZ, EE, FR, IT, MT, NL, PT og RO). Belgien fremlagde mere end 30 foranstaltninger i en samlet pakke vedrørende de forskellige dimensioner af henstillingen.

²⁵¹ 14 medlemsstater henviser til foranstaltninger, der er truffet siden vedtagelsen af henstillingen (i november 2019), mens foranstaltninger, der er planlagt for fremtiden, indgår i 17 nationale planer.

²⁵² Monitoring framework on Access to social protection for workers and the self-employed, findes [online](#).

forbindelse med det europæiske semester 2020²⁵³. De fleste foranstaltninger (gennemførte eller planlagte) vedrører formel dækning af atypiske arbejdstagere eller selvstændige (i 15 medlemsstater) og forbedring af tilstrækkeligheden (i 13 medlemsstater) med fokus på pensioner, arbejdsløshedsunderstøttelse og ydelser ved sygdom. Der er planlagt færre foranstaltninger vedrørende effektiv adgang, bevarelse og mulighed for overførsel af rettigheder samt gennemsigtighed og forenkling.

Næsten alle planer omhandlede politiske foranstaltninger truffet som reaktion på covid-19-krisen. Sådanne foranstaltninger omfatter lempelse af reglerne, forlængelse af varigheden og/eller forhøjelse af ydelserne (f.eks. af arbejdsløsheds- og sygdomsydelser). Der er desuden blevet ydet særlig støtte til visse grupper (arbejdstagere med usikre ansættelsesforhold og selvstændige) eller sektorer/erhverv (kultursektoren, sundhedspersonale, husarbejdere osv.)²⁵⁴. Som helhed bidrog de ekstraordinære foranstaltninger til at udvide den sociale beskyttelse til grupper, der ikke tidligere var dækket, eller som kun var delvist dækket. De fleste af de foranstaltninger, der blev truffet i 2020 og begyndelsen af 2021, forekommer imidlertid at være midlertidige, dvs. at de næppe bliver et fast element i de sociale beskyttelsessystemer²⁵⁵. Derfor tilskyndes medlemsstaterne i handlingsplanen for den europæiske søjle for sociale rettigheder til yderligere at udvide adgangen til social beskyttelse ved at anvende de ekstraordinære covid-19-foranstaltninger som en inspirationskilde for strukturreformer, der forbedrer beskyttelsen af arbejdsløse, atypiske arbejdstagere og selvstændige.

Nylige nationale foranstaltninger til afhjælpning af mangler i den formelle dækning vedrører primært selvstændige og personer i atypiske former for arbejde. Frankrig gjorde udvidelsen af sygesikringsydelserne til alle selvstændige, herunder *professions libérales* (inden for rammerne af den lov om social sikring, der blev vedtaget i slutningen af 2020), permanent. Den irske regering fremsatte et nyt forslag vedrørende lovbestemte sygedagpenge for at sikre beskyttelse af ansatte, som ikke har ret til sygeorlov i deres ansættelseskontrakter. Belgien planlægger at forbedre den formelle dækning af specifikke kategorier (kunstnere, platformsarbejdere, uformelle plejere og sexarbejdere) og at evaluere og tilpasse de såkaldte "overgangsrettigheder", hvor der ydes indkomststøtte til selvstændige. Rumænien planlægger at udvide fædreorloven til selvstændige og sikre formel adgang til alle former for social beskyttelse til sæsonarbejdere, dagarbejdere og platformsarbejdere. Tjekkiet har til hensigt at forbedre adgangen til sygesikring og relaterede risici (herunder barsel) for atypiske arbejdstagere. Cypern planlægger at sikre fuld social beskyttelse for selvstændige, dvs. en udvidelse af dækningen af arbejdsløshedsunderstøttelse og -ordninger i forbindelse med arbejdsulykker og erhvervssygdomme. Polen indledte en reform med henblik på at udvide den obligatoriske forsikring, navnlig gennem pensionsordninger for civilretlige kontrakter. Endelig påtænker Grækenland at udvide adgangen til ydelser ved sygdom til selvstændige.

Med hensyn til tilstrækkelighed omhandler en række nationale foranstaltninger i planerne pensioner, navnlig for selvstændige. Spanien og Letland besluttede f.eks. at tilpasse beregningerne af bidrag for selvstændige, navnlig for at understøtte tilstrækkeligheden af fremtidige pensioner, mens Belgien planlægger at tilpasse pensionssystemerne for selvstændige og ansatte og i højere grad at fastsætte de selvstændiges bidrag efter deres bidragsevne. Østrig, Tyskland og Estland iværksatte foranstaltninger til forbedring af pensionernes tilstrækkelighed, navnlig for dem med lave rettigheder,

²⁵³ I 2020 fik 16 medlemsstater (BG, CY, EE, ES, HU, HR, IT, LT, LV, MT, NL, PL, PT, RO, SI og SK) udstedt en landespecifik henstilling om socialbeskyttelse, ofte med meget klart fokus på at forbedre adgangen for atypiske arbejdstagere og selvstændige (CY, EE, ES, IT, LT, NL, PL, PT og SI). De vedtagne genopretnings- og resiliensplaner for 17 medlemsstater indeholder foranstaltninger vedrørende social beskyttelse, heraf havde 14 relaterede landespecifikke henstillinger i 2019 eller 2020. De fleste af disse genopretnings- og resiliensplaner dækker de relaterede landespecifikke henstillinger, men kun få omhandler dem fuldt ud.

²⁵⁴ Se afsnit 2.4.2 og den fælles beskæftigelsesrapport 2021.

²⁵⁵ Se også [ESPN \(2021\)](#).

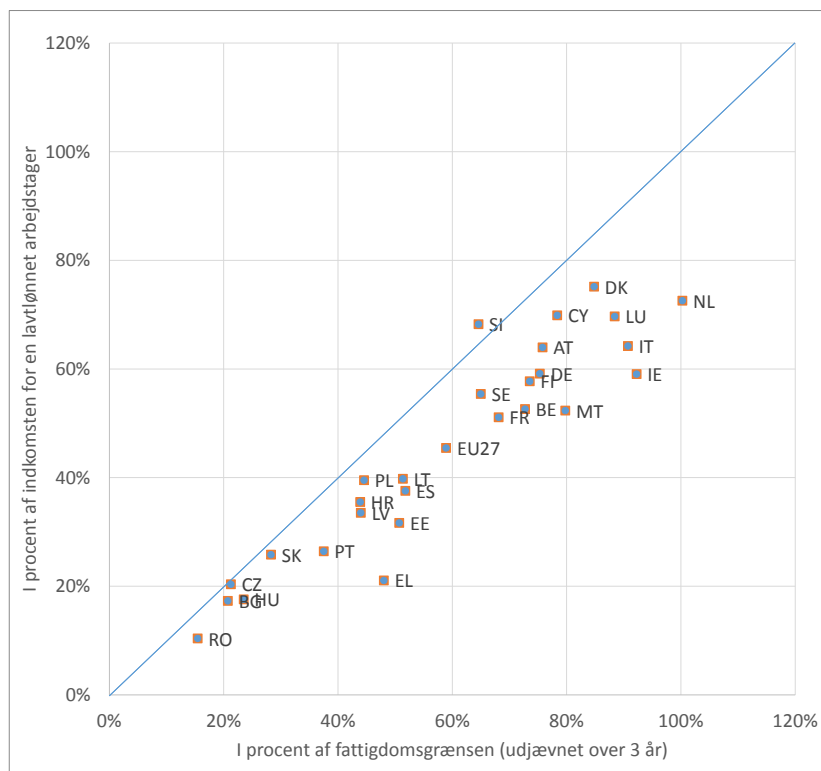
og Tjekkiet fremlagde en pensionsreform for at gøre pensionssystemet mere retfærdigt (herunder med hensyn til kønsbestemte forskelle).

Mindsteindkomstordningernes tilstrækkelighed blev udhulet i næsten alle medlemsstater i 2019. Der kan føres tilsyn med, om mindsteindkomsttydelserne er tilstrækkelige²⁵⁶, ved at sammenligne modtagernes indkomst med den nationale fattigdomsgrænse og med en lavtlønns indkomst. Disse referencer giver en indikation af, om ordningerne afhjælper indkomstfattigdom, og af ordningernes aktiveringsdimension og potentielle afskrækkende virkninger. For det seneste tilgængelige indkomstår (2019) er mindsteindkomstordningernes tilstrækkelighed generelt blevet udhulet i EU, hvilket afspejler, at mindsteindkomstmodtagernes indkomst har haltet bagefter den generelle indkomstudvikling i den økonomiske ekspansion forud for covid-19-krisen. Denne udhuling var mere markant i nogle lande, når man sammenligner med indkomsten for en lavtlønnet arbejdstager (Malta -5,8 procentpoint, Kroatien -3,2 procentpoint, Rumænien -2,9 procentpoint) eller med fattigdomsgrænsen (Frankrig -6,3 procentpoint, Grækenland -6 procentpoint). Omvendt blev tilstrækkeligheden forbedret betydeligt i Italien efter 2019-reformen og i mindre grad i Litauen (13,6 procentpoint) og Slovenien (15,2 procentpoint). I enkelte lande ligger mindsteindkomstens tilstrækkelighed tæt på fattigdomsgrænsen (Nederlandene, Irland og Italien), mens den fortsat er under en tredjedel af fattigdomsgrænsen Rumænien, Bulgarien, Ungarn, Tjekkiet og Slovakiet — se figur 2.4.8.

Figur 2.4.8: Mindsteindkomststøttens tilstrækkelighed varierer stærkt fra medlemsstat til medlemsstat

Modtagere af nettomindsteindkomst som en procentdel af fattigdomsrisikogrænsen (udjævnet over tre år) og af indkomsten for en lavtlønnet arbejdstager (indkomståret 2019).

²⁵⁶ I henhold til den metode, der er aftalt i benchmarkingrammen for mindsteindkomst, se de fælles rapporter om beskæftigelsen for 2019, 2020 og 2021.

Bemærk: Diagrammerne vedrører enlige uden børn. Nettoindkomsten for en mindsteindkomstmodtager kan også omfatte andre typer ydelser (f.eks. boligstøtte) end mindsteindkomsten. Den lavtlønnede arbejdstager, der tages i betragtning, tjener 50 % af gennemsnitslønnen og arbejder fuld tid.

Kilde: GD EMPL-beregning på grundlag af EU-SILC-mikrodata.

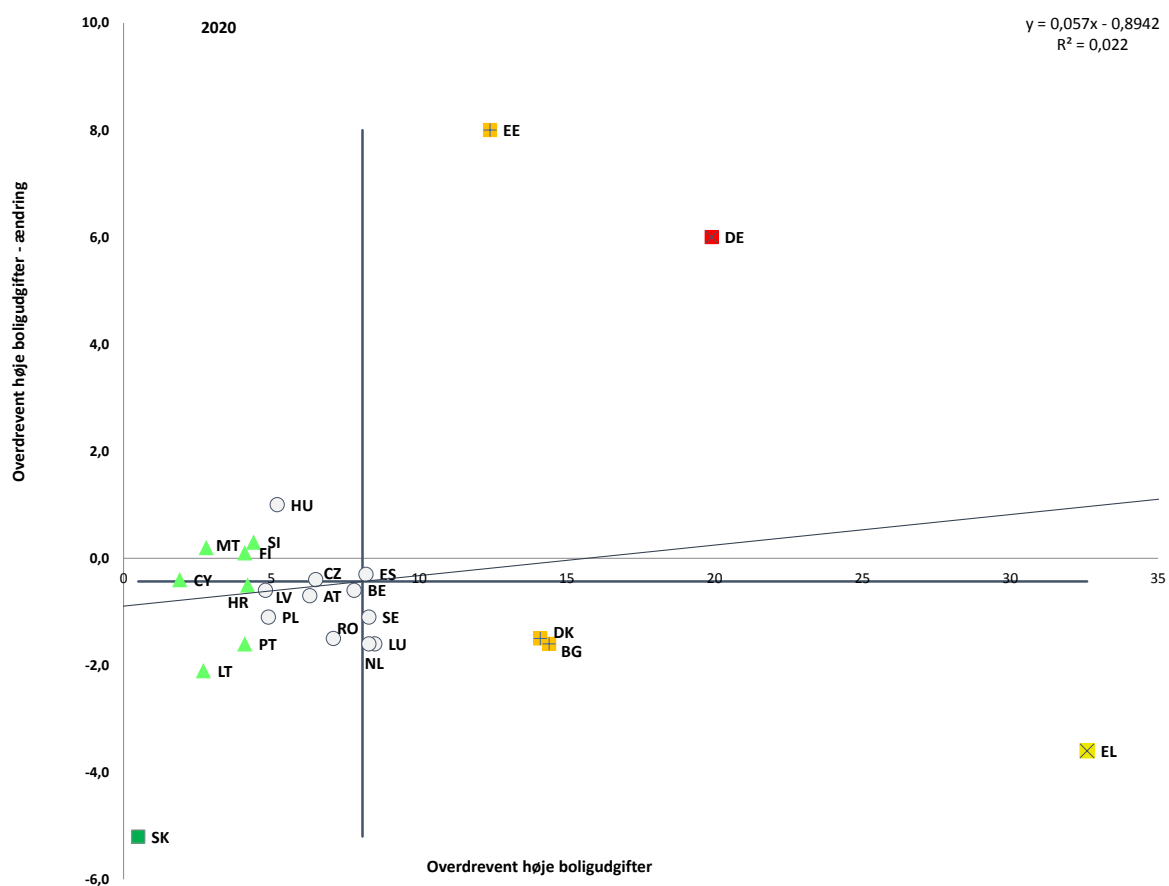
Andelen af husstande med overdrevent høje boligudgifter²⁵⁷ faldt fortsat svagt inden krisen. I 2019 (det indkomstår, som 2020-indikatoren henviser til) boede omkring en tiendedel af EU's befolkning i husstande, der brugte 40 % eller mere af deres ækvivalerede disponible indkomst på boligudgifter. Denne andel var højest i Grækenland (32,6 %) efterfulgt af Tyskland, Bulgarien og Danmark (omkring eller mere end 15 %) og lavest i Slovakiet, Cypern, Litauen og Malta (under 3 %) — se figur 2.4.9. Både de absolutte tal og rækkefølgen af lande er næsten de samme for personer under 30 som for resten af befolkningen. I den del af befolkningen, der er i risiko for fattigdom, var de overdrevent høje boligudgifter (37,8 % i 2020) væsentligt højere, og der er store forskelle mellem medlemsstaterne. I Grækenland var 82,5 % af befolkningen i risiko for fattigdom overbebyrdet af boligudgifter, mens dette var tilfældet for to tredjedele i Danmark og Tyskland. I Litauen, Malta, Cypern og Slovakiet var andelen på omkring 10 % eller derunder.

²⁵⁷ Indikatoren måler den andel af befolkningen, der lever i husstande, hvor de samlede boligudgifter udgør mere end 40 % af den disponible indkomst (begge "netto" for boligudgifter). Ifølge [Methodological Guidelines and Description of EU-SILC variables \(april 2020\)](#) omfatter ydelser (kun indtægtsbestemte) huslejeudgifter og ydelser til ejere af egen bolig, men ikke skattefordere og kapitaloverførsler. I dette dokument defineres boligudgifter som månedlige og faktisk betalte udgifter i forbindelse med husstandens ret til at bo i en bolig. De omfatter strukturforsikringer (for lejere: hvis de betales), tjenester og afgifter (spildevand, renovation osv., obligatorisk for ejere, for lejere: hvis de betales), almindelig vedligeholdelse og reparation, skatter (for lejere: af boligen, hvis det er relevant) og forsyningsomkostninger (vand, elektricitet, gas og varme). For ejere med realkreditlån er rentebetalingerne omfattet (eventuelt fratrasket skattefradrag, men ikke fratrasket eventuelle boligudgifter). For lejere til markedspris eller til nedsat pris medregnes huslejebetaling. For lejere uden husleje bør boligudgifter ikke fratrækkes de samlede boligudgifter.

Generelt påvirkes lejere, enten på det private lejemarked eller på markedet med boliger til nedsatte priser, i højere grad af problemer med boliger til overkommelige priser (25,2 %) end ejere med realkreditlån (6,2 %) ²⁵⁸.

Figur 2.4.9: Andelen af husstande med overdrevent høje boligudgifter faldt i gennemsnit før krisen, men der er betydelige forskelle fra medlemsstat til medlemsstat

Andel af befolkningen, der lever i husstande med overdrevent høje boligudgifter (%), 2020-niveauer og ændring i forhold til det foregående år (nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Bemærk: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget. Data for IE, FR og IT foreligger ikke, og data er foreløbige for LV, NL, PL og SK. Brud i serierne for BE, DK, DE og LU. Fra og med 2020 overfører Tyskland data om indikatoren til EU-SILC fra en undersøgelse ("Mikrozensus"), der adskiller sig fra den tidligere. Data fra forskellige år er derfor ikke længere sammenlignelige.

Kilde: Eurostat, [\[tespm140\]](#).

Familier med børn og husstande med enlige forsørgere havde allerede større boligproblemer før krisen. I 2019 stod 6,5 % af husstandene med en enlig forsørger med børn over for alvorlige boligafsn, mens dette var tilfældet for 4 % af den samlede befolkning ²⁵⁹. Der blev registreret højere andele i Grækenland, Spanien, Rumænien, Sverige og Danmark. undersøgelsesdata indsamlet af Eurofound ²⁶⁰ i 2019 viser, at boligusikkerheden

²⁵⁸ Eurostat, indikatoren [\[ilc_lvho07c\]](#).

²⁵⁹ Eurostat, indikatoren [\[ilc_mdho06\]](#).

²⁶⁰ Se [Eurofound \(2021\), Education, healthcare and housing: How access changed for children and families in 2020, COVID-19 series](#), Den Europæiske Unions Publikationskontor, Luxembourg.

var højere for husstande med børn end for husstande uden børn (6,6 % mod 4,1 %). Personer, der oplevede hjemløshed, var også mere udsat for sundhedsproblemer og var berørt af afbrydelsen af leveringen af tjenester i nedlukningsperioder. Samlet set har covid-19-krisen forstærket de langvarige boligudfordringer og de allerede eksisterende uligheder med hensyn til boligbesiddelsesformer og boligforhold, herunder for de personer, der i forvejen ikke havde en bolig²⁶¹.

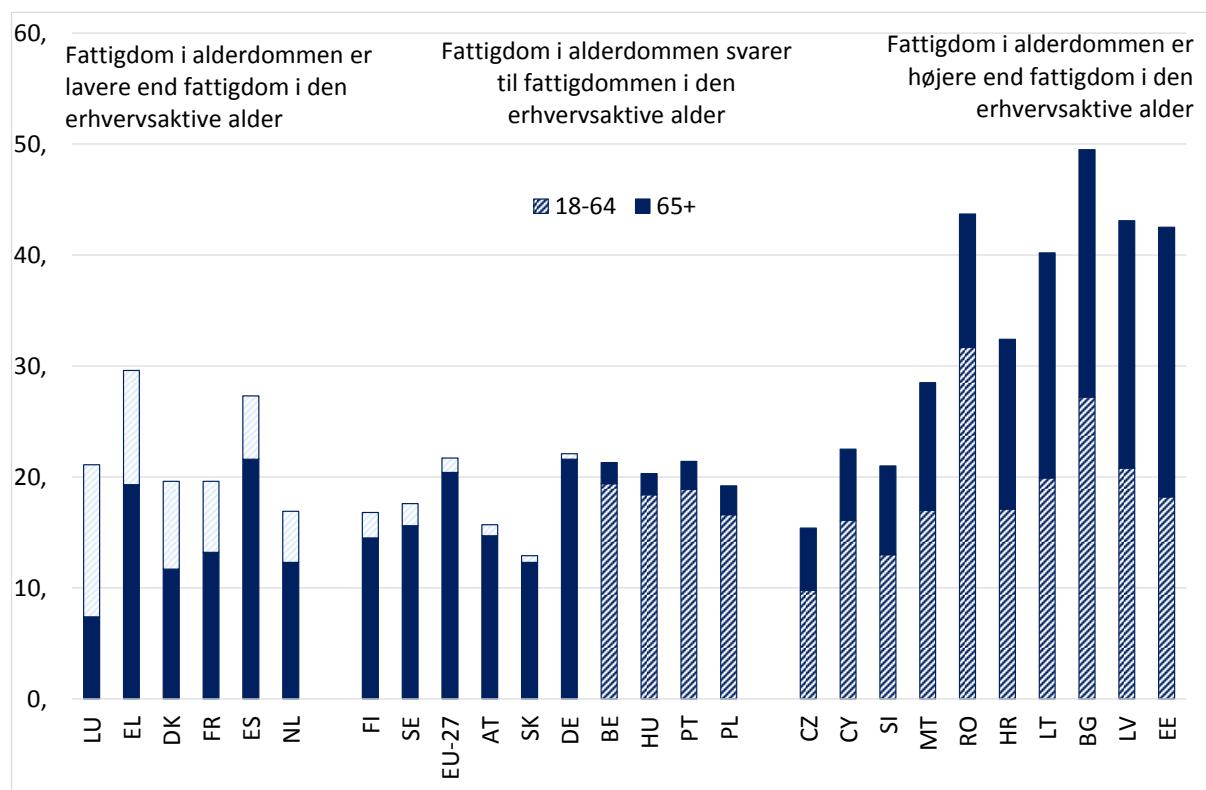
I gennemsnit er personer over 65 bedre beskyttet mod fattigdom end resten af befolkningen — også takket være pensionssystemernes effektivitet. I 2020 lå andelen af personer på 65 år og derover, der var i risiko for fattigdom eller social udstødelse, lige over 20 % (20,4 %), hvilket er lavere end andelen for personer i alderen 18-64 år (21,7 %). Dette var også tilfældet i otte af de 27 medlemsstater — se figur 2.4.10. I nogle medlemsstater var risikoen for fattigdom eller social udstødelse blandt ældre imidlertid meget højere — forskellen toppede med 24,3 procentpoint i Estland og 22,3 procentpoint i Letland og Bulgarien. I sidstnævnte er helt op til 49,5 % af befolkningen på 65 år og derover i risiko for fattigdom eller social udstødelse . Risikoen blandt ældre har været stigende siden 2015²⁶², primært som følge af stigninger i fattigdomsraten under opsvinget. I EU-27 er der også en stor forskel mellem kønnene. I 2020 lå ældre mænds fattigdomsrisiko på 16,9 %, mens den lå på 23,3 % for ældre kvinder. Forskellen skyldes kvinders lavere optjening af pensioner og den omstændighed, at kvinder i gennemsnit lever længere og oftere bor alene.

²⁶¹ Se f.eks. OECD's foreløbige analyse af, hvordan covid-19-pandemien kan påvirke problemer med boliger til overkommelige priser i fremtiden: "[Building for a better tomorrow: Policies to make housing more affordable](#)", [Employment, Labour and Social Affairs Policy Briefs](#), OECD, Paris.

²⁶² Dette er det første år, hvor risikoen kan beregnes efter den nye definition.

Figur 2.4.10: Personer over 65 år er ofte bedre beskyttet mod fattigdom end resten af befolkningen

Risiko for fattigdom eller social udstødelse (%) efter aldersgruppe (%), 2020

Kilde: Eurostat [[ilc_peps01n](#)]. Data for IE og IT foreligger ikke.

Pensionerne beløber sig i gennemsnit til over halvdelen af indkomsten sidst i karrieren. I EU-27 beløb den gennemsnitlige pension for personer i alderen 65-74 år sig til 57 % af arbejdsindkomsten for personer i alderen 50-59 år i 2019²⁶³. Denne kompensationsgrad er steget siden 2010, hvor det lå på 53 %. I nogle lande ligger denne "tværsektorielle kompensationsgrad" et godt stykke over 70 %, navnlig i Luxembourg, Grækenland, Italien, Portugal og Spanien. Disse lande er derfor også blandt de lande, hvor fattigdom i alderdommen er lavere end fattigdom i den erhvervsaktive alder²⁶⁴. I 14 lande ligger kompensationsgraden derimod under 50 % og i tre af dem endda under 40 % (Irland, Kroatien og Bulgarien). I de fleste lande er kompensationsgraden lavere for kvinder, men 11 har dog betydeligt højere kompensationsgrader for kvinder. Det gælder navnlig Tjekkiet, Estland, Danmark og Slovakiet.

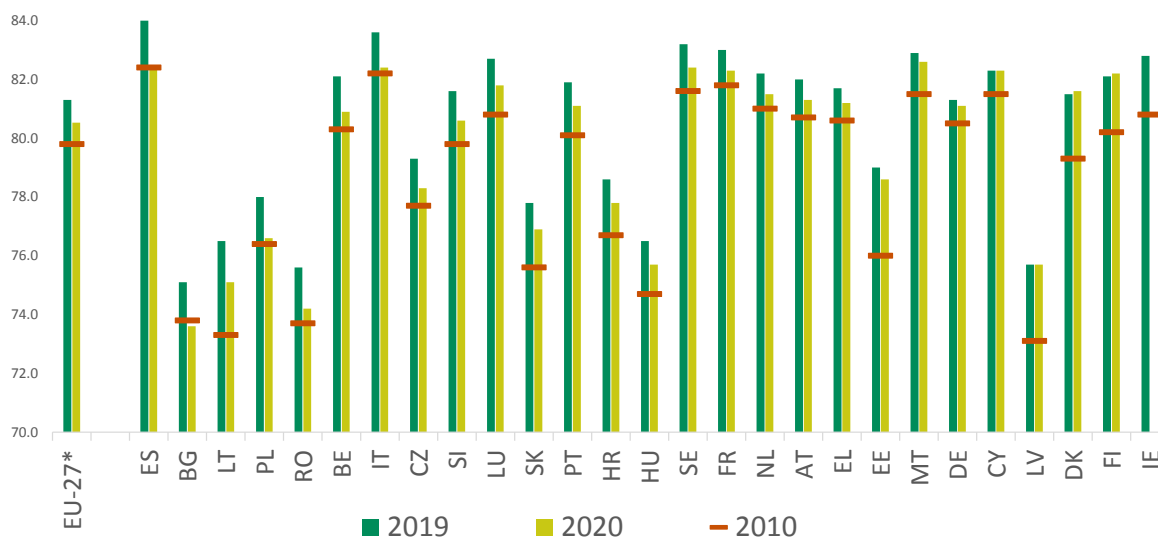
Virkningen af covid-19 vendte tendensen til forbedring af den forventede levetid i EU. Efter pandemiudbruddet skønnes indikatoren "forventet levetid ved fødslen", som er en god indikator for sundhedsvirkningerne, at være faldet i langt de fleste medlemsstater — se figur

²⁶³ Se [Pension Adequacy Report 2021](#), s. 40.

²⁶⁴ Som det fremgår af Eurostat-indikatoren [[ilc_pnp3](#)]. Den indikator er defineret som individuelle medianbruttopensioner i aldersgruppen 65-74 år i forhold til den individuelle bruttomedianindtægt i aldersgruppen 50-59 år, ekskl. andre sociale ydelser.

2.4.11.²⁶⁵ Dette fald markerer en afvigelse fra en tendens til øget forventet levetid gennem flere årtier. De største fald i forhold til 2019 blev registreret i Spanien (-1,6 år) og Bulgarien (-1,5), efterfulgt af Litauen, Polen og Rumænien (alle omkring -1,4). Faldet i forventet levetid kan have ramt dårligt stillede hårdere end andre. Allerede før krisen var romaernes forventede levetid f.eks. i gennemsnit ti år lavere end den øvrige befolknings²⁶⁶.

Figur 2.4.11: Covid-19-pandemien vendte den seneste stigning i den forventede levetid
Forventet levetid ved fødslen (år), medlemsstaterne opstillet efter fald i forventet levetid i forhold til 2019

Bemærk: Data for 2020 er foreløbige for alle medlemsstater og foreligger ikke for IE. Gennemsnittet for EU-27 er beregnet uden IE.

Kilde: Eurostat, indikatoren [[demo_mlexpec](#)]

Uanset pandemien var selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling generelt stabile i de fleste medlemsstater i 2020, men der er store forskelle fra medlemsstat til medlemsstat (se figur 2.4.12²⁶⁷). Polen, Frankrig, Letland og Finland registrerede de største stigninger (på henholdsvis 8,5 procentpoint, 1,4 procentpoint, 1 procentpoint og 0,7 procentpoint), mens Polen havde en forholdsvis høj rate for uopfyldte behov på 12,7 % og er udpeget som et land i en "kritisk situation"²⁶⁸. Modsat registrerede Estland og Grækenland store fald (på henholdsvis 2,5 procentpoint og 1,7 procentpoint), dog med forholdsvis høje niveauer i 2020 (13 % og 6,4 %). I en ikke ubetydelig gruppe af lande (Malta, Østrig, Tyskland, Luxembourg, Nederlandene, Cypern, Spanien og Ungarn) var andelen af personer,

²⁶⁵ Forventet levetid er en *periodeindikator* for dødelighed, der afspejler den gennemsnitlige levetid i en befolkning udsat for dødelighedstallet i den valgte periode, og som er følsom over for både negative og positive ændringer inden for et år. En alternativ vurdering kan baseres på indikatoren for overdødelighed (se s. 4 i [Employment and Social developments in Europe 2021](#)).

²⁶⁶ Se Vincze et. al. (2019) [Prevalence of Chronic Diseases and Activity-Limiting Disability among Roma and Non-Roma People: A Cross-Sectional, Census-Based Investigation](#). *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(19), s. 3620.

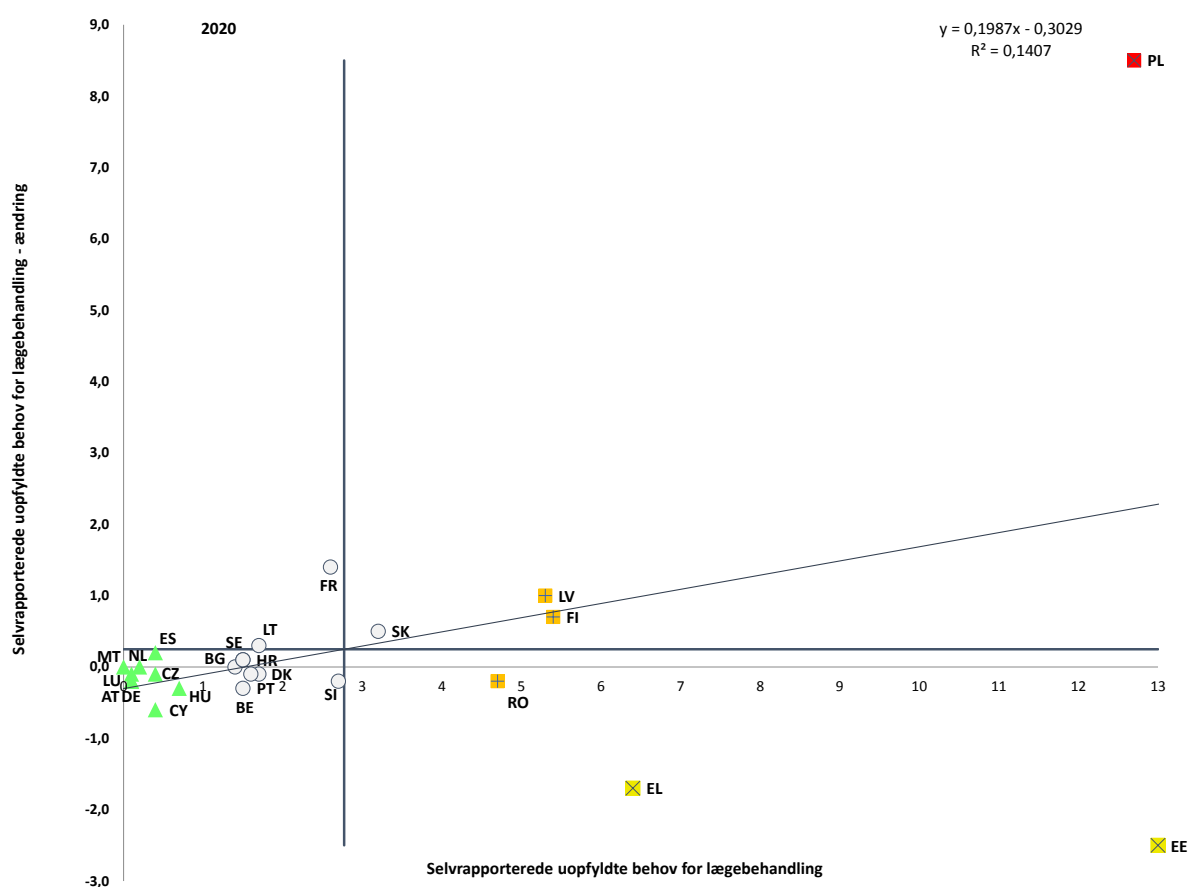
²⁶⁷ Data for 10 lande er enten foreløbige, har et brud i serierne eller mangler. Se note til figur.

²⁶⁸ Eurofound's undersøgelse "[Living, working and COVID-19](#)", som dækker omtrent samme periode, viste, at 18 % af respondenterne i EU rapporterede uopfyldte medicinske behov under pandemien.

der meldte om uopfyldte behov for lægebehandling, fortsat meget lav (under 1 %) på trods pandemien, og der var tale om betydelige fald i Cypern og Ungarn, som kom med i denne gruppe i 2020. Der er større sandsynlighed for, at bl.a. personer²⁶⁹ i lavindkomsthusholdninger oplever uopfyldte behov for lægebehandling, selv om omfanget af forskellene i forhold til den samlede befolkning varierer fra medlemsstat til medlemsstat²⁷⁰. Der forekommer primært regionale forskelle med hensyn til selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling mellem medlemsstaterne, men der er registreret en betydelig variation i Grækenland, Rumænien, Sverige og Ungarn — se figur 10 i bilag 3.

Figur 2.4.12: Der var store forskelle i selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling under covid-19-krisen

Selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling, 2020-niveauer og ændringer i forhold til det foregående år (nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Bemærk: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget. Data for IE og IT foreligger ikke, og data er foreløbige for FR, LV, NL, PL og SK. Brud i serierne for BE, DE og LU. Fra og med 2020 overfører Tyskland data om indikatoren til EU-SILC fra en undersøgelse ("Mikrozensus"), der adskiller sig fra den tidligere. Data fra forskellige år er derfor ikke længere sammenlignelige.

Kilde: Eurostat, [tespm_110].

²⁶⁹ Især personer, der bor på institutioner, personer med handicap, romaer og omrejsende, flygtninge og indvandrere eller hjemløse (FRA, [rapport om grundlæggende rettigheder \(2021\)](#)).

²⁷⁰ Se Eurostat, indikatoren [hlth_silc_29] og [hlth_silc_31], for fordeling af selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling.

2.4.2 Politiske tiltag

I 2020 og 2021 indførte medlemsstaterne i forbindelse med covid-19-krisen en række midlertidige og permanente indkomststøtteforanstaltninger. Disse to år har understreget de huller i de sociale beskyttelsessystemer, som især berører personer i sårbare situationer (f.eks. lavindkomsthusholdninger uden arbejdsrelateret indkomst eller personer i usikre ansættelsesforhold). Regeringerne vedtog derfor både kriseforanstaltninger og permanente foranstaltninger med nye ordninger eller med tilpasning af eksisterende ordninger, som sikrede bedre tilstrækkelighed og dækning af ydelser for alle, herunder socialhjælp.

Der blev indført kriseforanstaltninger med indkomststøtte, eller eksisterende foranstaltninger blev tilpasset afhængigt af de behov, der blev udløst af covid-19-krisen. Under pandemien forlængede **Grækenland** f.eks. retten til den garanterede mindsteindkomst og boligstøtten med tre måneder for at undgå personligt fremmøde ved indgivelse af nye ansøgninger. I **Italien** forlængede regeringen *Reddito di Emergenza*, som blev indført i maj 2020 som en midlertidig foranstaltning vedrørende indkomststøtte til husholdninger, der ikke havde adgang til mindsteindkomstordningen, indtil september 2021. I **Slovakiet** havde personer uden indkomst eller ydelser efter at have mistet et job, som de havde inden den 12. marts 2020, som følge af pandemien, ret til et månedligt "SOS-tilskud", som var i kraft indtil den 1. juli 2021. I Nederlandene tildelte regeringen midlertidigt ekstra midler til kommunerne til yderligere social bistand fra januar 2021 til personer, der havde mistet deres indkomst som følge af krisen, til betaling af boligudgifter såsom husleje eller betaling af realkreditlån, forsyningstjenester (elektricitet, vand og gas) og kommunale skatter (TONK). I **Belgien** forhøjede regeringen midlertidigt mindsteindkomsterne med 50 EUR om måneden (indtil udgangen af december 2021).

Ud over kriseforanstaltninger blev der vedtaget permanente ændringer af allerede eksisterende ordninger med henblik på at styrke den sociale modstandsdygtighed mere permanent i overensstemmelse med søjleprincip 12 (social sikring) og princip 14 (mindsteindkomst). Der er ydet betydelige ekstra EU-midler til dette formål gennem genopretnings- og resiliensfaciliteten. I **Spanien** vil faciliteten støtte pilotprojekter vedrørende effektive integrationsforløb for modtagerne under den nyligt indførte nationale mindsteindkomstordning. En af milepælene i **Letlands** genopretnings- og resiliensplan er en opdatering af mindsteindkomstreformen 2022-24, som omfatter en fælles og evidensbaseret metode til beregning af den generelle mindsteindkomst (GMI) og en årlig indeksering, der er tilpasset den generelle indkomstudvikling. Ved udgangen af 2022 vil **Rumænien** efter planen afslutte mindsteindkomstreformen, som bl.a. indeholder tiltag vedrørende tilstrækkelighed, målretning og dækning af ydelser samt incitament til beskæftigelse. Flere medlemsstater opdaterede deres mindsteindkomstordninger ved at hæve ydelsesniveauet, især for dem, der befinder sig i de mest sårbare situationer. Fra juli 2021 udbetaler **Litauen** en yderligere ydelse til enlige over 65 år og til personer med handicap, som ellers ikke har ret til efterladtepension. **Malta** hævede maksimumssatserne for supplerende bistandsydelse for lavindkomstpar og enlige. Et supplement til denne bistand, som blev indført allerede i 2020 for personer på 65 år og derover, som er i risiko for fattigdom, blev udvidet i 2021 til at omfatte alle personer i denne aldersgruppe, uanset om de er i risiko for fattigdom eller ej.

Medlemsstaterne indførte også midlertidige foranstaltninger til støtte for familier under covid-19-krisen. A fund of EUR 500 million was established in **Italy** to finance food solidarity interventions and support vulnerable families in their payments of rent and utility bills. I **Tjekkiet** kunne forældre til børn, der var hjemsendt fra skolen på grund af pandemien, ansøge om betalt pasningsorlov mellem oktober 2020 og juni 2021. I **Letland** blev der udbetalt et engangsbeløb på 500 EUR til hvert barn. I den **belgiske** region Bruxelles modtog sårbare husstande en engangsydelse på 100 EUR pr. barn for skoleåret 2020-21, mens børnetilskuddet til sårbare husstande midlertidigt blev forhøjet i Flandern. **Bulgarien** ydede et månedligt særtilskud til lavindkomstforældre med børn (op til 14 år), som på grund af nedlukning af skolerne måtte blive hjemme for at passe børnene og ikke kunne telearbejde eller afholde betalt ferie. Tilskuddet beløb sig til 100-150 % af mindstelønnen (for henholdsvis et og to eller flere børn ved mere end ti dages lukning).

Beløbene, beregningsmetoderne og perioder for berettigelse til forældre-, børne- og familieydelse blev mere generøse i flere medlemsstater. I **Estland** og **Litauen** blev grundlaget for beregning af familie-, barsels- og forældreudgifter revideret, således at forældrene kunne modtage beløb, der afspejlede deres (generelt højere) indkomst før pandemien. I **Letland** modtog personer, hvis forældreorlov udløb under covid-19-krisen, og som ikke var i stand til at genoptage arbejdet, en månedlig ydelse på op til 700 EUR indtil juni 2021. I den **belgiske region Bruxelles** fik unge under 21 år, som var i "jobintegrationsperioden", ret til børnetilskud, selv om de ikke havde afsluttet en gymnasial uddannelse. I **Letland** er der planlagt en betydelig og permanent forhøjelse af familieudgifter i løbet af 2022, som primært kommer store familier til gode. I **Litauen** blev den generelle børneydelse hævet til 70 EUR om måneden, og den supplerende ydelse (til børn med handicap og børn i dårligt stillede eller store familier) blev hævet til 111,20 EUR. I **Ungarn** blev barselsydelsen i juli 2021 hævet fra 70 % til 100 % af den tidligere bruttoløn uden loft. Da ydelsen ikke er underlagt fradrag for socialsikrings- og pensionsbidrag, er den højere end den tidligere nettoløn, og den gavner især de mest velstående husstande, da den ikke er underlagt et loft. I **Rumænien** vil børnetilskuddet efter planen stige med 20 % den 1. januar 2022.

Der blev også truffet specifikke politiske foranstaltninger for at bekæmpe børnefattigdom og social inklusion af sårbare børn i overensstemmelse med søjleprincip 11 (børnepasning og hjælp til børn). I **Tjekkiet** har forældre til børn, hvis den anden forælder ikke betaler underholdsbidrag, siden juli 2021 kunnet ansøge om et kompenserende underholdsbidrag svarende til et beløb fastsat af retten (på højst 3 000 CZK, dvs. ca. 118 EUR om måneden). I **Litauen** har elever i anden klasse også kunnet få gratis skolemad siden september 2021. I **Frankrig** moderniseres rammen for plejefamilier og den nationale forvaltning af børnebeskyttelse ved et lovforslag om beskyttelse af børn under statens forsyng.

I 2020-21 fortsatte medlemsstaterne med at træffe foranstaltninger vedrørende støtte til personer, der er ramt af krisen, og som ikke er tilstrækkeligt dækket af social beskyttelse, f.eks. atypiske arbejdstagere og selvstændige, i overensstemmelse med søjleprincip 12 (social sikring) og princip 13 (arbejdsløshedsudgifter). De fleste af disse foranstaltninger var midlertidige²⁷¹, selv om nogle lande også gennemførte strukturreformer for at udvide dækningen eller tilstrækkeligheden af deres sociale beskyttelsessystemer. **Finland** gav f.eks. selvstændige iværksættere og freelancere midlertidig adgang til arbejdsløshedsunderstøttelse, mens **Tyskland**, **Østrig** og **Spanien** gav kunstnere adgang til

²⁷¹ Se [ESPN \(2021, endnu ikke udgivet\)](#) "Social protection and inclusion policy responses to the COVID-19 crisis. An analysis of policies in 35 countries".

arbejdsløshedsunderstøttelse. Nederlandene vedtog en række pakker med midlertidig indkomststøtte (TOZO), primært til soloselvstændige. **Belgien** udvidede "overgangsretten" (godtgørelse i tilfælde af konkurs) til selvstændige, som oplevede et betydeligt fald i omsætningen, eller som var tvunget til at indstille deres aktiviteter. **Spanien** støttede selvstændige erhvervsdrivende, der var ramt af krisen, med ekstraordinære ydelser og fritagelser for betaling af bidrag. **Litauen** støttede indkomsten for selvstændige, hvis aktiviteter var påvirket af karantænen, og hvis indkomst var blevet reduceret med mindst 30 %, mens **Grækenland** ydede særlig indkomststøtte til selvstændige inden for landbrug, turisme og kystfiskeri.

Medlemsstaterne lettede adgangen til ydelser ved sygdom og traf også visse foranstaltninger for at styrke adgangen til sundhedspleje, navnlig i forbindelse med covid-19. **Litauen** udvidede listen over personer, der er berettiget til at modtage ydelser ved sygdom i forbindelse med covid-19. **Rumænien** indførte en ny kategori af orlov for at give dem, der var tvunget i karantæne, fuld sygeorlov, mens **Slovakiet** indførte særlig godtgørelse til ansatte, der er midlertidigt uarbejdsdygtige. **Estland** finansierede endvidere midlertidigt udbetalingen af ydelser fra den anden sygedag, og **Belgien** hævede midlertidigt niveauet for ydelser til både ansatte og selvstændige. **Estland** gav uforsikrede personer lettere adgang til sundhedspleje i forbindelse med covid-19. **Ungarn** afskaffede derimod retten til gratis sundhedsydelser for personer, der ikke er forsikret, navnlig med henblik på at bekæmpe sort arbejde. I **Frankrig** finansierer offentlige arbejdsgivere 50 % af den supplerende sygeforsikring for offentligt ansatte.

Medlemsstaterne traf både midlertidige og permanente foranstaltninger for at forbedre dækningen og tilstrækkeligheden af handicaprelaterede ydelser og tjenester i overensstemmelse med søjleprincip 17 (integrering af personer med et handicap). I **Italien** modtager enlige mødre med børn, der har et anerkendt handicap, en månedlig nettoydelse på op til 500 EUR i 2021, 2022 og 2023. **Letland** tildelte en engangsydelse på 200 EUR til modtagere af handicapydelse eller modtagere af ydelse til personer med plejebehov (ud over de personer, der modtager alders-, invalide- eller efterladtepension). **Malta** indførte en permanent ydelse på 300 EUR om året til forældre, som må opgive deres arbejde for at tage sig af et barn over 16 år, som har ret til øget hjælp i forbindelse med alvorlige handicap. **Malta** udvidede også gruppen af personer, der er berettiget til handicapydelse, til personer med intellektuelle handicap. Siden juli 2021 har alle personer med handicap haft ret til at få hjælp af en personlig assistent i **Litauen**. Hvis den handicappedes indkomst er lavere end 256 EUR, er hjælpen gratis, og den er højere, må det beløb, der betales til den personlige assistent, ikke overstige 20 % af den handicappedes indkomst. **Portugal** udvidede den sociale ydelse til personer, hvis handicap skyldes bestemte ulykker, og gav mulighed for akkumulering med godtgørelsen til den uformelle plejer eller betalingen til en institution, hvor der ydes pleje. **Luxembourg** hævede REVIS-ydelsen (*revenu d'inclusion sociale*) og ydelsen til personer med et alvorligt handicap med 2,8 % fra den 1. januar 2021. Ifølge Rumæniens genopretnings- og resiliensplan vil mindst 8 455 institutionaliserede personer med handicap få støtte til afinstitutionalisering og mulighed for at leve uafhængigt.

Tilgængeligheden af sociale tjenester, navnlig på afstand, er blevet bedre i nogle medlemsstater som reaktion på begrænsningen af personlige kontakter under pandemien i overensstemmelse med søjleprincip 20 (adgang til basale tjenesteydelser). Mange af de tjenester eller specifikke funktioner, der kræver personlig kontakt, f.eks. rådgivning eller hjemmebesøg, blev suspenderet efter pandemiens udbrud. Denne ændring har sat fokus på behovet for at modernisere de sociale tjenester, også gennem øget brug af digitale teknologier. En igangværende reform i **Bulgarien** omfatter udarbejdelse af et nationalt kort

over sociale tjenester i samarbejde med kommunerne. Et særligt ESF-projekt vil støtte etableringen af den metodologiske ramme, opdateringen af kvalitetsnormerne og uddannelsen af personalet i et nyt agentur med en tilsynsfunktion. Den reform, som **Spanien** har planlagt som led i genopretnings- og resiliensplanen, har til formål at definere en minimumsportefølje for sociale tjenester og tilknyttede standarder i hele landet. Nogle medlemsstater har fokuseret på at forbedre adgangen til sociale tjenester. I **Litauen** kan ansøgninger om sociale tjenester nu indgives elektronisk. For at sikre kontinuiteten i tjenesterne indførte **Portugal** et midlertidigt garanteret finansielt bidrag til den sociale sektor og solidaritetssektoren.

Mange medlemsstater fortsatte med at træffe foranstaltninger i 2021 med det formål at lette husstandenes boligudgifter, især for sårbare grupper, og nogle medlemsstater vedtog mere permanente foranstaltninger for at løse problemerne med boliger til overkommelige priser på længere sigt i overensstemmelse med søjleprincip 19 (boliger og støtte til hjemløse). De midlertidige foranstaltninger, der blev truffet af flest regeringer i EU, var fritagelse for afdrag på realkreditlån eller husleje (Østrig, Belgien, Tjekkiet, Tyskland, Grækenland, Ungarn, Irland, Italien, Litauen, Slovakiet, Portugal og Spanien**) og moratorier for tvangsudsættelser (**Østrig, Belgien, Finland, Frankrig, Tyskland, Ungarn, Irland, Luxembourg, Nederlandene, Portugal og Spanien**)²⁷². Derudover vedtog **Irland** en lov om boliger til overkommelige priser, der prioriterer en forøgelse af udbuddet af boliger til overkommelige priser. **Litauen** indførte en ordning for tilstrækkelig boligkompensation for at kontrollere stigninger i huslejeniveauet. **Malta** adopted measures to support first-time buyers and reduce the tax payable on property granted by donation by parents to their children, where the property is to be used as their residence. **Spanien** forventer ifølge genopretnings- og resiliensplanen at vedtage et kongeligt dekret om fastlæggelse af de lovgivningsmæssige rammer for gennemførelsen af programmet om energieffektive sociale lejeboliger i overensstemmelse med kriterierne for energieffektivitet. **Luxembourg** amended the existing Housing Pact to strengthen the public sector's capacity to increase the stock of public affordable and sustainable housing, especially for rental. Reformen, som er under behandling, vil give kommunerne støtte og incitamenter til at udarbejde planer for arealanvendelse sammen med centralregeringen. **Slovenien** indførte ændringer af den nationale boliglov for at fremme en effektiv og afbalanceret tilgang til boligudbuddet, herunder muligheden for at aktivere den eksisterende, men ubeboede boligmasse til brug som offentligt lejeboliger. I handlingsplanen for den europæiske søjle for sociale rettigheder blev initiativet om prismæssigt overkommelige boliger lanceret. Dette vil igangsætte renoveringen af 100 områder og føre til etablering af en europæisk platform for styrket samarbejde i kampen mod hjemløshed.**

Nogle medlemsstater har for nylig indført eller udvidet målrettede foranstaltninger for at støtte energi som en basal tjeneste for de mest sårbare i overensstemmelse med søjleprincip 20 (adgang til basale tjenesteydelser). Spanien vedtog f.eks. foranstaltninger, der giver lavindkomstgrupper bedre adgang til energi, også i overensstemmelse med landets strategi mod energifattigdom 2019-24. Blandt andre lande vil **Cypern** gennemføre energieffektivitetsforanstaltninger som led i dets genopretnings- og resiliensplan med det udtrykkelige mål at mindske energifattigdom. Kommissionen har som led i den grønne pagt fremlagt en omfattende pakke af foranstaltninger, der vil bidrage til at afhjælpe energifattigdom og øge boligkvaliteten, navnlig for mellem- og lavindkomsthushold²⁷³. Med

²⁷² Se [OECD \(2020\), Housing Amid COVID-19: Policy Responses and Challenges](#).

²⁷³ Det drejer sig navnlig om: initiativet vedrørende renoveringsbølgen ([COM\(2020\) 662 final af 17. september 2020](#)), Kommissionens henstilling om energifattigdom ([Kommissionens henstilling \(EU\) 2020/1563 af 14.](#)

nylige initiativer, f.eks. "Fit for 55"-pakken eller henstillingen om energifattigdom²⁷⁴, sættes der ekstra fokus på behovet for en sådan strukturel tilpasning.

Mange medlemsstater har iværksat reformer for at forbedre sundhedssystemernes modstandsdygtighed og tilgængelighed i overensstemmelse med søjleprincip 16 (adgang til sundhedspleje). En bred vifte af foranstaltninger på dette område er medtaget i de genopretnings- og resiliensplaner, der er godkendt indtil videre. Afhjælpning af manglen på sundhedspersonale er blevet et kritisk problem på grund af covid-19-pandemien, og medlemsstaterne er begyndt at gennemføre omfattende reformer for at tackle dette problem i deres genopretnings- og resiliensplaner. **Spanien, Irland, Litauen, Malta og Luxembourg** har f.eks. foreslået omfattende foranstaltninger for at afhjælpe manglende på sundhedspersonale, gøre sundhedserhvervene mere attraktive og forbedre arbejdsvilkårene. **Portugal** arbejder på at forbedre sundhedspersonalets færdigheder, styrke tværfagligt teamwork og øge antallet af sundhedsarbejdere inden for den primære sundhedspleje. **Italiens** genopretnings- og resiliensplan omfatter uddannelse af ansatte i det nationale sundhedsvæsen. Krisen har også sat skub i indsatsen for at nytænke metoder til finansiering af sundhedspleje for at håndtere strukturel underfinansiering og indtægtsgrundlagets bæredygtighed på lang sigt. **Luxembourg og Litauen** annoncerede reformer, som har til formål at imødegå denne udfordring.

Medlemsstaterne fortsatte deres bestræbelser på at opbygge mere modstandsdygtige sundhedssystemer med tjenester, der er tilpasset befolkningens behov, i overensstemmelse med søjleprincip 16 (adgang til sundhedspleje). Et af de prioriterede områder har været at øge den primære behandlings rolle som det første kontaktpunkt for patienterne med henblik på at lette byrden på hospitaler på grund af kriser som f.eks. covid-19-pandemien eller længerevarende pres på grund af befolkningens aldring. I denne henseende foreslog **Litauen** at styrke familielægens rolle, og **Luxembourg** foreslog at forbedre integrationen af primær sundhedspleje på hospitaler. **Portugal** foreslog en omfattende reform med det formål at omdanne primære plejecentre til mere proaktive aktører med en udvidet portefølje af lokalsamfundsbaseerede tjenester med tilhørende reformer i sin genopretnings- og resiliensplan. Det er også taget hånd om flaskehalse i adgangen til hospitalsbehandling, og iværksat reformer med fokus på navnlig de ændringer af hospitalssektoren, der var nødvendige for at reagere på chokket. **Litauen** fremlagde en reform, der har til formål at etablere en klynge af hospitaler, der skal stå for behandlingen af smitsomme sygdomme, og primærcentre til akut behandling. Nogle medlemsstater har også indført foranstaltninger til at forbedre sygesikringsdækningen og adgangen til visse tjenester. **Spanien** har f.eks. fokuseret på tandpleje, småbørnspleje og genommedicin, og **Portugal** har fokuseret på psykiatrien. I **Portugal** vil en omfattende reformpakke ledsage sådanne bestræbelser på at øge tilgængeligheden af psykiatriske tjenester i lokalsamfundsbaseerede miljøer. Den digitale omstilling af sundhedssystemerne blev også fremskyndet af covid-19. **Luxembourg** arbejder på at udvide landets telemedicinløsning til patienter med kroniske lidelser i 2022 som led i genopretnings- og resiliensplanen. **Spanien** foreslog en ny ramme for e-sundhed med bedre konnektivitet og etablering af en "datasø", hvor data fra alle regioner og forskellige informationssystemer samles. **Litauen** foreslog en betydelig udvidelse af infrastrukturen til e-sundhed og udrulningen heraf. For at lette presset på både praktiserende læger og hospitalernes akutafdelinger etablerede **Italien** nye særlige plejeenheder og indførte

oktober 2020), den kommende revision af direktivet om energieffektivitet ([direktiv 2012/27/EU af 25. oktober 2012](#)) samt retningslinjerne for den lokale indsats fra [EU's observatorium for energifattigdom](#).

²⁷⁴ [Henstillingen](#) og [detaljer om den politiske kontekst](#) kan findes online.

såkaldte "familie- og lokalsygeplejersker", dvs. sygeplejersker med særlig videreuddannelse i hjemmepleje. **Italien** vil også renovere landets hospitaler.

Flere medlemsstater fortsatte med at reformere deres pensionssystemer for at forbedre deres tilstrækkelighed og de offentlige finansers holdbarhed, navnlig ved at ændre arbejdslivets længde og pensionsalderen, i overensstemmelse med søjleprincip 15 (ældreindkomst og alderspension). **Belgien** planlægger at anvende midler under genopretnings- og resiliensfaciliteten til at finansiere yderligere pensionsreformer med henblik på at støtte et længere arbejdsliv og øge bæredygtigheden. I **Spanien** har regeringen opstillet et reformprogram, som har til formål at genoprette indekseringen af pensioner og øge anvendelsen af supplerende pensioner, samtidig med at den overvejer foranstaltninger til at sikre den finanspolitiske holdbarhed, herunder ved at indføre incitamenter til at reducere tidlig pensionering. I **Rumænien** fortsætter debatten om de tilbageværende særlige pensioner (efter at mange er blevet samlet i den generelle ordning i løbet af de sidste ti år), som især vedrører militæret og politiet, i lyset af deres uforholdsmæssigt store omkostninger²⁷⁵. Også i **Rumænien** omfatter genopretnings- og resiliensplanen en reform af det offentlige pensionssystem gennem en ny lovgivningsmæssig ramme, som har til formål at sikre finanspolitisk holdbarhed i forbindelse med befolkningens aldring og rette op på uligheder²⁷⁶. I **Danmark** har en ny lov siden august 2020 givet mulighed for tidlig pensionering (1-3 år før den lovbestemte pensionsalder, som i øjeblikket er 66,5 år) for personer med et langt arbejdsliv (41-43 år), når de er fyldt 61 år²⁷⁷. I **Tyskland** offentliggjorde "pensionskommissionen"²⁷⁸ en rapport i marts 2020 med anbefalinger til justeringer af det nuværende system med henblik på at tackle udfordringer med både tilstrækkelighed og finanspolitisk holdbarhed. **Bulgarien** traf foranstaltninger for at hæve pensionerne ved at indføre nye beregningsmetoder, så ingen pensionister havner under fattigdomsgrænsen.

Nogle lande har truffet yderligere foranstaltninger for at reformere de finansierede søjler i deres pensionssystemer. I **Estland** giver en reform, som blev vedtaget i oktober 2020, medlemmer af den lovpligtige finansierede pensionsordning mulighed for at hæve deres opsparing fra ordningen, hvilket kan mindske den fremtidige tilstrækkelighed. I **Polen** foreslog regeringen i midten af 2021 en afvikling af de obligatoriske åbne pensionsfonde, hvorefter medlemmerne skal vælge mellem overførsel til private konti eller til den statslige pensionskonto. Dette vil berøre over 15 millioner mennesker. Samtidig skete der — også i **Polen** — en indfasning af kapitalplaner for ansatte på arbejdsmarkedet (marts 2021), som dækker omkring 3 millioner ansatte²⁷⁹. I **Nederlandene** blev arbejdsmarkedets pensionsordning yderligere ændret i midten af 2020 ved at erstatte begrebet "pensionsrettigheder" med "pensionsforventning", hvorved princippet om fastsatte ydelser blev afvejet yderligere²⁸⁰.

²⁷⁵ ESPN Flash-rapport om Rumænien, marts 2020.

²⁷⁶ ESPN Flash-rapport om Rumænien, juli 2020.

²⁷⁷ ESPN Flash-rapport om Danmark, januar 2021.

²⁷⁸ Rentenkommission "Verlässlicher Generationenvertrag".

²⁷⁹ ESPN Flash-rapport om Polen, juli 2021

²⁸⁰ Se Ed Westerhout, Eduard Ponds, Peter Zwaneveld (2021), [Completing Dutch pension reform](#), CPB Background Document.

Søjleboks 6: Langtidspleje i EU's medlemsstater

Befolkningens aldring forventes at føre til en kraftig stigning i behovet for langtidspleje, eftersom svagelighed og behovet for pleje stiger med alderen. Det er afgørende, at der sikres langtidspleje, som er tilgængelig og økonomisk overkommelig, i overensstemmelse med princip 18 (langtidspleje) i den europæiske søjle for sociale rettigheder. Antallet af personer borgere i EU-27, der potentielt får brug for langtidspleje, forventes at stige fra 30,8 millioner i 2019 til 33,7 millioner i 2030 og 38,1 millioner i 2050. Det er vigtigt at styrke adgangen til formel langtidspleje for at sikre social retfærdighed og ligestilling mellem kønnene²⁸¹, og det giver også mulighed for jobskabelse. For at kunne tilbyde alle et tilgængeligt alternativ til plejehjem er det vigtigt med hjemmepleje af god kvalitet og langtidspleje i lokalsamfundet.

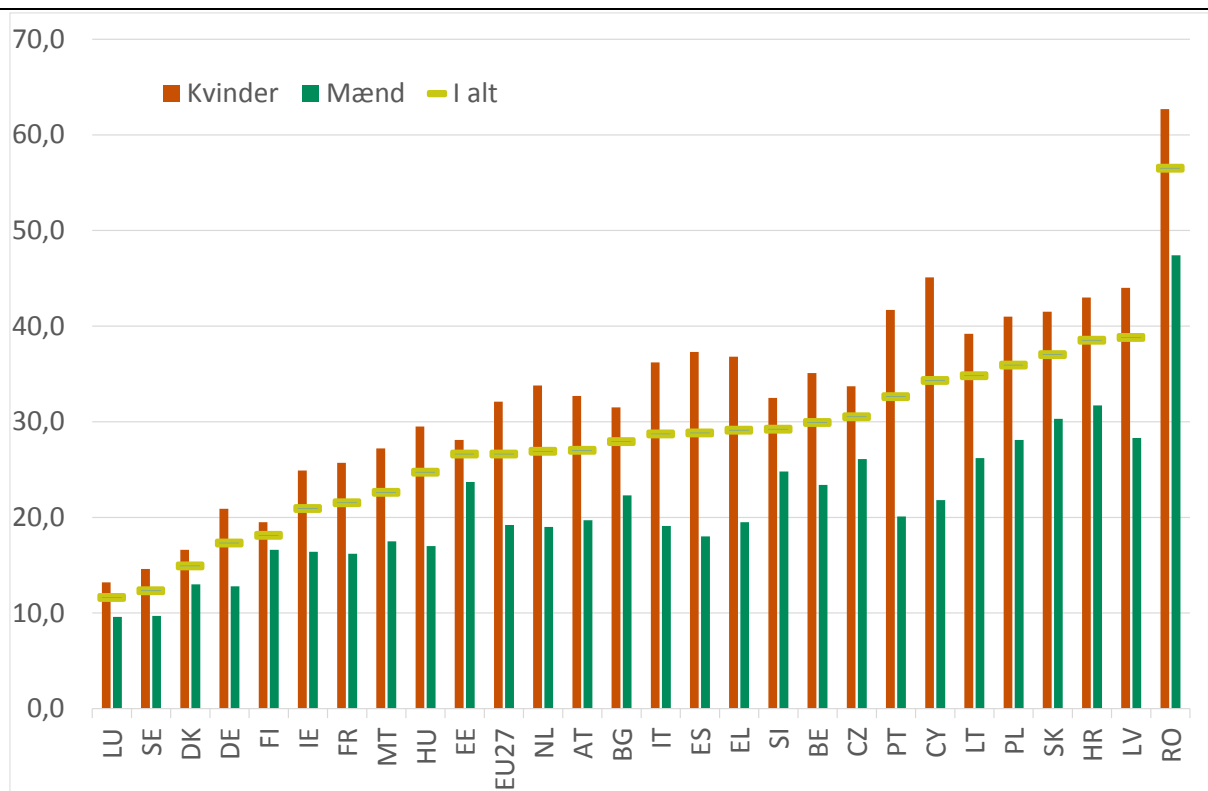
Andelen af ældre med behov for pleje varierer meget fra medlemsstat til medlemsstat og har en stærk kønsdimension. I gennemsnit havde 26,6 % af befolkningen i alderen 65 år eller derover, som bor i private husstande, behov for langtidspleje i 2019 i EU-27. Selvrapporterede behov for langtidspleje²⁸² blandt ældre, der bor i private husstande, varierede fra 11,6 % i Luxembourg til 56,5 % i Rumænien (se figur 1). I aldersgruppen over 65 år har kvinder oftere behov for langtidspleje, idet de tegner sig for en andel på 32,1 % sammenlignet med 19,2 % af mændene i samme aldersgruppe i EU-27 i 2019. Dette skyldes, at kvindernes gennemsnitsalder er højere inden for den samme aldersgruppe, men også fordi ældre kvinder tilbringer færre år med et godt helbred²⁸³. Andelen af personer med behov for pleje varierede fra 62,7 % af de ældre kvinder og 47,4 % af de ældre mænd i Rumænien til 13,2 % af de ældre kvinder og 9,6 % af de ældre mænd i Luxembourg.

Andel af personer på 65 år eller derover, der lever i private husstande med alvorlige problemer med personlig pleje eller husligt arbejde eller begge dele i 2019

²⁸¹ Plejeforpligtelser har en stærk negativ indvirkning på kvinders muligheder på arbejdsmarkedet, som analyseret i afsnit 2.2.1.

²⁸² Ved at anvende tilstedeværelsen af selvrapporterede alvorlige problemer med dagligdagens aktiviteter og/eller nødvendige aktiviteter benyttes som indikator for behovet for langtidspleje, i overensstemmelse med den definition, der anvendes af Udvalget for Social Beskyttelse.

²⁸³ I 2019 lå den gennemsnitlige forventede levetid ved fødslen i EU-27 på 84 år for kvinder, dvs. over fem år mere end for mænd (se Eurostat-indikatoren [[demo_mlexpec](#)]), mens antallet af raske leveår var 65,1 år for kvinder og 64, 2 år for mænd — en langt mindre forskel (se Eurostat-indikatoren [[hlth_hlye](#)]).

Bemærk: Beregnet som 100 % minus andelen af dem, der ikke har alvorlige problemer.

Kilde: [European Health Interview Survey](#), Wave 3, 2019, Eurostat-indikatoren [\[hlth_ehis_tadle\]](#).

Husstande med behov for langtidspleje har ofte begrænset adgang til formel hjemmehjælpstjenester, da de ikke er økonomisk overkommelige eller slet ikke er tilgængelige. I 2019 rapporterede 46,5 % af EU's befolkning på 65 år eller derover, der havde alvorlige problemer med personlig pleje eller husholdningsaktiviteter, at de havde et uopfyldt behov for hjælp i forbindelse med sådanne aktiviteter. Denne mangel på hjælp var betydeligt mere udtalt for personer i den laveste indkomstkventil (51,2 %) end for personer i den højeste (39,9 %). Manglen på adgang til formel pleje kan føre til uopfyldte plejebestanden eller en byrde for uformelle plejere, som står for den største del af plejen. De fleste langtidsplejere i EU er kvinder (59 %) ²⁸⁴.

Den sociale beskyttelse i forbindelse med langtidspleje er begrænset og afhænger af en blanding af naturalydelser og kontantydelse, som varierer fra medlemsstat til medlemsstat. I 17 lande er offentlig støtte til langtidspleje i form af naturalier til rådighed for højst 11 % af alle personer på 65 år eller derover. Dækningen af kontantydelse varierer fra 0 til 37,2 %, idet de ofte erstatter eller supplerer naturalydelser ²⁸⁵. Mens 26,6 % af befolkningen over 65 år i gennemsnit har behov for pleje i EU, modtog 9,4 % hjemmepleje eller institutionel pleje, og 8,8 % modtog kontantydelse i 2019. Generelt varierer tilstrækkeligheden af den sociale beskyttelse i forbindelse med langtidspleje

²⁸⁴ Baseret på kombineret dokumentation fra European Quality of Life Survey (2016) og European Health Interview Survey (2013-2015). Se Eurostat-indikatorerne [\[hlth_ehis_tadlh\]](#), [\[hlth_ehis_tadlhi\]](#) og Ecorys (2021) [Study on exploring the incidence and costs of informal long-term care in the EU](#), Den Europæiske Unions Publikationskontor, Luxembourg.

²⁸⁵ Andel af personer over 65 år med langtidspleje i naturalier og kontanter i 2019 (%). GD ECFIN's beregninger baseret på data anvendt af Europa-Kommissionen og EPC (2021) i [Ageing Report](#), Den Europæiske Unions Publikationskontor, Luxembourg.

betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat, og plejekrævende personer afkræves i nogle tilfælde meget høje egenbetalinger for formel langtidspleje, selv efter at de har modtaget sociale ydelser²⁸⁶.

Nogle medlemsstater gennemfører aktuelt brede reformer af langtidsplejen, mens andre arbejder på at forbedre situationen for uformelle plejere. Frankrig og Slovenien er ved at etablere langtidspleje som en ny gren af den sociale beskyttelse. **Slovenien** planlægger i sin genopretnings- og resiliensplan at vedtage en lov om langtidspleje og en national overvågningsmodel for kvalitetsindikatorer for udbydere af langtidspleje på institutioner. Som en del af genopretnings- og resiliensplanen forventer **Tjekkiet**, at loven om langtidspleje vil træde i kraft. Ifølge **Letlands** genopretnings- og resiliensplan vil der blive oprettet nye langtidsplejecentre tæt på familiemiljøet for 852 personer i pensionsalderen. **Spanien** vedtog en omfattende plan for langtidspleje med øget finansiering for at reducere ventelisterne, forbedre arbejdsvilkårene og indføre forbedringer af tjenester og ydelser for at garantere passende pleje. For at få den sociale langtidspleje til at fungere igen vedtog **Portugal** et incitamentssystem for at afbøde de yderligere omkostninger forårsaget af covid-19-pandemien. Det dækker omkostningerne til anskaffelse af personlige værnemidler til arbejdstagere og brugere, rengøringsudstyr, desinfektionskontrakter, omkostninger til uddannelse af arbejdstagere og omorganisering af arbejdspladser. Flere medlemsstater, f.eks. **Spanien** og **Slovakiet**, hævede plejeydelsen til uformelle plejere, mens **Malta** udvidede de mulige modtagere til at omfatte pensionister, hvis den plejede person ikke er ægtefællen.

²⁸⁶ Baseret på OECD's analyse af 19 jurisdiktioner samt lave, moderate og alvorlige behov. Se afsnit 2.3.2 og boks 2 i [2021 Long-term care report](#).